

*A SZÜLŐI FELELŐSSÉGGEL ÉS A GYERMEKEK VÉDELME
SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS
EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL, VALAMINT AZ ILYEN ÜGYEKRE
IRÁNYADÓ JOGHATÓSÁGRÓL, ALKALMAZANDÓ JOGRÓL,
ELISMERÉSRŐL ÉS VÉGREHAJTÁSRÓL SZÓLÓ,
1996. OKTÓBER 19-I HÁGAI EGYEZMÉNY MŰKÖDÉSÉRŐL
SZÓLÓ GYAKORLATI KÉZIKÖNYV*

**A SZÜLŐI FELELŐSSÉGGEL ÉS A GYERMEKEK VÉDELMÉT SZOLGÁLÓ
INTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL, VALAMINT AZ ILYEN
ÜGYEKRE IRÁNYADÓ JOGHATÓSÁGRÓL, ALKALMAZANDÓ JOGRÓL,
ELISMERÉSRŐL ÉS VÉGREHAJTÁSRÓL SZÓLÓ, 1996. OKTÓBER 19-I HÁGAI
EGYEZMÉNY MŰKÖDÉSÉRŐL SZÓLÓ GYAKORLATI KÉZIKÖNYV**

Kiadta:

**A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia
állandó hivatala**

Churchillplein 6b
2517 JW Hága
Hollandia

Telefonszám: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Honlap: www.hcch.net

© Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia 2018

Minden jog fenntartva. A szerzői jog tulajdonosának írásbeli engedélye nélkül e kiadvány semmilyen részlete nem sokszorosítható, nem tárolható adatfeldolgozó rendszerben, illetve semmilyen formában és eszközzel – ideértve a fénymásolást és a hangfelvételt – nem vihető át.

„Az 1996. évi gyermekvédelmi egyezmény működéséről szóló gyakorlati kézikönyv” című dokumentumnak az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén – az angol, a francia és a spanyol nyelvek kivételével – történő megjelenése, fordítása és terjesztése az Európai Unió Jogérvényesülési Főigazgatóságának nagylelkű segítségével vált lehetővé.

E kiadvány hivatalos változatai a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia honlapján (<www.hcch.net>) angol és francia nyelven olvashatók. A dokumentum szövegének egyéb nyelvi változatait (a spanyol változat kivételével) a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia állandó hivatala nem ellenőrizte.

ISBN 978-92-79-90822-4

Nyomtatva: Belgiumban.

Tartalomjegyzék

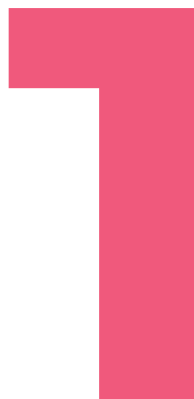
1.	BEVEZETÉS	9
2.	AZ 1996. ÉVI EGYEZMÉNY CÉLKITÚZÉSEI	15
A.	Az 1996. évi Egyezmény preambuluma	17
B.	Az 1996. évi Egyezmény egyedi célkitűzései	17
3.	ALKALMAZÁSI KÖR	19
A.	Mely államokban és mikortól alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?	21
B.	Mely gyermekek tekintetében alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?	25
C.	Milyen ügyek tekintetében alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?	26
a)	A szülői felelősséggel való felruházás, annak gyakorlása, megszüntetése, korlátozása, valamint átruházása	26
b)	Felügyeleti jogok, ezen belül a gyermek személyének a gondozásához fűződő jogok és különösen a gyermek lakóhelyének meghatározására vonatkozó jog, valamint a láthatási / kapcsolattartási jogok, beleértve azt a jogot, hogy a gyermeket korlátozott időre a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre vigyék	28
c)	Gyámság, gondnokság és hasonló intézmények	28
d)	Annak a személynek vagy szervnek a kijelölése és feladatai, amely felelős a gyermek személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a gyermeket	28
e)	A gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése, intézményi gondoskodásba helyezése, kafala vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítása	29
f)	A gyermekért felelős személy által nyújtott gondozás hatóság általi felügyelete	30
g)	A gyermek vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés	30
D.	Milyen ügyek tekintetében nem alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?	30
a)	A szülő-gyermek kapcsolat megállapítása vagy vitatása	30
b)	Az örökbefogadásról szóló döntések, az örökbefogadást előkészítő intézkedések, az örökbefogadás érvénytelenítése vagy visszavonása	31
c)	A gyermek családi neve és utónevei	32
d)	A nagykorúvá válás	32
e)	Tartási kötelezettségek	32
f)	A célvagyon (trust) és az öröklés	32
g)	Szociális biztonság	32
h)	Általános jellegű hatósági intézkedések oktatási és egészségügyi ügyekben	32
i)	A gyermekek által elkövetett bűncselekmények következtében hozott intézkedések	33
j)	A menedékjogról és a bevándorlásról hozott döntések	34

4.	JOGHATÓSÁG A VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK MEGHOZATALÁHOZ	35
A.	Mikor van a szerződő állam hatóságainak joghatósága a védelmi intézkedések meghozatalához?	37
B.	Az általános szabály: a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai	38
a)	A „szokásos tartózkodási hely” fogalma	38
b)	Mi történik a gyermek „szokásos tartózkodási helyének” megváltozásakor?	38
C.	Az általános szabály alóli kivételek	39
a)	Menekült vagy az országuk elhagyására kényszerült gyermekek	39
b)	Gyermekek, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg	40
c)	Joghatóság a gyermek jogellenes külföldre vitele esetén	40
d)	Joghatóság azokban az esetekben, mikor a gyermek szülei házasságának felbontása vagy különválásuk folyamatban van	45
D.	Mi történik, ha két vagy több szerződő állam hatóságainak is van joghatósága?	47
5.	A JOGHATÓSÁG ÁTRUHÁZÁSA	51
A.	Mikor lehetséges a védelmi intézkedések meghozatalára feljogosító joghatóság átruházása?	53
B.	Milyen feltételeknek kell teljesülni a joghatóság átruházását megelőzően?	54
C.	Az átruházási eljárás	56
D.	Az átruházás egyes gyakorlati elemei	58
a)	Az átruházásra vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kívánó hatóság hogyan találhatja meg a másik szerződő államnak azt az illetékes hatóságát, akihez a kérelmet intéznie kell?	59
b)	Hogyan kommunikálnak a hatóságok?	59
c)	Egyéb, az átruházáshoz kapcsolódó ügyek, amelyekben a hatóságok közti kommunikáció hasznos lehet	60
6.	VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK SÜRGŐS ESETBEN	63
A.	Védelmi intézkedések meghozatala sürgős esetben	65
a)	Mikor „sürgős” egy eset?	65
b)	Melyek a „szükséges” védelmi intézkedések?	66
c)	Meddig maradnak hatályban a 11. cikk szerint meghozott védelmi intézkedések?	67
d)	Miután a szerződő állam a 11. cikk alapján intézkedést hozott, milyen más lépéseket kell tennie a gyermek folyamatos védelmének biztosítása érdekében?	67
B.	A 11. cikk alapján hozott védelmi intézkedésekre vonatkozik-e az 1996. évi Egyezmény szerinti elismerés és végrehajtás?	68
7.	IDEIGLENES INTÉZKEDÉSEK	73
A.	Mikor lehet ideiglenes intézkedést hozni?	75
a)	Melyek az „ideiglenes jellegű” intézkedések?	76
b)	Meddig maradnak hatályban a 12. cikk szerint meghozott ideiglenes intézkedések?	77
c)	Miután a szerződő állam a 12. cikk alapján intézkedést hozott, milyen más lépéseket kell tennie a gyermek folyamatos védelmének biztosítása érdekében?	77

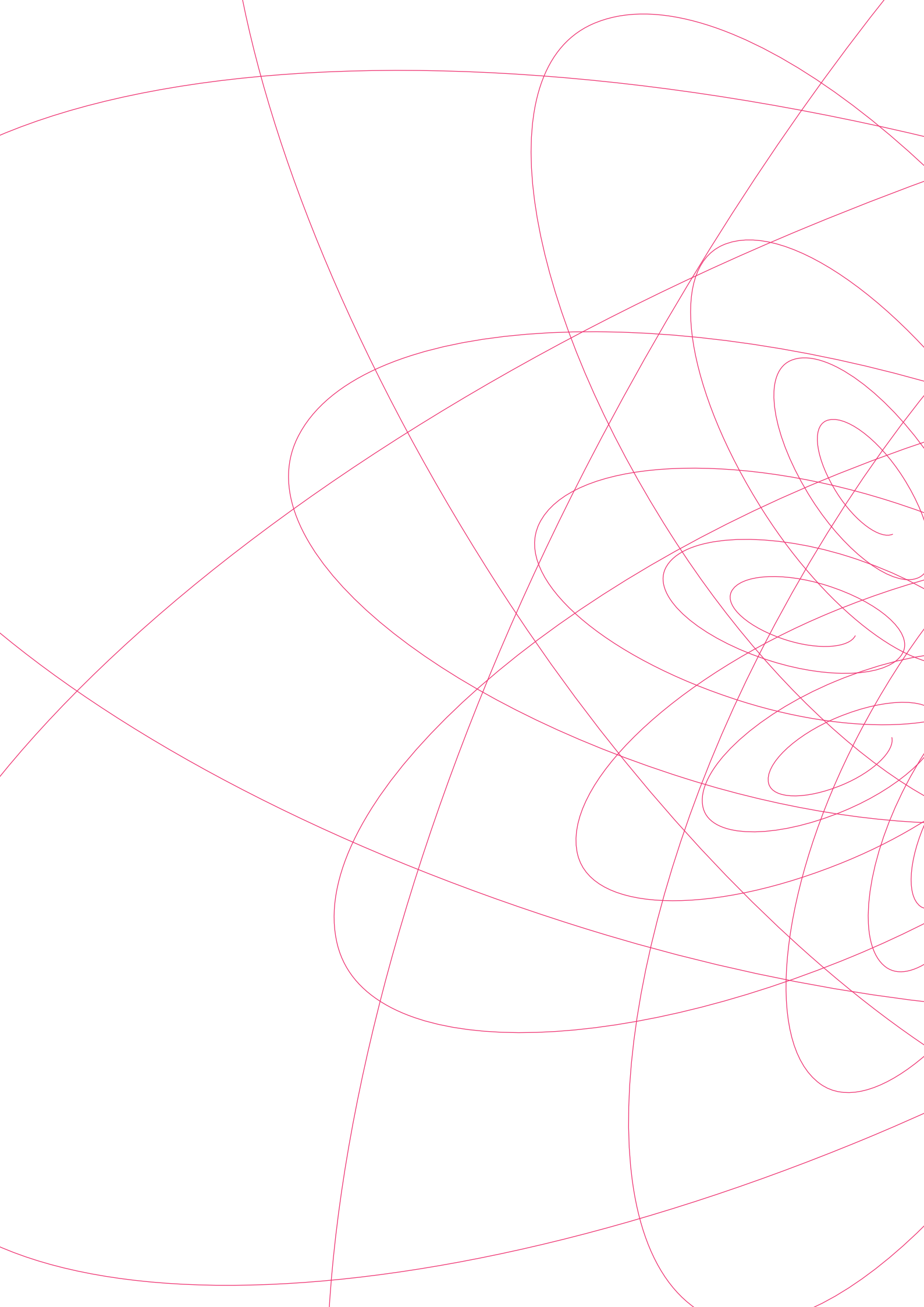
B.	A 12. cikk alapján hozott védelmi intézkedésekre vonatkozik-e az 1996. évi Egyezmény szerinti elismerés és végrehajtás?	78
8.	A MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK HATÁLYBAN MARADÁSA	79
A.	A védelmi intézkedések hatályban maradnak-e annak ellenére, hogy megváltoznak azok a körülmények, amelyekre a joghatóságot alapították?	81
B.	Mit tekinthetünk a 14. cikkben meghatározott „körülmények megváltozásának”?	81
9.	A VÉDELMI INTÉZKEDÉSEKRE ALKALMAZANDÓ JOG	85
A.	A bírósági vagy közigazgatási hatóságok által hozott védelmi intézkedésekre alkalmazandó jog	87
a)	Milyen jogot kell alkalmaznia a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedéseket meghozó szerződő állam hatóságainak?	87
b)	Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egyik szerződő államról egy másikra változik, melyik jog az irányadó a gyermek új szokásos tartózkodási helyén a védelmi intézkedés alkalmazási feltételeire olyan intézkedés esetén, amelyet a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam hozott meg?	88
B.	A szülői felelősségre alkalmazandó jog a bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli esetben	90
a)	Milyen jog alkalmazandó a szülői felelősség bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli keletkezésére vagy megszűnésére?	90
b)	Mi a hatása a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozásának a szülői felelősség keletkezésére vagy megszűnésére?	91
c)	Milyen jogot kell alkalmazni a szülői felügyelet gyakorlására?	92
d)	A szülői felelősség módosítása vagy megszüntetése bírósági vagy közigazgatási hatóságok által hozott védelmi intézkedéssel	93
C.	Harmadik felek védelme	94
D.	Az alkalmazandó jogra vonatkozó általános rendelkezések	94
a)	Az alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseket kell-e alkalmazni, ha az így meghatározott jog nem szerződő állam joga?	94
b)	Egy másik állam jogára hivatkozásba beleértendő-e ennek az államnak a nemzetközi magánjoga is?	95
c)	Van olyan eset, amelyben nem kell alkalmazni az 1996. évi Egyezmény szabályai szerint megállapított jogot?	95
10.	A VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA	97
A.	Milyen feltételekkel ismerik el az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedéseket egy másik szerződő államban?	99
B.	Milyen feltételekkel tagadható meg az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedések elismerése egy másik szerződő államban?	100
a)	Az intézkedést olyan szerződő állam hatósága hozta, amelynek joghatósága nem az 1996. évi Egyezmény 5-14. cikkén alapult	100
b)	Az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett szerződő állam alapvető eljárási elveit	101

c)	Az intézkedést, sürgős eset kivételével, anélkül hozták meg, hogy biztosították volna a meghallgatás lehetőségét annak a személynek, aki azt állítja, hogy az intézkedés sérti szülői felelősségét	101
d)	Az elismerés, a gyermek mindenképp álló érdekét figyelembe véve, nyilvánvalóan a megkeresett állam közrendjébe ütközik	101
e)	Az intézkedés összeegyeztethetetlen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti nem szerződő államban hozott későbbi intézkedéssel, feltéve, hogy ez utóbbi intézkedés a megkeresett szerződő államban megfelel az elismerés követelményeinek	102
f)	Nem tartották be a 33. cikkben meghatározott eljárást	102
C.	Hogyan győződhetünk meg arról, hogy a határozatot a másik szerződő államokban el fogják ismerni? („előzetes elismerés”)	104
D.	Milyen feltételekkel hajtják végre az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedéseket egy másik szerződő államban?	105
11.	KÖZPONTI HATÓSÁGOK ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS	109
A.	A központi hatóságok szerepe az 1996. évi Egyezmény alapján	111
B.	A központi hatóságok kijelölése és létrehozása	112
C.	Milyen segítségnyújtásra kötelesek a központi hatóságok?	114
D.	Helyzetek, amelyekben a hatóságok kötelesek kommunikálni és együttműködni	115
a)	Ha a hatóság a gyermek külföldön való elhelyezését tervezi	116
b)	Rendelkezés a tájékoztatásról abban az esetben, ha a gyermek komoly veszélynek van kitéve és a gyermek tartózkodási helye megváltozik vagy a gyermek egy másik államban tartózkodik	117
E.	Az együttműködés konkrét esetei	119
a)	A gyermek helyzetére vonatkozó jelentésre, vagy a gyermek védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára irányuló kérések	120
b)	A gyermek védelme szempontjából lényeges információ kérése az intézkedés meghozatalának mérlegelésekor	120
c)	Segítségnyújtás kérése a védelmi intézkedések külföldi végrehajtásához	121
d)	Segítségnyújtás és annak kérése a nemzetközi láthatással kapcsolatos esetekben	122
e)	Igazolás kiállítása a szülői felelősséggel bíró, vagy a gyermek védelmével megbízott személy jogairól	122
F.	A személyes adatok és az információk továbbítása a hatóságok által	125
G.	A központi hatóságok és a hatóságok költségei	126
12.	AZ 1996. ÉVI EGYEZMÉNY ÉS MÁS MEGÁLLAPODÁSOK KAPCSOLATA	127
A.	Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a kiskorúak gyámságáról szóló, 1902. június 12-i Hágai Egyezmény működését?	129
B.	Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-i Hágai Egyezmény működését?	129
C.	Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény működését?	130
D.	Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja az egyéb megállapodások működését?	130

13. KÜLÖNÖS TÉMÁK	131
A. A gyermek jogellenes külföldre vitele	133
a) Mi az 1996. évi Egyezmény szerepe azokban a helyzetekben, amelyekben az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezményt kell alkalmazni a gyermek jogellenes elvitelére?	134
b) Mi az 1996. évi Egyezmény szerepe azokban a helyzetekben, amikor az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezményt nem alkalmazható a gyermek jogellenes elvitelére?	137
B. Láthatás és kapcsolattartás	139
a) Melyek a láthatási jogok?	139
b) Államok közti közigazgatási együttműködés a nemzetközi kapcsolattartással és láthatással kapcsolatos ügyekben	139
c) Előzetes elismerés	140
d) Határokon átnyúló költözés	142
e) Nemzetközi láthatás és kapcsolattartás olyan esetekben, amikor az 1980 évi Egyezmény és az 1996. évi Egyezmény is alkalmazható	143
C. Határokon átnyúló nevelőszülőknél való elhelyezés, kafa és intézeti elhelyezés	144
D. Örökbefogadás	149
E. Közvetítés, békéltetés és a vita bíróságon kívüli rendezésének egyéb módjai	150
a) A gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az 1996. évi Egyezményt kell alkalmazni	150
b) Közvetítés a gyermek jogellenes elvitele esetén	151
c) A gyermekek részvétele a közvetítési eljárásban	154
F. A gyermekek különös kategóriái	154
a) Menekült, lakóhelyüket elhagyni kényszerült vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező gyermekek	154
b) Megszökött, elhagyott és emberkereskedelem áldozatául esett gyermekek	156
c) Gyermekek egyik államból egy másikba költözése olyan esetekben, amelyekben hatóság is részt vett	159
G. A gyermek vagyona	162
H. A gyermekek képvisellete	164
I. Kapcsoló elvek	166
a) A szokásos tartózkodási hely	166
b) Tartózkodás	168
c) Állampolgárság	168
d) Szoros kapcsolat	168
I. MELLÉKLET	
Az 1996. október 19-én kelt Egyezmény szövege a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról	171
II. MELLÉKLET	
Végrehajtási Ellenőrző Lista	189

BEVEZETÉS

- 1.1. Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény¹ széles körben megerősített és használt eszközzé válhat. Az Egyezmény a nemzetközi gyermekvédelem több problémájára is megoldást keres. Éppen ezért a hatályát úgy határozták meg, hogy általános relevanciával bírjon. Emellett az Egyezmény a határokon átnyúló gyermekvédelemre vonatkozó jobb nemzetközi keretek valós, bizonyított, globális szükségét is kielégíti. A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodájának munkája következtében újabb és újabb olyan esetekre derül fény, amelyekben a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyermekeknek az 1996. évi Egyezmény alkalmazásával lehet segítséget nyújtani. Ezen túl az Egyezmény felhasználja az 1980. évi és 1993. évi Gyermekről szóló Hágai Egyezmények² újításait is azért, hogy a nemzetközi jogi kereteket együttműködési módszerekkel ötvözi. Az együttműködési megoldások e belefoglalása az Egyezménybe elengedhetetlen az Egyezmény céljainak eléréséhez. Az ilyen megoldások elősegítik az információcserét és a határokon átnyúló kölcsönös segítségnyújtást, valamint biztosítják, hogy a különböző államokban olyan módszerek érvényesüljenek, amelyek a jogi normák valós gyakorlati céljainak legteljesebb megvalósítását teszik lehetővé.
- 1.2. Az 1996. évi Egyezmény végrehajtásával többek között az alábbi gyermekeknek lehet segítséget nyújtani:
- akik szülői felügyeleti jogokkal vagy láthatási és kapcsolattartási jogokkal kapcsolatos nemzetközi jogvita alanyai;
 - akiket jogellenesen külföldre vittek (ideértve azokat az államokat, akik nem léptek be a 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezménybe);
 - akiket külföldön örökbefogadásnak nem minősülő alternatív gondozásba vesznek, és akikre így nem alkalmazható az 1993. évi Hágai Nemzetközi Örökbefogadási Egyezmény;
 - akik határokon átnyúló emberkereskedelem vagy más kizsákmányolás áldozatai, ideértve a szexuális erőszakot is³;
 - a menekülteknek és a kísérő nélküli kiskorúaknak;
 - akik családjukkal más országokba kívánnak átköltözni.
- 1.3. Egyes régiókban a gyermekek jelentős mértékű határokon átnyúló mozgása több problémát is felvet a gyermekkereskedelem, a kísérő nélküli gyermekek kizsákmányolása, a menekült gyermekek kiszolgáltatott helyzete és a gyermekek

¹ A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i Hágai Egyezmény. A továbbiakban az „1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény”, az „1996. évi Egyezmény” és az „Egyezmény” mind ezt az Egyezményt jelentik. Az Egyezmény szövegét az I. melléklet tartalmazza.

² A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény a továbbiakban „az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezmény” vagy „az 1980. évi Egyezmény”. Az 1980. évi Egyezmény gyakorlati működéséről szóló további információkat az 1980. évi Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatóban találhat: angolul a Hágai Konferencia weboldalán < www.hcch.net > a „Child Abduction” (Gyermekek jogellenes elvitele) pont „Guides to Good Practice” (Bevált gyakorlatról szóló útmutató) alpontjában. A gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i Hágai Egyezmény, a továbbiakban az „1993. évi Hágai Nemzetközi Örökbefogadási Egyezmény” vagy az „1993. évi Egyezmény”. Ennek az Egyezménynek a gyakorlati működéséről szóló további információkat az 1993. évi Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatóban találhat, amelyet szintén a < www.hcch.net > weboldalon érhet el angolul, a „Intercountry Adoption” (Nemzetközi örökbefogadások) pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

³ E tekintetben fontos kiemelni, hogy az 1996. évi Egyezmény rendelkezései a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyvet (New York, 2000. május 25.) hivatottak kiegészíteni, amely 2002. január 18-án lépett hatályba (a dokumentum teljes szövegét megtalálja a < http://treaties.un.org/doc/Treaties/2000/05/20000525%2003-16%20AM/Ch_IV_11_cp.pdf > weboldalon). Lásd különösen a fakultatív jegyzőkönyv 9. cikkének (3) bekezdését és 10. cikkének (2) bekezdését.

külföldre vitelére vonatkozó szabályok esetleges hiánya területén. A gyermekek határokon átnyúló mozgásához nyújthat segítséget az az általános együttműködési keretszabályozás, amelyet az 1996. évi Egyezmény vezet be. Ez vonatkozik például Dél-Afrikára és Kelet-Afrikára⁴, a Balkánra, egyes kelet-európai és kaukázusi államokra, Dél- és Közép-Amerika egyes részeire, valamint Ázsia jelentős részére.

- 1.4. Az 1996. évi Egyezmény Marokkó általi igen korai megerősítése tanúskodik az Egyezményben rejlő lehetőségekről azokban az államokban, amelyek jogszabályaira a saría jog befolyással bír vagy amelyek jogszabályai a saría alapján működnek. Az 1996. évi Egyezmény ilyen alkalmazhatóságára való felkészültségét mutatja a *kafala* intézményének konkrét említése is a 3. cikkben. Emellett a máltai folyamatban résztvevők⁵ külön felhívták valamennyi állam figyelmét arra, hogy fontolják meg az 1996. évi Egyezmény megerősítését, illetve az ahhoz való csatlakozást.⁶ Európán belül az Európai Unió régen felismerte az Egyezmény tagállamai számára nyújtott előnyeit⁷. Ennek megfelelően a szülői felügyeletre vonatkozó uniós szabályozás is nagyrészt az 1996. évi Egyezményen alapul.⁸
- 1.5. Az 1996. évi Egyezmény globális elfogadottsága valószínűleg annak is köszönhető, hogy a gyermekvédelmi jogintézmények és rendszerek széles skáláját figyelembe veszi világszerte. Nem kísérel meg egységes nemzetközi gyermekvédelmi jogot létrehozni. Ebben a tekintetben hivatkozhatunk az ENSZ gyermekjogi egyezményére (a továbbiakban: UNCRC)⁹. Ezzel szemben az 1996. évi Egyezmény célja a jogi és igazgatási konfliktusok elkerülése és a hatékony nemzetközi együttműködés szerkezetének kiépítése a különböző gyermekvédelmi ügyek tekintetében. Ebből a szempontból az Egyezmény kiemelten fontos lehetőséget biztosít a különböző kulturális vagy vallási háttérrel rendelkező jogrendszerek közti kapcsolatok építésére.

⁴ Lásd a Határokon átnyúló gyermekvédelem a dél- és kelet-afrikai régiókban szeminárium (Pretoria, 2010. február 22–25.) következtetései és ajánlásainak 4. pontját, amely a < www.hcch.net > weboldal „News & Events” (Hírek és események) pontjának „2010” alpontján érhető el angolul.

⁵ A „máltai folyamat” az 1980. évi és az 1996. évi Egyezmények szerződő államainak és azon nem szerződő államoknak a vezető bírói és magas beosztású kormánytisztviselői közti párbeszéd, amelyek jogrendszerére a saría jog befolyással bír vagy amelyek jogrendszere a saría alapján működik. A párbeszéd során a szülők határokon átnyúló láthatási és kapcsolattartási joga hatékony biztosításának módszereit és az érintett államok közti jogellenes elvitel által okozott nemzetközi problémák lehetséges megoldásait vitatják meg. A folyamat a határokon átnyúló családi kérdésekről szóló igazságügyi konferencián indult meg, amelyet 2004. március 14–17. között St. Julian's-ban, Máltán rendeztek meg. A folyamat a mai napig is tart: lásd angolul a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Judicial Seminars on the International Protection of Children” (A nemzetközi gyermekvédelem igazságügyi szemináriumai) alpontját.

⁶ Lásd a Harmadik máltai nyilatkozat 3. pontját, amely megtalálható a < www.hcch.net > weboldalon (a fentiekben jelölt rész 5. lábjegyzet).

⁷ Lásd például: A Tanács 2003/93/EK határozata (2002. december 19.) a tagállamoknak az Egyezménynek a Közösség érdekében történő aláírására való felhatalmazásáról és a Tanács 2008/431/EK határozata (2008. június 5.) egyes tagállamoknak az 1996. évi Egyezménynek a Közösség érdekében történő megerősítésére vagy az ahhoz történő csatlakozásra való felhatalmazásáról.

⁸ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban: a Brüsszel IIa. rendelet). Jelen Kézikönyv közzétételének idején 26 uniós tagállam erősítette meg az Egyezményt, és a két fennmaradó ország kötelezettséget vállalt arra, hogy a közeljövőben megerősíti az Egyezményt.

⁹ Az Egyesült Nemzetek Szervezetének Egyezménye a Gyermek Jogairól (1989. november 20.). A szövege elérhető a < <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm> > weboldalon.

1.6. Az 1996. évi Egyezmény erősségeinek terjedő globális felismerésével¹⁰ és a szerződő államok¹¹ növekvő számával¹² egy időben igazán esedékessé vált a Kézikönyv elkészítése. A Kézikönyv az 1980. évi és 1996. évi Egyezményekkel foglalkozó különbizottság¹³ ötödik ülésén, 2006-ban az Állandó Iroda felé megfogalmazott felhívás következtében készült el. A különbizottsági ülés előtt körbeküldött kérdőívre¹⁴ adott válaszok alapján elmondható, hogy számottevő igény volt az 1996. évi Egyezményre vonatkozó útmutatóra. Az ülésen az egyeztetést követően az alábbi következtetéseket és ajánlásokat fogadták el (2.2. pont):

„A különbizottság felkéri az Állandó Irodát, hogy a Hágai Konferencia tagállamaival és az 1980. évi és 1996. évi Egyezmények szerződő államaival közösen készítsék elő az 1996. évi Egyezmény gyakorlati útmutatóját, amely az alábbiakat tartalmazza:

- a) az Egyezmény nemzeti jogba való átültetése során figyelembe veendő tényezőkre vonatkozó tanácsok, valamint
- b) az Egyezmény gyakorlati alkalmazásának magyarázatához nyújtott támogatás.”

1.7. Az Állandó Iroda a munkálatokat azoknak az államoknak szóló gyakorlati tanácsok megfogalmazásával kezdte, amelyek az Egyezményt (a 2.2. a) pontnak megfelelően) át kívánták ültetni a nemzeti jogukba. A „Végrehajtási Ellenőrző Lista” 2009-re készült el és a Kézikönyv II. mellékletében található. A Kézikönyv első tervezetét 2009-ben megküldték az államoknak¹⁵. A Kézikönyvnek az volt a célja, hogy – már tervezet formájában is – segítséget nyújtson az államoknak. Az államokat felkérték, hogy a Kézikönyv tervezetét véleményezzék annak érdekében, hogy a végleges kiadás finomított és javított formában kerülhessen közzétételre. A Kézikönyv tervezetét ezt követően újból felülvizsgálták, majd véglegesítés céljából benyújtották az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezmény és 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati működésével foglalkozó különbizottság hatodik ülésének I. szakaszában, amelyet 2011. június 1. és 10. között tartottak (a továbbiakban: a 2011. évi különbizottság [I. szakasz]). A különbizottság következtetéseinek és ajánlásainak megfelelően az Állandó Irodát felkérték, hogy „szakértőkkel való egyeztetést követően a

¹⁰ Lásd például a családok határokon átnyúló költözéséről szóló nemzetközi igazságügyi konferencia nyilatkozatának (2010. március 23–25.) 7. pontját, amely a családok határokon átnyúló költözése tekintetében az 1980. évi és az 1996. évi Egyezményeket „a gyermekjogok globális védelmi rendszerének szerves részeként” ismeri el; a határon átnyúló gyermek- és családvédelemről szóló marokkói igazságügyi szemináriumot (Rabat, Marokkó, 2010. december 13–15.); a Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat és a gyermek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó központi hatóságok Amerikaközi Találkozójának következtetéseit és ajánlásait (Mexikó, DF, 2011. február 23–25.); mindegyik elérhető a < www.hcch.net > weboldalon (a fentiekben jelölt rész 5. lábjegyzet).

¹¹ Jelen Kézikönyvben a „szerződő államok” alatt ellenkező rendelkezés hiányában az 1996. évi Gyermekvédelmi Egyezmény szerződő államait kell érteni.

¹² A fennmaradó uniós tagállamok (Belgium és Olaszország), valamint Argentína, Kanada, Kolumbia, Izrael, Új-Zéland, Norvégia, Paraguay és Dél-Afrika szintén törekedni fognak az Egyezmény megerősítésére, illetve az abba való belépésre. Ezen felül az Egyesült Államok 2010. október 10-én aláírta az 1996. évi Egyezményt.

¹³ A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezmény működését és a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i Hágai Egyezmény gyakorlatba való átültetését vizsgáló különbizottság ötödik ülése (2006. október 30. – november 9.).

¹⁴ A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezmény gyakorlati működésére vonatkozó kérdőív, bevezető. 2006. áprilisi 1. sz. dokumentum a gyermek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásaival foglalkozó 2006. október-novemberi különbizottság figyelmébe, elérhető angolul a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Questionnaires and responses” (Kérdőívek és válaszok) alpontjában.

¹⁵ A Kézikönyv tervezetét megküldték a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia tagjai nemzeti és kapcsolattartó szerveinek, valamint az 1996. évi és 1980. évi Egyezmény szerződő államainak. A Kézikönyv tervezet nyomtatott változatát azon szerződő államok nagyköveteinek is megküldték, amelyek nem tagjai az 1996. és az 1980. évi Egyezményeknek.

Gyakorlati Kézikönyv átdolgozott tervezetét a különbizottság ülésén elhangzott megjegyzésekkel egészítse ki”, mielőtt a végleges verziót elkészítik (54. pont).

- 1.8. Az Állandó Iroda szeretné megköszönni az alábbiak hozzászólásait és írásos nyilatkozatait az eljárás különböző szakaszai során: Ausztrália, Kanada, az Európai Unió, Portugália, Hollandia (az összekötő bíró hivatala, nemzetközi gyermekvédelem), Új-Zéland, Szlovákia, Svájc, az Amerikai Egyesült Államok, valamint számos szakértő, különösen Nigel Lowe, Peter McEleavy, Mathew Thorpe vezető főbíró, valamint a Nemzetközi Szociális Szolgálat¹⁶. A jelen Kézikönyv nem jöhetett volna létre az Állandó Iroda, és különösen az alábbi személyek közreműködése nélkül: William Duncan, korábbi főtitkár; Hannah Baker, vezető jogi tisztségviselő; Kerstin Bartsch, vezető jogi tisztségviselő; Juliane Hirsch, korábbi vezető jogi tisztségviselő; Joëlle Küng, korábbi jogi tisztségviselő; Eimear Long, korábbi jogi tisztségviselő; valamint Nicolas Sauvage, korábbi jogi tisztségviselő.
- 1.9. Ahogyan azt a különbizottság ötödik ülésén 2006-ban megjegyezték¹⁷, jelen Kézikönyv célja alapvetően különbözik az 1980-as Hágai Gyermekelhívíteli Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató¹⁸ céljától. A Kézikönyv nem fektet akkora hangsúlyt az Egyezmény korábban megállapított „bevált gyakorlatára” a jövőbeli gyakorlatok meghatározása érdekében, mivel jelenleg még csak kevés gyakorlatból meríthetne. Ehelyett a Kézikönyv célja, hogy az Egyezmény könnyen elérhető és megérthető **gyakorlati útmutatójaként** szolgáljon. A köznyelv használata, az aktuális és átfogó példák, valamint az egyszerű folyamatábrák célja, hogy a Kézikönyv tisztán érthetővé tegye az Egyezmény célzott gyakorlati működését, a kezdetektől biztosítva ezzel az Egyezmény bevált gyakorlatának kiépítését és szerződő államok általi követését. A Kézikönyv nagyban merít az 1996. évi Egyezményről szóló magyarázó jelentésből¹⁹ és azzal összefüggésben ajánlott értelmezni és használni. Jelen Kézikönyv nem váltja fel vagy módosítja a magyarázó jelentést, amely megőrzi az 1996. évi Egyezmény előkészítő munkái (*travaux préparatoires*) során szerzett jelentőségét.
- 1.10. A Kézikönyv az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény **minden** alkalmazójához szól, ideértve az államokat, a központi hatóságokat, a bírakat, a szakembereket és az állampolgárokat.
- 1.11. Kérjük vegye figyelembe, hogy a Kézikönyvben szereplő útmutatásoknak nincs jogi kötőereje, és a Kézikönyv semmilyen részét sem lehet úgy értelmezni, hogy az köti az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény szerződő államait.

¹⁶ A 2011. évi különbizottság (I. rész) következtetései és ajánlásai, 54. és 55. pont, amely angolul elérhető a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction Section” pont „Special Commission meetings on the practical operation of the Convention” (Az Egyezmény gyakorlatba való átültetését vizsgáló különbizottság ülései) alpontjában.

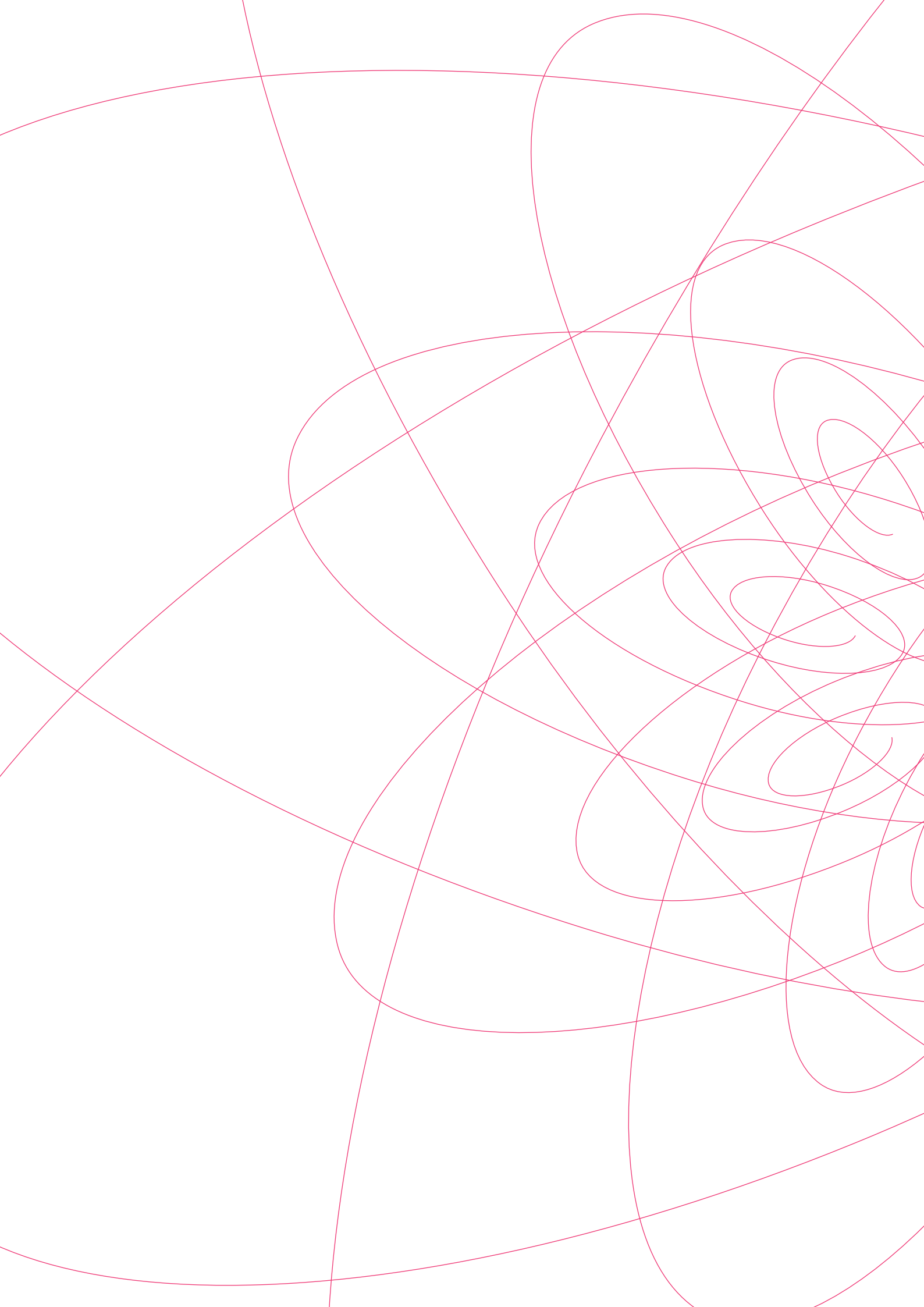
¹⁷ A gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt Hágai Egyezmény működését és a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i Hágai Egyezmény gyakorlatba való átültetését vizsgáló különbizottság ötödik üléséről (2006. október 30. – november 9.) szóló jelentés, amely elérhető angolul a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Special Commission meetings on the practical operation of the Convention” alpontjában.

¹⁸ Az 1980. évi Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatók elérhetők angolul a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

¹⁹ P. Lagarde, Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention, *Proceedings of the Eighteenth Session (1996)*, Tome II, *Protection of children*, Hága, SDU, 1998., 535–605. o. A dokumentum elérhető a < www.hcch.net > weboldal „Publications” (Kiadványok) pont „Explanatory Reports” (Magyarázó jelentések) alpontjában. A továbbiakban: magyarázó jelentés.

2

*AZ 1996. ÉVI EGYEZMÉNY
CÉLKITŰZÉSEI*

- 2.1. Az 1996. évi Egyezmény általános célkitűzéseit az Egyezmény preambuluma, míg konkrét céljait az Egyezmény 1. cikke tartalmazza.

A. Az 1996. évi Egyezmény preambuluma

- 2.2. A preambulumból kitűnik, hogy az Egyezmény célja, hogy nemzetközi helyzetekben fejlessze a gyermekek védelmét, ennek érdekében pedig a gyermekek védelmét szolgáló intézkedések vonatkozásában elkerülje a jogrendszerek közötti összeütközéseket.
- 2.3. A preambulum ezeket a célkitűzéseket történeti kontextusba helyezi a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezményre²⁰ és annak felülvizsgálatának szükségességére²¹ való hivatkozással, valamint azért, hogy az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezményt az UNCRC²² viszonylatában vizsgálja. A preambulum az Egyezmény egészét meghatározó általános elveket is megfogalmaz; ezek a nemzetközi együttműködés fontossága a gyermekek védelme érdekében és a gyermek mindenek felett álló érdekei elsődleges figyelembevételének megerősítése (a „gyermek mindenek felett álló érdekeinek” elve az Egyezmény szövegében több helyen is előfordul)²³.

B. Az 1996. évi Egyezmény egyedi célkitűzései

1. cikk

- 2.4. Ezt követően az 1. cikkben szerepelnek az Egyezmény konkrét céljai. Ahogyan azt az Egyezmény magyarázó jelentése is megállapítja, az 1. cikk egyfajta „tartalomjegyzékként” szolgál²⁴, amelyben az 1. cikk a-e) pontig tartó felsorolása nagyrészt a II-V. fejezetek céljainak felel meg²⁵.
- 2.5. Az Egyezmény első célkitűzése, ahogyan az az 1. cikk a) pontjában is szerepel annak meghatározása, hogy mely szerződő állam hatóságainak van **joghatósága** a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára. Kiemelendő, hogy az Egyezmény kizárólag azt az eljáró szerződő államot határozza meg, amely hatóságainak joghatósága van és nem az államon belül illetékes hatóságot. A joghatóságra vonatkozó szabályokat az Egyezmény II. fejezete tartalmazza, azokkal a Kézikönyv **4–7. fejezetei** foglalkoznak.
- 2.6. Az 1. cikk b) és c) pontjaiban meghatározott második és harmadik célkitűzés az **alkalmazandó jogra** vonatkozik. A második célkitűzés annak meghatározása, hogy a hatóságok joghatóságuk gyakorlása során mely jogot kell alkalmazniuk. A harmadik célkitűzés a bírósági vagy közigazgatási hatóságok közreműködése nélkül keletkezett szülői felelősségre alkalmazandó jog meghatározása²⁶. Az ezekkel kapcsolatos szabályokat az Egyezmény III. fejezete tartalmazza, azokkal a Kézikönyv **9. fejezete** foglalkozik.

²⁰ a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-én kelt Hágai Egyezmény. A dokumentum teljes szövege elérhető a < www.hcch.net > weboldalon „Conventions” (egyezmények) pont „Convention 10” alpontjában.

²¹ Magyarázó jelentés 1. pont.

²² Lásd ugyanott a 8. pontot.

²³ Ugyanott.

²⁴ Lásd ugyanott a 9. pontot.

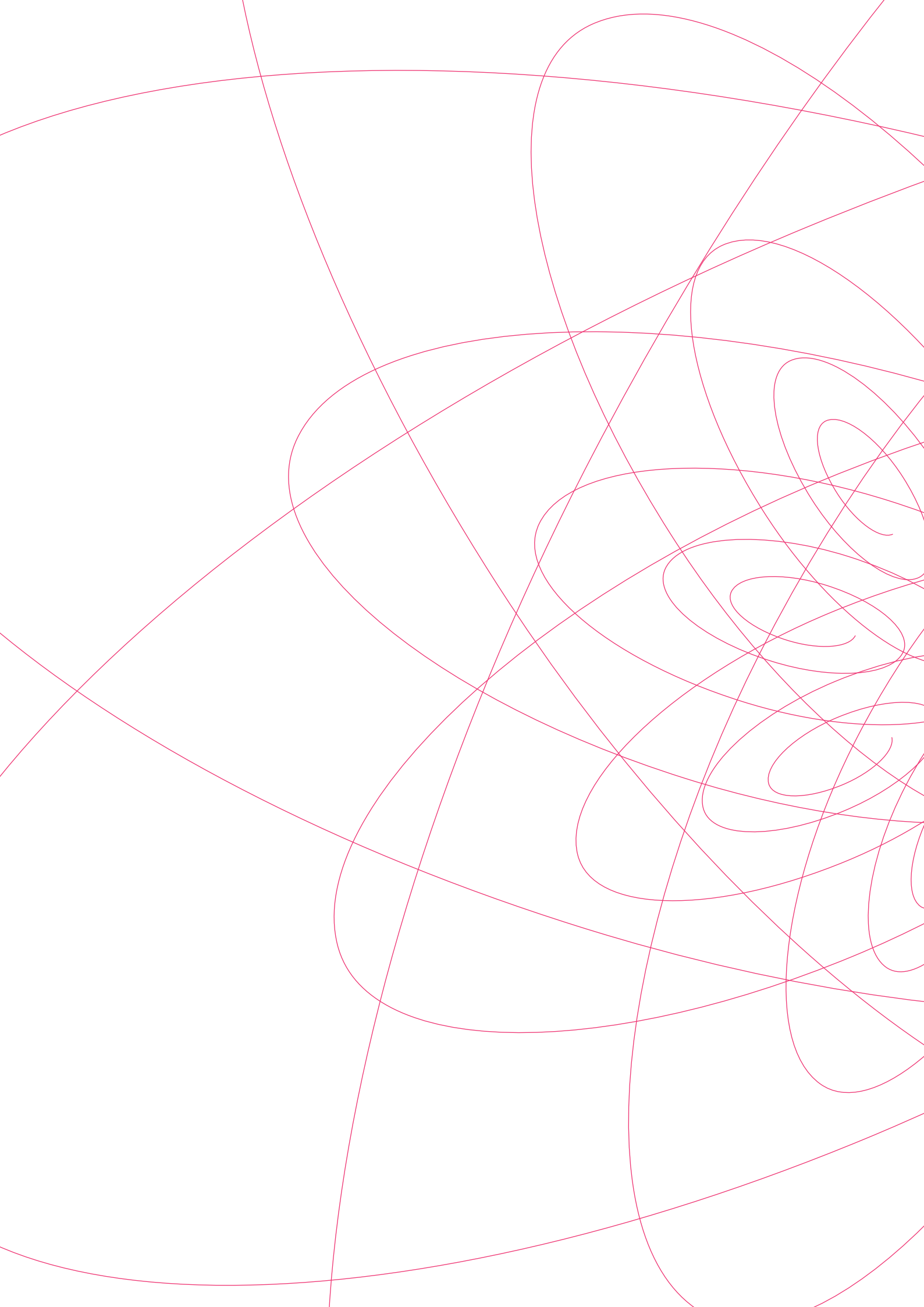
²⁵ Kiemelendő, hogy az Egyezmény 1. cikkének b) és c) pontjai azonban mind az Egyezmény III. fejezetét (Alkalmazandó jog) foglalják össze.

²⁶ Az Egyezmény 1. cikkének (2) bekezdése szerint – lásd lent, a **3.16.** és azt követő pontokban.

- 2.7. Az 1. cikk d) pontjában meghatározott negyedik célkitűzés a védelmi intézkedések valamennyi szerződő államban való **elismerésének és végrehajtásának** a biztosítása. Az elismeréssel és végrehajtással kapcsolatos szabályokat az Egyezmény IV. fejezete tartalmazza, azokkal a Kézikönyv **10. fejezete** foglalkozik.
- 2.8. Az 1. cikk e) pontjában meghatározott ötödik és egyben utolsó célkitűzés az ezen Egyezmény céljainak eléréséhez szükséges **együttműködés** kialakítása a szerződő államok hatóságai között. Az együttműködést az Egyezmény V. fejezete szabályozza, azzal a Kézikönyv **11. fejezete** foglalkozik.

3

ALKALMAZÁSI KÖR

A. Mely államokban és mikortól alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?

53., 57., 58. és 61. cikk

- 3.1. Az 1996. évi Hágai Gyermekvédelmi Egyezmény a szerződő államokban tett olyan védelmi intézkedések²⁷ tekintetében alkalmazható, amelyeket **azután** hoznak, hogy az Egyezmény az államban hatályba lépett²⁸.
- 3.2. Az Egyezmény elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezései (IV. fejezet) az Egyezmény védelmi intézkedést hozó szerződő állam és annak az államnak a **viszonylatában** való hatálybalépése **után** alkalmazhatók, amelyben a védelmi intézkedést el kell ismerni vagy a végrehajtást le kell folytatni²⁹.
- 3.3. Annak érdekében, hogy eldönthessük, hogy adott ügyben az Egyezmény alkalmazható-e, az alábbiakat kell megvizsgálni:
 - az Egyezmény hatályba lépett-e már az adott államban és mely időpontban; valamint
 - az Egyezmény hatályba lépett-e már az adott szerződő állam és a másik szerződő állam **viszonylatában**, és mely időpontban.
- 3.4. Az Egyezmény egyes államokban történő hatálybalépésére vonatkozó szabályok különbözőek lehetnek attól függően, hogy az állam **megerősítette** az Egyezményt vagy **csatlakozott** ahhoz.
 - Csak azok az államok **erősíthetik meg** az Egyezményt, akik a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia tagja voltak annak Tizennyolcadik ülészakájában, vagyis akik 1996. október 19-én, vagy azt megelőzően a Hágai Konferencia tagjai voltak³⁰.
 - Bármelyik állam **csatlakozhat** az Egyezményhez³¹.
- 3.5. Az Egyezmény az alábbiak szerint lép hatályba az egyes államokban:
 - azokban az államokban, amelyek **megerősítik** az Egyezményt, az Egyezmény a megerősítő okirat benyújtását követő három hónap eltelte utáni hónap első napján lép hatályba³²;
 - azokban az államokban, amelyek **csatlakoznak** az Egyezményhez, az Egyezmény a csatlakozási okirat benyújtását követő kilenc hónap eltelte utáni hónap első napján lép hatályba³³.
- 3.6. Azokban az államokban, akik **csatlakoznak** az Egyezményhez a hatálybalépés előtti türelmi idő hosszabb, mivel a csatlakozást követő hat hónapban a többi szerződő államnak lehetősége van a csatlakozással szemben kifogást benyújtani. Ennek a hat hónapos időszaknak az elteltét követő három hónappal (vagyis

²⁷ Az 1. cikkben meghatározott „a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések” a továbbiakban „védelmi intézkedések”, vagy egyszerűen csak „intézkedések”. Az Egyezmény nem tartalmazza az ilyen intézkedések pontos meghatározását, de lásd a 3. és 4. cikket, valamint a lenti **3.14–3.52.** pontokat.

²⁸ 53. cikk (1) bekezdés.

²⁹ 53. cikk (2) bekezdés.

³⁰ 57. cikk.

³¹ 58. cikk. Az Egyezményhez az államok csak az Egyezmény 61. cikk (1) bekezdése szerinti hatálybalépését követően csatlakozhatnak. Az Egyezmény a 61. cikk (1) bekezdése szerint 2002. január 1-jén, az Egyezmény (Szlovákia, Monaco és a Cseh Köztársaság általi) harmadik megerősítését követően lépett hatályba. 2002. január 1-jét követően tehát bármelyik állam csatlakozhat az Egyezményhez.

³² 61. cikk (2) bekezdés a) pont.

³³ 61. cikk (2) bekezdés b) pont.

összesen kilenc hónappal később) lép hatályba az Egyezmény a csatlakozó államokban. Ennek ellenére a csatlakozás csak a csatlakozó államnak és azoknak az államoknak a tekintetében lép hatályba, akik a hat hónapos időszak alatt **nem** nyújtottak be kifogást a csatlakozással szemben³⁴.

- 3.7. Az az állam, amely az **után** erősíti meg az Egyezményt, miután ahhoz egy másik állam már csatlakozott, utóbbi állam csatlakozásával szemben a megerősítés során bármikor kifogást nyújthat be³⁵. Amennyiben a megerősítő állam ilyen kifogást nyújt be, az Egyezmény a megerősítő állam és a korábban csatlakozó állam közti viszony tekintetében nem lép hatályba (kivéve és addig, amíg a megerősítő állam a kifogást visszavonja³⁶).
- 3.8. Az Egyezmény a szerződő államok **közötti viszonylatban** akkor alkalmazható, ha: 1. az Egyezmény **mindkét** szerződő államban hatályba lépett; és 2. csatlakozó állam esetén, amennyiben a másik szerződő államnak lehetősége volt a csatlakozással szemben kifogással élni, a szerződő állam ezzel a lehetőséggel nem élt.
- 3.9. A csatlakozással szembeni kifogások ritkák.

Hol találhatunk az 1996. évi Egyezmény státuszára vonatkozó hatályos információkat

Az 1996. évi Egyezmény státuszára vonatkozó, a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodája által közzétett táblázatot a < www.hcch.net > weboldal „Conventions”, majd „Convention 34” pont „Status Table” (státuszra vonatkozó táblázat) alpontjában találhatunk.

A táblázatban az 1996. évi Egyezmény hatályos státuszára vonatkozó információk szerepelnek, ideértve az Egyezmény megerősítéseit, illetve az ahhoz való csatlakozásokat, valamint a csatlakozásra vonatkozó kifogásokat is.

³⁴ 58. cikk (3) bekezdés.

³⁵ 58. cikk (3) bekezdés.

³⁶ Az 1996. évi Egyezmény nem rendelkezik konkrétan a csatlakozásra vonatkozó kifogás visszavonásáról. A többi Hágai Egyezmény alapján azonban megállapítható, hogy a visszavonás lehetséges (lásd pl. a Hágai Apostille, Kézbesítési, Bizonyításfelvételi és az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó Egyezmények gyakorlati működéséről szóló, 2009. évi különbizottság következtetéseinek és ajánlásainak 67. pontját, amely angolul elérhető a < www.hcch.net > weboldal „Apostille” pont „Special Commissions” alpontjában.

3. példa (A)³⁷

A állam az Egyezményhez 2010. április 18-án **csatlakozik**³⁸. B állam az Egyezményt 2010. augusztus 26-án **erősíti meg**³⁹. A megerősítés során a B állam nem nyújt be A állam csatlakozására vonatkozó kifogást⁴⁰.

Az Egyezmény 2011. február 1-jén lép hatályba A államban⁴¹. Az Egyezmény 2010. december 1-jén lép hatályba B államban⁴². Az Egyezmény e két állam egymás közti viszonylatában 2011. február 1-jén lép hatályba.

B államban 2011. február 14-én kapcsolattartásra vonatkozó végzést bocsátanak ki.

Mivel a végzést az Egyezmény A és B állam közti viszonylatban történő hatálybalépése után bocsátották ki, az Egyezmény IV. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazandók és a végzést a törvény erejénél fogva elismerik az A államban⁴³.

3. példa (B)

C állam az Egyezményt 2009. március 21-én **erősíti meg**; D állam az Egyezményhez 2009. április 13-án **csatlakozik**. C állam nem nyújt be kifogást D állam csatlakozásával szemben.

Az Egyezmény 2009. július 1-jén lép hatályba C államban⁴⁴. Az Egyezmény 2011. február 1-jén lép hatályba D államban⁴⁵. Az Egyezmény e két állam egymás közti viszonylatában 2010. február 1-jén lép hatályba.

C államban 2009. augusztus 5-én a szülői felügyeletre és a kapcsolattartásra vonatkozó bírósági végzést hoznak. 2009 szeptemberében az egyik fél a végzést el kívánja ismertetni és végrehajtást kíván lefolytatni D államban.

Mivel a szülői felügyeleti jogra és kapcsolattartásra vonatkozó végzést C államban azelőtt hozták, hogy az Egyezmény D államban (és ezáltal a két állam egymás közti viszonylatában) hatályba lépett volna, nem lehet az Egyezmény elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni⁴⁶.

Ennek ellenére, amennyiben mindkét fél részes fele a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezménynek, a végzést az alapján az Egyezmény alapján elismerhetik.⁴⁷ Ha nem részes felei, ellenőrizni kell, hogy C állam és D állam között van-e olyan regionális vagy kétoldalú megállapodás, amely az ilyen szülői felügyeleti jogra és kapcsolattartásra vonatkozó végzések elismerését és végrehajtását szabályozza. Ha ilyen regionális vagy kétoldalú megállapodás sem létezik, a felek a D állam nemzeti jogában kereshetnek az esetüket meghatározó rendelkezéseket.⁴⁸

³⁷ Amennyiben a jelen Gyakorlati Kézikönyv a példák során a szerződő államokat említi, ellenkező rendelkezés hiányában vélelmezzük, hogy az Egyezmény e szerződő államok között a kérdéses eseményeket megelőzően hatályba lépett.

³⁸ 58. cikk (1) bekezdés.

³⁹ 57. cikk (2) bekezdés.

⁴⁰ 58. cikk (3) bekezdés.

⁴¹ 61. cikk (2) bekezdés b) pont.

⁴² 61. cikk (2) bekezdés a) pont.

⁴³ 23. cikk (1) bekezdés (kivéve ha az elismerés megtagadására van lehetőség, amikor is az elismerést nem **kötelező**, de lehetséges megtagadni – lásd a 23. cikk (2) bekezdést és az alábbi **10. fejezetet**).

⁴⁴ 61. cikk (2) bekezdés a) pont.

⁴⁵ 61. cikk (2) bekezdés b) pont.

⁴⁶ 53. cikk (2) bekezdés.

⁴⁷ 51. cikk. Lásd különösen a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezmény 7. cikkét. Lásd még az alábbi **12.2.-12.3.** pontot az Egyezmény és az 1961. évi Hágai Egyezmény viszonyára vonatkozóan. Lásd még a Magyarázó jelentés 169. pontját.

⁴⁸ *Ibid.* 178. pont, amely kimondja, hogy „a megkeresett állam bármikor elismerheti a korábban hozott határozatot, amely elismerést saját nemzeti jogára és nem az Egyezményre alapoz”.

3. példa (C)

E állam az Egyezményt 2007. március 5-én **erősíti meg**. F állam az Egyezményhez 2008. március 20-án **csatlakozik**. 2008 áprilisában E állam értesítést küld az F állam csatlakozására vonatkozó kifogásáról⁴⁹.

Az Egyezmény 2007. július 1-jén lép hatályba E államban⁵⁰. Az Egyezmény 2009. január 1-jén lép hatályba F államban⁵¹. Ennek ellenére F állam csatlakozása E állam csatlakozásra vonatkozó kifogása következtében nincs hatással az F állam és E állam közti viszonyra.⁵² Az Egyezmény a két állam között addig nem lép hatályba, míg E állam vissza nem vonja F állam csatlakozására vonatkozó kifogását.

2009 júliusában különválnak egy nem házas, kétgyermekes pár, akiknek szokásos tartózkodási helye F államban van, de E állam állampolgárai. Vita merül fel azzal kapcsolatban, hogy a gyermekek hol és kivel éljenek. Az apa az ügyben F államban kezdeményez eljárást. Mivel az Egyezmény F államban hatályba lépett, F állam az Egyezmény 5. cikke szerint joghatósággal rendelkezik gyermekek védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára.⁵³

Az anya mindeközben párhuzamosan F állam hatóságához fordul annak érdekében, hogy a gyermekekkel E államba költözzön. F állam hatóságai a költözést azzal engedélyezik, hogy az apának a gyermekkel való kapcsolattartást biztosítani kell.

Az anya és a gyermekek költözését követően nem tartják be a kapcsolattartásra vonatkozó végzést. Az apa a kapcsolattartásra vonatkozó végzést el kívánja ismertetni és végrehajtást kíván lefolytatni E államban.

Annak ellenére, hogy az Egyezmény mind E államban, mind F államban külön-külön hatályba lépett, mivel E állam F állam csatlakozására vonatkozó kifogással élt, az Egyezmény a két állam közti viszonylatban nem lépett hatályba. Ennek megfelelően az Egyezmény elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseit nem lehet ez ügyben alkalmazni.⁵⁴

Ennek ellenére, amennyiben mindkét fél részes fele a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezménynek, a végzést az alapján az Egyezmény alapján elismerhetik. Ha nem részes felei, ellenőrizni kell, hogy E állam és F állam között van-e olyan regionális vagy kétoldalú megállapodás, amely az ilyen szülői felügyeleti jogra és kapcsolattartásra vonatkozó végzések elismerését és végrehajtását szabályozza. Ha ilyen regionális vagy kétoldalú megállapodás sem létezik, a felek az F állam nemzeti jogában kereshetnek az esetüket meghatározó rendelkezéseket.

3. példa (D)

G állam 2008. augusztus 13-án **csatlakozik** az Egyezményhez. H állam 2009. október 30-án **erősíti meg** az Egyezményt, és a megerősítést követően azonnal értesítést küld a G állam csatlakozására vonatkozó kifogásáról⁵⁵.

Az Egyezmény 2009. június 1-jén lép hatályba G államban⁵⁶. Az Egyezmény 2010. február 1-jén lép hatályba H államban⁵⁷. Mindazonáltal az Egyezmény H állam G állam csatlakozására vonatkozó kifogása következtében 2010. február 1-jét követően sem alkalmazható a G állam és H állam közti

⁴⁹ 58. cikk (3) bekezdés.
⁵⁰ 61. cikk (2) bekezdés a) pont.
⁵¹ 61. cikk (2) bekezdés b) pont.
⁵² 58. cikk (3) bekezdés.
⁵³ Lásd alább a **4. fejezetet**.
⁵⁴ 53. cikk (2) bekezdés.
⁵⁵ 58. cikk (3) bekezdés.
⁵⁶ 61. cikk (2) bekezdés b) pont.
⁵⁷ 61. cikk (2) bekezdés a) pont.

viszonylatban⁵⁸. Az Egyezmény a két állam között addig nem lép hatályba, míg H állam vissza nem vonja G állam csatlakozására vonatkozó kifogását.

B. Mely gyermekek tekintetében alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?

2. cikk

- 3.10. Az Egyezményt valamennyi gyermekre⁵⁹ születésük pillanatától a 18. életévük betöltéséig kell alkalmazni⁶⁰.
- 3.11. A 1980. évi és 1993. évi Hágai Gyermejjogi Egyezményekkel ellentétben a gyermeknek nem kell, hogy a szokásos tartózkodási helye egy **szerződő** államban legyen ahhoz, hogy az 1996. évi Egyezmény hatálya vonatkozzon rá. Például ha a gyermek szokásos tartózkodási helye **nem szerződő** államban van, az 1996. évi Egyezmény 6. cikke (menekült gyermek, országa elhagyására kényszerült, vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező gyermekek), 11. cikke (sürgős esetek) vagy 12. cikke (ideiglenes intézkedések) akkor is alkalmazható rá⁶¹.
- 3.12. Ennek ellenére fontos megjegyezni, hogy amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egy **szerződő** államban van, a II. fejezetben foglalt joghatóságra vonatkozó rendelkezések teljes, zárt rendszert alkotnak, amelyet a szerződő államokra egészében kell alkalmazni. Ennek megfelelően „a szerződő állam nem gyakorolhat joghatóságot a felnőtt felett, ha erről a joghatóságról az Egyezmény nem rendelkezik”⁶².
- 3.13. Ezzel ellentétben, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye **nem** valamelyik szerződő államban van, a szerződő állam hatóságai – amennyiben lehetséges – az Egyezmény szabályai alapján gyakorolhatják a joghatóságot; ám emellett a hatóságok a saját államuk nem Egyezményen alapuló joga alapján is gyakorolhatják a joghatóságot⁶³. Ebben az esetben – amennyiben lehetséges – az Egyezmény alapján gyakorolt joghatóság nyilvánvaló előnye, hogy az intézkedések az Egyezmény IV. fejezetében foglaltak szerint az összes szerződő államban elismertnek és végrehajthatónak minősülnek⁶⁴. A nem az Egyezményre alapozott joghatóság gyakorlása esetén azonban a védelmi intézkedések nem válnak az Egyezmény alapján elismertté és végrehajthatóvá⁶⁵.

⁵⁸ 58. cikk (3) bekezdés.

⁵⁹ Kiemelendő, hogy az Egyezmény bizonyos esetben akkor is alkalmazható, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye nem valamelyik szerződő államban van, vagy nem szerződő állam állampolgára, pl. az Egyezmény 6. cikke esetén, amely kizárólag a gyermek szerződő államban tartózkodását követeli meg. Lásd a Magyarázó jelentés 17. pontját, illetve az alábbi **3.11–3.13.** pontot.

⁶⁰ Azokra a 18 éves vagy annál idősebb személyekre, akik korlátozott vagy hiányzó személyes képességeik miatt nem tudják saját érdekeiket érvényesíteni, a *felnőttek nemzetközi védelméről szóló, 2000. január 13-i Hágai Egyezményt* (a továbbiakban: a Felnőttek védelméről szóló 2000. évi Egyezmény) kell alkalmazni, ha az érintett államok annak az Egyezménynek szerződő államai. Lásd még a Magyarázó jelentés 15-16. pontját.

⁶¹ A 6. cikk tekintetében lásd az alábbi **4.13-4.18.** és **13.58.**, valamint azt követő pontokat; a 11. és 12. cikk tekintetében lásd az alábbi **6. és 7. fejezeteket.**

⁶² Magyarázó jelentés 84. pont. Kivéve természetesen, ha az 52. cikket kell alkalmazni, lásd az alábbi **12.5-12.8.** pontot.

⁶³ Magyarázó jelentés 39. és 84. pont.

⁶⁴ Feltéve, ha a IV. fejezetben foglalt egyéb feltételek is teljesülnek - lásd az alábbi **10. fejezetet.**

⁶⁵ 23. cikk (2) bekezdés a) pont – ha az intézkedést olyan hatóság hozta, amelynek joghatósága nem az Egyezményben meghatározott okok egyikén alapult, ez alapján az Egyezmény szerint megtagadható az elismerés. Lásd a Magyarázó jelentés 122. pontját.

3. példa (E)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye X nem szerződő államban van. Az A szerződő állam hatóságai nem az Egyezmény szabályaira, hanem a gyermek A szerződő állambeli állampolgárságára alapítva joghatóságot gyakorolnak és a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedést hoznak. A szerződő állam jogosult ezt megtenni, de a védelmi intézkedést a többi szerződő állam nem köteles az Egyezmény alapján elismerni.⁶⁶

3. példa (F)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye Y nem szerződő államban van. A gyermek az Y nem szerződő államban folyó polgárháború miatt a közelmúltban a szomszédos B szerződő államba menekült. A gyermek a falujában történt mészárlás következtében árvává vált. B szerződő állam hatóságai az Egyezmény 6. cikkének (1) bekezdése alapján a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedést hoztak. Ezeket a védelmi intézkedéseket a törvény erejénél fogva elismerik a többi szerződő államban is.⁶⁷

C. Milyen ügyek tekintetében alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?

3. cikk

3.14. Az Egyezmény „a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedésekre”⁶⁸ vonatkozó szabályokat fogalmaz meg. Az Egyezményben ugyanakkor nem szerepel az ilyen „védelmi intézkedések” pontos meghatározása. Ennek ellenére a 3. cikkben található példákban kitűnik, hogy milyen ügyekre vonatkozó védelmi intézkedések tartozhatnak ide. A felsorolás nem kimerítő jellegű⁶⁹.

3.15. A védelmi intézkedések különösen az alábbiakra vonatkozhatnak:

a) A szülői felelősséggel való felruházás, annak gyakorlása, megszüntetése, korlátozása, valamint átruházása⁷⁰

3.16. A „szülői felelősség” fogalmát az Egyezmény 1. cikkének (2) bekezdése tartalmazza és az magában foglalja a szülői felügyeleti jogot vagy más, ehhez hasonló felügyeleti kapcsolatot, amely meghatározza a gyermek személyével és vagyonával kapcsolatban a szülők, gyámok vagy más törvényes képviselők jogait, lehetőségeit és felelősségét⁷¹. A fogalom Egyezményben szereplő meghatározása szándékosan tág⁷². A fogalom ugyanakkor magában foglalja a gyermek

⁶⁶ 23. cikk (2) bekezdés a) pont. Lásd még az alábbi **13. fejezet** menekült, országa elhagyására kényszerült, vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező gyermekekre vonatkozó **13.58-13.60.** pontját.

⁶⁷ 23. cikk (1) bekezdés. Kivéve ha az elismerést a 23. cikk (2) bekezdése alapján meg lehet tagadni – lásd a lenti **10. fejezetet**.

⁶⁸ 1. cikk.

⁶⁹ A 3. cikkben található egyes intézkedésekről az alábbi **13. fejezetben** tudhat meg többet. Kiemelendő, hogy a 3. cikkben szereplő példák nem szigorúan elkülönített kategóriák: a védelmi intézkedés egy vagy több példát is magába foglalhat, pl. egyes szerződő államok nemzeti jogában a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése (3. cikk e) pont) a szülői felügyeleti jog korlátozásával (3. cikk a) pont) járhat együtt. Az ilyen védelmi intézkedések nyilvánvalóan az Egyezmény hatálya alá tartoznak. Emellett a szerződő állam nemzeti joga által biztosított intézkedésektől függően a „védelmi intézkedéseket” nem kizárólag hivatalos bírói vagy közigazgatási szervek hozhatják meg: pl. valamely hatóság tisztviselőjét, mint például a rendőrt vagy a szociális munkást rendszerint sürgős esetben feljogosíthatja a nemzeti jog, hogy a gyermekre vonatkozó „védelmi intézkedést” meghozza. Amennyiben az intézkedés célja a gyermek védelme és nem tartozik a 4. cikkben meghatározott kategóriába, akkor az intézkedés az Egyezmény tárgyi hatálya alá tartozik.

⁷⁰ 3. cikk a) pont.

⁷¹ 1. cikk (2) bekezdés.

⁷² Lásd a Magyarázó jelentés 14. pontját. A kifejezés alapja az UNCRC 18. cikke. Ennek ellenére a szülői felelősség ezen fogalma nem volt elég pontos egyes megbízásokhoz; ezt küszöböli ki az 1996. évi

személyére vonatkozó felelősséget, a gyermek tulajdonára vonatkozó felelősséget, illetve általában a gyermek jogi képviselőt, bárhogyan is nevezik a kérdéses jogintézményt.

- 3.17. A gyermek személye tekintetében az 1. cikk (2) bekezdésében szereplő „jogok és felelősségek” körébe tartoznak a szülők, gyámok, vagy törvényes képviselők gyermek nevelésével kapcsolatos jogai és felelősségei. Ezek a jogok és felelősségek vonatkozhatnak a gyermek felügyeletére, oktatására, egészségügyi ellátásával kapcsolatos döntésekre, a gyermek tartózkodási helyének meghatározására, vagy a gyermek személyének felügyeletére és különösen a kapcsolataira.
- 3.18. Az 1. cikk (2) bekezdésében szereplő „lehetőség” kifejezés a gyermek képviselőre vonatkozik. A képviselőt általában a szülők látják el, de az részben vagy egészben harmadik felek által is gyakorolható, például a szülők halála, korlátozott cselekvőképessége, vagy alkalmatlansága miatt, vagy ha gyermeket szülei elhagyják, vagy más okból harmadik személy felügyeletére bízják. Ezeket a „lehetőségeket” a gyermek személyének vagy vagyonának tekintetében lehet gyakorolni.
- 3.19. Ezekre az intézményekre alkalmazott terminológia államonként eltérhet, hívhatják gyámságnak, szülői hatalomnak, *patria potestas*-nak, valamint „szülői felelősségnek” is. Amennyiben az állam nemzeti joga ismeri a „szülői felelősség” kifejezést, a nemzeti jogban használatos meghatározás nem feltétlenül egyezik az Egyezményben szereplő meghatározással. Az Egyezményben szereplő kifejezésnek egységes, az Egyezmény szerinti jelentést kell képviselnie.
- 3.20. Egyes államok nemzeti joga szerint az egyének különböző módokon nyerhetik el a szülői felelősség viselését. A szülői felelősség gyakorlóját gyakran a törvény erejénél fogva határozzák meg: például több államban is a törvény erejénél fogva a gyermek születésekor a gyermek házasságos szülei gyakorolják a szülői felelősséget, amit egyes államokban kiterjesztenek a gyermek nem házasságos, de együtt élő szüleire is. Egyes államokban konkrét aktusban határozzák meg a szülői felelősség gyakorlóját, például a nem házasságos apa apai elismerő nyilatkozatával, a gyermek szüleinek későbbi házasságával, vagy szülői megegyezéssel. A szülői felelősséget bírósági vagy közigazgatási hatóságok határozata is adott személyekre ruházhatja. A 3. cikk a) pontjában szereplő „felruházás” kifejezés a szülői felelősség elnyerésének valamennyi ilyen módját foglalja.
- 3.21. Az állam nemzeti joga különböző módokon rendelkezhet a szülői felelősség gyakorlásáról, megszűnéséről, korlátaival és átruházásáról. A 3. cikk tág hatálya biztosítja, hogy az összes ilyen intézkedésre vonatkozik ez a rendelkezés, így azok az Egyezmény hatálya alá tartoznak.

3. példa (G)

Az A szerződő állam nemzeti joga kimondja, hogy amennyiben a szülő végrendeletben nyilatkozik arról, hogy halála esetén ki lássa el a gyermek személyének és vagyonának védelmét, akkor e nyilatkozat a kijelölt személyt szülői felelősséggel ruházza fel. A szülői felelősséggel ilyen módon történő felruházás az Egyezmény hatálya alá tartozik.⁷³

3. példa (H)

A gyermek súlyos elhanyagolása és bántalmazása következtében B szerződő állam hatóságai a gyermek szülőktől való elválasztására és a szülői felelősségük megszüntetésére irányuló intézkedést hoznak. A szülői felelősség ilyen módon történő megszüntetése az Egyezmény hatálya alá tartozik.⁷⁴

b) Felügyeleti jogok, ezen belül a gyermek személyének a gondozásához fűződő jogok és különösen a gyermek lakóhelyének meghatározására vonatkozó jog, valamint a láthatási / kapcsolattartási jogok, beleértve azt a jogot, hogy a gyermeket korlátozott időre a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre vigyék⁷⁵

3.22. Ez a rész a gyermek gondozására, nevelésére és a láthatási, valamint a láthatási vagy kapcsolattartási jogokra vonatkozó intézkedéseket foglalja össze. Az ilyen intézkedésekben meghatározhatják, hogy a gyermek melyik szülőnél, vagy melyik más személynél lakhat, illetve, hogy azzal a szülővel, vagy más személlyel, akivel nem lakik együtt, hogyan gyakorolható a láthatási jog. Az ilyen típusú intézkedések az Egyezmény hatálya alá tartoznak függetlenül attól, hogy azokat hogyan nevezik a nemzeti jogban.⁷⁶ A 3. cikk b) pontjában meghatározott „láthatási jog” és „felügyeleti jog” szövegezése megegyezik az 1980. évi Egyezmény 5. cikkének b) pontjával. Ez szándékosan van így, és a „felügyeleti jog” valamint a „láthatási jog” kifejezéseket egységesen kell értelmezni a két Egyezmény egymást kiegészítő jellegének biztosítása érdekében⁷⁷.

c) Gyámság, gondnokság és hasonló intézmények⁷⁸

3.23. Ezek az intézmények védelmet, képviselést, vagy segítségnyújtást biztosító rendszerek, amelyeket a gyermek érdekében akkor vesznek igénybe, ha szülei elhunytak, vagy a továbbiakban nem jogosultak képviselni őt⁷⁹.

d) Annak a személynek vagy szervnek a kijelölése és feladatai, amely felelős a gyermek személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a gyermeket⁸⁰

3.24. A szülő és a gyám mellett az itt említett „személy vagy szerv” is lehet a gyermek gyámja vagy képviselője, illetve olyan személy, aki a gyermek felett bizonyos körülmények között hatalommal bír (pl. „iskola, vagy tábort üzemeltető személye, akinek a törvényes képviselő távollétében [a gyermekre vonatkozó] egészségügyi döntést kell meghoznia”⁸¹).

⁷⁴ Hasonlóképpen. Az is lehetséges, hogy egyes szerződő államokban bántalmazás vagy elhanyagolás esetén a szülőktől vagy a képviselőktől elválasztható a gyermek, de a szülők vagy a képviselő szülői felelőssége – bizonyos korlátokkal – fennmarad. A szülői felelősség ilyen módon történő korlátozása szintén az Egyezmény hatálya alá tartozik (3. cikk a) pont).

⁷⁵ 3. cikk b) pont.

⁷⁶ Lásd a magyarázó jelentés 20. pontját, amely kimondja, hogy: „Az Egyezmény nem képes olyan kifejezéseket alkalmazni, amelyek minden képviselt állam nyelvi sajátosságainak megfelelnek.”

⁷⁷ Lásd még az alábbi **13. fejezet** láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó **13.15-13.30. pontját**. A kifejezések 1980. évi Egyezménybeli jelentésére vonatkozó nemzeti joggyakorlatról lásd még a gyermek jogellenes külföldre vitelére vonatkozó adatbázist (INCADAT) a < www.incadat.com > weboldalon. Ezek a kifejezések önálló jelentéssel bírnak, és azokat bármely nemzeti jogi kööttségtől mentesen kell értelmezni.

⁷⁸ 3. cikk c) pont.

⁷⁹ Lásd a magyarázó jelentés 21. pontját.

⁸⁰ 3. cikk d) pont.

⁸¹ Magyarázó jelentés 22. pont.

e) A gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése, intézményi gondoskodásba helyezése, kafala vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítása⁸²

- 3.25. Ez a bekezdés a gyermekek tekintetében alkalmazható alternatív gondozási formákra vonatkozik.⁸³ Ezekhez általában akkor fordulnak, ha a gyermek árva, vagy a szülei nem képesek a gondozására⁸⁴.
- 3.26. Fontos megjegyezni, hogy ez a bekezdés nem vonatkozik az örökbefogadásra, illetve az örökbefogadást előkészítő intézkedésekre, ideértve a gyermek örökbefogadás céljából történő elhelyezését⁸⁵. Ezeket az intézkedéseket a 4. cikk kifejezetten kizárja az Egyezmény hatálya alól⁸⁶.
- 3.27. A *kafala* intézménye egyes államokban széles körben használt módszer abban az esetben, ha a szülők nem tudnak gondoskodni gyermekükről. A *kafala* alapján a gyermekről más család, vagy más rokon gondoskodik rendszerint anélkül, hogy megszüntetnék a szülők és gyermek jogi kapcsolatát⁸⁷. A *kafala* határokon átnyúlóan is létrejöhet, de mivel ez olyan módszer, amely nem minősül örökbefogadásnak, ezért nem tartozik a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Hágai Egyezmény hatálya alá. Ennek ellenére ahol használják, ott a *kafala* egyértelműen a gyermek védelmét szolgáló intézkedés, és mint ilyen, kifejezetten az 1996. évi Egyezmény hatálya alá tartozik⁸⁸.
- 3.28. Amennyiben az Egyezmény 5-10. cikkére alapozott joghatósággal rendelkező hatóság a 3. cikk e) pontjának hatálya alá tartozó védelmi intézkedést kíván hozni (vagyis a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezésére, intézményi gondoskodásba helyezésére, *kafala* vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítására irányuló intézkedést), és az ilyen gondoskodásra vonatkozó elhelyezés vagy rendelkezés más szerződő államban valósul meg, az 1996. évi Egyezmény 33. cikke szerinti kötelezettségeket kell teljesítenie. Ezt, illetve azokat a pontos védelmi intézkedéseket, amelyek alkalmazása esetén a 33. cikk kötelezettségeinek meg kell felelni, a lenti **11. és 13. fejezet** tárgyalja

⁸² 3. cikk e) pont. Lásd még az alábbi **11. fejezet 11.13-11.17. pontját** és a **13. fejezet 13.31-13.42. pontját** az Egyezmény 33. cikke tekintetében, amely akkor alkalmazandó „ha az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság a gyermek nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezését, *kafala* vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosítását tervezi, és erre az elhelyezésre vagy gondozásba vételre egy másik Szerződő Államban kerülne sor [...]”.

⁸³ A gyermekek alternatív gondozásba vételéhez kapcsolódó védelmi intézkedések tekintetében lásd az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2010. február 24-én elfogadott, „A gyermekek alternatív gondozására vonatkozó útmutatóról” szóló A/RES/64/142. sz. határozatot (amely angolul elérhető a < http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf > weboldalon). Az útmutató „célja, hogy a politikák és gyakorlatok terén általános iránymutatásul szolgáljon” a gyermekek alternatív gondozásba vétele tekintetében „annak érdekében, hogy a Gyermekek jogairól szóló Egyezmény és más, a szülői felügyelettel megfosztott, vagy egyébként veszélynek kitett gyermekek védelmére irányuló nemzetközi jogi eszközök rendelkezései hatékonyan érvényesüljenek” (lásd a Közgyűlés határozatának preambuláját). Az útmutató egyik szakasza a „Szokásos tartózkodási helyükön kívül tartózkodó gyermekek gondozására” vonatkozik (VIII. fejezet). Ebben a fejezetben az államoknak azt javasolják, hogy ratifikálják az 1996. évi Egyezményt vagy csatlakozzanak ahhoz „annak érdekében, hogy ilyen helyzetekben biztosítsák a megfelelő nemzetközi együttműködést és a gyermek védelmét” (138. pont).

⁸⁴ A Brüsszel IIa. rendelet hasonló rendelkezéseinek értelmezése során az Európai Unió Bírósága kimondta, hogy a gyermeket a családjától elválasztó döntés és a gyermeket nevelőintézeti gondozásba vevő döntés is a rendelet hatálya alá tartozik (lásd a 2007. november 27-i C-435/06. sz. ítéletet, EBHT 2007., I-10141. o., valamint a 2009. április 2-i C-523/07. sz. ítéletet EBHT 2009., I-0000. o.).

⁸⁵ Lásd a lenti, az „elhelyezés” ebben a kontextusban való értelmezésére vonatkozó **3.38 pontot**.

⁸⁶ Lásd az alábbi, az Egyezmény 4. cikkére vonatkozó **3.32** és azt követő pontot, valamint az örökbefogadásra vonatkozó **3.38-3.39. pontot**. Lásd még a **13. fejezet** örökbefogadásra vonatkozó **13.43-13.45. pontját**. Végül lásd a magyarázó jelentés 28. pontját.

⁸⁷ A *kafala* intézményére vonatkozó szabályok azonban az azt alkalmazó államoként változnak.

⁸⁸ Lásd a magyarázó jelentés 23. pontját.

részletesen⁸⁹.

f) A gyermekért felelős személy által nyújtott gondozás hatóság általi felügyelete⁹⁰

- 3.29. Ez a pont elismeri, hogy a hatósági tevékenység nem minden esetben korlátozódik arra, hogy alternatív gondozási környezetbe helyezik a gyermeket. A hatóság szerepet játszhat a gyermek családon belüli, vagy egyéb környezetben történő gondozásában is. Az ilyen intézkedések természetesen az Egyezmény hatálya alá tartoznak, hiszen céljuk egyértelműen a gyermek személyének védelme.

g) A gyermek vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés⁹¹

- 3.30. Ebben a csoportban a gyermek vagyonának védelmére irányuló intézkedések szerepelnek⁹². Ide tartozhat például a gyermek érdekeinek védelmére konkrét vagyoni vonatkozó jogvita során eljáró ügygondnok kinevezése.
- 3.31. Ennek ellenére fontos megjegyezni, hogy az Egyezmény nincs kihatással a vagyoni jogi rendszerekre. Az Egyezmény nem tartalmaz a vagyoni joggal kapcsolatos anyagi jogi rendelkezéseket, például a tulajdonra és jogcímekre vonatkozó jogviták esetére.

D. Milyen ügyek tekintetében nem alkalmazható az 1996. évi Egyezmény?

4. cikk

- 3.32. Egyes intézkedéseket az Egyezmény kifejezetten kizár a hatálya alól. A felsorolás kimerítő jellegű, minden olyan rendelkezés, amelynek célja a gyermek személyének vagy vagyonának a védelme és nem szerepel a felsorolásban, az Egyezmény hatálya alá tartozik.

a) A szülő-gyermek kapcsolat megállapítása vagy vitatása⁹³

- 3.33. Ez a rendelkezés a gyermek vagy gyermekek származásának megállapításával vagy vitatásával foglalkozó intézkedéseket zárja ki az Egyezmény hatálya alól. Ennek megfelelően, amennyiben a szerződő állam hatóságaihoz a gyermek származásának megállapítására vagy vitatására irányuló kérelem érkezik, a hatóságok a nemzeti jog joghatóságra vonatkozó szabályai alapján állapítják meg, hogy van-e joghatóságuk. Ehhez hasonlóan, az ilyen esetben alkalmazandó jogra és az ilyen témájú külföldi határozatok elismerésére szintén a nemzeti jog az irányadó.
- 3.34. A kizárás kiterjed arra a kérdésre is, hogy a szülő-gyermek kapcsolat felei, vagyis a gyermek és - kiskorúságuk esetén - a szülők kötelesek-e jogi képviselő jóváhagyását kérni a kapcsolat elismeréséről. Az állam nemzeti jogának a feladata

⁸⁹ Lásd a lenti **11.13-11.17.** és **13.31-13.42.** pontot.

⁹⁰ 3. cikk f) pont.

⁹¹ 3. cikk g) pont.

⁹² Az Egyezmény gyermek vagyonának védelmét szolgáló intézkedések tekintetében történő alkalmazásáról lásd a lenti **13.70-13.74. pontot.**

⁹³ 4. cikk a) pont.

dönteni az alábbi kérdésekről:

- szükség van-e a gyermek hozzájárulására az ilyen fajta elismeréshez és a meghatározott kor alatt lévő gyermeknek kell-e képviselő ennek során;
- a szülő-gyermek kapcsolatra vonatkozó jogvitában a gyermek képviselőéhez és a számára történő segítségnyújtáshoz szükséges-e ügygondnok kijelölése; vagy
- a gyermek kiskorú anyjának szüksége van-e képviselőre a gyermek státuszát befolyásoló elismerő nyilatkozatokra vagy hozzájárulásra irányuló eljárásban⁹⁴.

Mindazonáltal az Egyezmény hatálya alá tartozik a gyermek képviselője **személyére** vonatkozó kérdés, illetve annak eldöntése például, hogy a képviselőt jogszabály jelöli ki, vagy hatóság közreműködésével történik.⁹⁵

- 3.35. Az Egyezmény 4. cikkének a) pontjában szereplő kizárás vonatkozik a nemzetközi béranya megállapodás alapján született gyermek státuszára is.
- 3.36. A szülő-gyermek kapcsolat megállapításáról vagy vitatásáról a többi Hágai Egyezmény sem rendelkezik (kivéve a gyermektartásról szóló 2007. évi Hágai Egyezmény⁹⁶, amikor a tartásra irányuló eljárás részeként foglalkozik a származással).
- 3.37. Ez a rendelkezés kizárja továbbá azt a kérdést is, hogy a gyermek elismerése – például későbbi házasságkötéssel vagy önkéntes nyilatkozattal – befolyásolja-e a gyermek státuszát.

b) Az örökbefogadásról szóló döntések, az örökbefogadást előkészítő intézkedések, az örökbefogadás érvénytelenítése vagy visszavonása⁹⁷

- 3.38. A kizárás igen széleskörű és az örökbefogadási eljárás minden lépésére vonatkozik, ideértve a gyermek örökbefogadás céljából történő elhelyezését is⁹⁸. Kiemelendő, hogy ebben az értelemben az „elhelyezés” kifejezés hatóság beavatkozására és nem a gyermek gondozásának kevésbé formális megállapodásaira utal.
- 3.39. Ennek ellenére amennyiben az örökbefogadást már lefolytatták az Egyezmény nem tesz különbséget az örökbefogadott gyermek és más gyermekek között. Az Egyezmény szabályait tehát az örökbefogadott gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedésekre ugyanúgy kell alkalmazni, mint bármely más gyermekekre.

⁹⁴ Lásd a magyarázó jelentés 27. pontját.

⁹⁵ Lásd a fenti **3.24. pontot** a 3. cikk d) pontjáról.

⁹⁶ *A gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i Hágai Egyezmény* – lásd a 6. cikk (2) bekezdésének h) pontját, valamint a 10. cikk (1) bekezdésének c) pontját. Lásd még a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogra vonatkozó, 2007. november 23-i jegyzőkönyv 1. cikkét, a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogra vonatkozó, 1973. október 2-i Hágai Egyezmény 2. cikkét, valamint a tartási kötelezettségekkel kapcsolatos határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó, 1973. október 2-i Hágai Egyezmény 3. cikkét.

⁹⁷ 4. cikk b) pont.

⁹⁸ Lásd az örökbefogadásra vonatkozó lenti **13.43-13.45. pontot**.

c) A gyermek családi neve és utónevei⁹⁹

- 3.40. Nem tartoznak az Egyezmény hatálya alá a gyermek családi nevével és utónevével kapcsolatos intézkedések, mivel azokat nem tekintik a gyermek védelmére irányuló intézkedésnek¹⁰⁰.

d) A nagykorúvá válás¹⁰¹

- 3.41. A nagykorúvá válás a kiskorú mentesülése a szülő vagy gyám felügyelete alól. A nagykorúvá válás történhet a törvény erejénél fogva, például házasságkötéssel, vagy az illetékes hatóság határozata által. A nagykorúvá válás célja, hogy a gyermek szabaduljon a szülői hatalom alól, ami által ez az intézkedés a gyermek védelmét szolgáló intézkedésekkel ellentétes irányú. Éppen ezért nem is tartozik az Egyezmény hatálya alá.

e) Tartási kötelezettségek¹⁰²

- 3.42. A tartási kötelezettségekről több nemzetközi egyezmény is rendelkezik, a legutóbbi a tartási kötelezettségekről szóló, 2007. évi Hágai Egyezmény és annak tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogra vonatkozó jegyzőkönyve.

f) A célvagyon (trust) és az öröklés¹⁰³

- 3.43. A nemzetközi magánjog célvagyonra vonatkozó kérdéseivel a célvagyonra alkalmazandó jogról és elismerésükről szóló, 1985. július 1-jei Hágai Egyezmény foglalkozik.
- 3.44. Az öröklés a haláleset miatti öröklésre alkalmazandó jogról szóló, 1989. augusztus 1-jei Hágai Egyezmény hatálya alá tartozik.

g) Szociális biztonság¹⁰⁴

- 3.45. A szociális biztonságot olyan testületek finanszírozzák, amelyek meghatározása kapcsoló tényezőktől, például a biztosított személy munkahelyétől, vagy szokásos tartózkodási helyétől függ. Ezek a kapcsoló tényezők nem minden esetben egyeznek meg a gyermek szokásos tartózkodási helyének szabályaival. Ezért az Egyezmény szabályait „nem lehetett volna megfelelő színvonalon átültetni” az ilyen intézkedésekre¹⁰⁵.

h) Általános jellegű hatósági intézkedések oktatási és egészségügyi ügyekben¹⁰⁶

- 3.46. Nem minden egészségüggyel és oktatással kapcsolatos intézkedés van kizárva az Egyezmény hatály alól. Csak az **általános jellegű hatósági** intézkedéseket

⁹⁹ 4. cikk c) pont.

¹⁰⁰ Lásd a magyarázó jelentés 29. pontját.

¹⁰¹ 4. cikk d) pont.

¹⁰² 4. cikk e) pont.

¹⁰³ 4. cikk f) pont.

¹⁰⁴ 4. cikk g) pont.

¹⁰⁵ Magyarázó jelentés 33. pont.

¹⁰⁶ 4. cikk h) pont.

zárták ki, például az iskolai jelenléte igénylő vagy oltás programot bevezető intézkedéseket¹⁰⁷.

- 3.47. Ezzel szemben „egy adott gyermek konkrét iskolában történő elhelyezése vagy az a döntés, hogy rajta operációt hajtsanak végre, például az Egyezmény hatálya alá tartozik”¹⁰⁸.

i) A gyermekek által elkövetett bűncselekmények következtében hozott intézkedések¹⁰⁹

- 3.48. A magyarázó jelentés kimondja, hogy ez a kizárás lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy a gyermekek által elkövetett bűncselekmények esetén anélkül hozzanak megfelelő büntetési vagy nevelési célú intézkedéseket, hogy meggyőződnenek az Egyezmény szerinti joghatóságukról¹¹⁰. Itt szerepel az is, hogy a kizárás alkalmazásához nem szükséges, hogy a gyermek ellen ténylegesen büntetőeljárás legyen folyamatban (hiszen gyakran előfordul, hogy a bizonyos kor alatti gyermekeket az állam nemzeti büntető eljárásjoga szerint nem lehet eljárás alá vonni). Ehelyett a kizárás azt követeli meg, hogy a gyermek által elkövetett cselekmény az állam büntetőjoga szerint bűncselekménynek minősüljön, amennyiben azt a büntetőjogi felelősségrevonhatóság korhatára feletti személy követi el. Az ilyen cselekményekre reagáló intézkedések nem tartoznak az Egyezmény hatálya alá, azokat az egyes államok nemzeti joga szabályozza.
- 3.49. **Megjegyzendő azonban, hogy a 4. cikk i) pontjának ilyen értelmezése vitatott. Egy másik értelmezés szerint a 4. cikk i) pontjában szereplő kizárás csak a ténylegesen a gyermek ellen vagy a bűncselekményekre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően büntető eljárásban hozott rendelkezésekre vonatkozik.** Eszerint az értelmezés szerint, ha a gyermek olyan cselekményt követ el, amely a nemzeti jog szerint bűncselekménynek minősül, de amelyet az állam teljesen, vagy büntető intézkedések mellett gyermekvédelmi kérdésként kezel (pl. ha a prostitúcióval vagy zaklatással érintett tinédzser tekintetében büntetőeljárás alá vonás helyett a gyermek védelmére vonatkozó végzést alkalmaznak), bármely a gyermekvédelmi jogszabályok alapján meghozott ilyen védelmi intézkedés az Egyezmény hatálya alá kell, hogy tartozzon.
- 3.50. A kérdés tekintetében még nem született végleges döntés¹¹¹.
- 3.51. A büntetőjog által nem büntetendő rendbontásokkal - mint például a szökés vagy az iskolakerülés – kapcsolatos intézkedések az Egyezmény hatálya alá tartoznak¹¹².

¹⁰⁷ Magyarázó jelentés 34. pont.

¹⁰⁸ *Ugyanott*.

¹⁰⁹ 4. cikk i) pont.

¹¹⁰ Magyarázó jelentés 35. pont.

¹¹¹ A Brüsszel IIa. rendelet 1. cikke (3) bekezdésének g) pontjáról, amely kizárja a rendelet hatálya alól a „gyermekek által elkövetett bűncselekmények eredményeként tett intézkedéseket”, lásd a *Health Service Executive kontra S. C. és A. C. ítéletet*. (2012. április 26., C-92/12 PPU.), amelyben az Európai Unió Bírósága kimondta, hogy „a szabadságelvonnással járó [intézetben történő] elhelyezés a rendelet hatálya alá tartozik, ha ezen elhelyezés a gyermek védelme, nem pedig büntetése érdekében került elrendelésre” (65. pont; lásd még a 66. pontot).

¹¹² Lásd a magyarázó jelentés 35. pontját.

j) A menedékjogról és a bevándorlásról hozott döntések¹¹³

- 3.52. A menedékjogról és a bevándorlásról hozott döntéseket azért zárták ki az Egyezmény hatálya alól, mert „ezek olyan döntések, amelyek az államok szuverenitásából fakadnak”¹¹⁴. Mindazonáltal csak az anyagi jogi döntések kerültek kizárásra. Tehát nem tartozik az Egyezmény hatálya alá az arról szóló döntés, hogy elismerik és megadják vagy elutasítják a menedékjogot vagy a tartózkodási engedélyt. Ennek ellenére a menedékjogot vagy tartózkodási engedélyt kérő gyermek védelme és képviselője az Egyezmény hatálya alá esik¹¹⁵.

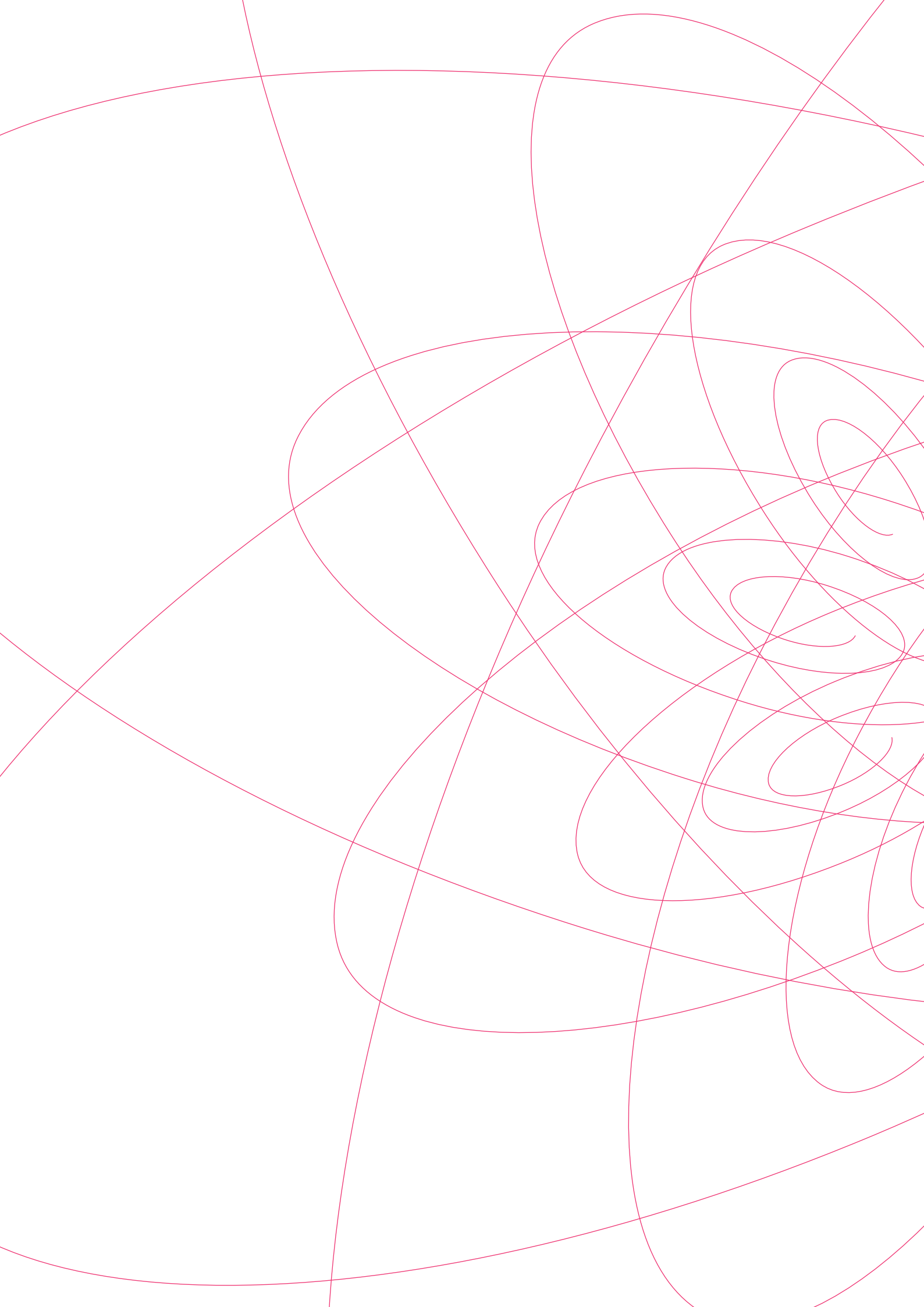
¹¹³ 4. cikk j) pont.

¹¹⁴ Magyarázó jelentés 36. pont.

¹¹⁵ Ugyanott.

4

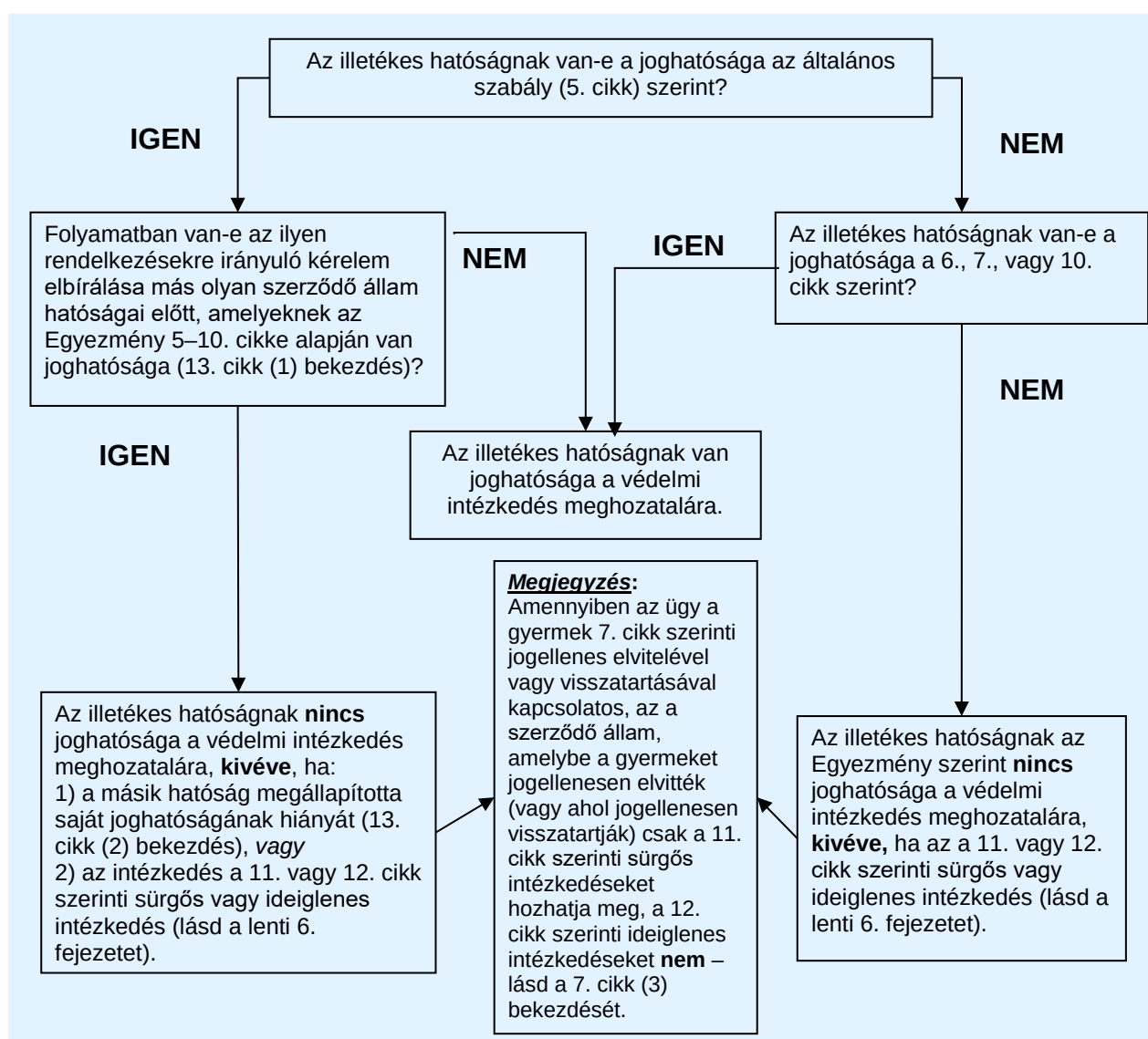
*JOGHATÓSÁG A VÉDELMI
INTÉZKEDÉSEK
MEGHOZATALÁHOZ*

A. Mikor van a szerződő állam hatóságainak joghatósága a védelmi intézkedések meghozatalához?

5 – 14. cikk

- 4.1. A joghatóságra vonatkozó szabályokat az Egyezmény 5–14. cikke tartalmazza. Az Egyezmény meghatározza azt a szerződő államot, amely hatóságainak joghatósága van, de nem rendelkezik a szerződő államon belüli illetékes hatóságról. Ebben a kérdésben a nemzeti eljárásjog dönt.
- 4.2. Amennyiben a gyermek személyének vagy vagyonának védelmére irányuló intézkedésekre vonatkozó kérelmet a szerződő állam illetékes hatóságához nyújtják be, az alábbi vizsgálatot kell elvégezni annak ellenőrzése érdekében, hogy az illetékes hatóságnak van-e joghatósága a védelmi intézkedések meghozatalához¹¹⁶:

¹¹⁶

Ez az ábra csak azokra a szerződő államokra vonatkozik, akiket nem kötnek az Egyezmény 52. cikkének (2) bekezdésében meghatározott különös szabályok – lásd a lenti **12. fejezetet**. Például az uniós tagállamoknak (Dánia kivételével) figyelembe kell venniük a Brüsszel IIa. rendelet rendelkezéseit is. Az ábra emellett figyelmen kívül hagyja azt az esetet, amikor a gyermek szokásos tartózkodási helye akkor változik meg, amikor az eredeti tartózkodási hely államának illetékes hatóságához a védelmi intézkedésre irányuló kérelmet benyújtják (lásd az 5. cikk (2) bekezdését és a lenti **4.10-4.11. pontot**).

- 4.3. Fontos kiemelni, hogy a joghatóság átengedésére vonatkozó rendelkezések (az Egyezmény 8. és 9. cikke) nem a fenti rendszer szerint működnek, a szerződő államnak lehetősége lehet a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedésekre vonatkozó kérelem tekintetében a joghatóságot megszerezni (lásd még a lenti **5. fejezetet**).

B. Az általános szabály: a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai

5. cikk

- 4.4. Az Egyezmény joghatóságra vonatkozó elsődleges szabálya szerint a gyermekkel kapcsolatos védelmi intézkedéseket a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam bírósági vagy közigazgatási hatóságai jogosultak meghozni.

a) A „szokásos tartózkodási hely” fogalma

- 4.5. A „szokásos tartózkodási hely” fogalmát, mint a modern Hágai Egyezmények leggyakoribb kapcsoló tényezőjét nem definiálják az Egyezményben, arról az összes körülmény figyelembevételével, eseti alapon a megfelelő hatóságok jogosultak döntést hozni. A „szokásos tartózkodási hely” önálló fogalom, azt az Egyezmény céljaival és nem a nemzeti jog kikötéseivel összhangban kell értelmezni.
- 4.6. Az 1980. évi Hágai Gyermekeleviteli Egyezmény szerződő államai több esetben foglalkoztak a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározásával¹¹⁷. Fontos megjegyezni azonban, hogy mivel a szokásos tartózkodási hely ténybeli alapokon nyugvó jogelv, ezért az Egyezmény alkalmazásakor a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározása szempontjából több körülményt is figyelembe kell venni.
- 4.7. A „szokásos tartózkodási hely” fogalmát részletesebben a Kézikönyv **13. fejezete** tárgyalja¹¹⁸.

b) Mi történik a gyermek „szokásos tartózkodási helyének” megváltozásakor?

- 4.8. A joghatóságot a gyermek mindenkor szokásos tartózkodási helye határozza meg, így ha a gyermek szokásos tartózkodási helye egy másik szerződő államra változik, az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak van joghatósága¹¹⁹.
- 4.9. Bár az Egyezmény nem tartalmazza a „joghatóság megtartásának” fogalmát, fontos megjegyezni, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozása nem szünteti meg a már meghozott intézkedéseket¹²⁰. Ezek az intézkedések mindaddig hatályban maradnak, míg indokolt esetben a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai megfelelő új intézkedéseket nem hoznak.

¹¹⁷ Az ilyen döntésekről lásd az INCADAT weboldalát (< www.incadat.com >).

¹¹⁸ Lásd a lenti **13.83-13.87. pontot**.

¹¹⁹ 5. cikk (2) bekezdés.

¹²⁰ 14. cikk. Az intézkedések fenntartásáról részletesebben a lenti **8. fejezetben** olvashat.

- 4.10. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye akkor változik meg, mikor az első szerződő állam hatóságaihoz a védelmi intézkedésre irányuló kérelmet benyújtják (vagyis a folyamatban lévő eljárásban), a magyarázó jelentés értelmében a *perpetuatio fori* elve nem alkalmazható, így joghatósága a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságainak lesz¹²¹. Ebben az esetben a joghatóság átengedésére vonatkozó rendelkezéseket figyelembe lehet venni (lásd a lenti **5. fejezetet**).
- 4.11. A *perpetuatio fori* elvét akkor sem lehet alkalmazni amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye a védelmi intézkedés meghozatalára irányuló eljárás során egy szerződő államból egy **nem szerződő** államra változik¹²². Az Egyezmény 5. cikke a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozásától kezdve azonban nem alkalmazható. Ennek megfelelően a szerződő állam hatóságai a joghatóságukat a nemzeti joguk szabályai szerint fenntarthatják (vagyis ez nem tartozik az Egyezmény hatálya alá)¹²³. Fontos kiemelni azonban, hogy ebben az esetben a többi szerződő államot nem köti az Egyezmény, hogy a hatóság által meghozott rendelkezéseket elismerjék.¹²⁴

C. Az általános szabály alóli kivételek

- 4.12. Az általános szabály alól a 6., 7. és 10. cikk fogalmaz meg kivételeket arra az esetre, ha nem a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államnak van joghatósága.

a) **Menekült vagy az országuk elhagyására kényszerült gyermekek** **6. cikk**

- 4.13. A menekült gyermekek és olyan gyermekek esetében, akik az országukban lévő zavargások miatt országuk elhagyására kényszerülnek, a joghatóság a gyermek szerződő államban lévő jelenlétén alapul. Az „országuk elhagyására kényszerült gyermek” kifejezés használata azt a célt szolgálja, hogy az egyes államok „menekült” kifejezésének meghatározását bővítse¹²⁵.
- 4.14. Ebbe a csoportba azok a gyermekek tartoznak, akik az államukban felmerülő körülmények miatt kényszerültek országuk elhagyására, és akik kísérelve vagy anélkül utaznak, a szülői felügyeletük pedig részben vagy egészben hiányozhat.
- 4.15. Ez a kivétel nem vonatkozik az országuk elhagyására más okokból, például szökés vagy elhagyás következtében kényszerült gyermekekre. Rájuk az Egyezmény más megoldásokat alkalmaz¹²⁶.

¹²¹ Magyarázó jelentés 42. pont. A Brüsszel IIa. rendelet 8. cikke ezzel ellentétben így rendelkezik: „**Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik**” (utólagos kiemelés).

¹²² Lásd a Magyarázó feljegyzés 42. pontját.

¹²³ Ugyanott. Fontos megjegyezni azonban, hogy ilyen esetben a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam **az Egyezmény szerint** továbbra is hozhat a gyermekre vonatkozó intézkedést, ha például a az Egyezmény 11. vagy 12. cikkét alkalmazza (lásd a lenti **6. és 7. fejezetet**). Lásd még a fenti **3.13.** pontot.

¹²⁴ Magyarázó jelentés 42. pont. Lásd még fent a **3.11-3.13.** pontot.

¹²⁵ Erről részletesebben lásd alább a **13. fejezet 13.58-13.60. pontját**.

¹²⁶ Erről részletesebben lásd alább a **13. fejezet 13.61-13.64. pontját**. Lásd még a magyarázó jelentés 44. pontját.

4. példa (A)

Két 6 és 8 éves gyermek 18 éves anyai nagynénjükkal elhagyja a polgárháború alatt álló A szerződő államot. Anyjukat a zavargások alatt megölték, apjuk pedig politikai fogoly. B szerződő államba érkeznek és ott kérnek menedékjogot. Az Egyezmény 6. cikke szerint B szerződő államnak joghatósága van a gyermek védelmét szolgáló intézkedés meghozatalára – például intézeti gondozásba adására, vagy a nagynénjüknak a szülői felelősség megadására. Ez a jog nem befolyásolja B szerződő állam menedékjog iránti kérelem elbírálására irányuló eljárását.¹²⁷ Az Egyezmény alkalmazandó azonban a gyermek menedékjog iránti kérelem alapján folyó eljárásban való képviselőjének megszervezése során¹²⁸.

b) Gyermekek, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg
6. cikk

- 4.16. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helyét nem tudják megállapítani, a joghatóság a gyermek szerződő állam területén való jelenlétén alapul. Ez a sükségen alapuló joghatóság. A gyermek szokásos tartózkodási helyének megállapítása érdekében mindent meg kell tenni¹²⁹.
- 4.17. Ennek ellenére előfordulhat olyan helyzet, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg. Ilyen helyzet lehet például: 1) ha a gyermek gyakran utazik két vagy több állam között, 2) ha a gyermek kísérő nélkül utazik, vagy elhagyták és a szokásos tartózkodási helyének megállapítására nincs elég bizonyíték, vagy 3) ha a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye megszűnt és az új tartózkodási hely megállapításához nincs elég bizonyíték¹³⁰.
- 4.18. Ez a joghatóság megszűnik, amint megállapítást nyer, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye máshol van.
- 4.19. A „szokásos tartózkodási hely” fogalmát részletesebben a Kézikönyv **13. fejezete** tárgyalja¹³¹.

c) Joghatóság a gyermek jogellenes külföldre vitele esetén
7. cikk

- 4.20. A gyermek jogellenes külföldre vitele esetén a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai közvetlenül a jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt bizonyos feltételek teljesüléséig joghatóságot szereznek a gyermek személyének vagy tulajdonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalára. Erre azért van sükség, hogy a gyermeket jogellenesen külföldre vivő személy ne részesülhessen a joghatóságra vonatkozó előnyökben.
- 4.21. A jogellenes elvitel és visszatartás Egyezmény által alkalmazott meghatározása megegyezik a 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény fogalmával, megerősítve ezzel is a két egyezmény e tekintetben egymást kiegészítő jellegét. Ez egyben azt is jelenti, hogy az 1980. évi Egyezmény jogellenes elvitelre és visszatartásra vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása segítséget nyújthat az Egyezményben szereplő fogalmak értelmezéséhez¹³².

¹²⁷ 4. cikk j) pont, lásd a fenti **3.52. pontot**.

¹²⁸ Uo.

¹²⁹ Lásd még az alábbi **13. fejezet 13.83-13.87. pontját**.

¹³⁰ Uo.

¹³¹ Lásd a lenti **13.83-13.87. pontot**.

¹³² Az ítélezési gyakorlat és kommentár az INCADAT weboldlán (< www.incadat.com >) megtalálható.

- 4.22. Két esetben fordulhat elő, hogy a joghatóság megváltozik és azt az államot illeti meg, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartják.

A. eset:

- A gyermek szokásos tartózkodási helye már másik államban van, **valamint**
- minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv elfogadja az elvittelt vagy visszatartást.

Ebben az esetben a joghatóság elfogadása és a gyermek új szokásos tartózkodási helye együttesen váltják ki az 1996. évi Egyezmény 7. cikke szerinti joghatóság változást.

Amennyiben az 1980. évi Egyezmény is hatályban van a két állam között, az A. eset akkor következhet be, ha:

- az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadási kérelmet nem nyújtottak be **vagy**
- az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadási kérelmet benyújtották és az alapján egyezség született – vagyis a felek megegyeztek, hogy a gyermeket nem kell visszaadni (lásd a lenti **13.46-13.51. pontot**). **vagy**
- az 1980. évi Egyezmény szerinti kérelmet benyújtották, de a megkeresett állam hatóságai elutasították a gyermek visszaadását az 1980. évi Egyezmény 13. cikke alapján, a kérelmező jogellenes elvitelhez vagy visszatartáshoz való belenyugvása alapján.

Kiemelendő e téren, hogy az 1996. évi Egyezmény 7. cikke nem **követeli meg**, hogy a gyermek visszaadását az 1980. évi Egyezmény alapján elutasító döntést a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti állam joghatóságának megszerzése előtt hozzák. A fentieknek megfelelően a belenyugvás – amennyiben az új szokásos tartózkodási hely megszerzésével jár együtt – elégséges.

A 7. cikkben hivatkozott „felügyeleti jogok” azok a jogok, amelyeket a gyermek jogellenes elvitelét vagy visszatartását közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga annak nyilvánít (7. cikk (2) bekezdés).

B. eset:

- A gyermek szokásos tartózkodási helye már másik államban van, **valamint**
- a gyermek azon időponttól számított legalább egy éve e másik államban tartózkodik, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett vagy tudomást kellett volna hogy szerezzen a gyermek hollétéről, **valamint**
- nincs elbírálás alatt az ezen az időszakon belül benyújtott visszaadás iránti kérelem, **valamint**
- a gyermek új környezetébe beilleszkedett.

Ezek a feltételek részben megfelelnek az 1980. évi Egyezmény 12 cikkének, amely lehetővé teszi a megkeresett államnak, hogy ne rendelje el a gyermek visszaadását, ha a visszaadásra irányuló eljárást a jogellenes elviteltől vagy visszatartástól számított egy éves időszakon túl indították meg és bizonyított, hogy a gyermek új környezetébe beilleszkedett. (Az 1980. évi Egyezmény 12. cikkének (2) bekezdésében szereplő „beilleszkedés” fogalom értelmezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatról a

gyermek jogellenes külföldre vitelére vonatkozó adatbázisból: < www.incadat.com > tudhat meg többet.)

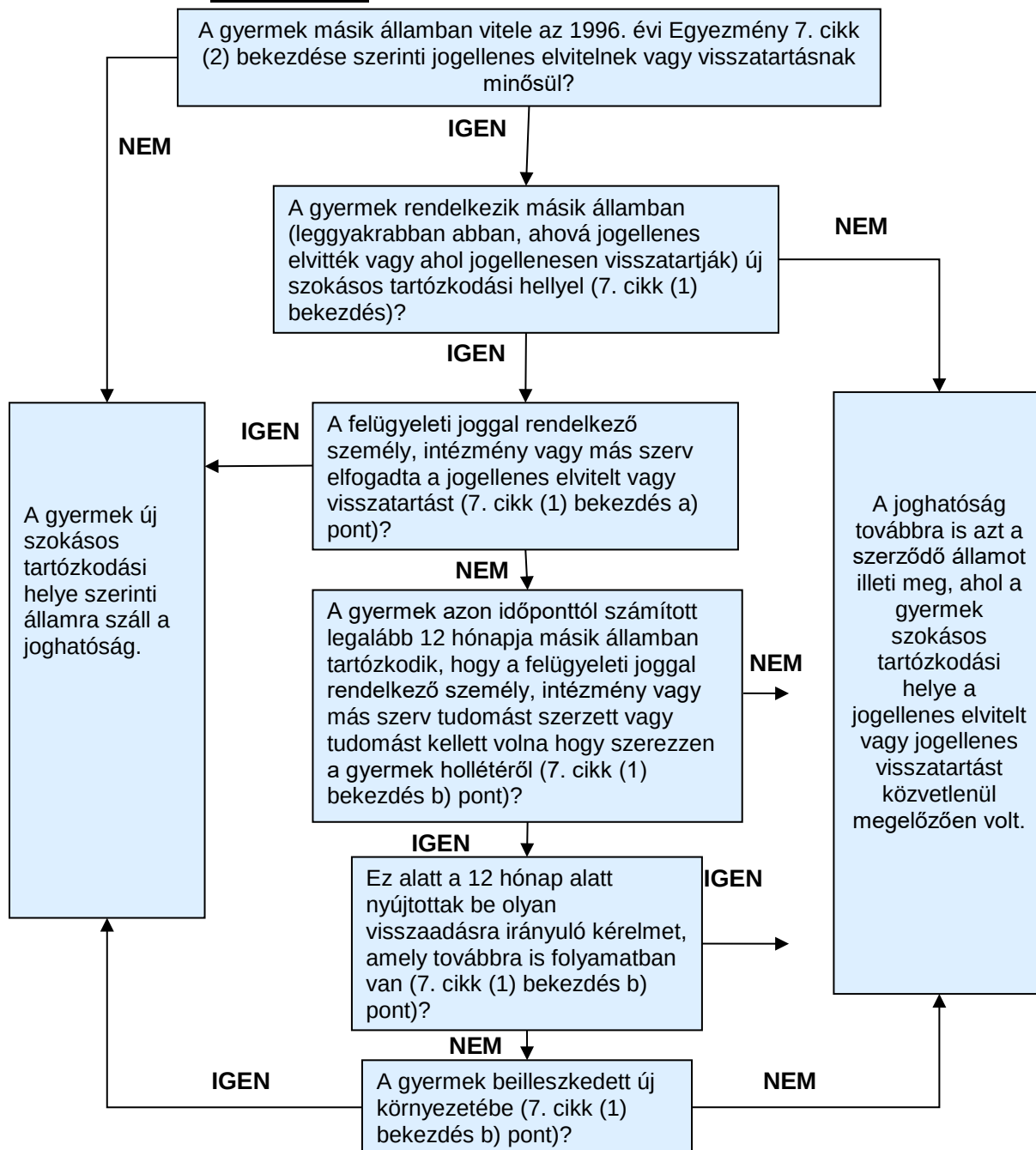
Mindazonáltal a két egyezmény között a legfontosabb különbség e tekintetben, hogy az 1980. évi Egyezményben az egy éves időszak a gyermek jogellenes elvitelével vagy visszatartásával kezdődik. Ezzel szemben az 1996. évi Egyezmény, ahogy az fent is bemutatásra került, az egy évet onnantól számítja, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett vagy tudomást kellett volna hogy szerezzen a gyermek hollétéről. (Lásd még a fent hivatkozott magyarázó jelentés 49. pontját¹³³.)

Fontos kiemelni, hogy a harmadik feltétel nem követeli meg kifejezetten, hogy a visszaadásra irányuló folyamatban lévő kérelem egy adott állam hatósága előtt álljon elbírálás alatt. Ennek a rendelkezésnek így különböző értelmezései léteznek. A Kézikönyv tervezetének tárgyalása során megfogalmazott álláspont szerint a visszaadásra irányuló kérelmet annak az államnak kellene elbírálni, amelyikbe a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol a gyermeket jogellenesen visszatartják. Valóban ez a leggyakoribb olyan konkrét eset, amelyben az 1980. évi **és** az 1996. évi Egyezmény is alkalmazható, de ugyanakkor ez az eset a 7. cikk működését indokolatlanul korlátozza, így pedig különösen használhatatlan azokban a helyzetekben, amelyekben az 1980. évi Egyezmény *nem* alkalmazható (lásd a lenti **4. példa (B) részét**).

- 4.23. Bár joghatósága azon szerződő állam hatóságainak lesz, ahonnan a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy visszatartották, annak a szerződő államnak a hatóságai, ahová a gyermeket jogellenes elvitték vagy ahol jogellenesen visszatartják, csak a 11. cikk szerinti védelmi intézkedéseket¹³³ hozhatják meg (vagyis csak a sürgős esetben szükséges védelmi intézkedéseket), a 12. cikk szerinti ideiglenes intézkedések¹³⁴ meghozatalára nem jogosultak.
- 4.24. Összefoglalva tehát annak eldöntéséhez, hogy melyik hatóságoknak van joghatósága olyan ügyben, ahol a gyermeket jogellenesen elvitték vagy visszatartják, az alábbi kérdésekre kell választ találni:

¹³³ Erről részletesebben a lenti **6. fejezetben** olvashat.
¹³⁴ 7. cikk (3) bekezdés.

Jogellenes elviteli ügyek: A 7. cikk működése

4.25. A gyermek jogellenes külföldre viteléről a lenti **13.1 – 13.4. pontban** tudhat meg többet.

4. példa (B)

Az alábbi példában mind X, mind Y állam az 1996. évi Egyezmény szerződő államai. X állam viszont nem szerződő állama az 1980. évi Egyezménynek.

Egy házaspár, akik közül az anya X nemzetiségű, az apa pedig Y nemzetiségű, Y államban élnek a házasságból született gyermekükkel. 2008 augusztusában a házasság megromlik és a pár elválk. Az Y államban folyó

válás során mindkét szülőnek biztosítják a gyermek feletti felügyeleti jogot. 2009 augusztusában azonban az anya úgy dönt, hogy vissza kíván térni X hazájába. Az apa megtagadja a költözést. 2009 szeptemberében attól tartva, hogy a bíróság az apa beleegyezése nélkül nem fogja engedélyezni a költözést, az anya egyoldalúan, az apa felügyeleti jogának megsértésével a gyermekkel együtt X államba költözik.

Az apa a gyermek elvitelét követő hat hónapot azzal tölti, hogy próbálja felkutatni az anyát és a gyermeket (nem fogad ügyvédet és nincs tisztában az 1996. évi Egyezményrel, valamint a számára e tekintetben elérhető eszközökkel¹³⁵). Végül megtalálja az anyát és a gyermeket. A következő öt hónapot azzal tölti, hogy megpróbál az anyával a felügyeleti joggal kapcsolatban megállapodni.

Az apa végül arra jut, hogy nem tudnak megállapodni és ügyvéd segítségét kéri. Azt javasolják neki, hogy forduljon Y állam bíróságához a gyermek azonnal visszavitele és a gyermek kizárólagos felügyeleti jogának megszerzése érdekében, amit 2010 augusztusában meg is tesz. Az anyát értesítik az eljárásról. 2010 szeptemberében az anya eljárást indít X államban a kizárólagos felügyeleti jog megszerzése érdekében azt állítva, hogy bár jogellenesen vitte el a gyermeket, de ennek ellenére már X államnak van joghatósága a felügyeleti és kapcsolattartási jogok tekintetében, mivel:

- a gyermek jelenlegi szokásos tartózkodási helye X államban van;
- egy év eltelt azóta, hogy az apának a gyermek hollétéről tudomást kellett volna szereznie;
- a gyermek új környezetébe beilleszkedett; valamint
- **X államban** nincs folyamatban visszaadás iránti kérelem.

Az apa az X államban folyó eljárásban a joghatóság vitatása érdekében vesz részt. Azt állítja, hogy a többi körülmény ellenére **Y államban** továbbra is elbírálás alatt van a visszaadás iránti kérelme, ennek megfelelően pedig az 1996. évi Egyezmény 7. cikke alapján a gyermek felügyeletére és a kapcsolattartásra vonatkozó jogok tekintetében a joghatóság nem szállhat át X államra.

X állam bírósága közvetlen bírósági kapcsolattartáson keresztül megerősíti, hogy Y államban valóban folyamatban van a visszaadás iránti kérelem elbírálása. Ezt követően X állam az anya kérelmét Y állam joghatóságára hivatkozva elutasítja. Az anya Y államban csatlakozó kérelmet nyújt be annak érdekében, hogy a gyermekkel állandó jelleggel X államba költözhessen és az apa kapcsolattartására vonatkozó javaslatot terjeszt be.

Y államban a gyermek visszavitele iránti kérelmet felfüggesztik (elnapolják) arra hivatkozva, hogy az ügy ezen szakaszában az anya átköltözési kérelmének elbírálásáig nem szolgálná a gyermek mindenképp felett álló érdekét a visszavitel elrendelése, a kérelem elbírálását pedig minél hamarabb le kell folytatni. Az apa felügyeleti jog iránti kérelmét és az anya átköltözési kérelmét Y állam bírósága egy hónappal később egy eljárásban tárgyalja. Y állam bírósága engedélyezi az anyának az átköltözést a gyermekkel és az apa tekintetében a kapcsolattartás rendjét meghatározzák (amelyet az 1996. évi Egyezmény 23. cikke szerint a törvény erejénél fogva elismernek X államban).

Az alábbi két példában mind A, mind B állam az 1980. évi Egyezménynek és az 1996. évi Egyezménynek is szerződő államai.

4. példa (C)

Egy férj és feleség két gyermekükkel A államban élnek. Az anya 2008. márciusában jogellenesen B államba viszi a gyermekeket. Az 1980. évi Egyezmény alkalmazásával az apa a gyermekek A államba történő visszavitelét követeli. B állam hatóságai azonban megtagadják a gyermekek visszavitelét arra hivatkozva, hogy a gyermekek elérték azt a kort és az érettségnek azt a fokát, amikor nézetei már számításba veendők (az 1980. évi Egyezmény 13. cikkének (2) bekezdése). 2009 májusában még mindig nem születik a kapcsolattartásra és a felügyeletre vonatkozó megállapodás.

Bár az apa az elvitelbe nem nyugodott bele, de mivel a gyermekek az apa hollétükről való tudomásszerzését követően egy éven keresztül B államban voltak, B állam hatóságainak van joghatósága, ha mindeket gyermek szokásos tartózkodási helye ebben az államban van és új környezetükbe beilleszkedtek¹³⁶.

4. példa (D)

Az apa 2008 januárjában jogellenesen elviszi gyermekét A államból B államba. Az anya B államban az 1980. évi Egyezmény szerint a gyermek A államba történő visszavitele iránti eljárást indít. B állam hatóságai 2008 márciusában elutasítják a visszavitel elrendelése iránti kérelmet arra hivatkozva, hogy a visszavitel a gyermeket károsodásnak tenné ki (az 1980. évi Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja). Közvetlenül ezt követően az anya A államban eljárást kíván indítani a gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jog megszerzése érdekében.

Mivel az anya gyermekek hollétéről való tudomásszerzését követően még nem telt el egy év és az anya az elvitelbe nem nyugodott bele, A állam hatóságai rendelkeznek joghatósággal. Ez attól függetlenül így van, hogy hol található a gyermek aktuális szokásos tartózkodási helye.

Ha azonban A állam hatóságai úgy döntenek, hogy B állam hatóságai a gyermek mindenek felett álló érdekeinek megítélése szempontjából ideálisabb helyzetben vannak és, hogy A állam a konkrét ügyben az 1996. évi Egyezmény 8. cikkének (2) bekezdése alá tartozik, (közvetlenül vagy az A állam központi hatóságán keresztül) kérelmezhetik, hogy B állam hatóságaira szálljon a joghatóság, vagy felfüggeszthetik az ügy elbírálását és felhívhatják az apát (vagy az anyát), hogy kérelmét B állam hatóságaihoz nyújtsa be. B állam hatóságai a joghatóság átengedését akkor fogadhatják el, ha úgy gondolják, hogy az a gyermek mindenek felett álló érdekeit szolgálja¹³⁷.

d) Joghatóság azokban az esetekben, mikor a gyermek szülei házasságának felbontása vagy különválásuk folyamatban van
10. cikk

- 4.26. Bizonyos feltételek teljesülése esetén azon szerződő állam hatóságai, amelyek joghatóságukat gyakorolva döntenek egy másik szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek szülei házasságának felbontására, különválásukra vagy házasságuk érvénytelenítésére irányuló kérelemről, a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedéseket hozhatnak¹³⁸. Ezek az alábbiak:

¹³⁶

7. cikk (1) bekezdés b) pont.

¹³⁷

Lásd még a lenti, a joghatóság átszállásáról szóló 5. fejezetet.

¹³⁸

Ilyen helyzet előfordulhat például, ha a szülő a házasság felbontását követően jogszerűen egyik szerződő államból egy másikba viszi el a gyermeket és a másik szülő az első szerződő államban marad és abban az államban indítja meg a házasság felbontása iránti eljárást. Természetesen annak az államnak a nemzeti joga határozza meg, hogy van-e joghatósága a házasság felbontása tekintetében, ahol az eljárást megindították, és ez a nemzeti jog dönt, hogy a jogszabály lehetővé teszi-e, hogy ilyen esetben megteheti-e a gyermek személyének és vagyonának védelmére irányuló intézkedéseket.

- A gyermek szokásos tartózkodási helye másik szerződő államban van,
valamint
- a joghatóságukat gyakorló szerződő állam hatóságainak nemzeti joga lehetővé teszi, hogy ilyen intézkedést hozzanak,
valamint
- az eljárás megindulásának időpontjában a gyermek szüleinek egyike az adott szerződő államban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel,
valamint
- az eljárás megindulásának időpontjában a gyermek szüleinek egyike a gyermek tekintetében szülői felelősséggel bír,
valamint
- ezen hatóságok intézkedés meghozatalára vonatkozó joghatóságát a szülők, valamint a gyermek tekintetében szülői felelősséggel bíró más személyek elfogadták,
valamint
- ez a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja.

4.27. A joghatóság megszűnik, amint a házasság felbontására irányuló eljárás megszűnik. Az eljárás megszűnhet a házasság felbontását elrendelő vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedésével, vagy más okból, például a kérelem visszavonásával vagy elévülésével, vagy a fél halálával.

4.28. A házasság felbontására irányuló eljárás megszűnésének napját annak a szerződő államnak a nemzeti joga határozza meg, ahol az eljárás folyik.

4. példa (E)

Egy férj és feleség három gyermekükkel A szerződő államban élnek. A szülők különválnak és a férj a gyermekekkel B szerződő államba költözik. Nem sokkal ez után a feleség a szokásos tartózkodási helye szerinti A szerződő államban megindítja a házasság felbontására irányuló eljárást és mindkét fél kérelmezi az eljárást lefolytató hatóságoktól, hogy a felügyeleti jog és a kapcsolattartást kérdésében határozzanak.

Az A szerződő állam nemzeti joga lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy a gyermekek védelmére irányuló intézkedéseket meghozzák a szülők házasságának felbontása iránti eljárásban. A hatóságok álláspontja szerint a gyermekek mindenek felett álló érdekét szolgálja a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatala. Az A szerződő állam hatóságai tehát joghatósággal rendelkeznek a felügyeleti jogról és a kapcsolattartásról való döntés tekintetében, amelyet mind B szerződő államban, mind a többi szerződő államban elismerhetőnek és végrehajthatónak fogadnak el.

Nem ez lenne a helyzet, ha az apa nem fogadná el A szerződő állam hatóságainak joghatóságát az ilyen rendelkezések meghozatalára, vagy ha a hatóságok nem úgy vélekednének, hogy az intézkedések meghozatala a gyermek mindenek felett álló érdekeit szolgálja¹³⁹.

Az A szerződő állam hatóságai annak megállapítása során, hogy a joghatóság gyakorlása a gyermek mindenek felett álló érdekeit szolgálja, többek között az alábbi tényezőket vehetik figyelembe: hogy A szerződő állam a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye, hogy az anyjukkal továbbra is töltene ott időt, valamint, hogy a felügyeleti jogra és kapcsolattartásra vonatkozó megállapodást könnyebb és gyorsabb a házasság felbontása iránti eljárásban eldönteni, mint megvárni egy, a szokásos tartózkodási helyük szerinti B szerződő államban folyó második eljárás eredményét.

Amikor A szerződő államban befejeződik a házasság felbontása iránti eljárás, B szerződő államnak, mint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államnak az 5. cikk szerint lesz joghatósága a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatalára (10. cikk (2) bekezdés).

4. példa (F)

Egy férj és feleség két gyermekükkel C szerződő államban élnek. A kapcsolat megromlik és a pár különvállik. A feleség a házasság felbontása és a felügyeleti jog, valamint a kapcsolattartás megállapítása iránti eljárást indít C szerződő államban. C szerződő állam eljárási szabályai szerint ugyanaz a bíróság dönt a házasság felbontásáról és a gyermekekre vonatkozó felügyeleti jogról, valamint a kapcsolattartásról.

Az eljárás megindulását követően a feleség új munkát kap D szerződő államban és gyermekeivel azonnal oda kíván költözni, hogy új munkáját megkezdhesse. A férj és a feleség megállapodnak, hogy a feleség és a gyermekek haladéktalanul D szerződő államba költöznek azzal a feltétellel, hogy C szerződő állam bírósága lesz jogosult az apa kapcsolattartásra vonatkozó jogairól határozni.

A gyermekek költözésére vonatkozó megállapodásról ideiglenes végzést hoznak (amely a felügyeleti jog és a kapcsolattartás jogerős meghatározásáig érvényes), és a bíróság formálisan is rögzíti az anya hozzájárulását C szerződő állam felügyeleti jogra és kapcsolattartásra vonatkozó joghatósága gyakorlásához a házasság felbontása iránti eljárás befejeztéig.

Mivel C szerződő államban továbbra is folyamatban van a házasság felbontása iránti eljárás, attól függetlenül, hogy a költözésre vonatkozó megállapodás megváltoztatja-e a gyermek szokásos tartózkodási helyét (vagyis, hogy C szerződő állam az 5. cikk (2) bekezdése alapján „elveszti-e” a felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó ügyben az 5. cikkre alapozott joghatóságát), C szerződő állam fenntarthatja joghatóságát és az 1996. évi Egyezmény 10. cikke alapján dönthet a felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó kérdésekben.

*Ennek ellenére fontos kiemelni, hogy ha a feleség **nem** járult volna hozzá C szerződő állam a felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó folytatódó joghatóságához, nem lehetne alkalmazni az 1996. évi Egyezmény 10. cikkét. Ebben az esetben a gyermek szokásos tartózkodási helyének D szerződő államra változásakor C szerződő államnak a továbbiakban nem lenne joghatósága a kérdésben dönten (ahogyan azt az 5. cikk (2) bekezdése is kimondja, kivéve, ha C szerződő állam a 9. cikk szerinti joghatóság-átszállást kérelmezi és a kérelmét elfogadják).*

D. Mi történik, ha két vagy több szerződő állam hatóságainak is van joghatósága?

13. cikk

- 4.29. Mivel előfordulhatnak olyan esetek, hogy több szerződő állam hatóságai is rendelkeznek joghatósággal a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatalához, ezért a 13. cikk rendelkezik a joghatósági összeütközések feloldásáról.
- 4.30. A 13. cikk kimondja, hogy a gyermek személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező szerződő állam hatóságainak tartózkodniuk kell e joghatóság gyakorlásától, ha az eljárás megindulásának időpontjában már hasonló intézkedés meghozatalára irányuló kérelmet terjesztettek elő egy másik szerződő állam hatóságaihoz, amelyeknek a kérelem időpontjában az 5–10. cikk alapján

joghatóságuk volt és ezen kérelem elbírálása még folyamatban van.

- 4.31. A „hasznó intézkedés” kifejezés meghatározását nem tartalmazza az Egyezmény, de a 13. cikk alkalmazásához a szerződő államokhoz benyújtott kérelemnek érdemben azonosnak vagy hasonlóknak kell lenni.¹⁴⁰ Például amennyiben egy szerződő államhoz a felügyeleti joggal kapcsolatos, míg másik szerződő államban a gyermek vagyonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalát kérelmezték, ez utóbbi szerződő állam értelmezheti ezt úgy, hogy „hasznó intézkedés” meghozatalára irányuló kérelmet még nem terjesztettek elő egy másik szerződő államban, vagyis a gyermek vagyonával kapcsolatos kérdésben eljárhat¹⁴¹.
- 4.32. A 13. cikket akkor lehet alkalmazni, ha a másik szerződő államban a „hasznó intézkedésre” irányuló eljárás még mindig folyamatban van.
- 4.33. Ennek ellenére megjegyzendő, hogy a 13. cikk (1) bekezdése **nem** alkalmazható, ha az eredetileg megkeresett szerződő állam a joghatóságról lemondott¹⁴². A magyarázó jelentés kimondja, hogy az eredetileg megkeresett szerződő állam hatóságainak az a jogosultsága, hogy a joghatóságukról lemondjanak vagy azt visszautasítsák, lehetővé teszi a szerződő államnak, hogy a joghatóságot a 13. cikk (1) bekezdése ellenére a **másodszor** megkeresett szerződő államra ruházzák, ha azt találják megfelelőbb fórumnak¹⁴³. Ezzel a joghatóságról lemondás a joghatóság átruházásához válik hasonlóvá (8. és 9. cikk, lásd a lenti **5. fejezetet**). Ennek ellenére a 13. cikk (2) bekezdése és az átruházásra vonatkozó rendelkezések között a legnagyobb különbség, hogy az előbbi esetben 1. a **másodszor** megkeresett szerződő államnak az Egyezmény 5.–10. cikke alapján már van joghatósága¹⁴⁴; és 2. az elsőként megkeresett szerződő állam 13. cikk (2) bekezdése szerinti joghatóságról lemondása történhet egyoldalú döntéssel¹⁴⁵. A gyermek védelmének biztosítása érdekében azonban abban az esetben, ha a szerződő állam a 13. cikk (2) bekezdése szerinti joghatóságról lemondást fontolgatja, a bevált gyakorlat szerint általában a két érdekelt szerződő állam egyeztet a kérdésben (vagy a központi hatóságokon keresztül¹⁴⁶ vagy közvetlen bírósági kapcsolattartás útján¹⁴⁷) annak érdekében, hogy ne szakadjon meg a gyermek védelme (pl. abból fakadóan, hogy a **másodszor** megkeresett hatóság a 13. cikk (1) bekezdése alapján visszautasítja a joghatóság gyakorlását, miközben az **elsőször** megkeresett szerződő állam a 13. cikk (2) bekezdése alapján lemond a joghatóságáról).

¹⁴⁰ Lásd a magyarázó jelentés 79. pontját.

¹⁴¹ *Ugyanott*.

¹⁴² 13. cikk (2) bekezdés.

¹⁴³ Lásd a magyarázó jelentés 80. pontját.

¹⁴⁴ *Ugyanott*. Ezzel ellentétben a joghatóság átruházásakor az átvevő szerződő állam joghatósága kizárólag az átruházáson alapul – lásd a lenti **5. fejezetet**.

¹⁴⁵ *Ugyanott*.

¹⁴⁶ Lásd alább a **11. fejezetet**.

¹⁴⁷ A közvetlen bírósági kommunikációról lásd a 2011. évi különbizottság (I. rész) következtetéseinek és ajánlásainak 64-72. pontját (elérhető a < www.hcch.net > weboldalon 16. lábjegyzetben írt pontjában), és különösen a 68. pontot, amelyben a különbizottság a bevezetőben – az Állandó Iroda különbizottságon belüli vitáinak fényében tett módosításaitól függő – általános hozzájárulását adta a *Bírószági Kommunikációra vonatkozó útmutatóhoz és általános elvekhez*. 2011 márciusi 3A. sz. dokumentum („A Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat kialakítására vonatkozó szabályok és a bírósági kommunikáció általános elveinek tervezete, ideértve a konkrét esetekben a közvetlen bírósági kommunikáció területén kialakult általánosan elfogadott biztosítékokat a Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat hatáskörén belüli kérdésekben”). Lásd még az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény és az 1996. évi Gyermekvédelmi Egyezmény gyakorlati működésével foglalkozó különbizottság hatodik találkozója II. része következtetéseinek és ajánlásainak 78. és 79. pontját (2012. január 25-31.), amely elérhető a < www.hcch.net > weboldalon (a fenti 16. lábjegyzetben megjelölt pontban).

- 4.34. Ahogyan az a 13. cikk (1) bekezdéséből is egyértelmű¹⁴⁸, az nem vonatkozik a 11. cikk szerint (sürgős esetben hozott) vagy a 12. cikk szerinti (ideiglenes) intézkedésekre¹⁴⁹.
- 4.35. A „másodszor megkeresett” hatóságnál felmerülhet a kérdés, hogy hogyan állapítható meg, hogy más (a kérelem benyújtásakor az 5–10. cikk szerint joghatósággal rendelkező) szerződő államnál kezdeményeztek-e már „hasonló intézkedésekre” irányuló eljárást és még elbírálás alatt vannak-e az intézkedések, vagyis alkalmazható-e a 13. cikk (1) bekezdése. Egyes esetekben a „másodszor megkeresett” hatóságnak az eljárásban résztvevő felektől származó egyértelmű bizonyíték áll rendelkezésére annak alátámasztására, hogy a 13. cikk (1) bekezdése szerint „tartózkodjon a joghatóság gyakorlásától”. Ha azonban a felektől származó bizonyítékok nem nyújtanak egyértelmű választ a perfüggőség kérdésében (pl. mert a másik államban folyó eljárás léte, jellege, vagy hatálya nem egyértelmű), a másodszor megkeresett hatóság úgy határozhat, hogy a másik szerződő állam megfelelő hatóságaitól felvilágosítást kér az ügyben. A felvilágosítást közvetlen bírósági kapcsolattartáson vagy a szerződő államok központi hatóságain¹⁵⁰ keresztül lehet megadni¹⁵¹.

4. példa (G)

Két gyermek szokásos tartózkodási helye anyjukkal közösen A szerződő államban van. A házasság felbontása iránti és a felügyeleti jogokra vonatkozó eljárás van folyamatban B szerződő államban. Az apa szokásos tartózkodási helye B szerződő államban van és az anya ezekben a kérdésekben elfogadta e szerződő állam hatóságainak joghatóságát, e szerződő állam hatóságai pedig úgy döntenek, hogy az szolgálja a gyermekek mindenek felett álló érdekét, ha ők döntenek az ügyben¹⁵². A B szerződő államban folyó eljárások várhatóan az anya számára kedvezőtlenül fognak zárulni. Az anya ezért A szerződő államban eljárást indít a gyermekek felügyeleti jogának megszerzése érdekében.

¹⁴⁸ A 13. cikk (1) bekezdése: „A gyermek személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára **az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező** szerződő állam hatóságainak tartózkodniuk kell e joghatóság gyakorlásától, ha az eljárás megindulásának időpontjában már hasonló intézkedés meghozatalára irányuló kérelmet terjesztettek elő egy másik szerződő állam hatóságaihoz, amelyeknek a kérelem időpontjában **az 5–10. cikk alapján joghatóságuk volt** és ezen kérelem elbírálása még folyamatban van.” (Utólagos kiemelés.)

¹⁴⁹ Erről részletesebben a lenti **6. és 7. fejezetekben** olvashat.

¹⁵⁰ Annak érdekében, hogy az Egyezmény ezen rendelkezése megfelelően működjön szükség van arra, hogy a szerződő államok biztosítsák, hogy az Állandó Iroda mindig rendelkezik a megfelelő hatóságok aktuális elérhetőségeivel. Amennyiben valószínűsíthető, hogy több szerződő államban is folyamatban van eljárás, ez lehetőséget nyújt a feleknek, hogy erről gyorsan tudomást szerezzenek és megtudják, hogy melyik hatóság rendelkezik joghatósággal a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatalához.

¹⁵¹ A Brüsszel IIa. rendelet 19. cikke (2) bekezdésének alkalmazásakor az Európai Unió Bírósága ezt a megközelítést tartja követendőnek. A *Purrucker kontra Pérez* ítéletben (2010. november 9., C-296/10) a Bíróság (a 81. pontban) a lehetséges perfüggőségre vonatkozó információval kapcsolatban kimondta, hogy azt bekérhetik a felektől, emellett „figyelembe véve azt, hogy a 2201/2003 rendelet a bíróságok közötti együttműködésre és kölcsönös bizalomra épül, [a másodikként megkeresett bíróság] tájékoztathatja az elsőként megkeresett bíróságot a nála előterjesztett kérelemről, felhívhatja ez utóbbi figyelmét a perfüggőség esetleges fennállására, kérheti ez utóbbit, hogy tájékoztassa az előtte fekvő kérelemmel kapcsolatos információkról, és foglaljon állást a 2201/2003 rendelet értelmében vett joghatóságáról, illetve hogy közöljön vele minden, e tekintetben már elfogadott határozatot. Végül a később megkeresett bíróság tagállamának központi hatóságához fordulhat”. Ebben az ítéletben a Bíróság azt is kimondta, hogy ha a felhívás következtében nem sikerült megoldani az elsőként megkeresett bíróság eljárását, és ha – az ügy körülményeire való tekintettel – a gyermek érdekében olyan ítéletet kell hozni, amelyet a másodikként megkeresett bíróságon kívül is el kell ismerni, „e [másodszor megkeresett] bíróság a feltett kérdéseire történő válaszok beérkezésére vonatkozó egyszerű várakozási idő tartamát a bíróságnak mindennek előtt a gyermek érdekeire tekintettel kell meghatározni”.

¹⁵² B szerződő állam hatóságainak (az 1996. évi Egyezmény 10. cikke szerint – lásd a fenti **4.26-4.28. pontot**) a gyermek védelmére irányuló, pl a felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó intézkedések meghozatala tekintetében való joghatósággal felruházása.

A 13. cikk szerint az A szerződő állam hatóságai kötelesek az ügy tárgyalásától tartózkodni, mivel a gyermekek feletti felügyeleti jog tekintetében B szerződő államban folyamatban van eljárás.

Ha azonban B szerződő állam hatóságai lemondanak a joghatóságról például azért, mert véleményük szerint az szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét, ha nem ők döntenek a kérdésben, akkor az A szerződő állam hatóságai gyakorolhatják joghatóságukat az ügyben. Ebben az esetben B szerződő állam hatóságai közölhetik a joghatóságról való lemondásukat A szerződő állam illetékes hatóságai felé¹⁵³.

4. példa (H)

A gyermekek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. B szerződő államban – ahol az Egyezmény 10. cikkében szereplő feltételek teljesülnek – rájuk vonatkozó védelmi intézkedésre irányuló kérelmet nyújtottak be. Az eljárás alatt A szerződő államban¹⁵⁴ a gyermekek nagyszülőktől örökölt vagyonának kezelésére vonatkozó eljárásra irányuló kérelmet nyújtanak be. A szerződő állam hatóságainak azt követően van joghatósága a kérdésben dönten, miután meggyőződtek arról, hogy B szerződő államban nem nyújtottak be hasonló kérelmet.

¹⁵³

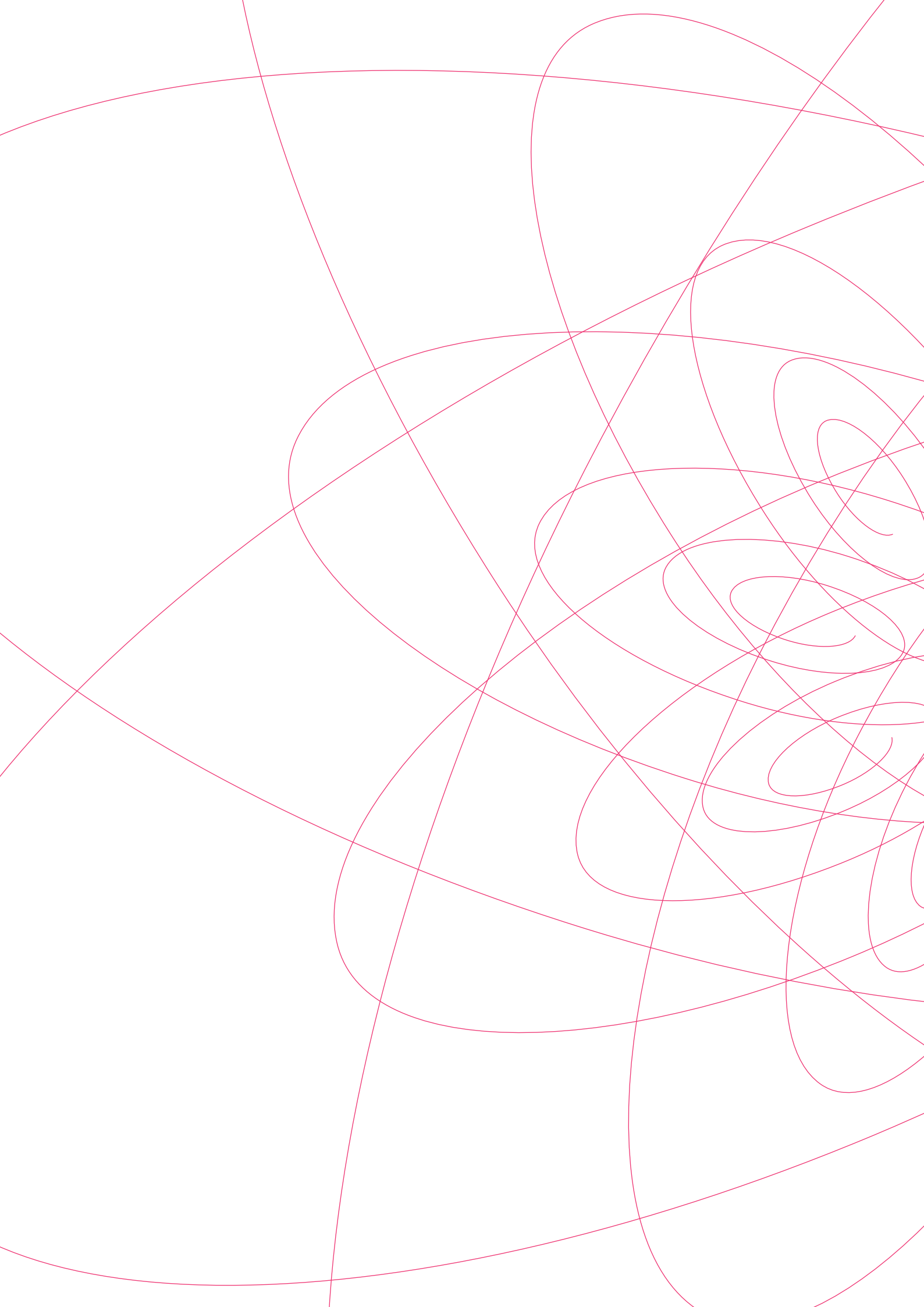
Lásd fent a **4.33.** pontot.

¹⁵⁴

Az Egyezmény 5. cikke alapján.

5

A JOGHATÓSÁG ÁTRUHÁZÁSA

A. Mikor lehetséges a védelmi intézkedések meghozatalára feljogosító joghatóság átruházása?

8. és 9. cikk

- 5.1. A 8. és 9. cikk, mint a joghatóság általános szabálya alóli kivétel¹⁵⁵ olyan eszközül szolgál, amely segítségével a gyermek személyének és vagyonának védelmére irányuló intézkedések tekintetében a joghatóságot az Egyezmény általános szabályai szerint joghatósággal rendelkező szerződő állam hatóságai¹⁵⁶ a joghatósággal nem rendelkező szerződő állam hatóságaira ruházhatják. A joghatóság csak bizonyos feltételek teljesülése esetén száll át¹⁵⁷ és csak olyan szerződő állam hatóságaira szállhat át, amelyhez a gyermeket különös kapcsolat fűzi¹⁵⁸.
- 5.2. Megjegyzendő, hogy az Egyezmény szerint a joghatóságot csakis **szerződő** államok hatóságai között lehet átruházni, a **nem szerződő** államok hatóságai abban nem vehetnek részt.
- 5.3. A joghatóság átruházására irányuló kérelmet két módon lehet benyújtani:
- az a hatóság, amely az Egyezmény alapján általános joghatósággal¹⁵⁹ rendelkezik, ha úgy véli, hogy egy másik, joghatósággal nem rendelkező hatóság az adott ügyben alkalmasabb arra, hogy megítélje a gyermek mindenek felett álló érdekét, kérelmezheti a joghatóság átruházását ez utóbbi hatóságra (8. cikk);
 - a joghatósággal nem rendelkező hatóság úgy véli, hogy az adott ügyben alkalmasabb arra, hogy megítélje a gyermek mindenek felett álló érdekét, kérelmezheti, hogy a joghatóságot ő gyakorolhassa (9. cikk).
- 5.4. Ezek a cikkek a joghatóság átruházását arra az esetre teszik lehetővé, ha nem a joghatósággal rendelkező hatóság a legalkalmasabb a gyermek mindenek felett álló érdekeinek megítélésére. A gyermek mindenek felett álló érdekeit „az adott ügyben” kell megítélni, vagyis „abban a pillanatban, amikor a védelem szükségessé válik, a szükség elhárításához elengedhetetlen módon”¹⁶⁰.
- 5.5. A joghatóság átruházása történhet az ügy egésze vagy egy része tekintetében. Ugyan az Egyezmény nem mondja ki kifejezetten, hogy az ügy egyes részei tekintetében is átruházható a joghatóság, a 8. és 9. cikk kimondja, hogy a szerződő államtól kérhető (8. cikk) vagy ő kérheti (9. cikk), hogy az általa „szükségesnek” tartott védelmi intézkedéseket meghozza: ez történhet a joghatóság teljes vagy részleges átruházásával. Az Egyezmény ezen értelmezése

¹⁵⁵

¹⁵⁶

Lásd fent a **4. fejezetet**.

Fontos kiemelni, hogy habár a 8. cikk kifejezetten olyan szerződő államoknak teszi lehetővé, hogy más szerződő államokra átruházzák joghatóságukat, amelyeknek az Egyezmény 5. **vagy 6.** cikke szerint van joghatóságuk, a 9. cikk értelmében a szerződő állam csak a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államtól kérheti a joghatóság átruházását (vagyis csak az 5. cikk szerint joghatósággal rendelkező, és nem a 6. cikk szerint joghatósággal rendelkező szerződő államtól). A magyarázó jelentés 58. pontja kimondja, hogy a rendelkezések ilyen rendszerét „**tévedésnek**” (utólagos kiemelés) tekinti, és a 9. cikket összhangba kell hozni a 8. cikkel. A magyarázó jelentés kimondja: „Amennyiben a gyermek állampolgársága szerinti állam jogosult felkérni a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államot, hogy engedélyezze neki a védelemre irányuló joghatóság gyakorlását, ebből következően még indokoltabb, hogy jogosultak ugyanezt kérni annak az államnak a hatóságától, ahová a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti országban lévő zavargások miatt a gyermeket elvitték.” Jelenleg azonban az Egyezmény szövegezése egyértelmű, és ez alapján úgy tűnik, hogy a 9. cikk szerinti kérelmet kizárólag a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államhoz lehet benyújtani.

¹⁵⁷

¹⁵⁸

¹⁵⁹

¹⁶⁰

Lásd alább az **5.9.** pontot.

8. cikk (2) bekezdés.

vagyis az Egyezmény 5. vagy 6. cikke szerinti.

Magyarázó jelentés 56. pont.

összhangba hozza az Egyezményt más intézményekkel, például a felnőttek nemzetközi védelméről szóló 2000. évi Hágai Egyezménnyel, vagy a Brüsszel IIa. Rendelet 15. cikkével, amelyek kifejezetten kimondják, hogy a joghatóság átruházása történhet az ügy konkrét része tekintetében is.

- 5.6. Amikor az átruházáshoz mindkét hatóság hozzájárul, az átruházó hatóságok az átruházás tárgyául szolgáló konkrét esetben a továbbiakban nem gyakorolhatják joghatóságukat. Ezeknek a hatóságoknak várniuk kell, míg a más hatóságok által hozott határozatok jogerőssé és végrehajthatóvá válnak.
- 5.7. Az átruházás azonban nem jelenti a joghatóság állandó jellegű átruházását. „Semmi [...] nem teszi lehetővé annak előzetes [eldöntését], hogy a jövőben az a hatóság, amely az 5. vagy 6. cikk szerint rendelkezik joghatósággal^{161]} kevésbé alkalmas a gyermek mindenek felett álló érdekeinek megítélésére.”¹⁶²
- 5.8. Amikor eldöntik, hogy a kérelem benyújtható és azt be kell nyújtani, az Egyezmény két lehetőséget kínál fel a kérelem benyújtására:
- a kérelmet maguk a hatóságok nyújtják be a másik szerződő állam illetékes hatóságaihoz (ezt megtehetik közvetlenül vagy a központi hatóságok közreműködésével)¹⁶³;
 - vagy**
 - az eljárásban résztvevő feleket szólítják fel, hogy a másik szerződő állam illetékes hatóságaihoz terjesszék be a kérelmet¹⁶⁴.

A két lehetőség azonos súlyú, a választás joga pedig az adott ügyben kérelmet benyújtó hatóságot illeti meg.

B. Milyen feltételeknek kell teljesülni a joghatóság átruházását megelőzően?

- 5.9. Mind a 8. mind a 9. cikk szerint csak bizonyos feltételek teljesülése esetén történhet meg a joghatóság átruházása:
- **A gyermek és a joghatóság vállalására jogosult szerződő állam hatóságainak kapcsolata**
A szerződő államnak, amelynek hatóságaira a joghatóságot átruházhatják, vagy amely kérheti, hogy a joghatóságot hatóságaira ruházzák át valamilyen kapcsolatban kell lennie a gyermekkel. A szerződő államnak az alábbiak egyikének kell lennie¹⁶⁵:
 - a gyermek állampolgársága szerinti állam;
 - a gyermek vagyonának fekvési helye szerinti állam;
 - az az állam, amelynek hatóságaihoz a gyermek szülei házasságának felbontására, különválasztására vagy házasságuk érvénytelenítésére irányuló kérelmet nyújtottak be;
 - az az állam, amellyel a gyermek szoros kapcsolatban van.
 - **A gyermek mindenek felett álló érdekei**
A joghatóság átruházását kérelmező hatóságnak figyelembe kell vennie, hogy ez a gyermek mindenek felett álló érdekének kielégítőbb megítélését

¹⁶¹ A 9. cikkel kapcsolatban lásd a fenti 156. lábjegyzetet.

¹⁶² Magyarázó jelentés 56. pont.

¹⁶³ 8. cikk (1) bekezdés első pont és 9. cikk (1) bekezdés első pont.

¹⁶⁴ 8. cikk (1) bekezdés második pont és 9. cikk (1) bekezdés második pont.

¹⁶⁵ A 8. cikk (2) bekezdése és a 9. cikk (1) bekezdése.

fogja-e jelenteni¹⁶⁶. A joghatóságot vállaló vagy megszerző hatóság a vállalásra csak akkor jogosult, ha meggyőződése szerint ez a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja¹⁶⁷.

▪ **A szerződő államok hatóságainak megállapodása**

Az átruházáshoz mindkét hatóságnak hozzá kell járulnia.

- Abban az esetben, ha a joghatósággal rendelkező szerződő állam hatóságai nyújtják be a joghatóság átruházására irányuló kérelmet, a másik hatóságok hozzájárulása kifejezhető a joghatóság megállapításával¹⁶⁸.
- Akkor azonban, ha a joghatósággal nem rendelkező szerződő állam hatóságai indítják meg az átruházásra irányuló eljárást, vagy ők szólítják fel a feleket, hogy nyújtsanak be kérelmet, a joghatósággal rendelkező szerződő államnak kifejezetten beleegyezését kell adnia. A hallgatás nem minősülhet az átruházáshoz való hozzájárulásnak¹⁶⁹.

5.10. Az 1996. évi Egyezmény nem követeli meg, hogy az eljárásban résztvevő felek a joghatóság átruházásába beleegyezzenek vagy ahhoz hozzájáruljanak¹⁷⁰. A szerződő államok nemzeti eljárásjoga jogosult eldönteni azt, hogy a feleket meghallgatják-e a joghatóság átruházásáról, és ha igen, hogyan. A feleket ebben a kérdésben különösen azért lehet érdemes meghallgatni, mert fontos információkkal szolgálhatnak a tekintetben, hogy az átruházás a gyermek mindenképp felett álló érdekének megfelelőbb megítélését szolgálja-e. A feleket az ilyen kérdésekről legalább értesíteni kell.

5.11. Az 1996. évi Egyezmény nem tartalmaz időbeli megkötést az alábbiakra: 1. hogy a felek a megfelelő hatósághoz a joghatóság átruházására irányuló kérelmet nyújtsanak be¹⁷¹ (amennyiben a „kérelmező” hatóság a 8. cikk (1) bekezdése vagy a 9. cikk (1) bekezdése szerinti módszert választja); vagy 2. hogy a „megkeresett” hatóság a joghatóság átruházására irányuló kérelmet elfogadja¹⁷². Ennek ellenére, mivel minden gyermekekre vonatkozó eljárásban fontos szempont az idő, a „megkeresett” hatóság (amely a 8. cikk szerint az Egyezmény alapján joghatósággal nem rendelkező hatóság, míg a 9. cikk szerint az Egyezmény alapján joghatósággal rendelkező hatóság) a joghatóság átruházásáról megfelelő időn belül köteles dönten¹⁷³. Ez megakadályozza a joghatóság átruházására irányuló kérelem alapján a párhuzamosan folyó eljárásokat is: pl. ha a kérelmet a 8. cikk alapján nyújtották be, de a joghatósággal rendelkező hatóság továbbra is

¹⁶⁶ A 8. cikk (1) bekezdése és a 9. cikk (1) bekezdése.

¹⁶⁷ Ezt az Egyezmény a joghatóság megállapítása tekintetében kifejezetten kimondja – lásd a 8. cikk (4) bekezdését. Ezt az Egyezmény a joghatóság megszerzése tekintetében nem mondja ki kifejezetten (lásd a 9. cikk (3) bekezdését, amely kizárólag a kérelem elfogadását nevezi meg). Mindazonáltal nehezen elképzelhető, hogy a szerződő állam úgy fogadná el a joghatóság másik szerződő államra való átruházására irányuló kérelmet, hogy nem mérlegeli, hogy ez a gyermek mindenképp felett álló érdekeit szolgálja-e.

¹⁶⁸ 8. cikk (4) bekezdés.

¹⁶⁹ 9. cikk (3) bekezdés.

¹⁷⁰ Vö. a Brüsszel IIa. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésével, amely megköveteli, hogy az átruházáshoz legalább az egyik fél hozzájáruljon.

¹⁷¹ Vö. a Brüsszel IIa. rendelet 15. cikkének (4) bekezdésével.

¹⁷² Vö. a Brüsszel IIa. rendelet 15. cikkének (5) bekezdésével, amely megköveteli, hogy a „megkeresett” hatóság a joghatóság átruházására irányuló kérelemtől a megkeresésétől számított hat héten belül döntsön.

¹⁷³ A 2011. évi különbizottság ülésén (I. rész) felmerült, hogy a hatóságoknak meg kellene egyezniük egy határidőben az átruházásról való döntés tekintetében. Amennyiben a hatóság a határidőt nem tartja be, az Egyezmény szerint joghatósággal rendelkező hatóság fenntartja a joghatóságát és a továbbiakban is gyakorolhatja azt.

Ez a megközelítés összhangban volna a Brüsszel IIa. rendelettel – lásd az „Útmutató az új Brüsszel II. rendelet alkalmazásához” 19. oldalát, amely a < http://ec.europa.eu/civiljustice/publications/docs/guide_new_brussels_ii_hu.pdf > weboldalon érhető el (utoljára módosítva 2013 augusztusában).

gyakorolja joghatóságát és tárgyalja az ügyet, mert a „megkeresett” hatóságtól nem kapott választ az általa ésszerűnek ítélt határidőn belül, a „megkeresett” hatóság pedig elfogadja és gyakorolja a joghatóságot.

5. példa (A)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam. 10 éves korában mindkét szülője meghal, és a gondozása és a szülők által ráhagyott vagyona kezelése tekintetében A szerződő államban eljárás van folyamatban. A vagyona tartozik B szerződő államban található vagyonelem is. Ezzel a vagyonnal való rendelkezés kapcsán jogvita indul és B szerződő állam hatóságai felkérlik A szerződő állam hatóságait, hogy ebben a konkrét ügyben megállapíthassák saját joghatóságukat¹⁷⁴. A szerződő állam hatóságai a gyermek B államban található vagyონrészének védelme tekintetében elfogadhatják a joghatóság részleges átruházására irányuló kérelmet¹⁷⁵. Ha a joghatóság részleges átruházásáról a szerződő államok megállapodnak,¹⁷⁶ A szerződő állam hatóságai a gyermek gondozása és a gyermek – B szerződő államban található vagyónrészének kivételével megállapított – vagyona tekintetében továbbra is hozhatnak intézkedéseket. B szerződő állam hatóságai a gyermek B szerződő államban található vagyónrésze tekintetében hozhatnak intézkedéseket.

C. Az átruházási eljárás

- 5.12.** A joghatóság átruházása két módon történhet. Amikor A szerződő állam mérlegeli a B szerződő államra ruházásról szóló kérelmet, az alábbi elemzést kell elvégeznie:

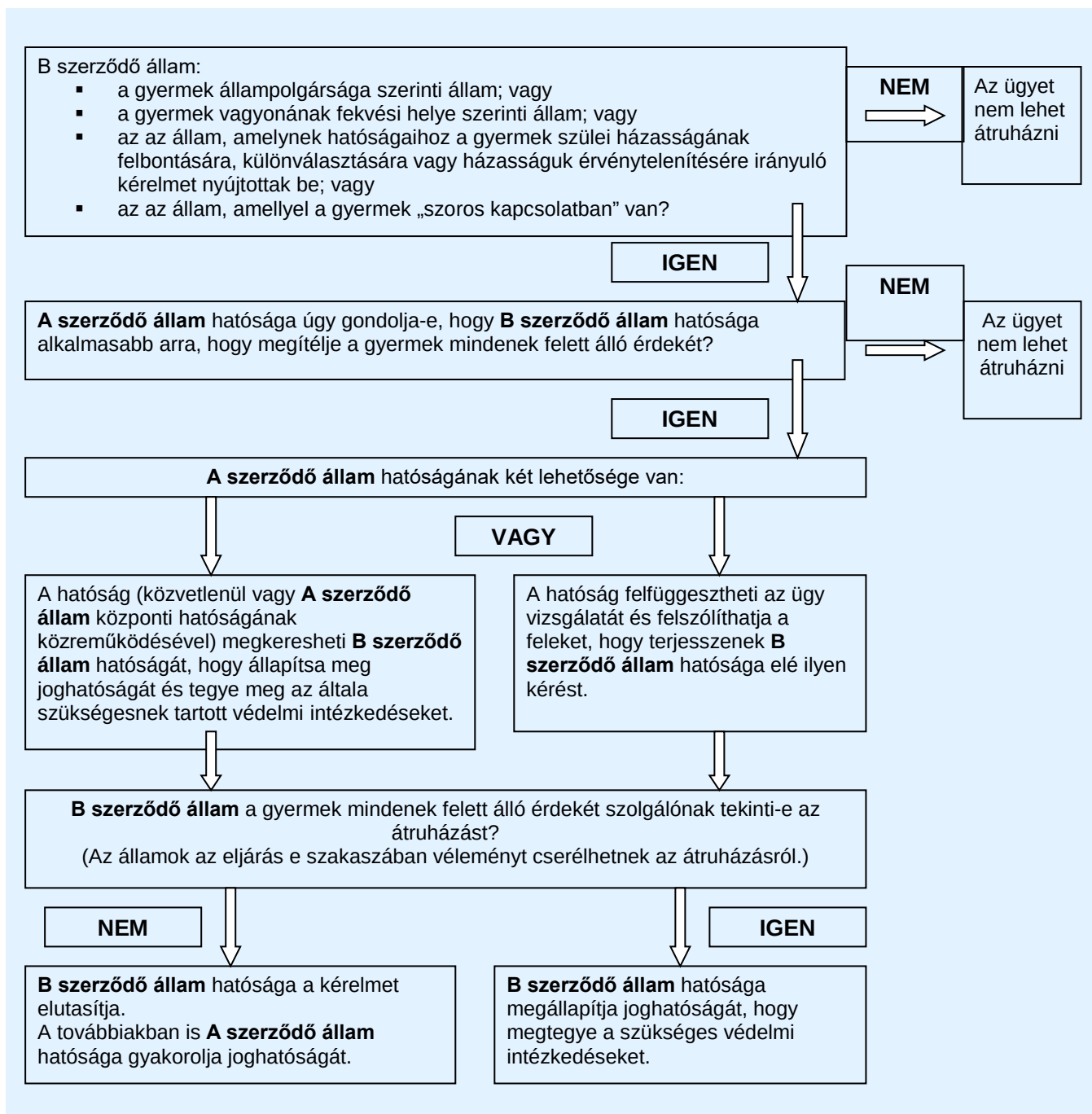
¹⁷⁴ 9. cikk (1) bekezdés, vagyis az az állam, amelyben a gyermek vagyona található (8. cikk (2) bekezdés b) pont). Az eset körülményeitől függően emellett vagy ehelyett B szerződő állam hatóságai a vagyon tekintetében a 12. cikk alapján ideiglenes intézkedéseket, vagy sürgős esetben a 11. cikk alapján szükséges védelmi intézkedéseket hozhatnak. Ezek az intézkedések azonban az A szerződő állam ügyben szükséges intézkedései meghozatalakor azonnal elévülnének (lásd a lenti **6. és 7. fejezetet**). Amennyiben B szerződő állam a vagyon tekintetében általános joghatósággal kíván rendelkezni, arra a joghatóság átruházásával tehet szert (és így részesül a 31. cikk a) pontjában kifejezetten meghatározott közreműködés előnyeiből, lásd a lenti **10. fejezetet**).

¹⁷⁵ Lásd a fenti, részleges átruházásról szóló **5.5 pontot**.

¹⁷⁶ Lásd a lenti, a hatóságok között ez ügyben megvalósuló kifejezett kapcsolattartásról szóló **5.19-5.22. pontot**.

1. lehetőség:

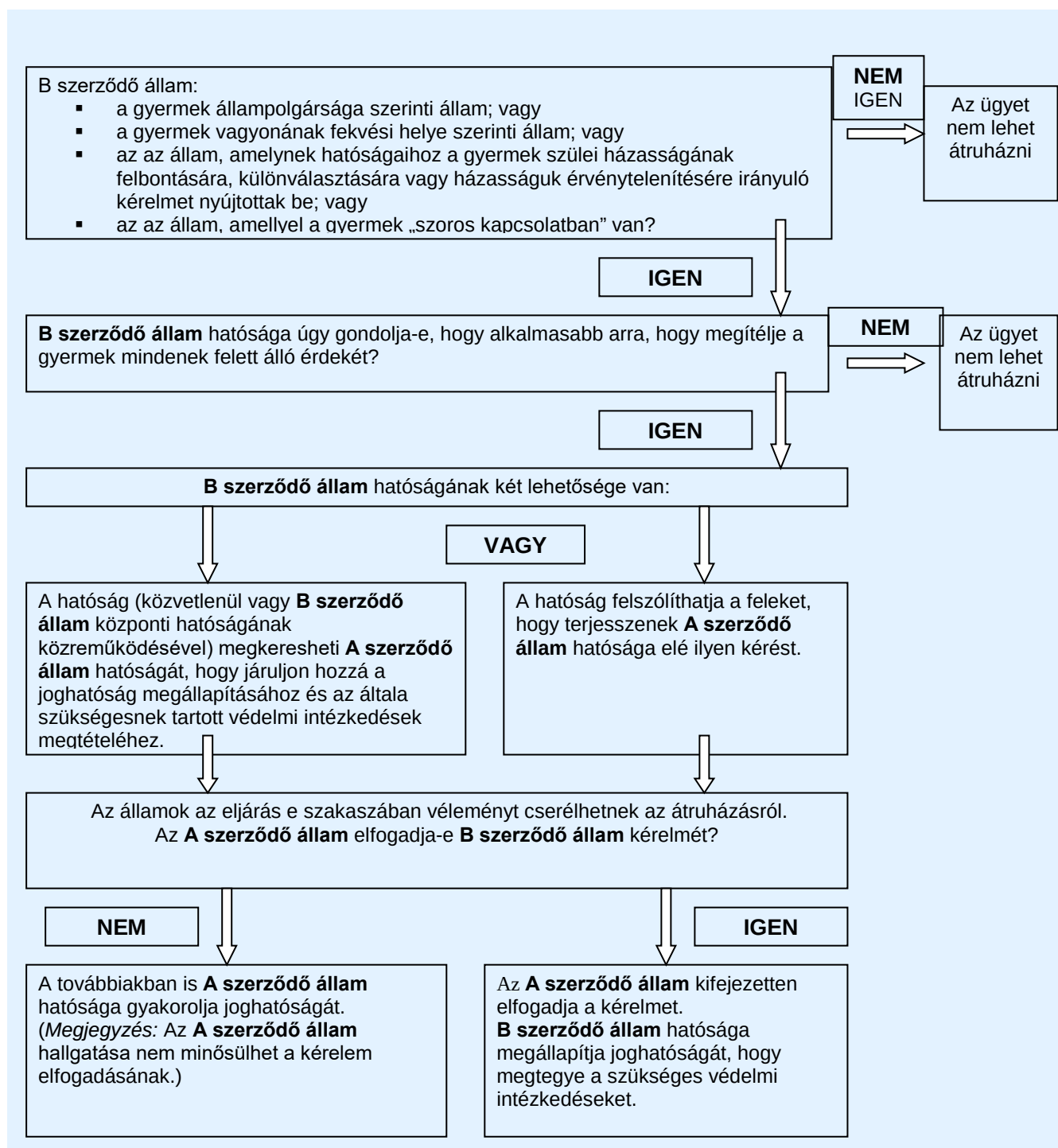
Az Egyezmény 5. vagy 6. cikke szerint joghatósággal rendelkező A szerződő állam hatóságától származó, vagy általa kezdeményezett, a B szerződő államhoz intézett kérelem (8. cikk)

Amennyiben B szerződő állam hatósága át kívánja venni A szerződő állam joghatóságát, az alábbi elemzést kell elvégeznie:

2. lehetőség:

B szerződő állam hatóságától származó, vagy általa kezdeményezett, a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti A szerződő államhoz intézett kérelem (9. cikk)

D. Az átruházás egyes gyakorlati elemei

a) *Az átruházásra vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kívánó hatóság hogyan találhatja meg a másik szerződő államnak azt az illetékes hatóságát, akihez a kérelmet intéznie kell?*

- 5.13. Az átruházási rendelkezések alkalmazását fontolgató hatóságoknál felmerülő egyik legfőbb gyakorlati kérdés az, hogy hogyan találhatják meg a másik szerződő állam illetékes hatóságát. Ez különösen nehéz kérdés abban az esetben, ha a felek a másik szerződő államban még nem nyújtottak be kérelmet.
- 5.14. A szerződő államok dönthetnek úgy, hogy kijelölnek egy konkrét hatóságot, amelyhez a 8. és 9. cikk szerinti kérelmeket intézni lehet¹⁷⁷. Amennyiben a szóban forgó állam kijelölt ilyen hatóságot, akkor a joghatóság átruházásával kapcsolatos minden kérelmet az így kijelölt hatósághoz kell intézni. A kijelölésekről tájékoztatni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodáját¹⁷⁸. A kijelöléseket feltöltik a Hágai Konferencia weboldalára (< www.hcch.net > weboldal „Convention 34” pont „Authorities” (hatóságok) alpontja).
- 5.15. Amennyiben ilyen kijelölés nem történt, a hatóságok két helyről kaphatnak segítséget. Az első a másik szerződő állam központi hatósága, amelyet közvetlenül, vagy saját központi hatóságán keresztül kereshet meg. A központi hatóságok szerepe e tekintetben kifejezetten említésre kerül az Egyezmény 8. és 9. cikkében, valamint az Egyezmény 31. cikkének a) pontjában¹⁷⁹. A második a Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat, ha mindkét állam nevezett ki tagokat. A hálózat tagjai joghatóságuk területén kapcsolattartási pontként szolgálnak, és joghatóságuk jogáról és eljárásairól széleskörűen képesek információt szolgáltatni, ideértve az illetékes hatóságok felkutatását is¹⁸⁰. A Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat tagjainak listáját a Hágai Konferencia weboldalán találja (< www.hcch.net >, „Child Abduction” pont „International Hague Network of Judges” (Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat) alpontja).
- 5.16. A központi hatóságok emellett segítséget nyújthatnak a hatóságok közötti dokumentum-közvetítésben, és egyes központi hatóságok kérelemre részt vehetnek a dokumentumok értelmezésében és fordításában, valamint az államukon belül ilyen szolgáltatások felkutatásában. A Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat tagjai ezen túlmenően olyan eszközöket biztosíthatnak, amelyek segítségével felismerhető a megfelelő eljárás, például, hogy az illetékes hatósághoz milyen adatokat vagy dokumentumokat kell betérjeszteni, mielőtt az az átruházásról dönt.

b) *Hogyan kommunikálnak a hatóságok?*

- 5.17. A 8. és 9. cikk kimondja, hogy a hatóságok véleményt cserélhetnek az átruházás kérdésében. A véleménycsere gyakran elengedhetetlen annak érdekében, hogy a megkeresett hatóság eldönthesse, hogy a kérelmet elfogadja-e. Ebben az esetben is a központi hatóságok és a Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat azok, akik e tekintetben segítséget nyújthatnak¹⁸¹.

¹⁷⁷ 44. cikk

¹⁷⁸ 45. cikk.

¹⁷⁹ Lásd lent a 11.11. pontot.

¹⁸⁰ Lásd fent a 147. lábjegyzetet.

¹⁸¹ A 31. cikk a) pontja megköveteli, hogy a szerződő államok központi hatóságai közvetlenül, vagy hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül megtegyék valamennyi megfelelő lépést a 8. és 9. cikkben meghatározott kapcsolat megkönnyítése és a közreműködés biztosítása érdekében. Lásd még alább a 11. fejezetet.

- 5.18. A két érdekelt hatóság (amelyek általában igazságügyi hatóságok) több véleménycserét biztosító fórum közül is választhatnak. A kapcsolattartás történhet e-mailben vagy telefonon. Amennyiben tolmácsra van szükségük, vagy a kapcsolattartásban részt kell venni a feleknek vagy képviselőiknek, szervezhetnek konferenciahívást vagy videokonferencia megbeszéléseket.

c) Egyéb, az átruházáshoz kapcsolódó ügyek, amelyekben a hatóságok közti kommunikáció hasznos lehet

- 5.19. Mivel a joghatóság átruházása nem jár a joghatóság állandó átruházásával (lásd a fenti **5.7 pontot**) és a joghatóságot az ügynek kizárólag konkrét részére vonatkozóan is át lehet ruházni (lásd a fenti **5.5 pontot**), fontos, hogy mindkét érintett illetékes hatóság a lehető legpontosabban nyilatkozzon a joghatóság átruházásának általa kívánt hatályáról.
- 5.20. Ez azt jelenti, hogy bármely **kérelmező** illetékes hatóságnak (a joghatóság átadásának vagy vállalásának kérelmezésekor) meg kell bizonyosodnia arról, hogy a kérelme egyértelmű a tekintetben, hogy:
- a joghatóságot milyen hatályban kívánja átruházni (pl. milyen ügyek tekintetében kívánja a joghatóságot átruházni és milyen feltételek esetén kívánja, hogy a joghatóságot megállapító illetékes hatóság a jövőbeli ilyen ügyekben joghatóságot gyakoroljon); valamint
 - miért véli úgy, hogy a joghatóság átruházása a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja.
- 5.21. Egyes esetekben hasznos lehet, ha a hatóságok véleményt cserélnek az átruházás kívánt hatályáról. Amennyiben lehetséges – és adott esetben a felek nyilatkozatait követően – meg kell kísérelni ezeknek a kérdéseknek a tisztázását az illetékes hatóságok között, és mindegyik illetékes hatóság köteles észrevételeit a joghatósága által meghatározott módon rögzíteni.
- 5.22. A fenti feltételek ilyen fajta kifejezett meghatározása és/vagy rögzítése következtében a későbbiekben elkerülhetők a hatóság joghatóságára és a joghatósága ügkörére vonatkozó félreértések.

5. példa (B)¹⁸²

Egy nem házas pár és gyermekeik A szerződő államban élnek és A szerződő állam állampolgárai. A pár kapcsolata megromlik és az anya A szerződő államban eljárást indít annak érdekében, hogy a gyermekekkel B szerződő államba költözhessen. A kérelmét jóváhagyják és az anya a gyermekekkel B szerződő államba költözik. A szerződő állam bírósága elrendeli, hogy a gyermekek a nyarakat apjukkal A szerződő államban töltsék, azzal a feltétellel, hogy a gyermeket apai nagyszülei nem láthatják (akiket az anya a gyermekek fizikai bántalmazásával vádol).

A gyermekek első nyári látogatásból való hazatérésüket követően bevallják az anyának, hogy apjuk elvitte őket meglátogatni apai nagyszüleit. Az anya B szerződő állam hatóságaihoz fordul annak érdekében, hogy a jövőbeli kapcsolattartást felfüggeszék. Az apa A szerződő államtól kéri az eredeti kapcsolattartásra vonatkozó végzés megváltoztatását és a feltétel kivételét.

¹⁸²

A joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezések gyermek jogellenes külföldre vitelét érintő olyan ügyben történő alkalmazásáról, amelyben a vita bíróságon kívüli eljárásban megkötött megállapodással zárult lásd a fenti **13.51-13.57. pontot** és különösen a **13.55. pontot**.

A szerződő állam kérelmezi a joghatóság átruházását (9. cikk) B szerződő államtól, ahol a gyermekek jelenlegi szokásos tartózkodási helye található. A szerződő államok eljáró hatóságai a két központi hatóság segítségével az átruházás tekintetében véleményt cserélnek. Megegyeznek, hogy a felek az üggyel kapcsolatban hozzájuk benyújtják írásos nyilatkozataikat és a véleménycserére a felek jelenlétében, konferenciahíváson keresztül kerül sor. A véleménycserét követően B szerződő állam megállapítja, hogy az átruházás feltételei fennállnak és a gyermek mindenek felett álló érdekeit az szolgálja, ha az ügyet A szerződő államban tárgyalják¹⁸³. A és B szerződő állam hatóságai is rögzítik, hogy a joghatóság átruházása kizárólag a gyermekek apjukkal és apai nagyszüleikkel való kapcsolattartására korlátozódik, és a gyermek mindenek felett álló érdekeit szolgálja, hogy a kérdésben A szerződő államban döntsenek, mivel:

- *az apa tartózkodási helye továbbra is A szerződő államban van;*
- *a kapcsolattartást itt gyakorolják;*
- *az ügy ezen állam bírósága által hozott végzés megsértése miatt merült fel; valamint*
- *az ügy a nagyszülők kapcsolattartására vonatkozik és a nagyszülők ebben az államban tartózkodnak.*

A szerződő állam végül lezárja az ügyet és úgy határoz, hogy a gyermekek továbbra is kapcsolatot tarthatnak apjukkal és apai nagyszüleikkel.

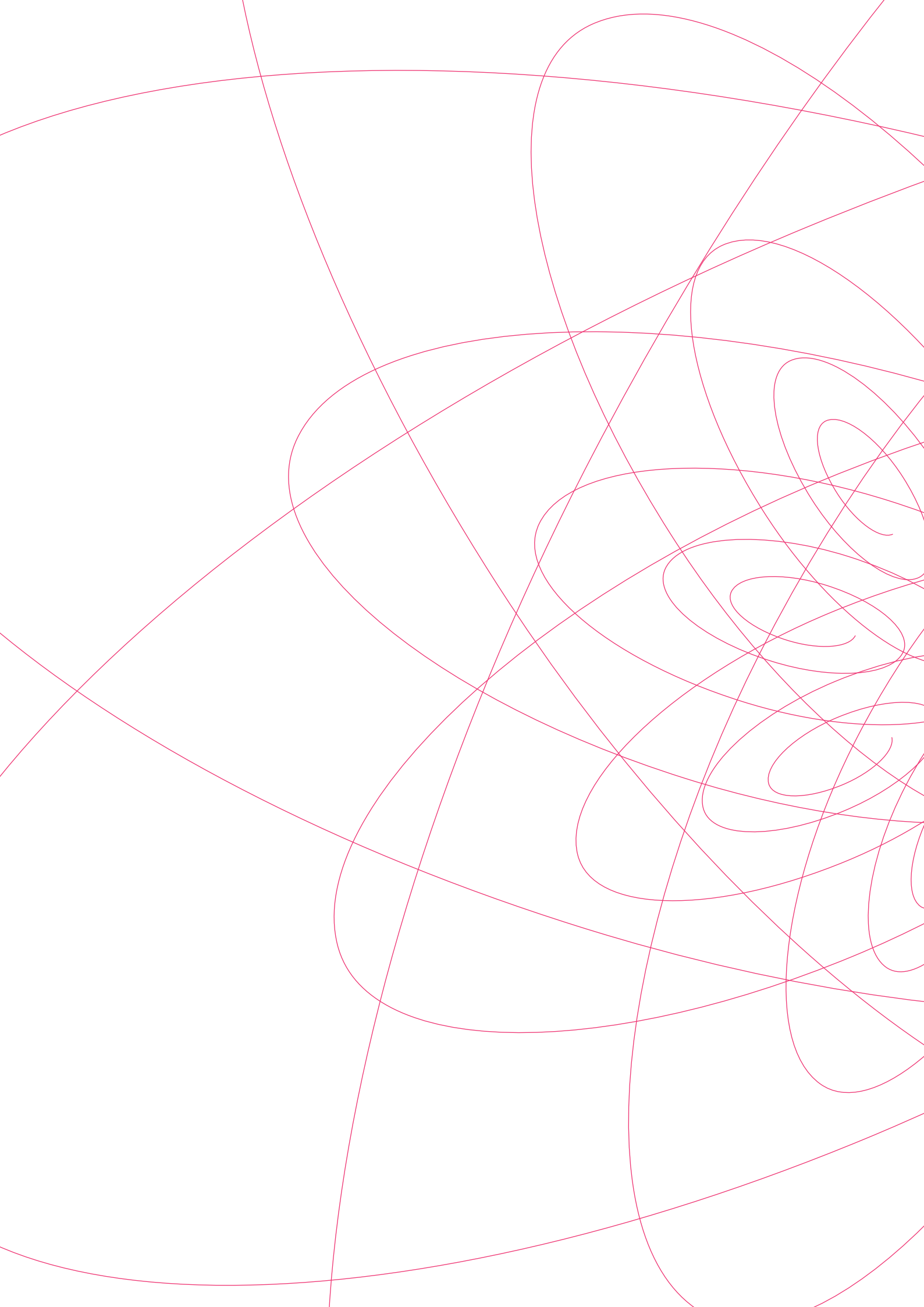
Egy évvel később az anya egyoldalúan megszünteti a kapcsolattartást, mivel az apát azzal vádolja, hogy a kapcsolattartás során bántalmazta a gyermekeket. Az apa felügyeleti jogra vonatkozó eljárást indít A szerződő államban arra hivatkozva, hogy az anya elidegeníti tőle a gyermekeket. A szerződő állam megtagadja a joghatóság gyakorlását az alapján, hogy a B szerződő állam általi korábbi joghatóság átruházás kizárólag a kapcsolattartásra vonatkozott. Az apa ezért felkéri A szerződő államot, hogy kérelmezze a joghatóság átruházását a felügyeleti jog tekintetében. A szerződő állam a kérelmet elutasítja, mivel véleménye szerint nem alkalmas arra, hogy a gyermekek mindenek felett álló érdekeit a felügyeleti jogra vonatkozó ügyben megítélje. A szerződő állam megállapítja, hogy a felügyeleti jogra vonatkozó ügyben a joghatóság általános szabályai szerint megállapított államnak kell eljárni (vagyis az 5. cikk szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államnak, amely jelen esetben a B szerződő állam).

183

Megjegyzendő, hogy B szerződő állam dönthetett volna úgy is, hogy fenntartja joghatóságát és felszólítja az apát, hogy – annak érdekében, hogy az eljárást B szerződő államban lefolytathassák – az Egyezmény 35. cikkének (2) bekezdése szerint kérelmezze A szerződő állam hatóságaitól, hogy a körülményeiről (és esetlegesen az apai nagyszülők körülményeiről) jelentést készítsen, és mérje fel az apa (és a nagyszülők) abbéli képességét, hogy a gyermekeket lássák és velük kapcsolatot tartsanak, és azt, hogy a láthatás és a kapcsolattartás milyen feltételek mellett lehetne gyakorolható. A 35. cikk (3) bekezdése szerint B szerződő állam az apa kérelmének elbírálása idejére elnapolhatja az eljárást. A 35. cikkről részletesebben lásd az alábbi **11. és 13. fejezetet**.

6

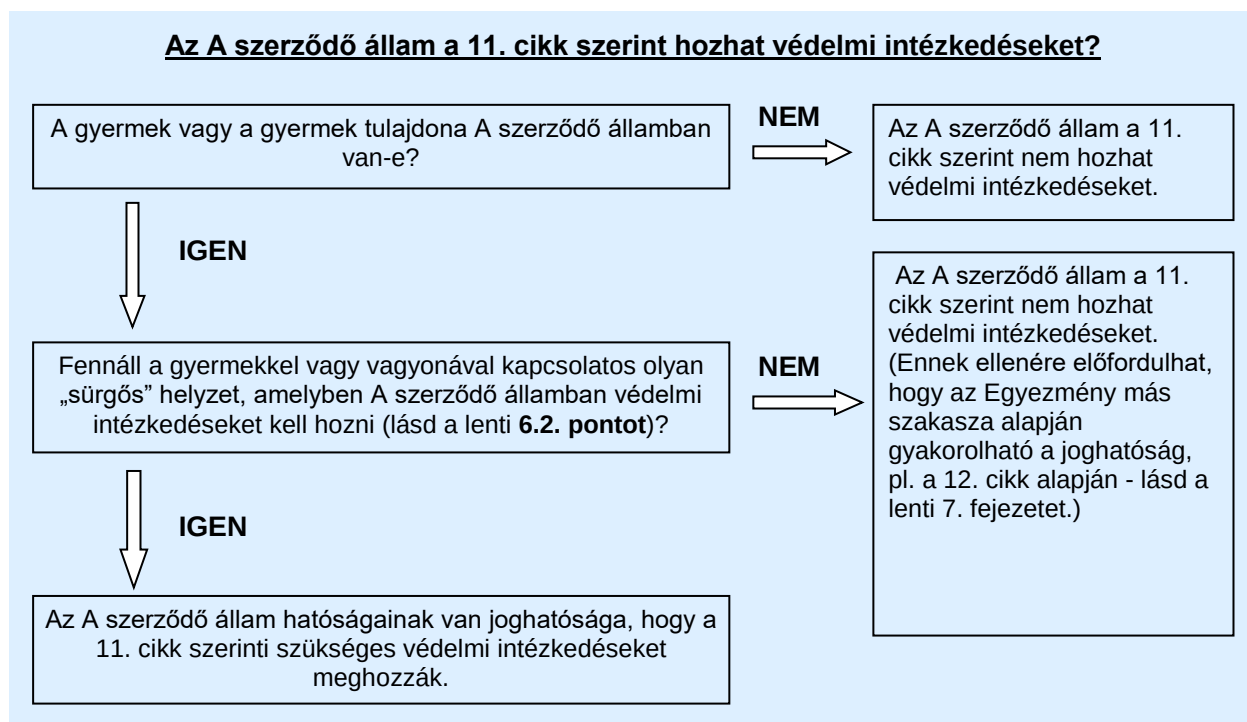
*VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK
SÜRGŐS ESETBEN*

A. Védelmi intézkedések meghozatala sürgős esetben

11. cikk

- 6.1. Sürgős esetben azon szerződő állam hatóságainak, **amelynek területén** a gyermek vagy a gyermek tulajdonát képező vagyon **található**, joghatóságuk van a szükséges védőintézkedések meghozatalára¹⁸⁴.

a) Mikor „sürgős” egy eset?

- 6.2. Az Egyezményben nem szerepel a „sürgős esetek” pontos meghatározása¹⁸⁵. Ennek megfelelően az érintett szerződő állam igazságügyi vagy közigazgatási hatóságaira hárul annak eldöntése, hogy a konkrét ügy „sürgősnek” minősül-e. A magyarázó jelentés kimondja, hogy sürgős esetnek minősülhet, ha a védelmi intézkedések 5-10. cikkben meghatározott általános módon (a joghatóság általános szabályai szerint) történő meghozatalával a gyermeket visszafordíthatatlan károk érnék, vagy a gyermeknek és a gyermek érdekeinek védelme sérülne¹⁸⁶. A hatóságok részéről ezért hasznos lehet, ha mérlegelik, hogy a gyermeket érik-e visszafordíthatatlan károk vagy neki és érdekeinek védelme sérül-e, ha az alatt az időszak alatt, amíg az 5-10. cikkben meghatározott rendelkezések alapján általános joghatósággal rendelkező hatóságok meghozzák a szükséges védelmi intézkedéseket nem hoznak a gyermek védelmére irányuló intézkedést.
- 6.3. Kiemelendő, hogy az eset „sürgős” jellege az, ami lehetővé teszi, hogy az Egyezmény joghatóságra vonatkozó általános szabályaitól (5–10. cikk) eltérjenek. Ennek megfelelően kimondták, hogy a „sürgősséget” „meglehetősen szigorúan”

¹⁸⁴ A 11. cikk majdnem teljes mértékben megegyezik a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezmény 9. cikkének (1) bekezdésével.

¹⁸⁵ A „sürgősség” meghatározását a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezmény sem tartalmazza.

¹⁸⁶ Magyarázó jelentés 68. pont.

kell értelmezni¹⁸⁷.

- 6.4. A „sürgős” esetekre szolgálhatnak például az alábbiak: 1. a gyermek szokásos tartózkodási helyétől különböző államban van, és a gyermek életének megmentéséhez (vagy ahhoz, hogy őt visszafordíthatatlan károktól, vagy az érdekeinek sérülésétől megvédjék) orvosi ellátásra van szükség, és az ellátáshoz a szülői hozzájárulást nem sikerült beszerezni; 2. a gyermek szokásos tartózkodási helyétől különböző államban a nem ott élő szülőjével való kapcsolattartást gyakorolja, és a szülőt olyan fizikai vagy szexuális bántalmazással vádolja, aminek következtében a kapcsolatot azonnal meg kell szakítani és/vagy a gyermeket alternatív ideiglenes gondozásba kell adni; 3. a gyermek tulajdonában lévő romlandó dolgokat azonnal értékesíteni kell; vagy 4. a gyermeket jogellenesen vitték el vagy tartják vissza¹⁸⁸, és a gyermek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Hágai Egyezmény alapján indított eljárásban sürgősen intézkedni kell a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államba történő¹⁸⁹ visszaviteléről¹⁹⁰.
- 6.5. Mivel a „sürgős eseteknek” jelenleg még nincs szigorúan körülírt gyakorlata, ezekben az esetekben a visszaadásra irányuló kérelmet tárgyaló illetékes hatóságnak kell eldönteni, hogy az előtte lévő konkrét ügy körülményei az esetet „sürgőssé” teszik-e, vagyis hogy a 11. cikket lehet-e alkalmazni a gyermek biztonságos visszatérése érdekében hozott intézkedésekre. Erről a kérdésről a lenti **13. fejezet 13.5-13.12. pontjában** olvashat többet.

b) Melyek a „szükséges” védelmi intézkedések?

- 6.6. Az Egyezmény 11. cikke alapján hozott „védelmi intézkedések” tárgyi hatálya megegyezik az Egyezmény 5-10. cikke szerinti rendelkezések alapján hozott intézkedések hatályával, vagyis azok a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések, amelyek nem kimerítő listáját a 3. cikk, a hatálya alól kivont intézkedések kimerítő listáját pedig a 4. cikk tartalmazza¹⁹¹.
- 6.7. Ennek ellenére az Egyezmény szövegezői szándékosan elkerülték a 11. cikk alapján sürgős esetben meghozható „szükséges” védelmi intézkedések pontos meghatározását. Úgy döntöttek, hogy a „szükséges” intézkedéseket a helyzet sürgőssége fogja meghatározni¹⁹². Ennek megfelelően az egyes esetek körülményeinek figyelembevételével a szerződő államok bírósági vagy

¹⁸⁷ Ugyanott.

¹⁸⁸ Lásd: 7. cikk (2) bekezdés.

¹⁸⁹ Lásd még a fejezet végén a **példákat**. A 4. pont kapcsán lásd még a lenti **13.5-13.12. pontot**.

¹⁹⁰ A 4. példa kapcsán felmerült a 2011. évi különbizottságban (I. rész), hogy bár az 1980. évi Egyezményre alapozott visszaadásra irányuló kérelmek alapján a gyermek biztonságos visszatérését biztosító intézkedések kiemelten hasznosak, de azok nem mindig jelzik az „eset sürgősségét” (olyan mértékben, hogy a 11. cikk szerinti joghatóság alapján lehessen az ilyen intézkedéseket meghozni). Ez különösen nyilvánvaló a „sürgősség” agyarázó jelentésben meghatározott szigorú értelmezése tükrében. Ezzel szemben kiemelték, hogy a 11. cikk alkalmazása ilyen helyzetekben fontos kiegészítő eszközül szolgált a hatóságoknak a jogellenesen elvitt vagy visszatartott gyermek „biztonságos visszatérése” biztosításában. Emellett azok az esetek, amelyekben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államba való biztonságos visszatérése érdekében intézkedéseket kellett hozni, általában „sürgős esetek” voltak, tehát a 11. cikket lehetett rájuk alkalmazni.

A 2011. évi különbizottság (I. rész) következtetéseiben és ajánlásaiban (amely a < www.hcch.net > weboldal fent jelölt pontjának 16. lábjegyzetében érhető el) az alábbiakat fogalmazták meg (a 41. pontban): „Az 1996. évi Egyezmény sürgős esetekben a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések és az 1980. évi Egyezmény visszaviteli eljárása tekintetében joghatóságot alapítását teszi lehetővé. Az ilyen intézkedéseket elismerik és végrehajthatóságukat kimondhatják vagy végrehajthatóként rögzíthetik abban az államban, ahová a gyermek visszatér, feltéve, ha mindkét érintett állam tagja az 1996. évi Egyezménynek.”

¹⁹¹ Lásd a fenti, az Egyezmény hatályára vonatkozó **3. fejezetet**.

¹⁹² Lásd a magyarázó jelentés 70. pontját.

közigazgatási hatóságaira hárul annak eldöntése, hogy milyen (az Egyezmény hatálya alá tartozó) rendelkezések „szükségesek” a sürgős ügy megoldásához.

c) Meddig maradnak hatályban a 11. cikk szerint meghozott védelmi intézkedések?

6.8. A szerződő állam sürgősségre alapított joghatósága párhuzamos joghatóság¹⁹³, vagyis az 5-10. cikkekre alapított **általános** joghatósággal rendelkező állam joghatósága mellett létező, annak alárendelt joghatóság. A 11. cikk (2) és (3) bekezdése ezt hivatott biztosítani azáltal, hogy a 11. cikk alapján hozott védelmi intézkedéseket időben korlátozza¹⁹⁴. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egy **szerződő** államban van, a 11. cikk alapján hozott szükséges intézkedések hatályukat veszítik, amint az általános joghatósággal rendelkező (általában a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti) szerződő állam hatóságai meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket¹⁹⁵. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye **nem szerződő** államban van, a 11. cikk alapján hozott szükséges intézkedések hatályukat veszítik, amint a kérdéses szerződő államban elismerik a helyzet által megkívánt és egy másik állam hatósága által meghozott intézkedéseket¹⁹⁶.

6.9. Kiemelendő, hogy ha az egyik szerződő államban (a 11. cikk alapján) sürgős esetben meghozandó védelmi intézkedésre irányuló eljárás indult, akkor a másik szerződő államban az 5-10. cikk alapján megkeresett illetékes hatóságoknak **nem** kell eljárásukat az intézkedés meghozataláig felfüggeszteni¹⁹⁷. Ezen túl, az első szerződő állam által a 11. cikk alapján hozott bármely intézkedés hatályát veszti, amint az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok az ügyben határoznak (11. cikk (2) bekezdés), ebben a helyzetben a szerződő államoknak (központi hatóságaikon vagy közvetlen bírósági kommunikáción keresztül) együtt kell eldönteniük, hogy mi a gyermek védelmének leghatékonyabb módja¹⁹⁸.

d) Miután a szerződő állam a 11. cikk alapján intézkedést hozott, milyen más lépéseket kell tennie a gyermek folyamatos védelmének biztosítása érdekében?

6.10. Amennyiben a szükséges védelmi intézkedéseket a 11. cikk szerint hozták meg, az intézkedést hozó igazságszolgáltatási vagy közigazgatási hatóságok bármely olyan állammal felvehetik a kapcsolatot és együttműködhetnek azzal, amelynek a segítségét a gyermek folyamatos védelméhez szükségesnek ítélik¹⁹⁹. A kapcsolattartásra és együttműködésre az illetékes hatóságok között közvetlenül²⁰⁰, vagy adott esetben a megfelelő központi hatóságok közreműködésével²⁰¹ is sor kerülhet. Például az a szerződő állam, amelynek

¹⁹³ A 13. cikk (perfüggőség) nem alkalmazható, ha a szükséges védelmi intézkedéseket a 11. cikk alapján hozták meg (lásd a 13. cikk szövegét, amely kimondja, hogy „az 5-10. cikk alapján” joghatósággal bíró szerződő államokra vonatkozik) – lásd a fenti **4.34. pontot**. A 13. cikk működéséről lásd még a fenti **4.29-4.35. pontot**.

Az intézkedések fenntartásáról általánosságban a lenti **8. fejezetben** olvashat.

¹⁹⁴ 11. cikk (2) bekezdés.

¹⁹⁵ 11. cikk (3) bekezdés.

¹⁹⁶ Ez azért van, mert az Egyezmény 13. cikkében a perfüggőségre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók a 11. cikk alapján indított eljárásokban. Lásd a fenti 193. lábjegyzetet.

¹⁹⁷ Lásd még alább a **11. fejezetet**.

¹⁹⁸ Ez a mondat nem csak az 1996. évi Egyezmény **szerződő** államai közti kapcsolattartásra és együttműködésre igaz, amely elv összhangban van az Egyezmény rendelkezései mögött álló elvekkel. Lásd a lenti **11.18. és azt követő pontokat**.

¹⁹⁹ A bírósági hatóságok esetén ez történhet közvetlen bírósági kommunikációval, lásd a fenti 147. lábjegyzetet.

²⁰⁰ Lásd még alább a **11. fejezetet**.

illetékes hatósága a 11. cikk szerinti intézkedést meghozta, értesítheti a gyermek helyzetéről és a meghozott intézkedésekről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam illetékes hatóságát (vagy adott esetben a központi hatóságát)²⁰². Ez lehetővé teszi a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam számára, hogy indokolt esetben biztosítsa, hogy a gyermek helyzetét megfelelően kivizsgálják és a gyermek hosszútávú védelme érdekében a szükséges védelmi intézkedéseket meghozzák.

- 6.11. Az Egyezmény kifejezetten együttműködésre vonatkozó rendelkezései is relevánsak lehetnek az ilyen helyzetekben (pl. a 36. cikk), és így azokat is minden esetben körültekintően figyelembe kell venni.

B. A 11. cikk alapján hozott védelmi intézkedésekre vonatkozik-e az 1996. évi Egyezmény szerinti elismerés és végrehajtás?

- 6.12. Igen, a sürgős esetben hozott védelmi intézkedésekre is vonatkozik az Egyezmény IV. fejezete szerinti elismerés és végrehajtás²⁰³. Fontos megjegyezni, hogy 23. cikk (2) bekezdése a sürgős eseteket kifejezetten kiveszi az elismerés megtagadását lehetővé tevő helyzetek közül (23. cikk (2) bekezdés b) és c) pont)²⁰⁴.

6. példa (A)

Az A nem szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek egy iskolai kirándulás alkalmával a szülei nélkül B szerződő államba látogat. A gyermek megbetegszik és sürgős orvosi ellátásra van szüksége, amelyhez általában szülői beleegyezés szükséges. A szüleit azonban nem sikerült elérni. B szerződő állam hatóságai joghatósággal rendelkeznek a saját joguk által engedélyezett szükséges intézkedések meghozatalára annak érdekében, hogy az orvosi ellátást a gyermek a szülei beleegyezése nélkül is megkapja.

6. példa (B)

Három gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam, ahol anyjukkal élnek együtt és apjukkal rendszeresen kapcsolatot tartanak. A nyári szünidő alatt az anya és a gyermekek meglátogatják az anyai nagyszülőket B szerződő államban. B szerződő államban tartózkodásuk alatt autóbalesetet szenvednek és az anya kómába esik, az intenzív osztályon kezelik. B állam hatóságai joghatósággal rendelkeznek a sürgős esetben és a gyermekeket ideiglenesen az anyai nagyszülők felügyeletére bízák²⁰⁵. Egy héttel később az anya meghal. A szerződő állam bírósága ezt követően elrendeli, hogy a gyermekek a továbbiakban az apjukkal éljenek²⁰⁶. B szerződő állam rendelkezése így hatályát veszti (többé már nem fejt ki joghatást), mivel A szerződő állam hatóságai meghozták a helyzet által megkívánt intézkedéseket²⁰⁷.

²⁰² A magyarázó jelentés 72. pontja kimondja, hogy „az Egyezmény szövegével nem az volt a cél, hogy a sürgősségre joghatóságot alapító hatóságot a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságainak a megtett intézkedésekről való értesítésére kötelezzék, mivel ez jelentősen megterhelné az Egyezmény működését és alapot adna arra, hogy az információk ilyen átadása nélkül az intézkedéseket a másik szerződő államban ne ismerjék el”. Ennek ellenére az Egyezmény szövegéből hiányzó ilyen kifejezett kötelezettség nélkül is általánosan elfogadott, hogy a szerződő állam bevált gyakorlata kell, hogy legyen az ilyen együttműködés és kapcsolattartás annak érdekében, hogy az intézkedések meghozatala esetén a gyermek folyamatos védelmét biztosítani tudják.

²⁰³ 23. és azt követő cikkek.

²⁰⁴ Lásd még alább a **10. fejezetet**.

²⁰⁵ 11. cikk.

²⁰⁶ Mint az 5. cikk szerint a gyermekek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam. Kiemelendő, hogy az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezései is relevánsak lehetnek az ilyen jellegű ügyekben (pl. a 32. és 34. cikkek); lásd még alább a **11. fejezetet**.

²⁰⁷ 11. cikk (2) bekezdés, az A szerződő állam az a szerződő állam, amely az 5. cikk alapján a gyermekek

6. példa (C)

Két, A szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek apjukkal jogszerűen B szerződő államba utaznak nyaralni. B szerződő államban tartózkodásuk alatt az apát kábítószer-kereskedelem gyanúja miatt letartóztatják. Az apát ezután bűncselekménnyel vádolják és előzetes letartóztatásba helyezik. B szerződő állam hatóságai joghatósággal rendelkeznek a gyermekek gondozására vonatkozó sürgős intézkedések meghozatalára²⁰⁸.

6. példa (D)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A nem szerződő államban van, és B szerződő államban rendelkezik vagyonnal. A vagyontárgy szerkezeti problémák miatt nagyon rossz állapotban van és nagy eséllyel össze fog omlani ha nem újíttják fel. B szerződő állam hatóságai sürgős intézkedést hoznak, amelyben megbíznak egy céget a szükséges felújítási munkákat elvégzésével (ami várhatóan 5-6 hónapot vesz majd igénybe). B szerződő állam hatóságainak intézkedése után egy hónappal A nem szerződő állam hatóságai engedélyezik a gyermek szüleinek, hogy a vagyontárgyat jelenlegi állapotában egy már ismert vevő számára eladják. A szülők A nem szerződő állam határozatát B szerződő államban el kívánják ismertetni. B szerződő állam az intézkedést (a nemzeti szabályai alapján²⁰⁹) elismeri. B szerződő állam sürgős intézkedése így hatályát veszti és a vagyontárgyat eladják²¹⁰.

6. példa (E)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam, ahol szüleivel együtt él. A szülei B szerződő államban vagyonnal rendelkeznek, amelyet haláluk esetén ő örököl. A család C szerződő államba utazik nyaralni. C államban töltött nyaralásuk alatt a család súlyos hajóbalesetet szenved. Mindkét szülő meghal, a gyermek pedig súlyosan megsebesül. A gyermeknek sürgős, drága orvosi ellátásra van szüksége és az ellátás finanszírozására kizárólag a B szerződő államban található vagyon áll rendelkezésre. C szerződő állam hatóságai felveszik a kapcsolatot A és B szerződő állam hatóságaival és értesítik őket a gyermek helyzetéről²¹¹. B szerződő állam hatóságai az ügy sürgősségére tekintettel a 11. cikk szerinti védelmi intézkedést hoznak: 1. a gyermek számára képviselőt neveznek ki, aki a B szerződő államban található vagyonért felel; valamint 2. lehetővé teszik a vagyonból (jelzáloghitel formájában) a gyermek orvosi ellátásához szükséges összeg megszerzését. Ezeket az intézkedéseket C szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik²¹². C szerződő állam az ügy sürgősségére tekintettel a 11. cikk szerint meghozza a szükséges védelmi intézkedéseket annak érdekében, hogy a gyermek az orvosi ellátást megkapja. B és C szerződő államok értesítik egymást, valamint A szerződő államot a gyermek tekintetében hozott intézkedésekről.

Az A szerződő állam meghozhatja a gyermek helyzet által megkívánt hosszútávú védelmére irányuló intézkedéseket, aminek bekövetkezésekor a B és C szerződő államokban a 11. cikk alapján hozott intézkedések hatályukat veszítik²¹³.

tekintetében általános joghatósággal rendelkezik.

208

11. cikk. Az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseit is lehet ebben a helyzetben alkalmazni annak érdekében, hogy A szerződő állam hatóságait a gyermekek helyzetéről gyorsan értesíteni lehessen és számukra a megfelelő információkat átadhassák. Az A szerződő állam (vagyis a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam) hatóságai ezután jogosultak a gyermekek tekintetében a védelmi intézkedések meghozatalára (amely a gyermekek felügyeleti joggal rendelkező anyjának A szerződő államban tartózkodása esetén az A szerződő államba való hazaszállítását is jelentheti).

209

Mivel az **nem szerződő** állam határozata.

210

11. cikk (3) bekezdés.

211

30. cikk (1) bekezdés. Lásd még alább a **11. fejezetet**.

212

Lásd fent a **6.12.** pontot.

213

Ezzel szemben lásd a magyarázó jelentés 72. pontját, amely kimondja, hogy minden olyan **befejezett** tevékenység, amelyre a 11. cikk alapján hozott védelmi intézkedés következtében került sor természetesen továbbra is hatályban marad. Ahogyan azt a 72. pont megfogalmazza „egyértelmű,

6. példa (F)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam, ahol anyjával és apjával együtt él. A szülők kapcsolata megromlik, és az anya a gyermeket A szerződő államból jogellenesen B szerződő államba viszi²¹⁴. Az apa azonnal benyújtja az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény alapján a gyermek visszaadására irányuló kérelmet (amelynek mindkét állam részes fele). Az anya nem teszi lehetővé az apa és a gyermek közti bármilyen kapcsolattartást, és B szerződő államban a visszaadásra irányuló eljárás várhatóan néhány hónapot fog igénybe venni. A szerződő állam hatóságai nem képesek ez idő alatt az apa ideiglenes kapcsolattartására vonatkozó intézkedéseket meghozni.

Az eset konkrét körülményeitől függően B szerződő állam hatóságai dönthetik el, hogy az apa és a gyermek kapcsolatának a hiánya a gyermeknek visszafordíthatatlan károkat okoz-e, vagy az a gyermek védelmét vagy érdekeit egyébként sérti-e²¹⁵. A hatóságok tehát dönthetnek, hogy a helyzetet sürgős esetnek minősítik-e, amelyben a visszavitelre irányuló eljárás lezárásáig a gyermek és az apa ideiglenes kapcsolattartására vonatkozó intézkedést hoznak.²¹⁶

6. példa (G)²¹⁷

Három gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam, ahol anyjukkal és apjukkal együtt élnek. A szülők kapcsolata megromlik és az anya a gyermekeket jogellenesen B szerződő államba viszi²¹⁸. Az apa benyújtja az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény alapján a gyermekek visszaadására irányuló kérelmet (amelynek mindkét állam részes fele). A B szerződő államban folyó visszaadásra irányuló eljárásban az apát szexuális erőszakkal vádolják, és az anya a visszaadással szemben az 1980. évi

hogy [...] egy már megtörtént operáció elvégzése vagy egy vagyonelem korábbi értékesítése nem visszafordítandó folyamatok”.

²¹⁴ Az 1996. évi Egyezmény 7. cikkének (2) bekezdésében meghatározott „jogellenes elvitel” fogalom szerint.

²¹⁵ Lásd fent a **6.2. pontot**.

²¹⁶ Lásd még a *General Principles and Guide to Good Practice – Transfrontier Contact Concerning Children* (A bevált gyakorlatra vonatkozó általános elvek és útmutató – A gyermekekkel kapcsolat határon átnyúló kapcsolattartás, Jordan Publishing kiadó, 2008.; a továbbiakban „A határon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató”) kiadványt, különösen annak jogellenes elvitel vagy visszatartás esetén hátrahagyott szülő kapcsolattartására vonatkozó 5.1 pontját. A kiadvány megtalálható angolul a Hágai Konferencia weboldalán < www.hcch.net > a „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

Az illetékes hatóság feladata az előtte folyó konkrét ügyben megállapított tények és körülmények alapján eldönteni, hogy az apa és a gyermek kapcsolatának a hiánya a gyermeknek visszafordíthatatlan károkat okoz-e, vagy az a gyermek védelmét vagy érdekeit egyébként sérti-e, és az eset így sürgősnek minősül. A kérdést megvitatták a 2011. évi különbizottságban (I. rész) is, ahol a szakértőknek nem sikerült megegyezni arról, hogy az ideiglenes kapcsolat hiánya megalapozza-e az eset sürgősségét. Egyes szakértők szerint azzal együtt, hogy a gyermeknek fontos a hátrahagyott szülővel való ideiglenes kapcsolattartás, és erre, amennyiben lehetséges, törekedni is kell, az ideiglenes kapcsolattartás hiánya önmagában még nem teszi az esetet sürgőssé, vagyis az erre vonatkozó intézkedések meghozatalához nem lehet a joghatóság alapítása során a 11. cikkre hivatkozni – tekintettel különösen a 11. cikk szigorú értelmezésére (lásd a fenti **6.4. pontot**). Ezzel szemben más szakértők azon a véleményen voltak, hogy az, hogy az eset az ideiglenes kapcsolattartás hiánya következtében „sürgősnek” minősül-e, csak a konkrét körülmények vizsgálatával állapítható meg: például, ha a visszaadásra irányuló eljárás valamilyen okból elhúzódik, lehetséges, hogy a hátrahagyott szülővel való kapcsolattartás hiánya a gyermek számára visszafordíthatatlan károkkal jár. Ebben az esetben az ügy „sürgős” és lehetséges, sőt elvárható a 11. cikk szerinti intézkedések meghozatala.

Fontos megjegyezni, hogy a folyamatban lévő visszaadásra irányuló eljárás szerinti szerződő állam hatóságai által hozott intézkedések nincsenek hatással a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam meghozandó határozataira. B szerződő államnak az apa kapcsolattartására vonatkozó döntése hatályát veszti, amint A szerződő állam az ügyben határozatot hoz (11. cikk (2) bekezdés).

²¹⁷ Lásd a fenti **6.4 pontot**, amely felhívja a figyelmet a 2011. évi különbizottság (I. rész) keretén belüli, az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadásra irányuló eljárásban a „biztonságos visszatérés” körülményeit elősegítő, az 1996. évi Egyezmény 11. cikke szerint meghozható intézkedésekkel foglalkozó tárgyalásaira.

²¹⁸ Az 1996. évi Egyezmény 7. cikkének (2) bekezdésében meghatározott „jogellenes elvitel” fogalom szerint.

Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontjára hivatkozik.

A B szerződő államban a visszaadásra irányuló eljárásban eljáró bíró úgy ítéli meg, hogy az eset körülményei alapján a gyermekeket nem éri kár, ha őket A szerződő államba visszaviszik, feltéve, hogy a gyermekeket a szexuális erőszak vádjára vonatkozó vizsgálat ideje alatt nem hagyják az apa egyedüli felügyelete alatt A szerződő államban. A bíró úgy dönt, hogy az apa és a gyermekek közti minden kapcsolatra felügyelt körülmények között kerülhet sor egészen addig, míg a felügyeleti jogokra – ideértve a kapcsolattartást is – vonatkozó eljárást az A szerződő államban érdemben el nem döntik²¹⁹. A bíró ennek megfelelően elrendeli a gyermek visszavitelét, és a gyermekek védelmét szolgáló sürgős intézkedést hoz, amelyben kimondja, hogy az apa kapcsolata a gyermekekkel az ügy A szerződő államban történő lezárásáig kizárólag felügyelet mellett valósulhat meg²²⁰. Ezt a sürgős intézkedést A szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik, és az az Egyezmény IV. fejezete szerint végrehajtható²²¹. Az intézkedés azonnal hatályát veszti, amint A szerződő állam a helyzet által megkívánt szükséges intézkedéseket meghozza²²².

²¹⁹ Az A szerződő állam, mint a gyermek jogellenes elvitel vagy visszatartás előtti szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam a gyermek védelmére irányuló intézkedések tekintetében joghatósággal rendelkezik mindaddig, míg a 7. cikkben meghatározott feltételek teljesülnek (lásd a fenti **4. fejezetnek** az Egyezmény 7. cikkére vonatkozó **4.20-4.25. pontját**, valamint a lenti **13. fejezetnek** a gyermek jogellenes külföldre vitelére vonatkozó **13.1-13.14. pontját**). Ez azt jelenti, hogy A szerződő állam lesz az, amely a gyermekek tekintetében a felügyeleti jogra vonatkozó kérdésekben érdemben dönt. Ebben az esetben B szerződő állam a sürgős helyzetre reagáló ideiglenes intézkedést hozna, amíg A szerződő államban az ügyben döntés nem születik.

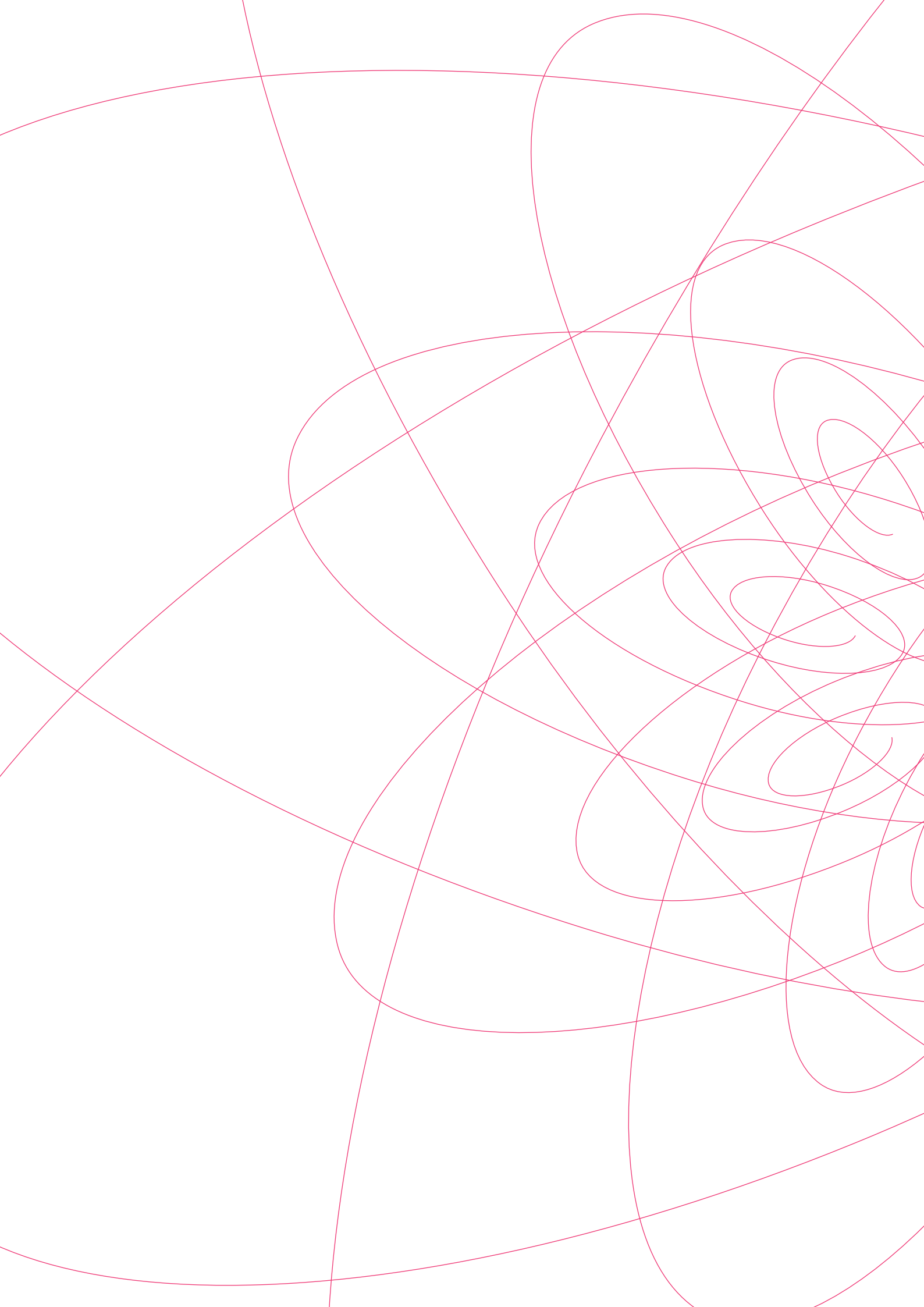
²²⁰ Az ilyen helyzetekben az Egyezményben meghatározott, az együttműködésre vonatkozó rendelkezések is óriási szerepet játszhatnak (lásd a lenti **11. fejezetet**). Például ha A szerződő állam hatóságai az apa ideiglenes kapcsolattartására vonatkozó intézkedést kívánnak hozni, a 34. cikk szerint megkereshetik B szerződő állam illetékes hatóságait, hogy a szexuális erőszak vádjával kapcsolatos és a kapcsolattartás szempontjából egyébként releváns információkat vele osszák meg.

²²¹ Lásd alább a **10. fejezetet**.

²²² 11. cikk (2) bekezdés.

7

IDEIGLENES INTÉZKEDÉSEK

A. Mikor lehet ideiglenes intézkedést hozni?

12. cikk

7.1. Az eset sürgősségétől függetlenül a 12. cikk a joghatóság alapításának különös esetét határozza meg, amely lehetővé teszi azoknak a szerződő állam hatóságainak, amelyben a gyermek vagy a gyermek tulajdonát képező vagyoni **található**, hogy a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló ideiglenes jellegű intézkedéseket hozzanak. Az „ideiglenes intézkedések” három fő jellemzőjét szükséges megjegyezni:

- a 12. cikk szerint meghozott ideiglenes intézkedések hatálya csak az azokat meghozó szerződő állam területére terjed ki²²³;
- a szerződő állam hatóságai a 12. cikk alapján csak olyan intézkedéseket hozhatnak meg, amelyek nem összeegyeztethetetlenek az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok által már meghozott intézkedésekkel²²⁴;
- a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása²²⁵ esetén az a szerződő állam, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartják, nem hozhat ideiglenes intézkedéseket, ha továbbra is annak az államnak van joghatósága, ahonnan a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy visszatartják²²⁶; ezt a 7. cikk (3) bekezdése kifejezetten kizárja.

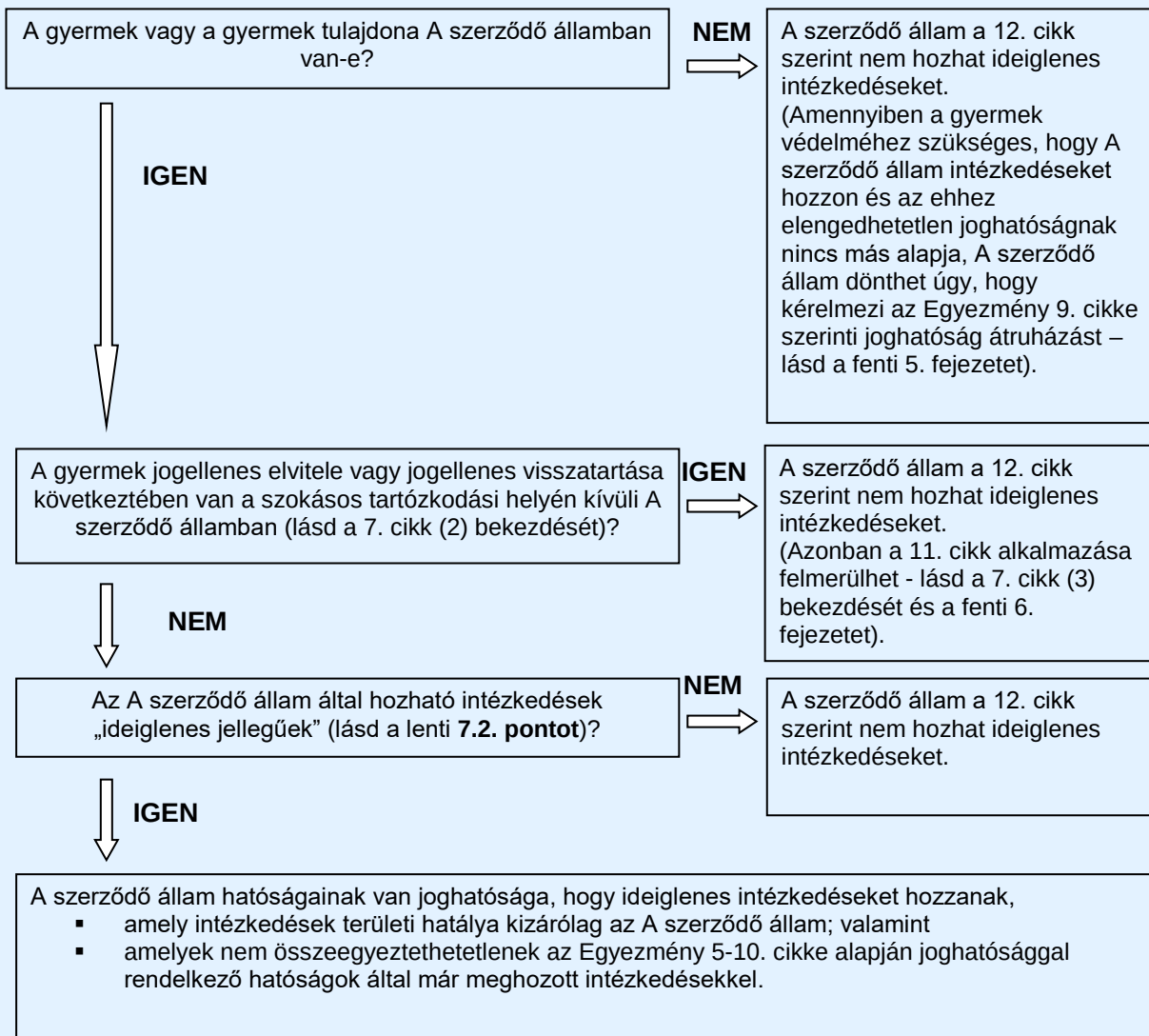
²²³ 12. cikk (1) bekezdés.

²²⁴ 12. cikk (1) bekezdés. Ezzel szemben a 11. cikk szerint az eset sürgőssége feljogosíthatja a joghatóságot gyakorló szerződő államot, hogy indokolt esetben figyelmen kívül hagyja az általános joghatósággal rendelkező hatóságok által hozott intézkedéseket.

²²⁵ Az Egyezmény 7. cikkének (2) bekezdése szerint.

²²⁶ Arról a kérdésről, hogy az a szerződő állam, amelyből a gyermeket jogellenesen elvitték (vagy amelyen kívül a gyermeket jogellenesen visszatartják) továbbra is rendelkezik-e joghatósággal, lásd: 7. cikk (1) bekezdését és a fenti **4.20-4.25. pontot**.

A szerződő állam hozhat-e a 12. cikk szerinti ideiglenes intézkedéseket?

a) Melyek az „ideiglenes jellegű” intézkedések?

7.2. Az Egyezmény nem határozza meg, hogy mi minősülhet „ideiglenes jellegű” intézkedésnek. A magyarázó jelentés kimondja, hogy a 12. cikk az idegen államban rövid ideig tartózkodó gyermekek védelme érdekében került megalkotásra (például nyaralás, rövid időtartamú oktatás, betakarítás céljából)²²⁷. Hozzáteszi, hogy egyes államok abbéli aggodalmaikat fejezték ki, hogy ha az ügy szigorúan véve nem sürgős (vagyis a 11. cikket nem lehet alkalmazni), annak a szerződő államnak, ahol a gyermek tartózkodik legyen lehetősége védelmi intézkedést hozni, ha például a család, akiknél a gyermek tartózkodik túlterheltté válik, és a gyermeket az állam helyi hatóságainak felügyelete mellett alternatív gondozásba kell venni²²⁸.

227

Magyarázó jelentés 74. pont.

228

Ugyanott.

b) Meddig maradnak hatályban a 12. cikk szerint meghozott ideiglenes intézkedések?

- 7.3. A 11. cikkhez hasonlóan a 12. cikk is párhuzamos, de az Egyezmény 5-10. cikke alapján gyakorolt általános joghatóságnak alárendelt joghatóságot keletkeztet. Ennek megfelelően a 12. cikk a szerződő állam által hozott ideiglenes intézkedés hatályvesztésére is hasonló rendelkezéseket tartalmaz. Amennyiben az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye **szerződő** államban van, az ideiglenes intézkedések az 5-10. cikk szerint joghatósággal rendelkező állam helyzet által megkövetelt intézkedéseinek meghozatalával veszítik hatályukat²²⁹. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye **nem szerződő** államban van, az ideiglenes intézkedések a másik joghatósággal rendelkező állam intézkedéseinek meghozatalával veszítik hatályukat, és ez utóbbi intézkedéseket az ideiglenes intézkedéseket hozó szerződő államban elismerik²³⁰.
- 7.4. Kiemelendő, hogy ha az egyik szerződő államban ideiglenes intézkedésre irányuló eljárás indult, akkor a másik szerződő államban az 5-10. cikk alapján megkeresett illetékes hatóságoknak **nem** kell eljárásukat az intézkedés meghozataláig felfüggeszteni²³¹. Ennek ellenére ebben az esetben, mivel az első szerződő állam által hozott minden ideiglenes intézkedés hatályát veszti, amint az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok meghozzák intézkedésüket (12. cikk (2) bekezdés), mindkét szerződő állam illetékes hatóságai – indokolt esetben a központi hatóságok közreműködésével – felveszik egymással a kapcsolatot, és együttműködnek annak érdekében, hogy elkerüljék az ismételt intézkedéseket és megtalálják a gyermek védelmét legmegfelelőbbben biztosító módszereket²³².

c) Miután a szerződő állam a 12. cikk alapján intézkedést hozott, milyen más lépéseket kell tennie a gyermek folyamatos védelmének biztosítása érdekében?

- 7.5. Amennyiben a 12. cikk szerinti ideiglenes intézkedést hoztak, az intézkedést hozó bírósági vagy közigazgatási hatóságok bármely olyan állammal felvehetik a kapcsolatot és együttműködhetnek, amelynek a segítségét a gyermek folyamatos védelméhez szükségesnek ítélik²³³. A hatóság megoszthatja például a gyermek helyzetére vagy vagyonára, illetve a meghozott ideiglenes intézkedésekre vonatkozó információit. A kapcsolattartásra és együttműködésre az illetékes hatóságok között közvetlenül²³⁴, vagy a központi hatóságok közreműködésével²³⁵ is sor kerülhet. A kapcsolattartást történhet például úgy, hogy az a szerződő állam, amelynek illetékes hatósága a 12. cikk szerinti intézkedést meghozta, értesíti a gyermek helyzetéről és a meghozott intézkedésekről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam illetékes hatóságát (vagy központi hatóságát). Ez lehetővé teszi a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam számára, hogy indokolt esetben biztosítsa, hogy a gyermek helyzetét megfelelően vizsgálják és a gyermek hosszútávú védelme érdekében a szükséges védelmi intézkedéseket meghozzák.

²²⁹ 12. cikk (2) bekezdés.

²³⁰ 12. cikk (3) bekezdés.

²³¹ Ez azért van, mert az Egyezmény 13. cikkében a perfüggőségre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók az ideiglenes intézkedésekre. Lásd még a fenti **4. fejezet 4.29-4.35. pontját**.

Lásd még alább a **11. fejezetet**.

²³² Ez a mondat nem csak az 1996. évi Egyezmény **szerződő** államai közti kapcsolattartásra és együttműködésre igaz, amely elv összhangban van az Egyezmény rendelkezései mögött álló elvekkel. Lásd a lenti **11.18. és azt követő pontokat**.

²³³ A bírósági hatóságok esetén ez történhet közvetlen bírósági kommunikációval, lásd a fenti 147. lábjegyzetet.

²³⁴ Lásd még alább a **11. fejezetet**.

- 7.6. Az Egyezmény kifejezetten együttműködésre vonatkozó rendelkezései is relevánsak lehetnek az ilyen helyzetekben, és így azokat is minden esetben körültekintően figyelembe kell venni²³⁶.

B. A 12. cikk alapján hozott védelmi intézkedésekre vonatkozik-e az 1996. évi Egyezmény szerinti elismerés és végrehajtás?

- 7.7. Igen, az ideiglenes védelmi intézkedésekre is vonatkozik az Egyezmény IV. fejezete szerinti elismerés és végrehajtás²³⁷.

7. példa (A)

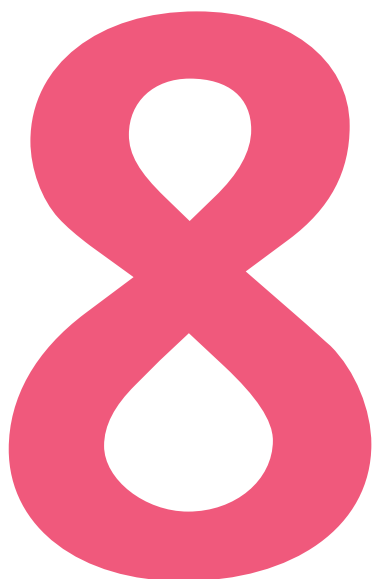
A szüleivel A szerződő államban élő gyermeket két hónapos sítáborba küldik B szerződő államba. Hamar kiderül, hogy a gyermek nem akar részt venni a tábor tevékenységeiben. A gyermek egyáltalán nem hajlandó síelni és nincs elég alkalmazott a táborban ahhoz, hogy valaki egész napra a gyermekkel maradjon a szálláson. Sajnos a gyermek szülei is elutaztak, és nem tudnak eljönni a gyermekért. Nincs más távolabbi rokonuk, akinél a gyermek ezt az időt eltölthetné és azt szeretné, ha a gyermek a táborban maradna. A sítábort lebonyolító szervezet kérelmezi B szerződő állam hatóságaitól, hogy gondoskodjanak a gyermek alternatív gondozásba vételéről. A 12. cikk szerint a B szerződő állam hatóságai ideiglenes intézkedést hozhatnak annak érdekében, hogy a gyermeket nevelőszülőknél vagy más alternatív gondozásba helyezték, míg a szülők B szerződő államba érkeznek a gyermekért.

²³⁶

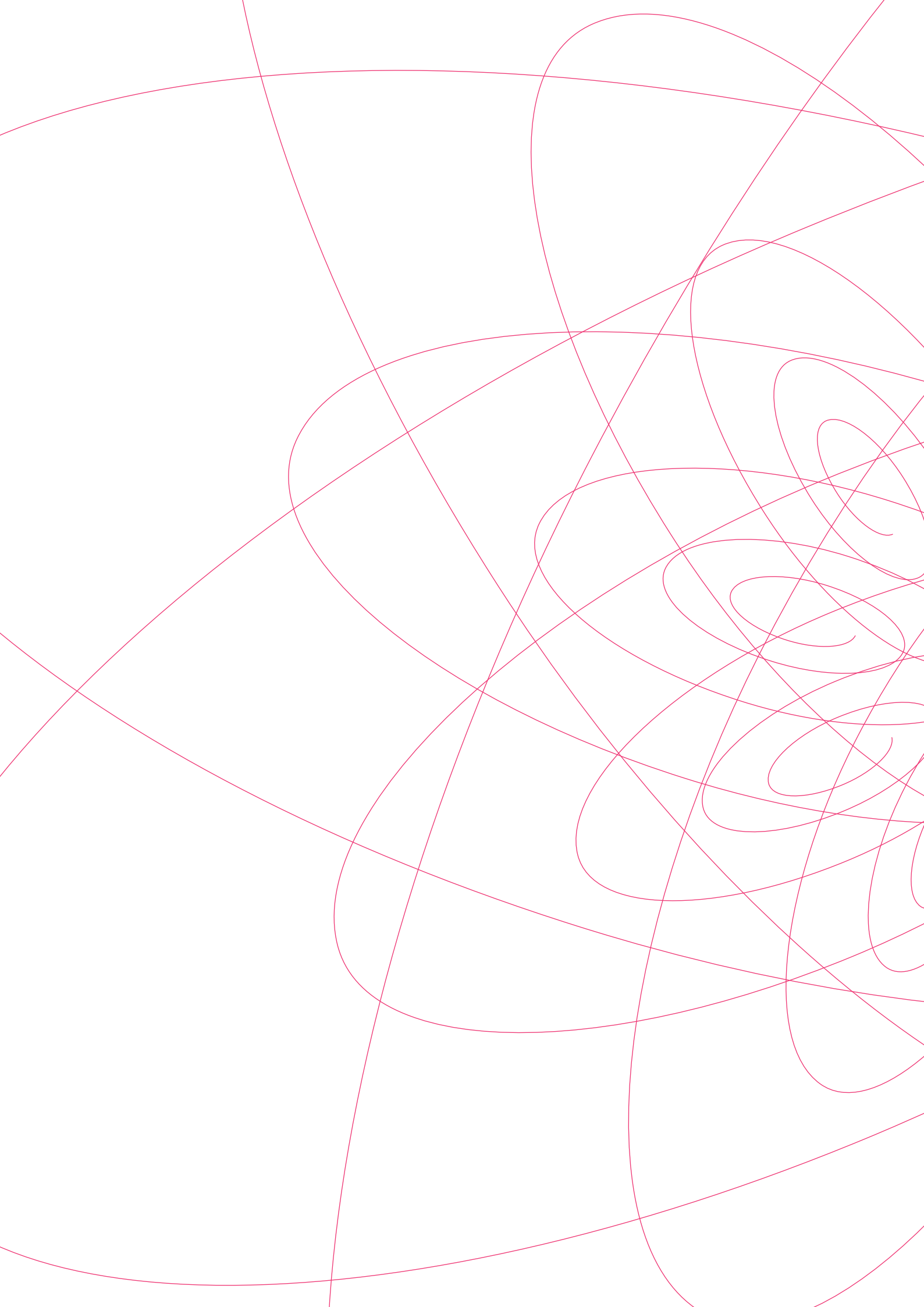
Uo.

²³⁷

23. és azt követő cikkek, lásd alább a **10. fejezetet**.

*A MEGHOZOTT INTÉZKEDÉSEK
HATÁLYBAN MARADÁSA*

A. A védelmi intézkedések hatályban maradnak-e annak ellenére, hogy megváltoznak azok a körülmények, amelyekre a joghatóságot alapították?

14. cikk

- 8.1. Az Egyezmény 14. cikke biztosítja, hogy az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok által hozott intézkedések hatályban maradnak akkor is, ha a körülmények megváltozása folytán a joghatóság jogalapja megszűnt. Az 5-10. cikk alkalmazásával hozott intézkedések addig maradnak hatályban, míg az Egyezmény szerint az új körülmények alapján joghatósággal rendelkező hatóságok nem módosítják, nem váltják fel egy új intézkedéssel vagy nem szüntetik meg ezen intézkedéseket.
- 8.2. A 14. cikk célja, hogy a gyermek és családja számára megfelelő mértékű biztonságot és folyamatosságot biztosítson. A családoknak nem kell attól tartaniuk, hogy egy másik joghatóság területére költözés önmagában kihatással lesz a gyermek gondozására vonatkozó megállapodásokra.²³⁸ A 14. cikk emellett védelmet nyújt a gyermek védelmében a körülmények ténybeli megváltozása esetén felmerülő „hiányosságokkal” szemben is.

B. Mit tekinthetünk a 14. cikkben meghatározott „körülmények megváltozásának”?

- 8.3. A 14. cikkben szereplő „körülmények megváltozás” kifejezés pontos jelentése az Egyezmény azon cikkétől függ, amelyre alapozott joghatóság szerint a védelmi intézkedéseket meghozták. Így:
- amennyiben a joghatóságot az 5. cikkre alapították, a „körülmények megváltozása” a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam megváltozása;
 - amennyiben a joghatóságot az 6. cikkre alapították, a „körülmények megváltozása” annak az államnak a megváltozása, ahol a gyermek jelen van;
 - a 10. cikk esetén a változás lehet a házasság felbontására irányuló eljárás megszűnése;
 - a 8. és 9. cikk esetén a változás történhet a joghatóságot átvevő szerződő állam és a gyermek joghatóság átruházását megalapozó kapcsolatban, vagy az átruházott eljárások megszűnésével²³⁹;
 - végül a 7. cikk maga határozza meg, hogy milyen feltételek teljesülése esetén szállhat át a joghatóság arról a szerződő államról, ahonnan a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy amelyen kívül a gyermeket jogellenesen visszatartják.

Minden esetben igaz, hogy a korábban hozott védelmi intézkedések a „körülmények megváltozása” ellenére hatályban maradnak.

²³⁸ A határokon átnyúló költözés esetén a szerződő állam, amelynek területére költöznek, nem engedélyezheti a kapcsolattartásra vonatkozó végzés újratárgyalását vagy módosítását, kivéve, ha a körülmények következtében a nemzeti kapcsolattartásra vonatkozó végzés újratárgyalása vagy módosítása is lehetséges lenne. Az Egyezmény szerinti határokon átnyúló költözésről és kapcsolattartásról lásd a lenti **13.23-13.27. pontot**. Emellett lásd még a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatót (a 216. lábjegyzetben meghatározva), különösen annak 8. fejezetét.

²³⁹ Az átruházás feltételeitől függően – lásd a fenti, a szerződő államok közti szoros együttműködés és kapcsolattartás ilyen ügyekben fennálló szükségességéről szóló **5. fejezetet**.

- 8.4. A korábban meghozott védelmi intézkedések hatályban tartása csak „az abban foglalt feltételeknek megfelelően” biztosított (14. cikk). Ez a rendelkezés figyelembe veszi azt, hogy bizonyos esetekben magában az intézkedésben korlátozhatják a védelmi intézkedések időbeli hatályát. Például a gyermek egyik szülővel való külföldi útját követő visszatérését biztosító védelmi intézkedésben meghatározható, hogy az intézkedés a gyermek visszatérését követően hatályát veszti; ehhez hasonlóan a gyermek szülőjének betegsége vagy kórházi ápolása esetén a gyermek gondozására irányuló intézkedésben kimondhatják, hogy a szülő felépülésével az intézkedés hatályát veszti. Ezek az intézkedések tehát a bennük foglalt feltételek szerint veszítik hatályukat²⁴⁰.
- 8.5. A sürgős esetekre és az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó 11. és 12. cikk esetén, ahogyan az a fenti **6. és 7. fejezetekben** is szerepel, a cikkek maguk határozzák meg az intézkedések időbeli hatályát²⁴¹, a 14. cikk így nem vonatkozik az ezekre alapított joghatóság szerint meghozott intézkedésekre²⁴².

8. példa (A)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. Az A szerződő állam hatóságai elrendelik, hogy a gyermek rendszeres kapcsolatot tartson anyai nagyszüleivel, akik szintén ebben az államban laknak.²⁴³ A gyermek és szülei B szerződő államba költöznek és a gyermek új szokásos tartózkodási helye is itt lesz. Annak ellenére, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye már nem A szerződő államban található és A szerződő állam számára más körülmények sem állnak rendelkezésre a joghatóság alapításához, de az A szerződő állam által hozott intézkedések mindaddig hatályban maradnak, míg az Egyezmény alapján joghatósággal rendelkező hatóságok (pl. a B szerződő állam hatóságai) azokat nem módosítják, váltják fel, vagy szüntetik meg.²⁴⁴ Ennek megfelelően ebben az esetben a gyermek B szerződő államba költözését követően, ha az A szerződő állam által hozott végzést nem tartják be, az anyai nagyszülők a végzés végrehajtását követelhetik B szerződő államban²⁴⁵.

8. példa (B)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, de a szülei házasság felbontására irányuló eljárása B szerződő állam hatóságai előtt folyik. A 10. cikkben meghatározott feltételek teljesülnek²⁴⁶ és B szerződő állam hatóságai a felügyeleti jogra vonatkozó végzést hoznak. A házasság felbontását követően B szerződő állam hatóságai nem rendelkeznek többé joghatósággal a gyermekkel kapcsolatos védelmi intézkedések meghozatalához. Az általuk hozott felügyeleti jogra vonatkozó végzés azonban hatályban marad, és azt az Egyezmény IV. fejezete alapján a többi szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik és végrehajtják²⁴⁷. A végzés addig marad hatályban, míg az Egyezmény alapján joghatósággal rendelkező hatóságok (pl. A szerződő állam mint a

²⁴⁰ Lásd még a magyarázó jelentés 83. pontját.

²⁴¹ 11. cikk (2) (3) bekezdés, valamint 12. cikk (2) és (3) bekezdés. Lásd a fenti, intézkedések sürgős esetekben történő meghozataláról szóló **6. fejezetet**, és az ideiglenes intézkedésekről szóló **7. fejezetet**.

²⁴² A 14. cikk szövegéből egyértelműen kitűnik, hogy az az Egyezmény **5-10. cikkének alkalmazásával** (későbbi kiemelés) hozott intézkedésekre vonatkozik.

²⁴³ Mivel a gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam, ezért az intézkedések meghozatalához a joghatóságot az Egyezmény 5. cikkére alapítják.

²⁴⁴ 14. cikk. Mindazonáltal a szokásos tartózkodási hely megváltozásától kezdve a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam (ebben az esetben a B szerződő állam) joga az irányadó az A szerződő állam által hozott intézkedések „alkalmazási feltételei” tekintetében (15. cikk (3) bekezdés – lásd még a lenti **9. fejezet 9.3-9.8. pontját**).

²⁴⁵ A végzést B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik (23. cikk, feltéve, hogy nem állnak fenn az elismerés megtagadását megalapozó okok). Amennyiben a végzést nem tartják be, az anyai nagyszülők a 26. és azt követő cikkek szerint követelhetik a végzés végrehajtását. Lásd még alább a **10. fejezetet**.

²⁴⁶ Ezekről a feltételekről lásd a fenti **4.26-4.28. pontot**.

²⁴⁷ Az Egyezmény 14. cikke és IV. fejezete (lásd a lenti **10. fejezetet**).

gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai) a végzést nem módosítják, váltják fel, vagy szüntetik meg.

8. példa (C)

Az anya a gyermekekkel A szerződő államból B szerződő államba kíván költözni. Az apa tiltakozik ez ellen, de az anya A szerződő állam illetékes hatóságától²⁴⁸ engedélyt kap a költözésre. A költözés feltételeként A szerződő állam hatósága rendeletben meghatározza az apa és a gyermekek kapcsolattartásának rendjét. A végzést a törvény erejénél fogva elismerik B szerződő államban,²⁴⁹ és a kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezések a B szerződő államba való költözést és a gyermek szokásos tartózkodási helyének B szerződő államra változását követően is hatályban maradnak, egészen addig, míg B szerződő állam illetékes hatóságai a rendelkezéseket meg nem változtatják²⁵⁰.

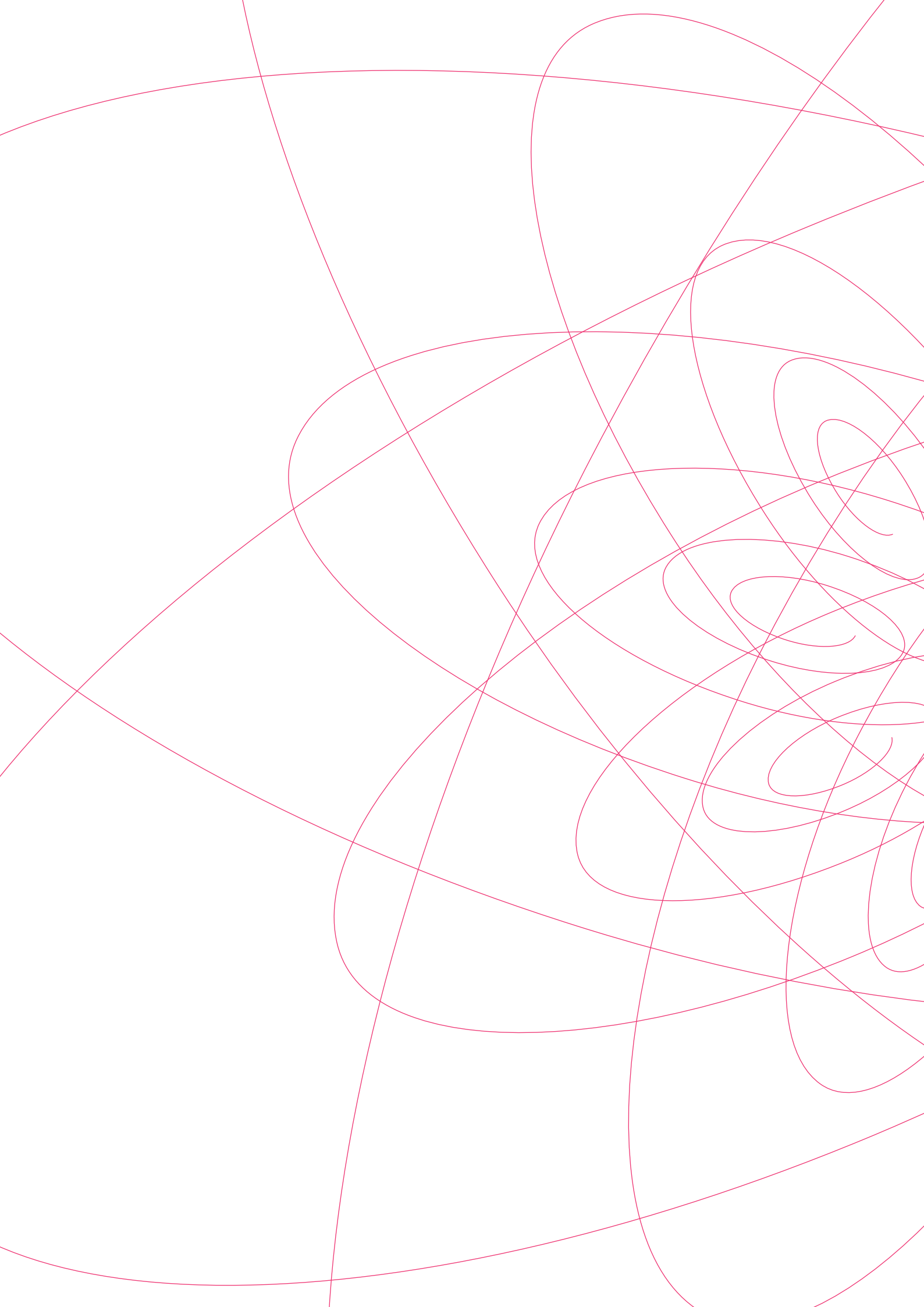
²⁴⁸ Az 5. cikkre alapított joghatóság.

²⁴⁹ 23. cikk.

²⁵⁰ Lásd a fenti, határokon átnyúló költözésre vonatkozó 238. lábjegyzetet. Lásd még a fenti, a 15. cikk (3) bekezdésére vonatkozó 244. lábjegyzetet, valamint a lenti **9. fejezet 9.3-9.8. pontját**.

9

*A VÉDELMI INTÉZKEDÉSEKRE
ALKALMAZANDÓ JOG*

A. A bírósági vagy közigazgatási hatóságok által hozott védelmi intézkedésekre alkalmazandó jog

a) Milyen jogot kell alkalmaznia a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedéseket meghozó szerződő állam hatóságainak?

15. cikk (1) és (2) bekezdése

9.1. A gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalakor a joghatóságot gyakorló²⁵¹ szerződő állam hatóságai „saját jogukat” (15. cikk (1) bekezdés) alkalmazzák, vagyis a helyi, nemzeti jogot²⁵². Ez a szabály attól függetlenül érvényesül, hogy a joghatóságot az Egyezmény mely cikkére alapítják. A szabály előnye, hogy a szerződő állam hatóságai azt a jogot alkalmazzák, amelyiket a legjobban ismerik²⁵³.

9.2. A 15. cikk (2) bekezdése azonban egy kivételt tartalmaz az általános szabály alól. A 15. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy amennyiben a gyermek személyének vagy vagyonának a védelme úgy kívánja, kivételesen 1. alkalmazhatják vagy 2. figyelembe vehetik olyan másik állam jogát, amellyel a helyzet szoros kapcsolatban van. Mint az általános szabály alóli kivételt, ezt a rendelkezést „nem szabad túl szabadon alkalmazni”²⁵⁴. A hatóságoknak meg kell győződniük arról, hogy a külföldi jog alkalmazása vagy figyelembe vétele a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja²⁵⁵.

9. példa (A)

A gyermek anyjával A szerződő államban él és apjával rendszeres kapcsolatot tart. Az anya a gyermekekkel B szerződő államba kíván költözni, ami ellen az apa tiltakozik. Az anya engedélyt kér a költözéshez. Az ügyet elbíráló hatóság engedélyezi a költözést, és a költözés utáni felügyelet és kapcsolattartás tekintetében végzést kíván hozni. Annak ellenére, hogy az ügyben az alkalmazandó jog A szerződő állam joga,²⁵⁶ a hatóság úgy véli, hogy B szerződő állam felügyeletre és kapcsolattartásra vonatkozó meghatározásai eltérnek A szerződő állam meghatározásaitól. A 15. cikk (2) bekezdése szerint A szerződő állam jogosult B szerződő állam jogát figyelembe venni, és a végzést meghozhatja a B szerződő államban alkalmazott meghatározások alapján²⁵⁷.

²⁵¹ Megjegyzendő, hogy a 15. cikk (1) bekezdése az Egyezmény „II. fejezete alapján” joghatóságot gyakorló hatóságokat nevezi meg. A 15. cikket azonban nem szabad megszorítóan értelmezni. Amennyiben például az 52. cikk (2) bekezdését kell alkalmazni és a szerződő államok a területükön szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermekekre vonatkozó joghatósággal kapcsolatos megállapodást kötöttek (például az uniós tagállamok tekintetében – Dánia kivételével – ilyen a Brüsszel IIa. rendelet), úgy ha a joghatóságot a megállapodás alapján alkalmazzák, de az Egyezmény II. fejezete is megalapozná a joghatóságot, az Egyezmény 15. cikkét kell alkalmazni. Ebben a tekintetben az Egyezmény szó szerinti, szűk értelmezésének elkerülése az Egyezmény céljának elérését szolgálja, ahogyan azt a preambulum harmadik pontja is kimondja: „hogy elkerüljék [...] az alkalmazandó jog [...] terén a jogrendszereik közötti összeütközéseket”.

²⁵² A 21. cikk egyértelművé teszi, hogy ez a belső jog az adott államban hatályos jog a nemzetközi magánjogra vonatkozó szabályozás kivételével (pl. a *renvoi* nem alkalmazható). Lásd még a lenti **9.23-9.24. pontot**.

²⁵³ Lásd a magyarázó jelentés 86. pontját.

²⁵⁴ Lásd ugyanott a 89. pontot.

²⁵⁵ Ugyanott: „Ez a bekezdés nem a közelség elve (a legszorosabb kapcsolat) alapján, hanem a gyermek mindenek felett álló érdekei alapján kivételi záradéknak minősül”.

²⁵⁶ 15. cikk (1) bekezdés.

²⁵⁷ Az Egyezmény szerinti határokon átnyúló költözésről és kapcsolattartásról lásd a lenti **13.23-13.27. pontot**.

b) Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye egyik szerződő államról egy másikra változik, melyik jog az irányadó a gyermek új szokásos tartózkodási helyén a védelmi intézkedés alkalmazási feltételeire olyan intézkedés esetén, amelyet a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam hozott meg²⁵⁸?

15. cikk (3) bekezdés

- 9.3. A Kézikönyvben már korábban láthattuk, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozása a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések tekintetében joghatósággal rendelkező hatóságok megváltozásával jár,²⁵⁹ a szokásos tartózkodási hely megváltozása ellenére azonban a gyermekre vonatkozó már meghozott intézkedések továbbra is hatályban maradnak²⁶⁰. Ennek ellenére ezek a korábbi rendelkezések nem adnak választ arra a kérdésre, hogy melyik jog lesz az irányadó a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban a hatályban maradó védelmi intézkedések „alkalmazási feltételei” tekintetében.
- 9.4. A 15. cikk (3) bekezdése adja meg erre a választ, amely kimondja, hogy ilyen esetben a gyermek **új** szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam joga az irányadó a védelmi intézkedések „alkalmazási feltételeire”.
- 9.5. Az Egyezmény nem határozza meg a védelmi intézkedések „alkalmazási feltételei” kifejezést. A magyarázó jelentés azonban egyértelművé teszi²⁶¹, hogy az „alkalmazási feltételek” a védelmi intézkedés **gyakorlását** jelentik abban a szerződő államban, ahová a gyermek költözött.
- 9.6. A magyarázó jelentés kiemeli az elhatárolás nehézségeit a védelmi intézkedés (amely továbbra is fennáll: 14. cikk) és az intézkedés „alkalmazási feltételei” között (amelyre az új szokásos tartózkodási hely szerinti szerződő állam joga az irányadó, vagyis, ami megváltozik: 15. cikk (3) bekezdés)²⁶². Például amennyiben a védelmi intézkedéssel a gyermeknek gyámot jelölnek ki azzal, hogy a gyám az eredeti védelmi intézkedés szerint köteles egyes aktusok megtételéhez a bíróság jóváhagyását beszerezni, akkor a jóváhagyás megszerzésének a követelménye része az intézkedésnek, vagy az az „alkalmazás egyik feltétele”, amely mint ilyen megváltozhat, amikor a gyermek másik államba költözik? Továbbá, ha a védelmi intézkedés kimondja, hogy a gyermek 18. életévének betöltéséig marad hatályban, de az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam szerint az intézkedés a 16. életév betöltésével hatályát vesztené, az intézkedés időtartama az intézkedés része, vagy az intézkedés „alkalmazási feltétele”²⁶³?
- 9.7. A magyarázó jelentés kimondja, hogy ezekre a kérdésekre csak az egyes konkrét esetek kapcsán lehet választ találni²⁶⁴. Végül, ha úgy tűnik, hogy az intézkedés alkalmazása a gyermek **új** szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban kivitelezhetetlen, vagy az ottani „alkalmazási feltételek” miatt kiüresedik, ennek a szerződő államnak a hatóságai úgy dönthetnek, hogy az intézkedést az új körülményekhez igazítják, vagy új intézkedést hoznak (erre az 5. cikk alapján a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államként rendelkeznek

²⁵⁸ Mivel a védelmi intézkedés (a 14. cikk szerint) hatályban marad a gyermek **új** szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban – lásd a fenti **8. fejezetet**.

²⁵⁹ 5. cikk (2) bekezdés – lásd a fenti **4. fejezet 4.8-4.11. pontját**.

²⁶⁰ 14. cikk – lásd a fenti **8. fejezetet**.

²⁶¹ A 19. lábjegyzetben hivatkozott szöveg 90. pontjában a 15. cikk (3) bekezdését a szülői felelősség tekintetében a 17. cikkel történő összekapcsolása (lásd a lenti **9.16 pontot**), és annak kimondása, hogy „a változás előtt hozott intézkedés a változás követően is fennmarad, de annak ‘gyakorlására’ a változás pillanatától kezdve az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam joga az irányadó”.

²⁶² Magyarázó jelentés 91. pont.

²⁶³ *Ugyanott*.

²⁶⁴ *Ugyanott*.

joghatósággal). Ilyen esetben az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezései elengedhetetlennek bizonyulhatnak annak biztosítása érdekében, hogy a gyermek eredeti intézkedéssel védett érdeke a továbbiakban is megóvásra kerül.²⁶⁵

- 9.8. Kiemelendő, hogy a 15. cikk (3) bekezdése nem alkalmazható, ha a gyermek új szokásos tartózkodási helye **nem szerződő** államban van. Ebben az esetben a nem szerződő állam nemzetközi magánjogi szabályai alkalmazandók annak eldöntésére, hogy a védelmi intézkedést elismerik-e és milyen körülmények között az államban.²⁶⁶

9. példa (B)

Két gyermeket A szerződő államban hatósági gondozásba vesznek, mivel apjukat szabadságvesztésre ítélik, anyjuk pedig kábítószer-használó. Mindkét szülő szoros kapcsolatot tart fenn a gyermekekkel, és az anya eredménnyel vesz részt egy kábítószer-függőséget kezelő programon. A hatóság együttműködik az anyával annak érdekében, hogy a gyermekeket visszahelyezhessék a gondozásába. Az apa szabadulását követően a család B szerződő államba kíván költözni, hogy ott új életet kezdhessenek. A szerződő állam hatóságai azzal a feltétellel engedélyezik a költözést, hogy a gyermekek azt követően is a hatóság felügyelete alatt maradnak. A szerződő állam hatóságai ennek megfelelően A szerződő állam központi hatóságán keresztül elveszik a kapcsolatot B szerződő állam illetékes hatóságaival (30. cikk). Megállapítják, hogy B szerződő államban lehetőség van a gyermekek hatóság általi felügyeletére. A szerződő állam elrendeli tehát, hogy a gyermekek a továbbra is a szülők gondozása alatt vannak azzal a feltétellel, hogy ezt a gondozást hatóság felügyeli. Az A szerződő állam joga szerint meghozott, felügyeletet elrendelő végzés a család költözéséig marad hatályban²⁶⁷. Az intézkedések alkalmazásának feltételeire azonban B szerződő állam nemzeti joga lesz az irányadó²⁶⁸.

A két állam alkalmazási feltételei közötti különbségre példa lehet, hogy A szerződő államban a hatóságnak joga van a család lakásába bármikor, előzetes bejelentés nélkül belépni, míg B szerződő állam hatósága csak arra kötelezheti a szülőket, hogy meghatározott időnként találkozzanak a tisztviselőkkel²⁶⁹. Amennyiben az A szerződő állam által hozott intézkedés alkalmazása B szerződő államban kivitelezhetetlen, vagy az ottani „alkalmazási feltételek” miatt kiüresedik, B szerződő állam hatóságai új intézkedést hozhatnak²⁷⁰.

²⁶⁵ Például ha a korábban meghozott védelmi intézkedés új körülményekhez igazítása érdekében keresik meg a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államot, akkor információt kérhet a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államtól a gyermek intézkedés meghozatalához vezető helyzetéről, valamint az intézkedéssel elérni kívánt célokról (pl. a 34. cikk alkalmazásával; az Egyezmény együttműködésről szóló rendelkezésének részletes tárgyalásáról lásd alább a **10. fejezetet**). Ez segítséget nyújthat a megkeresett szerződő államnak olyan megoldás találatában, amely az eredeti védelmi intézkedés céljával összhangban van.

²⁶⁶ Lásd a magyarázó jelentés 92. pontját.

²⁶⁷ 14. cikk – lásd a fenti **8. fejezetet**. Megjegyzendő azonban, hogy a magyarázó jelentés 83. pontja nem veszi figyelembe a tényt, hogy az intézkedés a 14. cikk alapján hatályban maradhat. Ez azért van, mert a nemzeti védelmi testület csak annak az államnak a területén járhat el, ahol található és a 14. cikk kifejezetten kimondja, hogy az intézkedések „az abban foglalt feltételeknek megfelelően” maradnak hatályban. Ez a 14. cikk igen megszorító értelmezése és az „abban foglalt feltételeket” ebben az esetben lehetne úgy is értelmezni, hogy az intézkedés a feltételeinek megfelelően akkor marad hatályban, ha a család és a gyermekek (állami) hatóság általi felügyelete fennmarad abban a szerződő államban is, ahová költöznek.

²⁶⁸ 15. cikk (3) bekezdés – lásd a fenti **9.3-9.8. pontot**.

²⁶⁹ Ebben az esetben a költözés A szerződő állam általi engedélyezését **megelőzően** szoros együttműködésre és kapcsolattartásra van szükség a szerződő államok között annak biztosítása érdekében, hogy a családra vonatkozó minden fontos információt megosztanak egymással, és B szerződő államban megvalósuljon a család megfelelő felügyelete.

²⁷⁰ Mint az 5. cikk szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai. Az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseinek ebben az esetben történő alkalmazhatóságáról lásd fent a 265. lábjegyzetet.

B. A szülői felelősségre alkalmazandó jog a bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli esetben

a) Milyen jog alkalmazandó a szülői felelősség bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli keletkezésére vagy megszűnésére?

16. cikk (1) és (2) bekezdése

- 9.9. A szülői felelősség jogszabályon alapuló, bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli keletkezésére vagy megszűnésére a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam²⁷¹ jogát kell alkalmazni.²⁷²
- 9.10. Egyes esetekben a szülői felelősség keletkezése vagy megszűnése történhet megállapodással vagy egyoldalú aktussal, amelyhez szintén nem szükséges bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése. A szülői felelősség ilyen fajta keletkezésére vagy megszűnésére alkalmazandó jog annak az államnak a joga, ahol **a megállapodás vagy az egyoldalú aktus hatálybalépésének időpontjában** a gyermek szokásos tartózkodási helye volt²⁷³. A szülői felelősséget keletkeztető egyoldalú aktusra példa a gyermek utolsó szülőjének a gyermek számára gyámot kijelölő végrendelete vagy végső akaratnyilatkozata²⁷⁴.
- 9.11. Fontos megjegyezni, hogy ha a szülői felelősség megállapodás vagy egyoldalú aktus általi keletkezését vagy megszűnését bírósági vagy közigazgatási hatóságnak kell jóváhagyni, akkor a jóváhagyás tekinthető az Egyezmény II. fejezete szerint joghatósággal rendelkező hatóságok általi „védelmi intézkedésnek”, amelyre az Egyezmény 15. cikke által meghatározott jogot kell alkalmazni²⁷⁵. Ennek ellenére, ha a bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése tisztán passzív közreműködés, pl. nyilatkozat, megállapodás, vagy egyoldalú aktus nyilvántartásba vétele anélkül, hogy az ügy érdemére vonatkozóan ellenőrzést gyakorolhatna, ez nem tekinthető „védelmi intézkedés” szintű beavatkozásnak, és a szülői felelősség keletkezésére továbbra is a 16. cikket kell alkalmazni, mint olyanra, amely „bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélkül” keletkezik.²⁷⁶

9. példa (C)

A szerződő államban élő nem házaspár a gyermekük születése előtt különvált. Az apa a munkája miatt B szerződő államba költözik. B szerződő állam joga szerint a nem házaspár nem szerzi meg a gyermek születésével automatikusan a szülői felelősséget. Ezzel szemben, A szerződő állam joga szerint a nem házaspár a gyermek születésével automatikusan megszerzi a szülői felelősséget.

A gyermek születésekor arra a kérdésre, hogy az apa megszerzi-e a szülői felelősséget, az irányadó jog a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga²⁷⁷, vagyis A szerződő állam joga. Az apa tehát e jognak megfelelően a törvény erejénél fogva megszerzi a szülői felelősséget²⁷⁸.

²⁷¹ Ennek nem kell az 1996. évi Egyezmény szerződő államának lennie, hiszen a 20. cikk kimondja, hogy a III. fejezet alkalmazandó jogra vonatkozó szabályait akkor is alkalmazni kell, ha az ezek által meghatározott jog nem szerződő állam joga (vagyis azok egyetemesek). Lásd fent a 9.22. pontot.

²⁷² 16. cikk (1) bekezdés.

²⁷³ 16. cikk (2) bekezdés.

²⁷⁴ Lásd a magyarázó jelentés 103. pontját.

²⁷⁵ Ugyanott.

²⁷⁶ Lásd ugyanott a 98. pontot.

²⁷⁷ 16. cikk (1) bekezdés. Ugyanez lenne a helyzet, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye A **nem szerződő** államban lenne: lásd a 20. cikket és a lenti 9.22. pontot.

²⁷⁸ Ebben az esetben az apa szülői felelősségének **gyakorlására** szintén az A szerződő állam joga lenne irányadó: 17. cikk. Lásd még a lenti 9.16. pontot.

9. példa (D)

Egy tinédzser apjával és mostohaanyjával A nem szerződő államban él. Ennek a nem szerződő államnak a joga a törvény erejénél fogva felruházta az apát szülői felelősséggel, a mostohaanyát azonban nem. Az A nem szerződő állam joga lehetővé teszi azonban a szülői felelősséggel rendelkező szülők számára, hogy megállapodást kössenek a szülői felelősség megosztásáról anélkül, hogy azt állami hatóság jóváhagyná. Az apa és a mostohaanya A nem szerződő állam joga szerint ilyen megállapodást kötnek.

Miközben B szerződő államban van nyári táborban, a tinédzsert letartóztatja a rendőrség graffitizés és vonatrongálás miatt. A szüleit kötelezik, hogy ennek az államnak a kiskorúak bírósága előtt megjelenjenek. B szerződő állam joga kimondja, hogy a gyermek felett szülői felelősséggel rendelkező személyek az okozott kárért pénzügyi felelősséggel tartoznak.

A 16. cikk szerint B szerződő állam A nem szerződő állam (a tinédzser szokásos tartózkodási helye szerinti állam) jogát alkalmazza annak megállapításához, hogy a gyermek felett (a törvény erejénél fogva, megállapodás útján) ki rendelkezik szülői felelősséggel.

Mivel az A nem szerződő állam joga szerint az apa és a mostohaanya is rendelkezik a tinédzser felett szülői felelősséggel, ők mindketten pénzügyileg felelősek a tinédzser által B szerződő államban tett cselekedetekért.

b) Mi a hatása a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozásának a szülői felelősség keletkezésére vagy megszűnésére?

16. cikk (3) és (4) bekezdése

- 9.12. A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga alapján fennálló szülői felelősség fennmarad a szokásos tartózkodási hely másik államba való áthelyeződése után is²⁷⁹. Ez a szabály akkor is, ha a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti állam más feltételeket szab a szülői felelősségre²⁸⁰.
- 9.13. A gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó a szülői felelősségnek jogszabályon alapuló keletkezésére olyan személy részére, akinek már nincs ilyen felelőssége²⁸¹.
- 9.14. Ezeknek a szabályoknak a célja a szülő-gyermek kapcsolat folyamatosságának biztosítása²⁸². A szabályok eredményeképp kizárólag a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozása nem jár a szülői felelősség **elvesztésével**, de járhat egy másik személy számára a szülői felelősség **megszerzésével**.
- 9.15. A szülői felelősség gyakorlóinak e rendelkezések alkalmazásával létrejött együttélése csak akkor valósítható meg, ha a szülői felelősség gyakorlóit általában meg tudnak egyezni²⁸³. Amennyiben közöttük vita alakul ki, ezt az egyikük, vagy egy csoportjuk által a joghatósággal rendelkező hatóságnál kérelmezett intézkedéssel lehet feloldani (lásd a fenti **4. fejezetet**)²⁸⁴.

²⁷⁹ 16. cikk (3) bekezdés.

²⁸⁰ Ezt kell alkalmazni akkor is, ha a gyermek egy **nem szerződő** államból egy szerződő államba költözik: lásd a 20. cikket és a lenti **9.22. pontot**.

²⁸¹ 16. cikk (4) bekezdés.

²⁸² Lásd a magyarázó jelentés 105-107. pontját.

²⁸³ Lásd ugyanott a 108. pontot.

²⁸⁴ Ugyanott.

9. példa (E)

A gyermek A szerződő államban született, ahol a törvény erejénél fogva mindkét nem házas szülő szülői felelősséggel rendelkezik. Az anya a gyermekkel B szerződő államba költözik, ahol a törvény szerint a nem házas apa csak bírósági végzéssel szerzi meg a szülői felelősséget. Az apa által A szerződő államban megszerzett szülői felelősség a törvény erejénél fogva a költözést követően is fennáll²⁸⁵.

9. példa (F)

A gyermek A szerződő államban született. A gyermek szülei a születést után nem sokkal felbontják a házasságuk. A szerződő állam joga szerint mindkét szülő megtartja szülői felelősségét a házasság felbontását követően. Két évvel később az anya újra megházasodik, és a friss házaspár a gyermekkel B szerződő államba költözik. B szerződő állam joga szerint a mostohaazülő a gyermeke tekintetében a törvény erejénél fogva szülői felelősséggel rendelkezik. Ebben az esetben, miután a gyermek szokásos tartózkodási helye B szerződő állam lesz, három személy rendelkezik felette szülői felelősséggel: az anyja, az apja és a mostohaapja²⁸⁶.

9. példa (G)

A gyermek apjával és annak második feleségével, vagyis a gyermek mostohaanyjával A szerződő államban él. A gyermek anyja és apja megegyeznek, hogy a mostohaanya is rendelkezzen a gyermek felett szülői felelősséggel. A szerződő állam joga szerint a szülők írásban feljogosíthatják a mostohaazület szülői felelősséggel. A megállapodást nem kell semmilyen állami hatósággal jóváhagyatni, de a megfelelő minisztérium nyilvántartásába fel kell venni. Az anya, az apa és a mostohaanya ennek megfelelően nyilvántartásba vetetik a megállapodásukat.

Egy évvel később az apa, a mostohaanya és a gyermek A szerződő államból B szerződő államba költöznek. B szerződő állam joga szerint a mostohaazület a bíróság végzése nélkül nem szerezhethet szülői felelősséget a gyermek felett.

*Mivel a felek között az A szerződő államban kötött megállapodáshoz nem kellett bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése (lásd a fenti **9.11. pontot**), a 16. cikk (2) bekezdését kell alkalmazni, vagyis a mostohaazület szülői felelősséggel való felruházása tekintetében az irányadó jog a megállapodás hatálybalépésének időpontjában (vagyis a megállapodás nyilvántartásba vételének időpontjában) a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga. A gyermek szokásos tartózkodási helye a megállapodás nyilvántartásba vételekor A szerződő államban volt, vagyis a kérdésben A szerződő állam jogát kell alkalmazni.*

A 16. cikk (3) bekezdése biztosítja, hogy a mostohaanya szülői felelőssége B szerződő államban is fennáll.

c) Milyen jogot kell alkalmazni a szülői felügyelet gyakorlására?
17. cikk

9.16. Az előző szabályok a szülői felelősség **keletkezésére** vagy **megszűnésére** vonatkoznak. A szülői felelősség **gyakorlására** azonban mindig a gyermek **aktuális** szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó.

9. példa (H)

A szerződő államban a szülői felelősség gyakorlójának szüksége van a szülői felelősség mindegyik gyakorlójának hozzájárulásához ahhoz, hogy a gyermek nem sürgős sebészeti eljárásáról rendelkezessen. Amennyiben a gyermek jelenlegi szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, a

²⁸⁵ 16. cikk (3) bekezdés.

²⁸⁶ 16. cikk (4) bekezdés.

hozzájárulásra akkor is szükség van, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye korábban B szerződő államban volt, ahol a gyermek feletti szülői felelősség keletkezésekor ilyen szabály nem vonatkozott rá.

d) A szülői felelősség módosítása vagy megszüntetése bírósági vagy közigazgatási hatóságok által hozott védelmi intézkedéssel
18. cikk

- 9.17. A fenti bekezdések arra az esetre határozzák meg az alkalmazandó jogot, ha a szülői felelősség keletkezése vagy megszűnése bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélkül történik. Ezek a szabályok azonban nem tiltják meg a megfelelő bírósági vagy közigazgatási hatóságoknak, hogy a szülői felelősséget módosító vagy megszüntető védelmi intézkedést hozzanak.
- 9.18. A szerződő állam bírósági vagy közigazgatási hatósága által hozott, a szülői felelősséget megszüntető vagy módosító intézkedés a gyermek személyének védelmére irányuló intézkedés, vagyis az Egyezmény hatálya alá tartozó intézkedés, tehát arra az Egyezmény joghatóságra és alkalmazandó jogra vonatkozó szabályait alkalmazni kell.

9. példa (I)

Egy nem házaspár gyermekükkel A szerződő államban élnek. A szerződő állam joga szerint csak az anya rendelkezik a törvény erejénél fogva szülői felelősséggel. A család B szerződő államba költözik és új szokásos tartózkodási helyük is itt lesz. B szerződő állam joga szerint a nem házaspár is a törvény erejénél fogva megszerzi a gyermek feletti szülői felelősséget. A 16. cikk (4) bekezdése ennek megfelelően biztosítja, hogy B szerződő állam (mint a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti állam) jogát kell alkalmazni a (korábban szülői felelősséggel nem rendelkező) nem házaspár szülői felelősséggel a törvény erejénél fogva történő felruházására.

A kapcsolat megromlik, és a szülők nem tudnak megegyezni a gyermekre vonatkozó döntések kérdésében. Az állandó vita és feszültség következtében a gyermek szorongani kezd. A gyermeket az akut stressz miatt pszichiáterhez küldik.

Az anya B szerződő állam bíróságához fordul és kérelmezi, hogy szüntessék meg az apa szülői felelősségét. B szerződő államnak mint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államnak²⁸⁷ joghatósága van az ügyet tárgyalni. Általában az eljáró bíróság országa szerinti jogot alkalmazza az eljárásban²⁸⁸. Emellett a 18. cikk miatt B szerződő állam jogosult az apa szülői felelősségét megszüntetni annak ellenére, hogy a szülői felelősség az Egyezmény 16. cikke alapján, a törvény erejénél fogva keletkezett²⁸⁹.

²⁸⁷ 5. cikk.

²⁸⁸ 15. cikk (1) bekezdés (kivéve, ha úgy dönt, hogy a gyermek védelme megkívánja, hogy kivételesen olyan szerződő állam jogát alkalmazzák vagy vegyék figyelembe, amellyel a helyzet szoros kapcsolatban van: 15. cikk (2) bekezdés – lásd a fenti **9.2. pontot**).

²⁸⁹ Azt azonban az eljáró bíróság országa szerinti jog **fogja** meghatározni, hogy ezt megteheti-e és milyen feltételekkel (15. cikk (1) bekezdés; vagy a 15. cikk (2) bekezdése szerint kivételesen alkalmazott más jog).

C. Harmadik felek védelme

19. cikk

- 9.19. Ha harmadik fél egy másik olyan személlyel köt jogügyletet, aki a jogügylet megkötésének a helye szerinti állam joga alapján jogosult lenne arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el, a harmadik fél nem vonható felelősségre egyedül azon az alapon, hogy a másik személy az Egyezmény rendelkezései által meghatározott jog alapján nem volt jogosult arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el²⁹⁰.
- 9.20. Ez a védelem nem alkalmazható azonban, ha a harmadik fél tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a szülői felelősségre nézve ez a jog az irányadó. A védelem érvényesül akkor is, ha az ügylet azonos állam területén tartózkodó személyek között jött létre.
- 9.21. Ez a szabály azért került bele az Egyezménybe, mert „az Egyezmény érvényesülésétől kezdve a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozásakor a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helyének joga a törvény erejénél fogva keletkezett szülői felelősség folyamatosságának elvének megfelelően, a változás a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti államban eljáró harmadik felek számára a gyermek képviselőjének személyére vagy hatásköreire vonatkozó hibák elkövetésének kockázatával járt”²⁹¹.

D. Az alkalmazandó jogra vonatkozó általános rendelkezések

a) **Az alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseket kell-e alkalmazni, ha az így meghatározott jog nem szerződő állam joga?** 20. cikk

- 9.22. Igen, az Egyezmény alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseit általánosan alkalmazni kell, vagyis azok minden esetben érvényesek, ideértve azt is, ha az általuk kijelölt jog nem az Egyezmény szerződő államának joga.

9. példa (J)

A gyermek apjával és mostohaanyjával A nem szerződő államban lakik. A nem szerződő állam joga szerint az apa és a mostohaanya házasságkötése következtében a mostohaanya a törvény erejénél fogva megszerezte a gyermek feletti szülői felelősséget.

Az apának B szerződő államban munkát ajánlanak, és a család így oda költözik. B szerződő állam joga szerint a mostohaanya a gyermek apjával való házasságkötéssel nem szerezhetett volna meg a törvény erejénél fogva a szülői felelősséget.

Az Egyezmény 16. cikké (3) bekezdésének és 20. cikkének alkalmazásával azonban a mostohaanya A nem szerződő államban megszerzett szülői felelőssége a szokásos tartózkodási hely B szerződő államra változását követően is fennáll.

²⁹⁰

A rendelkezést részletesebben lásd a lenti **13.80. pontban**.

²⁹¹

Magyarázó jelentés 111. pont.

b) Egy másik állam jogára hivatkozásba beleértendő-e ennek az államnak a nemzetközi magánjoga is?

21. cikk

- 9.23. Nem, a 21. cikk kifejezetten kizárja a *renvoi*-t. Ennek megfelelően, amennyiben másik állam jogára hivatkoznak, úgy az ennek az államnak a nemzeti jogát jelenti, a nemzetközi magánjogi szabályokat a hivatkozás nem tartalmazza.
- 9.24. Ez alól a szabály alól egy kivétel van, ha a 16. cikk szerint alkalmazandó jog nem szerződő állam joga. Ebben az esetben, ha az állam nemzetközi magánjogi szabályai egy másik nem szerződő államot jelölnek ki, amelyiknek a saját jogát kell alkalmazni, akkor ez utóbbi állam joga alkalmazandó. Ha azonban a második nem szerződő állam **nem** a saját jogát alkalmazza, akkor a 16. cikkel kijelölt jogot kell alkalmazni. Ez a megoldás azért született, hogy elkerüljék a nem szerződő államok között alkalmazandó nemzetközi magánjogi szabályokba ütközést.

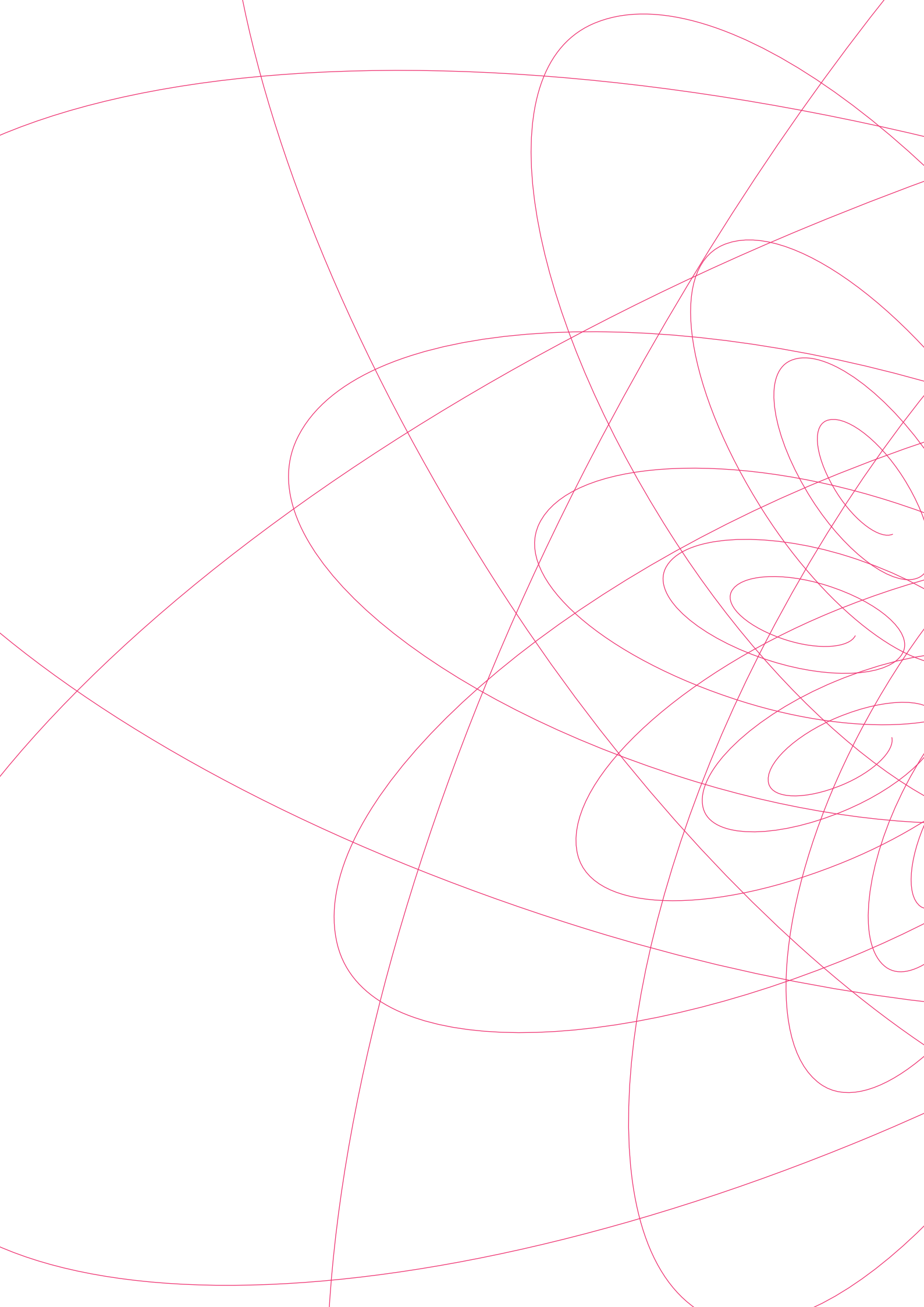
c) Van olyan eset, amelyben nem kell alkalmazni az 1996. évi Egyezmény szabályai szerint megállapított jogot?

22. cikk

- 9.25. A 22. cikk egy közrendi kivételt fogalmaz meg. Eszerint, ha a fent meghatározott jog szabályainak alkalmazása a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve nyilvánvalóan közrendbe ütközne, akkor ennek az államnak a hatóságai e jog alkalmazását megtagadhatják.
- 9.26. Kiemelendő, hogy a közrendre való hivatkozással csak akkor tagadható meg az alkalmazás, ha figyelembe veszik a gyermek mindenképp felett álló érdekeit.

10

*A VÉDELMI INTÉZKEDÉSEK
ELISMERÉSE ÉS VÉGREHAJTÁSA*

A. Milyen feltételekkel ismerik el az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedéseket egy másik szerződő államban?

23. cikk

- 10.1. Az egyik szerződő állam hatóságai által hozott védelmi intézkedéseket az összes többi szerződő államban a törvény erejénél fogva el kell ismerni²⁹². A „törvény erejénél fogva” történő elismerés azt jelenti, hogy nincs szükség eljárás indítására annak érdekében, hogy a megkeresett szerződő államban az intézkedést elismerjék²⁹³ és ott joghatásait kiváltsa.
- 10.2. Annak érdekében azonban, hogy az intézkedést elismerjék, a megkeresett szerződő állam megkívánhatja, hogy igazolják annak valóságát. A gyermek védelmét akadályozó bürokratikus gátak elkerülése érdekében az Egyezmény e tekintetben nem tartalmaz formai kikötéseket. Az intézkedést tartalmazó okirat bemutatása²⁹⁴ általában elég. Egyes esetekben azonban – különösen sürgős ügyekben – az intézkedést hozó szerződő állam hatóságai telefonon is értesíthetik a megkeresett szerződő államot²⁹⁵. Ilyenkor az intézkedés igazolása érdekében hasznos lehet az okirat ezt követő lehető leggyorsabb megküldése²⁹⁶.
- 10.3. A védelmi intézkedés törvény erejénél fogva történő elismerése elég ahhoz, hogy az intézkedés a joghatásait kiváltsa, amennyiben az intézkedésnek önként eleget tesznek, vagy azt nem vitatják²⁹⁷.

10. példa (A)

Egy család szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. A szülők kapcsolatának megromlását követően A szerződő állam bírósága az apa beleegyezésével az anyának kizárólagos felügyeleti jogot ítél meg a gyermek felett. Egy évvel később az anya a gyermeket jogszerűen B szerződő államba viszi. Az anya kizárólagos felügyeleti jogát B szerződő államban a törvény erejénél fogva, az anya további intézkedése nélkül elismerik. Az anyának nem kell B szerződő állam bírósági vagy közigazgatási hatóságaihoz fordulnia a felügyeleti jogról szóló végzés elismerése érdekében.

10. példa (B)

A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti A szerződő állam hatóságai a gyermek vagyonának kezelésére képviselőt jelölnek ki. A vagyon egy része B szerződő államban van. A kinevezés törvény erejénél fogva történő elismerése lehetővé teszi a képviselőnek, hogy B szerződő államban a gyermek nevében anélkül kössön jogügyleteket, hogy a kijelölése B szerződő államban történő elismerése érdekében egyéb lépéseket kellene tennie²⁹⁸.

²⁹² Az elismerés azonban a lenti **B. pontban** meghatározott, szigorúan korlátozott esetekben megtagadható.

²⁹³ A „megkeresett szerződő állam” kifejezést ebben a fejezetben annak a szerződő államnak a megnevezésre használjuk, amelyben el kívánnak ismerteti és/vagy végre kívánnak hajtani egy másik szerződő állam által hozott védelmi intézkedést.

²⁹⁴ Amelyet a határozatot hozó szerződő állam hatósága ad ki.

²⁹⁵ Lásd a magyarázó jelentés 120. pontját.

²⁹⁶ *Ugyanott.*

²⁹⁷ Amennyiben az intézkedésnek önként nem tesznek eleget, vagy azt vitatják, lásd a végrehajtásról szóló lenti **D. pontot**.

²⁹⁸ Ebben az esetben, ha A szerződő állam bocsát ki az Egyezmény 40. cikke szerinti igazolást, célszerű lehet a képviselőnek beszerezni azt – lásd még a lenti **11. fejezetet**.

10. példa (C)

Egy tinédzser A szerződő állam egy városában az utcán tölti az éjszakákat. A szerződő állam bírósága elrendeli, hogy a tinédzsért ideiglenes vegyék állami gondozásba, míg a helyzetére vonatkozó információkat meg nem szerzik²⁹⁹. A tinédzser azonban az ideiglenes gondozásból B szerződő államba szökik. A szerződő állam hatóságai telefonon felveszik a kapcsolatot B szerződő állam hatóságaival, és értesítik őket a tinédzser sürgős és veszélyes helyzetéről, és az általuk hozott intézkedésről³⁰⁰. A szerződő állam hatóságai megerősítik, hogy a végzést a lehető leggyorsabban meg fogják küldeni. A végzést ezután faxon keresztül is megerősítik.

B szerződő államban az intézkedést a törvény erejénél fogva elismerik anélkül, hogy erre irányuló további lépéseket kellene tenni. A szerződő államok együttműködése következtében B szerződő állam hatóságai felkészültek a tinédzser érkezésére, és képesek őt az A szerződő állam által hozott intézkedés szerint azonnal ideiglenes állami gondozásba venni³⁰¹.

B. Milyen feltételekkel tagadható meg az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedések elismerése egy másik szerződő államban?

- 10.4. A 23. cikk (2) bekezdése tartalmazza az elismerés megtagadása okainak kimerítő felsorolását. Fontos megjegyezni, hogy a 23. cikk (2) bekezdése csak lehetővé és nem kötelezővé teszi az elismerés megtagadását az ott felsorolt okok alapján³⁰². Az elismerést tehát az alábbi esetekben **lehet** megtagadni:

a) Az intézkedést olyan szerződő állam hatósága hozta, amelynek joghatósága nem az 1996. évi Egyezmény 5-14. cikkén alapult³⁰³

- 10.5. Eszerint a megkeresett szerződő állam hatóságai nem kötelesek elismerni azt az intézkedést, amelyet az intézkedést hozó szerződő államnak a joghatóságra vonatkozó nemzeti szabályai alapján hoztak, **ha** ezek a szabályok nincsenek összhangban az Egyezmény II. fejezetében található, joghatóságra vonatkozó szabályokkal.

²⁹⁹ A végzés az Egyezmény 11. cikkén alapszik.

³⁰⁰ Kiemelendő, hogy az Egyezmény 36. cikke szerint ha A szerződő állam úgy ítéli meg, hogy a gyermek „komoly veszélynek van kitéve”, akkor A szerződő állam illetékes hatóságai, mivel tájékoztatást kaptak arról, hogy a gyermek tartózkodási helye B szerződő államban került (illetve annak megváltozása éppen folyamatban van), **kötelesek** tájékoztatni B szerződő állam hatóságait a fennálló veszélyről és a meghozott intézkedésekről. Lásd még alább a **11. fejezetet**.

³⁰¹ B szerződő állam ezt követően, amennyiben szükséges és amennyiben az ügyet sürgősnek ítéli meg, a tinédzser tekintetében az Egyezmény 11. cikke szerint bármely további vagy egyéb szükséges védelmi intézkedést meghozhatja. Tanácsos a B szerződő állam, az A szerződő állam és – amennyiben megállapítható – a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam közti szoros együttműködés fenntartása annak érdekében, hogy megállapíthassák, hogy a tinédzser tekintetében ki rendelkezik a gyermek hosszútávú védelmét biztosító intézkedések meghozatalára általános joghatósággal. Lásd még alább a **11. fejezetet**.

³⁰² Lásd a magyarázó jelentés 121. pontját. Ez azt jelenti, hogy a szerződő állam akkor is dönthet úgy, hogy elismeri a védelmi intézkedést, ha a megtagadásra a 23. cikk (2) bekezdése szerint alapja volna. 23. cikk (2) bekezdés a) pont: ez a pont magában foglalja, hogy a megkeresett hatóság hatáskörrel rendelkezik arra, hogy elismerés céljából ellenőrizze az intézkedés helye szerinti állam hatóságának joghatóságát. Az ellenőrzés során a hatóságot kötik azok a ténymegállapítások, amelyre az a hatóság, amely az intézkedést hozta, a joghatóságát alapozta (lásd a 25. cikket és a lenti **10.14. pontot**).

³⁰³

b) Az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett szerződő állam alapvető eljárási elveit³⁰⁴

10.6. Az Egyezménynek nem célja, hogy a gyermekek meghallgatására vonatkozó nemzeti eljárási szabályokat módosítsa, e rendelkezés lehetővé teszi a megkeresett szerződő állam számára annak biztosítását, hogy a más szerződő államok által hozott határozatok elismerése során e tekintetben nem sérülnek az alapvető elvei. A rendelkezés alapja az UNCRC 12. cikke, amely kimondja, hogy a gyermeknek az őt érintő ügyekben joga van a véleménye kinyilvánításához. Fontos kiemelni azonban, hogy csak az adhat alapot az elismerés megtagadására, ha a gyermek meghallgatásának elmaradása ellentétes a megkeresett szerződő állam **alapvető elveivel**.

10.7. Ez a megtagadási ok nem alkalmazandó sürgős esetekben, amelyek tekintetében „a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó követelményeket rugalmasabban kellene értelmezni”³⁰⁵.

c) Az intézkedést, sürgős eset kivételével, anélkül hozták meg, hogy biztosították volna a meghallgatás lehetőségét annak a személynek, aki azt állítja, hogy az intézkedés sérti szülői felelősségét³⁰⁶

10.8. Ez a megtagadási ok annak a személynek a jogszerű és tisztességes eljáráshoz való jogát védi, akinek az intézkedés sérti a szülői felelősségét.

d) Az elismerés, a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve, nyilvánvalóan a megkeresett állam közrendjébe ütközik³⁰⁷

10.9. Az elismerés közrendre alapított megtagadása elterjedt rendelkezés a nemzetközi magánjogban. Ennek a kivételnek az alkalmazása azonban ritka a nemzetközi jogban általában, és a nemzetközi családjoggal foglalkozó hágai egyezményekben egyaránt.

10.10. Az Egyezmény – valamint a nemzetközi családjoggal foglalkozó többi hágai egyezmény – szerint ez az elismerés alóli kivétel csak akkor alkalmazható, ha az elismerés „**nyilvánvalóan közrendbe ütköző**”. Emellett a gyermek mindenképp felett álló érdekeit mindenképpen figyelembe kell venni a kivétel alkalmazása során³⁰⁸.

³⁰⁴ 23. cikk (2) bekezdés b) pont.

³⁰⁵ Magyarázó jelentés 123. pont. A 2011. évi különbizottság (I. rész) következtetései és ajánlásai, 50. pont (elérhető a < www.hcch.net > weboldalon [hivatkozás fent, 16. lábjegyzet]).

³⁰⁶ 23. cikk (2) bekezdés c) pont: pl. ha az Egyezmény 18. cikke alapján az illetékes hatóság anélkül szüntette meg valaki szülői felelősségét, hogy erről őt meghallgatták volna, akkor ez a személy hivatkozhat a szülői felelőssége megsértésére annak érdekében, hogy tiltakozzon az intézkedés más szerződő államban történő elismerése ellen.

³⁰⁷ 23. cikk (2) bekezdés d) pont.

³⁰⁸ Ahogyan a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Egyezményben is.

e) Az intézkedés összeegyeztethetetlen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti nem szerződő államban hozott későbbi intézkedéssel, feltéve, hogy ez utóbbi intézkedés a megkeresett szerződő államban megfelel az elismerés követelményeinek³⁰⁹

10.11. Ez a megtagadási ok az Egyezmény joghatóságra vonatkozó főszabálya szerinti (vagyis a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti) **nem szerződő** állam hatóságai által később hozott intézkedést részesíti előnyben.

10.12. A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti nem szerződő állam által hozott intézkedésnek későbbinek kell lennie, mint annak a szerződő államban az intézkedés, amely határozatának elismerését meg akarják tagadni. Emellett az intézkedésnek elismerésre alkalmasnak kell lennie a megkeresett szerződő államban.

f) Nem tartották be a 33. cikkben meghatározott eljárást³¹⁰

10.13. A 33. cikkben meghatározott eljárás a gyermek határon átnyúló elhelyezésére vonatkozó eljárást tartalmazza. Ez az eljárás minden érintett szerződő állam hatóságai közötti együttműködéssel jár, amelyről a lenti **11.13-11.17. pontban**³¹¹ tudhat meg többet.

10.14. Kiemelendő, hogy az elismerés megtagadása alapjának meghatározása során a megkeresett szerződő állam hatóságait kötik azok a ténymegállapítások, amelyekre annak az államnak a hatósága, ahol az intézkedést hozták, a joghatóságát alapozta³¹². Például, ha a szokásos tartózkodási helyre alapították a joghatóságot, a megkeresett szerződő állam nem vizsgálhatja azokat a ténymegállapításokat, amelyek alapján a védelmi intézkedést hozó hatóság megállapította a szokásos tartózkodási helyet. Hasonlóképpen, amennyiben a joghatóság a gyermek mindenek felett álló érdekének előzetes értékelésén alapul³¹³, ez az értékelés köti a megkeresett szerződő állam hatóságát. Ennek megfelelően az Egyezmény alapján védelmi intézkedést hozó bírósági vagy közigazgatási hatóságok, amennyiben lehetséges, egyértelműen meg kell határozzák azokat a ténymegállapításokat, amelyekre joghatóságukat alapítják.

10.15. Emellett csak annyiban lehet a határozatot érdemben vizsgálni, amennyiben az az elismerés megtagadásának megállapításához feltétlenül szükséges³¹⁴.

10. példa (D)

A szerződő állam joghatóságra vonatkozó nemzetközi joga kimondja, hogy amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye nem egy szerződő államban van, de a gyermek A szerződő állam állampolgára, A szerződő állam hatóságainak joghatósága van a gyermek védelmére irányuló intézkedések meghozatalához³¹⁵. A szerződő állam hatóságai ennek megfelelően végzést hoznak az A szerződő állam állampolgárai közé tartozó, de B nem szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek tekintetében. A szerződő állam jogosult ilyen védelmi

³⁰⁹ 23. cikk (2) bekezdés e) pont.

³¹⁰ 23. cikk (2) bekezdés f) pont.

³¹¹ Lásd a lenti **11.1.** és **13.31-13.42.** pontot.

³¹² 25. cikk

³¹³ Lásd pl. a 8. cikk (4) bekezdését, a 9. cikk (1) bekezdését, és a 10. cikk (1) bekezdésének b) pontját. Lásd még a magyarázó jelentés 131. pontját.

³¹⁴ 27. cikk.

³¹⁵ A szerződő állam hatóságai természetesen nem gyakorolhatnák joghatóságukat ugyanerre alapozva olyan gyermek tekintetében, akinek szokásos tartózkodási helye egy másik **szerződő** államban található – lásd a fenti **3.11-3.13. pontot**.

intézkedés hozatalára,³¹⁶ de C szerződő állam (vagy bármely más szerződő állam) megtagadhatja ennek elismerését, mivel az intézkedéshozatalhoz szükséges joghatóság alapja nem található meg az Egyezményben³¹⁷.

10. példa (E)

Egy 11 éves gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő állam. A szerződő állam hatóságai végzésben korlátozzák a közte és B szerződő államban élő apja közti kapcsolattartást. A szerződő állam hatóságai nem hallgatják meg a gyermeket közvetlenül e védelmi intézkedés meghozatala során; ehelyett egy szociális munkás beszél **kizárólag** a szülőkkel, de senki nem kéri ki a gyermek véleményét. B szerződő állam alkotmánya olyan gyermekjogi intézkedést tartalmaz, amely kimondja, hogy az őket érintő ügyekben ki kell kérni a gyermekek véleményét, feltéve, hogy rendelkeznek az ehhez megfelelő belátási képességgel. B szerződő állam hatóságai megállapítják, hogy a gyermek szükséges belátási képessége fennáll és az alkotmányos szabályaik szerint e kérdésben őt meg kellett volna hallgatni. Ennek következtében megtagadhatják az A szerződő államban hozott intézkedést arra hivatkozva, hogy nem biztosították a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve B szerződő állam alapvető eljárási elveit³¹⁸.

10. példa (F)

A szerződő állam hatóságai végzésben megszüntetik az anya szülői felelősségét két gyermeke tekintetében. Az anya a határozat meghozatalakor B szerződő államban tartózkodik, és nem biztosították számára a meghallgatás lehetőségét. E határozat elismerését bármely másik szerződő állam megtagadhatja³¹⁹.

10. példa (G)

Egy gyermek és anyja szokásos tartózkodási helye B szerződő állam. Az apa szokásos tartózkodási helye A szerződő állam. A szülők A szerződő államban felbontják a házasságukat és hozzájárulnak, hogy minden, a gyermek feletti felügyeleti jogra vonatkozó kérdésben A szerződő állam bírósága jogosult dönten³²⁰. A házasság felbontására irányuló eljárásban A szerződő állam bírósága arra hivatkozva, hogy a házasság megromlásáért az apa a felelős, megszünteti az apa szülői felelősségét és a gyermekkel való kapcsolattartást. B szerződő állam megtagadhatja az olyan intézkedés elismerését, amely nem a gyermek érdekeinek vizsgálatával történt azon az alapon, hogy az – a gyermek mindenek felett álló érdekeit figyelembe véve – nyilvánvalóan B szerződő állam közrendjébe ütközik³²¹.

10. példa (H)

Egy család szokásos tartózkodási helye A szerződő állam. A házasság megromlását követően az anya és a gyermek – az apa beleegyezésével – visszatérnek az állampolgárságuk szerinti B nem szerződő államba. A szülők megegyeznek, hogy a házasság felbontásáért felelős A szerződő állam hatóságai döntenek a gyermek feletti felügyeleti jog tekintetében is³²². Az A szerződő állam bírósága úgy határoz, hogy a szülők felügyeleti jogát köztük megosztja, és elrendeli, hogy a gyermek megközelítőleg egyenlő időt töltsön a szüleivel.

³¹⁶ Lásd a fenti **3.11-3.13. pontot**.

³¹⁷ 23. cikk (2) bekezdés a) pont.

³¹⁸ 23. cikk (2) bekezdés b) pont (és az eset nem minősült sürgősnek).

³¹⁹ 23. cikk (2) bekezdés c) pont (és az eset nem minősült sürgősnek).

³²⁰ 10. cikk – lásd a fenti **4. fejezetet**.

³²¹ 23. cikk (2) bekezdés d) pont: ebben az esetben, ha B szerződő állam hatóságai megtagadják az elismerést, az apa B szerződő államban kérelmezheti a gyermek védelmére irányuló intézkedés meghozatalát (ideértve a felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó intézkedéseket is), mivel B szerződő állam a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam (5. cikk).

³²² 10. cikk – lásd a fenti **4. fejezetet**.

Két évvel később – mivel a megállapodást nem tartják be – B nem szerződő állam hatóságai végzésben az anyának ítélik a gyermek feletti kizárólagos felügyeleti jogot és korlátozzák az apa kapcsolattartását.

Az anya és a gyermek azután C szerződő államba költöznek. Az apa (az Egyezmény 24. cikk szerint³²³) kérelmezi C szerződő államtól, hogy az A szerződő állam által hozott végzést ismerjék el. C szerződő állam joga kimondja, hogy bizonyos feltételek teljesülése esetén elismeri a nem szerződő államok által hozott határozatokat. A B szerződő állam által hozott határozat megfelel ezeknek a feltételeknek. Ezért C szerződő állam megtagadhatja az A szerződő állam hatóságai által hozott határozat elismerését azon az alapon, hogy az összeegyeztethetetlen a B nem szerződő állam által hozott későbbi határozattal³²⁴.

C. Hogyan győződhetünk meg arról, hogy a határozatot a másik szerződő államokban el fogják ismerni? („előzetes elismerés”³²⁵)

24. cikk

- 10.16. Amennyiben az egyik állam által hozott védelmi intézkedés másik szerződő államban törvény erejénél fogva történő elismerése terén kétely merülne fel, úgy ezt az Egyezmény 24. cikkében rögzített módon lehet feloldani.
- 10.17. Mivel a másik szerződő államokban hozott intézkedések elismerése jogszabály hatályán alapul, a megtagadás indokának fennállását érintő esetleges jogvita tárgyában csak akkor kerül sor döntéshozatalra, ha az intézkedésre valamelyik államban hivatkoznak. Kellemtelenségeket okozhat, ha eddig kell várni annak eldöntésére, hogy elismerik-e a végzést, és sokaknak jogos érdeke fűződhet az elismerés körüli viták gyors megoldásához. Éppen ezért az érdekelt személy kérheti a szerződő állam illetékes hatóságaitól, hogy döntsenek egy másik szerződő államban hozott intézkedés elismeréséről.
- 10.18. A 24. cikket alkalmazhatja például az a szülő, akinek gyermeke másik szerződő államba költözik, vagy az a szülő, akinek gyermeke a másik szülővel rövid időre egy másik szerződő államba látogat³²⁶.
- 10.19. Az eljárás lehetővé teszi, hogy a védelmi **intézkedés** elismerése vagy az elismerés megtagadása tárgyában döntést hozzanak. Ezek szerint a szülői felelősség bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli (pl. a 16. cikk (3) vagy (4) bekezdése szerint a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozása következtében történő) keletkezése vagy megszűnése tekintetében nem lehet ilyen nyilatkozat tételét kérni³²⁷.
- 10.20. A döntés meghozatalára irányuló eljárásra a megkeresett szerződő állam joga az irányadó.³²⁸

³²³ Lásd a lenti **10.16-10.21. pontot**.

³²⁴ 23. cikk (2) bekezdés e) pont.

³²⁵ Az „előzetes elismerés” alkalmazásáról a nemzetközi kapcsolattartási ügyekben lásd a lenti **13.19-13.22. pontot**.

³²⁶ Lásd ugyanott.

³²⁷ Lásd még a fenti **9. fejezet B. pontját**, és a magyarázó jelentés 129. pontját, amely kimondja, hogy a 24. cikk „alkalmazásának előfeltétele egy határozat megléte”.

³²⁸ Lásd ugyanott a 130. pontot.

- 10.21. Az Egyezmény 24. cikkének hatékony átültetéséhez a szerződő államnak általában pontosan meg kell jelölnie az illetékes hatóságot vagy hatóságokat, amelyek a védelmi intézkedések „előzetes elismerésére” vonatkozó kérelmeket tárgyalják³²⁹.

10. példa (I)

Három gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban található. Az anyjuk velük együtt B szerződő államba kíván költözni. Az apa nem tiltakozik a költözés ellen, de azt a feltételt szabja, hogy a gyermekekkel továbbra is kapcsolatot tarthat. A szerződő államban bírósági végzés kibocsátását kéri, amely biztosítja, hogy a gyermekek a szünidejük jelentős részeit vele fogják tölteni. Az apa aggódik, hogy az anya a költözést követően nem fogja betartani ezt a megállapodást és biztosítani akarja, hogy B szerződő állam hatóságai elismerik majd a végzést. A 24. cikk értelmében az apa kérelmet nyújthat be B szerződő államhoz annak érdekében, hogy az anya és a gyermekek B szerződő államba költözése előtt megbizonyosodhasson arról, hogy B szerződő állam a végzést el fogja ismerni. Amennyiben az érintett határozatot el fogják ismerni, minden érintett meggyőződhet róla, hogy az elismert határozat végrehajtható, vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba vehető³³⁰ és ha az anya az abban foglaltakat nem tartja be, akkor B szerződő állam hatóságai azt a saját joguk alapján végre fogják hajtani³³¹. Amennyiben úgy döntenek, hogy a végzést nem fogják elismerni,³³² az apa ezt a költözést megelőzően megtudja és megteheti a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy az A szerződő állam által hozott eredeti végzés hibáit kiküszöbölje úgy, hogy azt aztán B szerződő államban elismerjék³³³.

D. Milyen feltételekkel hajtják végre az egyik szerződő állam által hozott védelmi intézkedéseket egy másik szerződő államban?

26. és 28. cikk

- 10.22. Amennyiben az egyik szerződő államban hozott védelmi intézkedést nem tartják be egy másik szerződő államban, szükséges lehet az utóbbi szerződő államban a végrehajtási eljárás megindítása³³⁴.
- 10.23. Az Egyezményben meghatározott eljárás szerint az érdekelt félnek ilyen esetben kérelmezheti, hogy a védelmi intézkedést a megkeresett szerződő államban nyilvánítsák végrehajthatónak vagy végrehajtás céljából vegyék nyilvántartásba ennek az államnak a joga által meghatározott eljárásnak megfelelően³³⁵.
- 10.24. A végrehajthatóvá nyilvánításra vagy nyilvántartásba vételre egyszerű és gyors eljárást kell alkalmazni³³⁶. Fontos, hogy a végrehajthatóvá nyilvánítást vagy nyilvántartásba vételt a megkeresett szerződő állam csak fenti, az elismerés megtagadását megalapozó okok valamelyike alapján tagadhatja meg³³⁷.

³²⁹ A 2011. évi különbizottság (I. rész) során szóba került az átültetésre vonatkozó esetleges külön szabály megalkotása. E tekintetben lásd a lenti IV. fejezet szerinti, mellékelt „Végrehajtási Ellenőrző Listát”.

³³⁰ 26. cikk.

³³¹ 28. cikk, lásd még a lenti **D. pontot**.

³³² 23. cikk (2) bekezdés.

³³³ Ebben az ügyben a szerződő államok érintett központi hatóságai vagy döntéshozó hatóságai közti (pl. közvetlen bírósági kommunikáció útján történő) együttműködés hasznos annak érdekében, hogy a végzés hibáit kiküszöböljék úgy, hogy a megkeresett szerződő állam azt elismerje - lásd még a lenti **11. fejezetet**.

³³⁴ 26. cikk.

³³⁵ 26. cikk (1) bekezdés.

³³⁶ 26. cikk (2) bekezdés.

³³⁷ 26. cikk (3) bekezdés.

- 10.25. A végrehajthatóvá nyilvánítást vagy nyilvántartásba vételt követően a megkeresett szerződő államban úgy kell végrehajtani az intézkedéseket, mintha azokat ennek az államnak a hatóságai hozták volna³³⁸.
- 10.26. A végrehajtásra a megkeresett szerződő állam joga szerint, az e jog által meghatározott mértékben kerül sor, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét³³⁹. A végrehajtást lefolytató szerződő állam „joga által meghatározott mértékre” való hivatkozás célja, hogy teret engedjen a szerződő államok végrehajtásra vonatkozó nemzeti jogai közti különbségek érvényesülésének. Végrehajtásra csak a nemzeti jog által meghatározott mértékben kerülhet sor³⁴⁰.
- 10.27. A 28. cikkben szereplő „gyermek mindenek felett álló érdekeire” való hivatkozást nem lehet úgy értelmezni, hogy az további érdemi vizsgálatra adjon okot.
- 10.28. A védelmi intézkedések elismeréséhez hasonlóan (lásd a fenti **10.15. pontot**) annak megállapításához szükséges felülvizsgálaton túl, hogy az intézkedés a végrehajthatóvá nyilvánítható-e vagy a végrehajtás céljából nyilvántartásba vehető-e, az intézkedés érdemben nem vizsgálható felül³⁴¹.

10. példa (J)

Egy gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. A szülei kapcsolatának megromlását követően az apa a bíróság jóváhagyását kéri ahhoz, hogy a gyermekkel B szerződő államba költözhessen. A bíróság a költözéshez a jóváhagyást megadja, az anya kapcsolattartására vonatkozó részletes rendszer kialakításával³⁴². Amikor azonban az anya B szerződő államba utazik, hogy A szerződő állam végzése alapján a gyermekkel való kapcsolattartási jogát gyakorolja, az apa nem teszi lehetővé a gyermek számára, hogy az anyjával találkozzon.

Az Egyezmény 26. cikke szerint az anya kérelmezheti, hogy az A szerződő államban hozott, kapcsolattartásra vonatkozó végzést B szerződő államban nyilvánítsák végrehajthatónak vagy végrehajtás céljából vegyék nyilvántartásba³⁴³. A végzés B szerződő államban megvalósuló végrehajthatóvá nyilvánítását vagy végrehajtás céljából történő nyilvántartásba vételét követően a végrehajtást B szerződő államban, annak joga szerint és annak a joga által meghatározott mértékben, a gyermek mindenek felett álló érdekeinek figyelembevételével folytatják le³⁴⁴.

10. példa (K)

Egy anya és gyermeke szokásos tartózkodási helye A szerződő államban található; az apa szokásos tartózkodási helye pedig B szerződő államban van. A szülők házasságának felbontását követően A szerződő állam bírósága az anyának kizárólagos felügyeleti jogot ítél meg a gyermek felett azzal,

³³⁸ 28. cikk.

³³⁹ Uo.

³⁴⁰ Pl. a magyarázó jelentés 134. pontja azt a példát hozza fel, amikor a megfelelő belátással rendelkező gyermek megtagadja a felette a védelmi intézkedés szerint felügyeleti joggal rendelkező szülőjével való együttélést és kimondja, hogy: „Amennyiben [...] a megkeresett szerződő állam nemzeti joga lehetővé teszi ilyen esetben, hogy a bírósági vagy közigazgatási határozatot ne hajtsák vére, ezt a szabályt a másik szerződő állam által hozott bírósági vagy közigazgatási határozatra is alkalmazni lehet.”

³⁴¹ 27. cikk.

³⁴² Ha az anya az apa és a gyermek B szerződő államba költözése előtt nem biztos abban, hogy a végzést el fogják ismerni, az elismerést a költözés előtt ki kell követelnie. Lásd a fenti **10.16-10.21. pontot**.

³⁴³ 26. cikk.

³⁴⁴ 28. cikk. Kiemelendő, hogy ebben az esetben, ha az apa B szerződő állam hatóságaihoz fordul annak érdekében, hogy vizsgálják felül a kapcsolattartásra vonatkozó végzést, B szerződő állam hatóságai (mint az 5. cikk szerint a gyermek új szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai) joghatósággal rendelkeznek az ügy elbírálására. Ilyen esetben azonban B szerződő állam hatóságai várhatnak a kapcsolattartásra vonatkozó végzés felülvizsgálatával – lásd a lenti **13.23-13.27. pontot**.

hogy az apa a gyermekkel rendszeres kapcsolatot tarthat. Az apával történő kapcsolattartásra B szerződő államban kell, hogy sor kerüljön. A határozatot B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik. A B szerződő államban eltöltendő első kapcsolattartási időszakot követően azonban az apa –A szerződő állam végzésével ellentétes módon – B szerződő államban visszatartja a gyermeket. Az anya kérelmezheti, hogy az A szerződő állam által hozott határozatot B szerződő államban nyilvánítsák végrehajthatónak vagy végrehajtás céljából vegyék nyilvántartásba³⁴⁵. Miután a végzést B szerződő államban végrehajthatóvá nyilvánították vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba vették, a végrehajtásra B szerződő államban, annak a joga szerint, az az által meghatározott mértékben kerül sor, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét³⁴⁶.

10. példa (L)

Egy 11 éves lány szokásos tartózkodási helye X szerződő államban található. Az apja egészen kis gyermek korában eltűnt, az anyja pedig nem rég AIDS-ben meghalt. X szerződő állam hatóságai úgy döntenek, hogy a gyermek az anyai nagynénjével éljen, aki így felel a gondozásáért. Két hónappal később a gyermek a tanítás után eltűnik. Az anyai nagynéni ezt azonnal bejelenti a hatóságoknak. A rendőrség arra gyanakszik, hogy a gyermeket egy ismert gyermekkereskedő csoport Z szerződő államba vitte, ahol a gyermekeket gyermekprostitúció céljából eladják. A központi hatóság segítségével³⁴⁷ a lányt végül is megtalálják Z szerződő államban. Az X szerződő állam által hozott védelmi intézkedést a törvény erejénél fogva elismerik Z szerződő államban. A gyermek azonban nem működik együtt a hatóságokkal és azt állítja, hogy az apjával él együtt (egy olyan férfival, aki Z szerződő állam hatóságai szerint a gyermekkereskedő csoport tagja). Z szerződő állam hatóságai úgy gondolják, hogy a gyermek közvetlen veszélyben van, és a 11. cikk szerinti intézkedés keretén belül állami gondozásba veszik.

Az anyai nagynéni kérelmezi az X szerződő államban hozott felügyeleti jogra vonatkozó végzés végrehajthatóvá nyilvánítását. A nagynéni kérelmét Z szerződő állam hatóságai jóváhagyják. A felügyeleti jogra vonatkozó végzést Z szerződő állam joga alapján végrehajtják, és a gyermeket visszaviszik X szerződő államba az anyai nagynénje gondozásába.

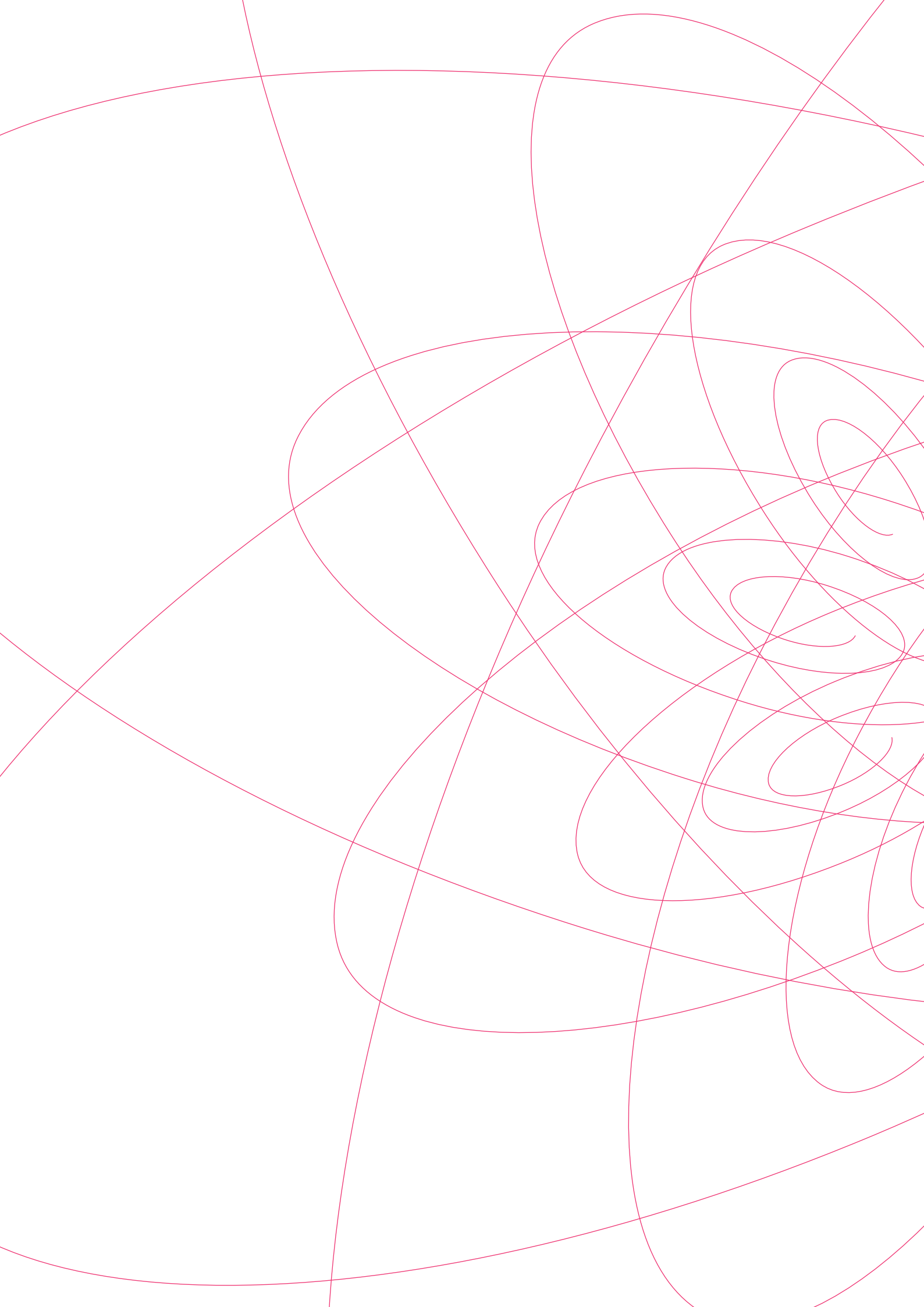
³⁴⁵ Ez a példa különösen fontos azokban az esetekben, amikor a gyermek jogellenes elviteléről szóló, 1980. évi Hági Egyezmény nem alkalmazható (pl. azért mert az egyik állam az 1980. évi Egyezménynek nem szerződő állama), mivel a gyermek ilyen jogellenes elvitelére esetén az 1996. évi Egyezményre alapítva lehet jogorvoslással élni. Amennyiben azonban mindkét állam szerződő állama az 1980. évi Egyezménynek (és az 1996. évi Egyezménynek), akkor az anya (és jogi tanácsadója) döntése, hogy az 1980. évi Egyezmény alapján B szerződő államban, vagy az 1996. évi egyezmény végrehajtási rendelkezései alapján B szerződő államban, vagy mindkét szerződő államban megindítja az A szerződő állam által hozott végzés alapján az eljárást. Az anya a döntése meghozatala során figyelembe veheti: mindkét eljárás gyorsaságát B szerződő államban, illetve az eljárás költségeit (és a lehetséges költségmentességi okokat), amelyek az eljárás során számára felmerülhetnek. A gyermek jogellenes külföldre viteléről részletesebben lásd alább a **13. fejezet 13.1-13.14. pontját**.

³⁴⁶ 28. cikk.

³⁴⁷ 31. cikk c) pont – lásd még a lenti **11. fejezetet**.

*KÖZPONTI HATÓSÁGOK ÉS
EGYÜTTMŰKÖDÉS*

A. A központi hatóságok szerepe az 1996. évi Egyezmény alapján

29 – 39. cikk

- 11.1. A központi hatóságok fontos szerepet játszanak az 1996. évi Egyezmény gyakorlati működésében. Különösen igaz ez az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseire, amelyek elengedhetetlenek az Egyezmény hatékony működéséhez (és így az Egyezmény azon céljának megvalósításához, hogy a gyermekek védelmét hatékonyabbá tegye a nemzetközi helyzetekben). Az Egyezmény vagy közvetlenül a központi hatóságokon keresztül valósítja meg az együttműködést, vagy azoktól várja el, hogy elősegítsék az Egyezmény egyéb résztvevői közti együttműködést. Ennek megfelelően a hozzáértő, együttműködő, aktív központi hatóságok képezik az Egyezmény egyik alappilléreit.
- 11.2. Azok számára azonban, akik tisztában vannak az 1980. évi Egyezmény által kijelölt központi hatóságokkal, fontos megjegyezni, hogy az 1996. évi Egyezmény alkalmazása során a központi hatóságok szerepe attól eltérő. Az 1996. évi Egyezményben az 1980. évi Egyezményénél kevesebb feladat hárul a központi hatóságokra a kérelmek indítása és kezelése tekintetében³⁴⁸. Ehelyett az 1996. évi Egyezmény szerint a központi hatóságok legfőbb szerepe, hogy elősegítsék a kommunikációt és az együttműködést a szerződő államok illetékes hatóságai között. Emellett fontos szerepük van saját államukban a kérelmek és információk megfelelő illetékes hatósághoz vagy hatóságokhoz való továbbításában, valamint a kérelmek és információk más központi hatóságokhoz való továbbításában³⁴⁹. Ezen túlmenően – ahogyan azt az alábbiakban bemutatjuk – az 1996. évi Egyezmény nagyobb teret enged az egyes központi hatóságokra háruló feladatok más intézmény általi elvégzésére³⁵⁰. A központi hatóságok szerepe tehát lényegesen rugalmasabb az 1996. évi Egyezményben, mint az 1980. évi Egyezményben (amely annak köszönhető, hogy az 1996. évi Egyezmény tárgyi hatálya lényegesen szélesebb, mint az 1980. évi Egyezményé, ennek megfelelően pedig potenciálisan sokkal több gyermeket érinthet³⁵¹).
- 11.3. Mindezek mellett a központi hatóságok két egyezményben eltérő súllyal megjelenő szerepe ellenére is gondosan mérlegelni kell, hogy célszerű-e ugyanazt a szertvet kijelölni központi hatósággént azokban az államokban, amelyek mindkét egyezménynek szerződő államai (ennek okait lásd az alábbi **11.6. pontban**).

³⁴⁸ Lásd az 1980. évi Egyezmény 7. és 21. cikkét.

³⁴⁹ Lásd a magyarító jelentés 137. pontját, amely kimondja, hogy: „A Bizottság a szerződő államokban központi hatóság kijelölése mellett döntött, amely az az állandó intézmény, amellyel a többi szerződő állam hatóságai felvehetik a kapcsolatot, amely az ilyen megkeresésekre válaszol, de amely nem köteles intézkedést kezdeményezni, információt átadni, vagy az intézkedések meghozatala előtt együttműködni (29-32. cikk), kivéve egy esetben (33. cikk).”

³⁵⁰ Lásd pl. a 31. cikket, amely szerint a feladatokat a központi hatóság közvetlenül, vagy közvetve, „hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül” látja el.

³⁵¹ Lásd a magyarító jelentés 136. pontját, amely kimondja, hogy: „A Bizottság [...] előnyösnek találja [...] ez együttműködésért felelős központi hatóság kinevezését, de emellett figyelmeztetni kíván a kiterjedt bürokrácia veszélyeire, amely kettős következményként megbénítaná a gyermekek védelmét, és mindenekelőtt az e terhet viselni köteles államokat visszatartaná a jövőbeli Egyezmény megerősítésétől. Ez utóbbi veszély különösen fontos, hiszen a jövőbeli Egyezménnyel védett gyermekek száma nem arányos a gyermekelviteli vagy nemzetközi örökbefogadásra vonatkozó egyezményekkel érintett gyermekek számával.”

B. A központi hatóságok kijelölése és létrehozása

29. cikk

- 11.4. Az Egyezmény 29. cikke kötelezi a szerződő államokat, hogy jelöljenek ki egy központi hatóságot azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyet ez az Egyezmény ró az ilyen hatóságokra.
- 11.5. Amennyiben a szerződő állam 1. szövetségi állam, 2. olyan állam, amelynek több jogrendszere van, vagy 3. olyan állam, amelyen belül autonóm területi egységek találhatóak meg, a szerződő állam jogosult több központi hatóságot is kijelölni. Ebben az esetben a szerződő állam köteles egy olyan központi hatóságot kijelölni, amelyik a bejövő külföldi kommunikációért felel (és azt továbbítja az államon belül a megfelelő központi hatóságnak)³⁵².
- 11.6. Amennyiben a szerződő állam a gyermek jogellenes elviteléről szóló, 1980. évi Egyezménynek is szerződő állama, mérlegelni kell, hogy az 1996. évi Egyezmény szerint kijelölt központi hatóság megegyezzen-e az 1980. évi Egyezmény szerint kijelölt hatósággal. Az 1980. évi Egyezmény szerint kijelölt központi hatóság tapasztalatai hasznosak lehetnek az 1996. évi Egyezmény alkalmazása során. Emellett a gyermek jogellenes külföldre vitelére és/vagy a nemzetközi kapcsolattartásra vonatkozó esetek gyakran megkívánják **mind** az 1996. évi, **mind** az 1980. évi Egyezmény alkalmazását. Ennek megfelelően a két egyezmény szerint kijelölt központi hatóságok gyakran mindketten részt vesznek ugyanabban az ügyben³⁵³. Amennyiben a két központi hatóság különböző szerv, nekik szoros együttműködéssel kell eljárniuk és képesnek kell lenniük gyorsan és hatékonyan kommunikálni egymással.
- 11.7. A kijelölt központi hatóságra vonatkozó információkat (és ha a szerződő állam több központi hatóságot jelölt ki, arra a központi hatóságra vonatkozó információkat, amely a bejövő külföldi kommunikációért felel) közölni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodájával³⁵⁴. A kijelöléseket feltöltik a Hágai Konferencia weboldalára (< www.hcch.net > weboldal „Convention 34” pont „Authorities” alpontja).
- 11.8. A *gyermek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény, I rész – A központi hatóságok gyakorlatával* kapcsolatos bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató³⁵⁵ több olyan elvet és gyakorlatot is tartalmaz, amely az 1996. évi Egyezmény alkalmazása során is érvényesül. Ez tartalmazza különösen a „fő működési elveket”, amelyeket az 1996. évi Egyezmény szerint kijelölt központi hatóságokra is alkalmazni kell:

▪ Erőforrások és hatáskörök

A központi hatóságokat fel kell ruházni a megfelelő hatáskörökkel, valamint el kell látni a megfelelő személyzettel és anyagi erőforrással, ideértve a modern kommunikációs eszközöket, annak érdekében, hogy feladataikat hatékonyan el tudják látni.

³⁵² Lásd: 29. cikk (2) bekezdés.

³⁵³ Ezen túl az ügyek átfedése következtében, ha két külön központi hatóság is van, mindkettőjüknek ismerniük kell **mindkét** egyezményt.

³⁵⁴ 45. cikk (1) bekezdés.

³⁵⁵ A központi hatóságok létrehozásával és működésével kapcsolatban a Központi hatóságok gyakorlatával foglalkozó bevált gyakorlatra vonatkozó útmutatóban (Jordan Publishing kiadó, 2003.) található hasznos információkat. Elérhető angolul a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

- **Együttműködés**
A központi hatóságok kötelesek hatékonyan együttműködni egymással és a szerződő államukon belüli egyéb hatóságokkal.
- **Kommunikáció**
A központi hatóságoknak azáltal kell biztosítani könnyű elérhetőségüket, hogy mindig aktualizálják az elérhetőségeiket, a kommunikációjuk világos és hatékony, valamint, hogy mindig időben válaszolnak a más központi hatóságoktól vagy más testületektől érkező információra, és – amennyiben lehetséges – a kommunikáció leggyorsabb eszközeit használják.
- **Egységesség**
A központi hatóságoknak a kérelmek kezelése során egységes megközelítést kell alkalmazniuk.
- **Gyors eljárás**
Bár a gyors eljárás különösen fontos az 1980. évi Egyezményben, a gyermek védelmére vonatkozó ügyben a központi hatóságoknak mindig meg kell tenniük mindent annak érdekében, hogy minél hamarabb válaszoljanak és eljárjanak a hozzájuk benyújtott kérelmek ügyében³⁵⁶.
- **Átláthatóság**
Ha a központi hatóságoknak az Egyezményhez kapcsolódóan információt kell szolgáltatniuk, ezt az érdekelt felek – ideértve a többi központi hatóságot és bíróságot is – számára egyértelmű, könnyen érthető formában kell megtenniük. A központi hatóságoknak átláthatóan kell meghatározniuk az Egyezmény szerinti közigazgatási eljárások feltételeit. Ehhez elengedhetetlen, hogy az érintett felek könnyen hozzáférjenek az ilyen eljárásokra vonatkozó információkhoz.
- **Fokozatos végrehajtás**
A központi hatóságok az Egyezményre vonatkozó tapasztalatok és a többi ország gyakorlata megismerésének segítségével kötelesek felülvizsgálni eljárásaikat annak érdekében, hogy elősegítsék az Egyezmény hatékony működését.

11.9. Megjegyzendő, hogy a szerződő államok megállapodást köthetnek egy vagy több másik szerződő állammal abból a célból, hogy kölcsönös kapcsolataikban fejlesszék az Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseinek (V. fejezet) alkalmazását. Az ilyen megállapodást kötő szerződő államok a megállapodás egy példányát továbbítják az Egyezmény letéteményesének³⁵⁷.

356

Lásd a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató (hivatkozás a 216. lábjegyzetben) 5.2 pontját, amely e tekintetben megkülönbözteti a visszaadásra irányuló kérelmet a kapcsolattartásra vonatkozó kérelemtől, de emellett megerősíti a gyorsaság fontosságát a kapcsolattartási ügyekben, különösen akkor, ha a szülő-gyermek kapcsolat megszakadt, illetve azokban a nemzetközi esetekben, amelyekben az eset nemzetközi jellege még indokoltabbá teszi a haladéktalan intézkedést: „A határokon átnyúló kapcsolattartás gyakorlása során érvényesülő átlagon felüli távolságok és költségek miatt a bíróságok késleltetett eljárása a kapcsolattartó szülőnek komoly jogtalanságokat és költségeket okozhat.”

357

39. cikk.

C. Milyen segítségnyújtásra kötelesek a központi hatóságok?

30. cikk és 31. cikk

11.10. A központi hatóságoknak az Egyezmény alapján két olyan feladatuk van, amit nem ruházhatnak át másik szervekre:

- az együttműködés egymással és az államaik illetékes hatóságai közötti együttműködés elősegítése³⁵⁸ az Egyezmény céljainak elérése érdekében³⁵⁹; **valamint**
- az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatban a megfelelő lépések megtétele annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtsanak államuk gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályairól és az államukban nyújtott szolgáltatásokról³⁶⁰.

11.11. Az Egyezmény 31. cikke további különös kötelezettségeket ró a központi hatóságokra. Ennek a rendelkezésnek az értelmében minden szerződő állam központi hatósága **közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül** megtesz valamennyi megfelelő lépést a következők érdekében:

- a 8-9. cikkben (a joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezések³⁶¹) és az V. fejezetben (az együttműködésre vonatkozó rendelkezések³⁶²) meghatározott kapcsolat megkönnyítése és közreműködés biztosítása;
- közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni³⁶³;
- egy másik szerződő állam illetékes hatóságának kérésére a gyermek hollétének felkutatásában való segítségnyújtás, amennyiben úgy tűnik, hogy a gyermek a megkeresett állam területén tartózkodik és védelemre szorul³⁶⁴.

Ezeket a konkrét feladatokat a központi hatóság közvetlenül, vagy közvetve, „hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül” látja el³⁶⁵. Az Egyezmény szövege szándékosan nem határozza meg azokat a hatóságokat vagy más szervezeteket, akik ezeket a feladatokat elvégezhetik³⁶⁶. Ez azért van, mert az Egyezmény szövegezői úgy vélték, hogy egy olyan tág területen, mint a gyermekek nemzetközi védelme nem helyes indokolatlanul leszűkíteni azoknak a szervezeteknek a körét, akik a segítségnyújtásban részt vehetnek³⁶⁷. Ennek ellenére ahogyan azt a magyarázó jelentés kiemeli, egy feltétel (pl. az akkreditáció) hiánya nem zárja ki a központi hatóságok nem vitatott szervezetekhez – például a Nemzetközi szociális szolgálathoz – fordulásának

³⁵⁸ Az Egyezmény nem határozza meg, hogy mi minősül „illetékes hatóságnak”. Ennek ellenére nyilvánvaló azonban, hogy ez az a hatóság, amelyik az érintett szerződő állam joga szerint illetékes az Egyezmény által meghatározott intézkedés meghozatalára.

³⁵⁹ 30. cikk (1) bekezdés. Ez az általános és mindenre vonatkozó rendelkezés biztosítja a központi hatóságok számára az együttműködés alapját minden olyan esetben, amikor csak együttműködéssel lehet elérni az „Egyezmény célját”. Ennek megfelelően lehet rá hivatkozni olyan esetekben, amikor az Egyezmény konkrét együttműködésre vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak.

³⁶⁰ 30. cikk (2) bekezdés. Lásd még a magyarázó jelentés 139. pontját.

³⁶¹ Lásd fent az **5. fejezetet**.

³⁶² 31. cikk a) pont.

³⁶³ 31. cikk b) pont.

³⁶⁴ 31. cikk c) pont. Ennek a rendelkezésnek „a célja, hogy megkönnyítse az elvitt gyermekek, a megszőkött gyermekek, illetve általánosságban a nehéz helyzetben lévő gyermekek felkutatását”: lásd a magyarázó jelentés 141. pontját. Lásd még a lenti **13.61-13.64. pontot**.

³⁶⁵ Vö. az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezmény 7. cikkének szigorúbb szövegezésével.

³⁶⁶ Vagyis a központi hatóságok nem kötelesek az 1993. évi Nemzetközi örökbefogadásról szóló Hágai Egyezmény szerint megfelelően akkreditált szervezetekre feladatokat osztani (az 1993. évi Egyezmény 9. cikke).

³⁶⁷ Lásd a magyarázó jelentés 140. pontját.

lehetőségét³⁶⁸.

11. példa (A)

A gyermekek szokásos tartózkodási helye anyjukkal közösen A szerződő államban van. A B szerződő államban tartózkodó apjuk kapcsolatot szeretne tartani a gyermekekkel. Az anya nem engedélyezi a kapcsolattartást, mivel aggódik, hogy ha a gyermekek kapcsolatba kerülnek az apjukkal, az apa semmilyen megállapodást nem fog betartani és az megegyezés lejártakor a gyermekeket nem fogja neki visszaadni. Az apa – bár nem ért egyet azzal, hogy az anya aggodalmait bármennyire is megalapozottak lennének – közös megállapodást szeretne találni. Ennek érdekében felveszi a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával³⁶⁹ azért, hogy informálódjon A szerződő állam kapcsolattartásra vonatkozó jogáról és különösen azokról az intézkedésekről, amelyeket valamelyik szerződő állam hozhat, hogy az anya aggodalmait csökkentse. B szerződő állam központi hatósága felveszi a kapcsolatot A szerződő állam központi hatóságával, hogy annak az államnak a jogával kapcsolatos információkhoz juthasson. Mindkét központi hatóság hasznos általános információval szolgál az ügyre vonatkozóan, ezeket az információkat pedig B szerződő állam központi hatósága közli az apával³⁷⁰. A szerződő állam központi hatósága emellett a békeközvetítést javasolja mint a család számára elérhető eszközt és úgy nyilatkozik, hogy vállalják ennek A szerződő államban történő lebonyolítását.

11. példa (B)

Egy 14 éves gyermek megszökik az A szerződő államban lévő otthonából, miután különösen súlyosan bántalmazták az iskolában. A gyermeke épségéért nagyon aggódó anya A szerződő állam központi hatóságához fordul. Azt állítja, hogy a gyermek valószínűleg a B szerződő államban lévő barátjához próbál eljutni, de ez a barátja már közölte, hogy a gyermek hozzá nem érkezett meg és ő sem tudja, hogy hol lehet. A szerződő állam központi hatósága amellet, hogy saját vizsgálatot folytat annak felderítésére, hogy a gyermek nincs-e továbbra is az A szerződő államban, értesíti B szerződő állam központi hatóságát, amely pedig ez esetben (közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül) köteles segítséget nyújtani a gyermek hollétének felkutatásához³⁷¹. Miután megtalálják a gyermeket, a központi hatóságok (és az egyéb érintett hatóságok) egyeztetnek a gyermek mindenek felett álló érdekeire tekintettel a további megfelelő lépések megtételéről (ideértve azt is, hogy B szerződő államban szükséges-e a 11. cikk szerinti intézkedést hozni, vagy A szerződő állam meg tudja hozni a gyermek anyja gondozásába való hazatéréséhez szükséges intézkedéseket és ki tudja-e vizsgálni a gyermek iskolai helyzetét, majd e tekintetben is meg tudja-e tenni a szükséges intézkedéseket).

D. Helyzetek, amelyekben a hatóságok³⁷² kötelesek kommunikálni és együttműködni

11.12. Két konkrét helyzetben **kötelezi** az Egyezmény a szerződő államok hatóságait a kommunikációra és együttműködésre. Fontos megjegyezni, hogy ezek a kötelezettségek nem kifejezetten a központi hatóságokat terhelik, hanem azokat,

³⁶⁸ Ugyanott.

³⁶⁹ Az apa nem köteles annak a szerződő államnak a központi hatóságához fordulni, ahol tartózkodik, és ha úgy kívánja, közvetlenül is felveheti a kapcsolatot A szerződő állam központi hatóságával.

³⁷⁰ Ebben az esetben az anya aggodalmait eloszlató és a jogellenes elvitelt vagy visszatartást megelőző intézkedésekről lásd a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény III. rész – Megelőző intézkedésekkel kapcsolatos bevált gyakorlatra vonatkozó útmutatót (Jordan Publishing kiadó, 2003.), amely angolul elérhető a < www.hcch.net > weboldalon „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

³⁷¹ 31. cikk c) pont.

³⁷² Ez a cím szándékosan nem a központi hatóságokat említi – lásd a lenti **11.12. pontot**.

amelyek bizonyos, az Egyezmény szerinti védelmi intézkedést kívánnak hozni, vagy (a 36. cikk esetén) már meghoztak³⁷³. Mindazonáltal az e rendelkezések által meghatározott kommunikáció és együttműködés várhatóan a megfelelő központi hatóságokon keresztül vagy azok közreműködésével valósul meg³⁷⁴.

a) Ha a hatóság a gyermek külföldön való elhelyezését tervezi³⁷⁵
33. cikk

- 11.13.** A 33. cikk arra az esetre határoz meg kötelező konzultációs eljárást, amikor az 5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság a gyermek nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezését, *kafala* vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosítását tervezi, és erre az elhelyezésre vagy gondozásba vételre egy másik szerződő államban kerülne sor.³⁷⁶
- 11.14.** Ebben az esetben az elhelyezést vagy gondozásba vételt tervező hatóságnak először konzultálnia kell a másik szerződő állam központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával. Továbbítania kell:
- a gyermekre vonatkozó jelentést; valamint
 - a javasolt elhelyezés vagy gondozásba vétel indokait³⁷⁷.
- 11.15.** Minden szerződő állam kijelölheti³⁷⁸ azokat a hatóságokat, amelyekhez a 33. cikk alapján megkeresések intézhetők³⁷⁹. A kijelölésekről tájékoztatni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet Állandó Irodáját. Az Állandó Iroda ezt az információt a weboldala megfelelő pontján elérhetővé teszi (< www.hcch.net > weboldal „Convention 34” pont „Authorities” alpontja). Amennyiben ilyen hatóságot nem jelölnek ki, a megkereséseket a szerződő állam megfelelő központi hatóságához továbbítják.
- 11.16.** A megkereső államban **csak akkor** hozható határozat az elhelyezésről vagy gondozásba vételről, ha a megkeresett állam központi hatósága vagy más illetékes hatósága, a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, az elhelyezéshez vagy gondozásba vételhez hozzájárult³⁸⁰.

³⁷³ Az Egyezmény 33. cikkében az „5-10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok”, míg a 36. cikkben az érintett szerződő állam „illetékes hatóságai” szerepelnek. Mindkét esetben tehát arra a hatóságra vonatkozik a hivatkozás, amely a gyermek tekintetében védelmi intézkedést kívánnak hozni (vagy a 36. cikk esetén az intézkedést már meghozta).

³⁷⁴ A 33. cikk kifejezetten meghatározza, hogy a konzultációra a megkeresett szerződő állam „központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával” kell sort keríteni.

³⁷⁵ Lásd még a lenti **13.31-13.42. pontot**.

³⁷⁶ Arról, hogy melyik védelmi intézkedések tartoznak a 33. cikk hatálya alá, lásd a lenti **13.31-13.42. pontot**.

³⁷⁷ 33. cikk (1) bekezdés.

³⁷⁸ Ez a kijelölés nem kötelező, de megkönnyítheti a hatékony kommunikációt. Ebben a tekintetben lásd az Európai Unió Bíróságának *Health Service Executive kontra S.C. és A.C.* ítéletét (2012. április 26., C-92/12 PPU), amelyben a Bíróság (a 82. pontban) a Brüsszel IIa. rendelet 56. cikke kapcsán kimondta, hogy: „A tagállamoknak tehát világos szabályokat és eljárásokat kell meghatározniuk a rendelet 56. cikkében érintett hozzájárulást illetően a jogbiztonság és a gyorsaság biztosítása érdekében. Az eljárásoknak többek között lehetővé kell tenniük, hogy az elhelyezést mérlegelő bíróság könnyedén azonosítsa a hatáskörrel rendelkező hatóságot, a hatáskörrel rendelkező hatóság pedig rövid időn belül megadhassa vagy megtagadhassa a hozzájárulását.”

³⁷⁹ 44. cikk. A *Health Service Executive kontra S.C. és A.C.* ítéletben (2012. április 26., C-92/12 PPU) az Európai Unió Bírósága megerősítette, hogy a Brüsszel IIa. rendelet alkalmazása során e hatóság „a hatáskörrel rendelkező közjogi hatóság” (ítélet, 95. pont). Ezen analógia szerint az 1996. évi Egyezményben használt „illetékes hatóság” közjogi hatóságot jelent.

³⁸⁰ 33. cikk (2) bekezdés.

11.17. Amennyiben ezt az eljárást nem tartják be, az intézkedést elismerését az Egyezmény alapján meg lehet tagadni³⁸¹.

b) Rendelkezés a tájékoztatásról abban az esetben, ha a gyermek komoly veszélynek van kitéve és a gyermek tartózkodási helye megváltozik vagy a gyermek egy másik államban tartózkodik
36. cikk

11.18. Minden olyan esetben, amikor a gyermek komoly veszélynek van kitéve, azon szerződő állam illetékes hatóságai, amelyben gyermekvédelmi intézkedést hoztak vagy ilyen intézkedés meghozatalát mérlegelik, ha tájékoztatást kapnak arról, hogy a gyermek tartózkodási helye egy másik államba került, vagy a gyermek másik államban tartózkodik, tájékoztatják ezen másik állam hatóságait a fennálló veszélyről és a meghozott vagy mérlegelt intézkedésekről³⁸².

11.19. Fontos megjegyezni, hogy ez a kötelezettség kiterjed arra az esetre is, amikor a gyermek tartózkodási helye egy **nem szerződő** államba kerül át, vagy a gyermek itt tartózkodik.

11.20. Az érintett hatóságok feladata annak eldöntése, hogy a konkrét esetben a gyermek „komoly veszélynek van-e kitéve”. A agyarázó jelentés az alábbi lehetséges példákat sorolja fel: ha gyermek állandó ellátást igénylő betegségben szenved, vagy kábítószernek vagy egyéb nem megfelelő befolyásnak – például szektának – van kitéve³⁸³. Ilyen példa lehet még: ha a gyermek gondozója az első szerződő államban elhanyagolás vagy bántalmazás gyanúja miatt hatósági felügyelet alatt állt, vagy a gyermek kísérő nélküli kiskorú³⁸⁴.

11.21. Amennyiben az érdekelt hatóságok nem biztosak a gyermek hollétében, de arra **gyanakosnak**, hogy a gyermek tartózkodási helye másik **szerződő** állam, vagy a gyermek ott tartózkodik, a 31. cikk c) pontjának alkalmazásával felderíthetik a gyermek hollétét³⁸⁵, hogy aztán az így megszerzett információról a 36. cikk szerint tájékoztassák a megfelelő államot.

11.22. Ennek ellenére fontos kiemelni, hogy ha az ilyen információról való tájékoztatás az eljáró hatóság véleménye szerint valószínűsíthető, hogy veszélybe sodorná a gyermek személyét vagy vagyonát, vagy komoly fenyegetést jelentene a gyermek valamelyik családtagja szabadságára vagy életére, a hatóságnak nem szabad megadnia a tájékoztatást³⁸⁶.

11. példa (C)

A gyermekek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. Szüleik egy balesetben meghaltak. A gyermekeknek nincsenek családtagjaik A szerződő államban, de nagynénjük és nagybátyjuk B szerződő államban él, és felajánlják, hogy vállalják a nevelőszülőiséget. A szerződő állam hatóságai élnek ezzel a lehetőséggel. A 33. cikk szerint felveszik a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával vagy más hatóságával és a gondozásba vétel indokának megjelölésével jelentést továbbítanak a gyermekekről. B szerződő állam hatóságai megfontolják a javaslatot és úgy döntenek, hogy a nagynéni és a nagybácsi megfelelő gondozást tud biztosítani a gyermekek számára, és ez az intézkedés a gyermekek

³⁸¹ 23. cikk (2) bekezdés f) pont – lásd a védelmi intézkedések elismeréséről és végrehajtásáról szóló fenti **10. fejezetet**.

³⁸² 36. cikk.

³⁸³ Magyarázó jelentés 150. pont.

³⁸⁴ Lásd még a lenti **13.61-13.64. pontot**.

³⁸⁵ Lásd fent a **11.11. pontot**.

³⁸⁶ 37. cikk.

mindenek felett álló érdekeinek megfelel. Felveszik a kapcsolatot A szerződő állam hatóságaival annak érdekében, hogy a gyermekek gondozására vonatkozó javaslatot elfogadják. A szerződő állam hatóságai ezután meghozzák a gyermekeket a nagynénjük és nagybátyjuk gondozásába helyező végzést. A végzést B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik.

11. példa (D)

Egy fiatal, egyedülálló, A szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező (de B szerződő állam állampolgárának minősülő) nőnek gyermeke születik. Az apa nem akar a gyermek életében részt venni. Az anya úgy érzi, hogy túl fiatal ahhoz, hogy képes legyen a gyermeket felnevelni. Az anyának van egy házas nővére B szerződő államban, aki hajlandó lenne férjével a gyermeket kafa szerinti gondozásba venni. A 33. cikk szerint A szerződő állam felveszi a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával, és a gondozásba vétel indokának megjelölésével jelentést továbbít feléjük a gyermekről. B szerződő állam megvizsgálja a jelentést, valamint a nővér és férje helyzetét, és a gyermek mindenek felett álló érdekeinek figyelembevételével hozzájárul a javaslatához. A szerződő állam hatóságai ennek megfelelően meghozzák a gyermek anyja nővérénél és annak férjénél történő, kafa szerinti gondozásba vételéről szóló végzést. A végzést B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik.

11. példa (E)

Egy család A szerződő államban él. A hatóságokat a gyermekek iskolája értesíti, hogy a gyermekek gyakran koszosan, kimerülten és sebesült karokkal és lábakkal érkeznek az iskolába. A szülők azt állítják, hogy a gyermekek rosszul viselkednek, nem hajlandók fürdeni és lefeküdni, és a sebeik a „közös játékból” fakadnak. A hatóságok előzetes vizsgálatot végeznek a családnál és megállapítják, hogy nincs szükség sürgős védelmi intézkedés meghozatalára. Szeretnék azonban továbbra is közeli megfigyelés alatt tartani a családot és – amennyiben szükséges – nem zárják ki a család újbóli megvizsgálását sem. A szülők aggódni kezdenek, hogy a gyermekeket el fogják venni tőlük. A szülők ezért úgy döntenek, hogy B szerződő államba menekülnek, ahol rokonaik élnek. A szerződő állam hatóságai tudomására jut, hogy a család elmenekült, és a szülők valószínűleg a B szerződő államban élő rokonokhoz mentek. A szerződő állam központi hatósága ennek megfelelően felveszi a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával, és segítséget kér a gyermekek hollétének felkutatásához³⁸⁷. B szerződő állam központi hatóságának segítségével felderítik, hogy a család valóban ebben az államban van. B szerződő állam illetékes hatóságai értesítik A szerződő állam központi hatóságát, hogy véleményük szerint a gyermekek a szüleik gondozása következtében komoly veszélynek vannak kitéve, és a gyermekek helyzetét jelenleg nem felügyeli senki. Ennek eredményeképp A szerződő állam központi hatósága magára nézve kötelezőnek találja, hogy értesítse B szerződő állam központi hatóságát az esetről³⁸⁸, a gyermekekre vonatkozó veszélyről és az intézkedésekről, amelyek meghozatalát tervezték A szerződő államban³⁸⁹. Az információ megszerzését követően B szerződő állam illetékes hatóságai úgy döntenek, hogy az esetet sürgősnek minősítik és a 11. cikk szerint elvégzik a közeli megfigyelést, amelyet A szerződő állam hatóságai terveztek annak érdekében, hogy felmérjék, hogy a gyermekek tekintetében szükség van-e további védelmi intézkedések meghozatalára. Ezalatt A szerződő állam megállapítja, hogy a gyermekek szokásos tartózkodási helye jelenleg továbbra is A szerződő államban van,

³⁸⁷ 31. cikk c) pont.

³⁸⁸ 36. cikk.

³⁸⁹ Az információ továbbítását megelőzően a központi hatóságnak meg kell győződnie arról, hogy az ügyben nem kell a 37. cikket alkalmazni és, hogy az információ továbbítása nem sodorja veszélybe a gyermek személyét vagy vagyonát, és nem jelent komoly veszélyt a gyermek valamely családtagjának szabadságára vagy életére.

vagyis az 5. cikk alapján A szerződő államnak van joghatósága a gyermekekre vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalára. A gyermekekkel kapcsolatos korábbi aggodalmi és a szülők későbbi cselekményei miatt az illetékes hatóság elrendeli, hogy a gyermekeket azonnal hozzák vissza A szerződő államba, ahol őket a gyermekek körülményeit felmérő vizsgálat idejére ideiglenesen állami gondozásba veszik. Ezt az intézkedést a törvény erejénél fogva elismerik B szerződő államban és ott végre is hajthatják (és B szerződő állam intézkedése ennek megfelelően megszűnik – 11. cikk (2) bekezdés).

11. példa (F)

Három gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, ahol anyjukkal élnek, aki kábítószer- és alkoholfüggőségben szenved. Az anya állapota nemrég rosszabbra fordult, és A szerződő állam hatóságai elrendelik, hogy a gyermekeket vegyék el az anyától és nevelőszülőknél helyezték őket, mivel az anya jelenleg képtelen a gyermekek biztonságos gondozására. Az anya jogellenesen elviszi a gyermekeket a nevelőszülőktől. A szerződő állam hatóságainak tudomására jut, hogy az anya a gyermekeket B szerződő államba vitte. A 31. cikk c) pontja szerint felkéri B szerződő állam központi hatóságát, hogy segítsen nekik a gyermekek hollétének felkutatásában. A gyermekek B szerződő államban való felderítését követően A szerződő állam hatóságai a 36. cikk szerint kötelesek értesíteni B szerződő állam hatóságait a gyermekekre vonatkozó veszélyről és a gyermekek tekintetében meghozott intézkedésekről³⁹⁰. B szerződő állam hatóságai ezt követően az információ birtokában eljárhatnak, hogy biztosítsák a gyermekek biztonságát³⁹¹.

Mivel az A szerződő államban hozott végzést B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik és ott végrehajtható,³⁹² A szerződő állam hatóságainak el kell döntenie, hogy kívánják-e a gyermekeket A szerződő államban nevelőszülőkhöz visszahelyező intézkedés végrehajtását. Kiemelendő azonban, hogy amennyiben a gyermekeket nevelőszülőknél elhelyező végzés A szerződő állam joga szerint a hatóságokra ruházta a gyermekek feletti felügyeleti jogot és mind az A, mind az B szerződő állam az 1980. évi Egyezménynek is szerződő állama, akkor A szerződő állam az 1980. évi Egyezmény alapján jogosult a gyermek visszavitelét kérelmezni. Az, hogy a konkrét esetben melyik eljárást alkalmazzák, A szerződő állam döntésétől függ. (az A szerződő állam a döntéshozatala során információt kérhet B szerződő állam központi hatóságától³⁹³ arra vonatkozóan, hogy melyik eljárás gyorsabb és költséghatékonyabb, így melyik eljárás szolgálja inkább a gyermekek mindenek felett álló érdekeit.)

E. Az együttműködés konkrét esetei

- 11.23. A fenti **C és D pontban** bemutatott kötelezettségek mellett az Egyezmény egyes konkrét eseteket is meghatároz, amelyekben a hatóságoknak érdemes együttműködniük³⁹⁴ (és ezt tekinthetjük a bevált gyakorlatnak), de az együttműködés ezekben az esetekben nem kötelező. A tény, hogy az Egyezmény

³⁹⁰ Fontos megjegyezni, hogy a 37. cikk szerint a hatóságok nem továbbíthatnak információt, ha ez véleményük szerint veszélybe sodorhatná a gyermek személyét vagy vagyonát, vagy a gyermek valamely családtagjának szabadságára vagy életére komoly fenyegetést jelentene.

³⁹¹ Erre a 11. cikk alkalmazásával kerül sor.

³⁹² Lásd a fenti, az intézkedések elismeréséről és végrehajtásáról szóló **10. fejezetet**, valamint az intézkedések fenntartásáról szóló **8. fejezetet**.

³⁹³ 30. cikk (2) bekezdés.

³⁹⁴ A fenti **C ponthoz** hasonlóan ezekben az esetekben is igaz, hogy az együttműködés nem csak a központi hatóságok között történhet. A cél azonban az, hogy az együttműködés a központi hatóságokon keresztül, vagy azok közreműködésével valósuljon meg. Éppen ezért a 34. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy olyan nyilatkozatot tegyenek, hogy a 34. cikk (1) bekezdése szerinti megkereséseket **kizárólag központi hatóságukon keresztül** intézhetik hatóságaik felé (lásd még a lenti **11.25-11.26. pontot**).

csak ezeket az eseteket sorolja fel nem jelenti azt, hogy a hatóságok más körülmények között ne működhetnének együtt³⁹⁵.

a) A gyermek helyzetére vonatkozó jelentésre, vagy a gyermek védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára irányuló kérések

32. cikk

11.24. Az olyan szerződő állam központi hatóságának vagy más illetékes hatóságának indoklással alátámasztott kérésére, amellyel a gyermeknek lényeges kapcsolata van, azon szerződő állam központi hatósága, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye van és amelyben a gyermek tartózkodik, közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül az alábbi feladatokat láthatja el:

- jelentést adhat a gyermek helyzetéről³⁹⁶;
- felkérheti saját államának illetékes hatóságát, hogy mérlegelje a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló intézkedések meghozatalának szükségességét³⁹⁷.

Az alábbiakra kell felhívni a figyelmet:

- A kérést az olyan szerződő állam központi hatóságának vagy más illetékes hatóságának kell megtennie, amellyel az érintett gyermeknek „lényeges kapcsolata” van. A „lényeges kapcsolat” kifejezésre vonatkozó megjegyzésekről lásd a **13. fejezetet**.
- A kérést indoklással kell alátámasztani (vagyis a kérésnek tartalmaznia kell azokat a részletes okokat, amiért megteszik, illetve, hogy miért ezt a módját választották az érintett gyermek védelmének).
- A kérést annak a szerződő államnak a központi hatóságához kell intézni, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye van, és amelyben a gyermek tartózkodik.
- A kért intézkedést a központi hatóság közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül teheti meg.
- Ez a rendelkezés „**feljogosítja** a megkeresett központi hatóságot, hogy a kérésre közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül válaszoljon, de nem **kötelezi** erre”³⁹⁸.

b) A gyermek védelme szempontjából lényeges információ kérése az intézkedés meghozatalának mérlegelésekor

34. cikk

11.25. Amennyiben az illetékes hatóság védelmi intézkedés meghozatalát mérlegeli, – ha a gyermek helyzete szükségessé teszi – megkeresheti egy másik szerződő állam olyan hatóságát, amely a gyermek védelme szempontjából lényeges információ birtokában van, hogy közölje ezt az információt.

11.26. A szerződő államok olyan nyilatkozatot tehetnek, hogy az ilyen megkereséseket kizárólag központi hatóságukon keresztül intézhetik hatóságaik felé.

³⁹⁵ A központi hatóságok általános együttműködési kötelezettségéről lásd a 30. cikket és a fenti **A pontot**.

³⁹⁶ 32. cikk a) pont.

³⁹⁷ 32. cikk b) pont. A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam illetékes hatóságai emellett az Egyezmény 8. cikke szerinti joghatóság átruházást is kérelmezhetik, különösen ha a gyermek nem a másik érintett állam területén tartózkodik. Lásd fent az **5. fejezetet**.

³⁹⁸ Magyarázó jelentés 142. pont (későbbi kiemelés).

Az alábbiakra kell felhívni a figyelmet:

- Ilyen információt csak akkor lehet kérni, ha az illetékes hatóság:
 - a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedés meghozatalát mérlegeli; valamint
 - úgy véli, hogy a gyermek helyzete a kérést szükségessé teszi.
 A megkereső hatóság mérlegei ez utóbbi feltételt és gondoskodik arról, hogy bizonyítsa, hogy az teljesül.
- Az illetékes hatóság bármely olyan szerződő államot megkeresheti, amely a gyermek védelme szempontjából lényeges információ birtokában van.
- A megkeresést az ilyen szerződő állam bármely hatóságához megteheti. Az itt hivatkozott hatóságok „közjogi hatóságok”³⁹⁹. A 34. cikk (2) bekezdése azonban azt a kikötést teszi, hogy a szerződő államok olyan nyilatkozatot tehetnek, hogy az ilyen megkereséseket **kizárólag központi hatóságukon keresztül** intézhetik hatóságaik felé. Az ilyen nyilatkozatot az Egyezmény letéteményeséhez kell intézni⁴⁰⁰. A letéteményes értesíti az államokat a nyilatkozatról⁴⁰¹. A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodája biztosítja, hogy az információ szerepel a weboldalán (< www.hcch.net > weboldal, a „Convention 34” pont „Authorities” alpontja).
- A rendelkezés alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekeit kell elsősorban figyelembe vennie mind a megkereső hatóságnak (amely egyébként is csak akkor tehet ilyen megkeresést, ha a gyermek helyzete szükségessé teszi), mind a megkeresett hatóságnak⁴⁰².
- A megkeresett hatóság nem köteles az kért információt átadni, akkor sem, ha a megkeresés feltételei teljesülnek. A megkeresett hatóság saját mérlegelési jogkörrel rendelkezik⁴⁰³.
- Ha az ilyen információról való tájékoztatás az eljáró hatóság véleménye szerint valószínűsíthető, hogy veszélybe sodorná a gyermek személyét vagy vagyonát, vagy komoly fenyegetést jelentene a gyermek valamelyik családtagja szabadságára vagy életére, a hatóságnak nem szabad megadnia a tájékoztatást⁴⁰⁴.
- Emellett az érintett hatóságoknak tiszteletben kell tartaniuk az Egyezmény 41. és 42. cikkében szereplő, a gyűjtött vagy továbbított információkra vonatkozó rendelkezéseket⁴⁰⁵.

c) Segítségnyújtás kérése a védelmi intézkedések külföldi végrehajtásához
35. cikk (1) bekezdés

11.27. Amennyiben az Egyezmény szerinti védelmi intézkedést hoznak, a szerződő állam hatóságai megkereshetik egy másik szerződő állam hatóságait, hogy nyújtsanak segítséget az intézkedések végrehajtásában.

11.28. Ez alkalmazandó különösen a láthatási jogok, valamint a rendszeres és közvetlen kapcsolattartási jog hatékony gyakorlásának biztosítására.

³⁹⁹ Lásd ugyanott a 144. pontot.

⁴⁰⁰ 45. cikk (2) bekezdés. Az Egyezmény letéteményese a holland külügyminisztérium.

⁴⁰¹ 63. cikk d) pont.

⁴⁰² Lásd a magyarázó jelentés 144. pontját.

⁴⁰³ Ugyanott.

⁴⁰⁴ 37. cikk.

⁴⁰⁵ Lásd még a lenti **11.32-11.33. pontot**.

Az alábbiakra kell felhívni a figyelmet:

- A 35. cikk (1) bekezdése a védelmi intézkedések végrehajtása tekintetében illetékes, szerződő államokbeli hatóságok közötti kölcsönös segítségnyújtásról rendelkezik. A bekezdés tehát a végrehajtás területén a hatóságok közti együttműködés általános alapját határozza meg.
- A rendelkezés alkalmazandó „különösen” a láthatási jogok, valamint a rendszeres és közvetlen kapcsolattartási jog hatékony gyakorlásának biztosítására. Ennek megfelelően kiegészíti és megerősíti az 1980. évi Egyezmény szerződő államainak központi hatósága közti együttműködést (lásd az 1980. évi Egyezmény 21. cikkét)⁴⁰⁶.
- A rendszeres és közvetlen kapcsolattartásról az UNCRC 10. cikke rendelkezik.

d) Segítségnyújtás és annak kérése a nemzetközi láthatással kapcsolatos esetekben
35. cikk (2) bekezdés

11.29. Amennyiben az egyik szerződő államban élő szülő egy másik szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermeke tekintetében szeretné láthatási jogát megállapíttatni vagy biztosíttatni, kérheti, hogy a tartózkodási helye szerinti hatóságok gyűjtsenek információt és bizonyítékot, és állapítsák meg a láthatási jog gyakorlására való alkalmasságát, és a láthatási jog gyakorlásának feltételeit.

11.30. Az információkat és bizonyítékokat⁴⁰⁷ az a hatóság köteles mérlegelni, amelyik joghatósággal rendelkezik a gyermekkel való kapcsolattartási jogra vonatkozó kérelem elbírálására.

Az alábbiakra kell felhívni a figyelmet:

- A láthatási jogra vonatkozó kérelem ügyében eljáró, joghatósággal rendelkező hatóság a kérés teljesítéséig felfüggesztheti⁴⁰⁸ az eljárást, különösen ha a kérelemben a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam által meghatározott láthatás megszüntetését vagy korlátozását kéri⁴⁰⁹.
- Ennek ellenére a joghatósággal rendelkező hatóság a kérelem elbírálása alatti időszakban is hozhat ideiglenes intézkedést⁴¹⁰.

e) Igazolás kiállítása a szülői felelősséggel bíró, vagy a gyermek védelmével megbízott személy jogairól⁴¹¹
40. cikk

11.31. A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam vagy azon szerződő állam hatóságai, ahol védőintézkedést hoztak, azon személy kérelmére, aki szülői felelősséggel bír, illetve akit megbíztak a gyermek személyének vagy vagyonának

⁴⁰⁶ Lásd a magyarázó jelentés 146. pontját.

⁴⁰⁷ Az információ és a bizonyítékok szülő tartózkodási helye szerinti államban történő megszerzését követően az ügyben eljáró szerződő államnak **kötelező** az információkat és bizonyítékokat figyelembe venni.

⁴⁰⁸ A hatóság nem köteles az eljárást felfüggeszteni – lásd a magyarázó jelentés 148. pontját.

⁴⁰⁹ 35. cikk (3) bekezdés.

⁴¹⁰ 35. cikk (4) bekezdés.

⁴¹¹ A 40. cikk nem az Egyezmény együttműködésről szóló V. fejezetében, hanem az „Általános rendelkezések” című VI. fejezetben található.

védelmével, igazolást adhatnak ki e személynek feltüntetve, hogy milyen minőségben jogosult eljárni és milyen jogokkal ruházták fel.

Az alábbiakra kell felhívni a figyelmet:

- A szerződő államok nem kötelesek ilyen igazolás kiállítására. Az egyes szerződő államok dönthetik el, hogy ezt megteszik-e.
- Amennyiben úgy döntenek, hogy kiállítanak ilyen igazolást, az érintett szerződő állam köteles kijelölni azt a hatóságot, amely az igazolások kiállítására jogosult⁴¹².
- Az igazolás kiállítása ügyében az illetékes szerződő állam a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam, vagy a védelmi intézkedést meghozó szerződő állam.
- Az igazolás általában tartalmazza:
 - a szülői felelősség gyakorlóját;
 - azt, hogy a szülői felelősséget (a 16. cikk szerint meghatározott alkalmazandó jogon belüli) törvény erejénél fogva, vagy az Egyezmény II. fejezete alapján joghatósággal rendelkező illetékes hatóság által hozott védelmi intézkedés alapján gyakorolják-e;
 - a szülői felelősség gyakorlójának hatásköreit;
 Adott esetben azokat a jogokat, amelyek gyakorlása alól felmentették a szülői felelősség gyakorlóját⁴¹³.
- Ellenkező bizonyíték hiányában el kell fogadni, hogy az igazolásban feltüntetett minőség és jogok az adott személyt illetik⁴¹⁴. „Ezért bármely érdekelt fél vitathatja az igazoláson feltüntetett adatok helyességét, de vitatás hiányában a harmadik fél teljes biztonsággal bonyolíthat jogügyletet az igazoláson feltüntetett személlyel, az igazolásban említett jogkörök keretein belül.”⁴¹⁵

11. példa (G)

Az anya és 7 éves gyermeke szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. Az apa szokásos tartózkodási helye B szerződő államban található. Az anya és a gyermek hat hónappal ezelőtt, az apa hozzájárulásával költözött A szerződő államba. A gyermek kapcsolattartás céljából havonta egyszer meglátogatja az apát B szerződő államban. Az apa aggódik, mivel az utolsó két látogatás alkalmával a gyermek arra panaszkodott neki, hogy otthon az anyja éjszakára sokszor egyedül hagyja, míg ő elmegy otthonról, és amikor hazaér az iskolából, mindig különböző férfiak vannak a lakásban. Az apa a gyermek panaszai miatt felveszi a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával. Nem tudja, hogy mitévő legyen, mivel a gyermek figyelemfelkeltés miatt már korábban is többször talált ki valótlán történeteket. B szerződő állam központi hatósága felveszi a kapcsolatot A szerződő állam központi hatóságával, amelyet felkér, hogy tegyen jelentést a gyermek helyzetére vonatkozóan⁴¹⁶. A szerződő állam központi hatósága a gyermek panaszainak megismerését követően aggódik a gyermek jóléte miatt és beleegyezik, hogy kivizsgálja az ügyet és jelentést készítse⁴¹⁷.

⁴¹² 40. cikk (3) bekezdés.

⁴¹³ Lásd a magyarázó jelentés 154. pontját.

⁴¹⁴ 40. cikk (2) bekezdés.

⁴¹⁵ Magyarázó jelentés 155. pont.

⁴¹⁶ 32. cikk a) pont.

⁴¹⁷ Ebben az esetben B szerződő állam hatóságai kérhetik azt is, hogy A szerződő állam hatóságai szólítsák fel A szerződő állam illetékes hatóságát, hogy mérlegelje, hogy szükséges-e a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedés meghozatala (32. cikk b) pont).

11. példa (H)

Egy család szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, ahová egy éve költöztek el B szerződő államból. Az anyai nagyszülők B szerződő államban élnek. A gyermekek (egy 8 éves fiú és egy 10 éves lány) rendszeresen meglátogatják őket. A nagyszülők aggódni kezdenek a gyermekekért, mivel az utolsó látogatásuk alkalmával a viselkedésük megváltozott. A gyermekek szexualizáltan viselkedtek és illetlen szexuális töltetű megjegyzéseket tettek. Amikor a nagyszülők faggatni kezdték a gyermekeket erről, akkor ők azt állították, hogy az apjuk többször is molesztálta őket. A nagyszülők félnek a szülők előtt felhozni ezt a viselkedést, mert attól tartanak, hogy akkor megszakítják velük a kapcsolatot. Mivel nem tudják, hogy mihez kezdjenek, ezért a nagyszülők A szerződő állam központi hatóságához fordulnak. A központi hatóság aggódik a gyermekekért, és felveszi a kapcsolatot B szerződő állam központi hatóságával, amelytől azt kéri, hogy közvetlenül (illetve hatóságain vagy más szervezetein keresztül) mérlegelje, hogy szükséges-e a gyermekekre vonatkozó védelmi intézkedés meghozatala⁴¹⁸. B szerződő állam központi hatósága a megfelelő hatóságán keresztül azonnal megteszi a szükséges lépéseket a gyermekek helyzetének kivizsgálása érdekében. A gyermekeket egy gyermekpszichológus kérdezi ki, akinek megismétlik az apára vonatkozó állításokat. B szerződő állam illetékes hatóságai az apa és az anya meghallgatását követően azonnal intézkednek az apa otthonról való eltávolításáról, míg az ügyet részletesen ki nem vizsgálják és a gyermekek érdekében szükséges valamely eljárást meg nem indítják.

11. példa (I)

Egy gyermeket A szerződő államból jogellenesen B szerződő államba visznek. Mindkét szerződő állam tagja a gyermek jogellenes elviteléről szóló 1980. évi Egyezménynek is. B szerződő államban a gyermek visszaadására irányuló kérelmet nyújtanak be. A kérelmet a gyermek súlyos veszélynek való kitételére hivatkozva elutasítják. A szerződő állam hatóságai joghatósággal rendelkeznek a felügyeleti jogra vonatkozó végzés meghozatalára, feltéve, ha a joghatóság átruházásához szükséges, a 7. cikk meghatározott feltételek nem teljesülnek⁴¹⁹. Mielőtt azonban meghoznák a végzést, a hatóságok fel akarják deríteni, hogy miért utasították el a visszaadásra irányuló kérelmet. Erre azért van szükség, mert ez az információ a gyermekekre vonatkozó felügyeleti joggal kapcsolatos ügyben is alapvető fontosságú lehet. A 34. cikk (1) bekezdése szerint A szerződő állam hatóságai kérhetik az erre vonatkozó információ továbbítását B szerződő állam hatóságaitól⁴²⁰.

11. példa (J)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. Az anya a gyermekkel B szerződő államba kíván költözni. Az apa ez ellen tiltakozik, de a tiltakozását bírósági végzésben elutasítják. A bírósági végzés meghatározza az apa és a gyermek kapcsolattartásának rendjét. A végzés szerint a gyermek átadására semleges helyen úgy kerül sor, hogy a szülőknek ne kelljen találkozniuk (a szülők közti súlyos feszültségek és ezek gyermekekre gyakorolt hatása miatt). Mindkét szerződő állam központi hatóságának közreműködésével A szerződő állam hatóságai felveszik a kapcsolatot B szerződő állam hatóságaival annak érdekében, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó megállapodás lebonyolításában segítséget nyújtsanak⁴²¹. B szerződő állam hatóságai a család számára lehetővé teszik a felügyelt átadás megvalósítását úgy, hogy a gyermeket egy semleges helyre vihetik, majd onnan egy harmadik személy jelenlétében vehetik fel, így a szülőknek nem kell találkozniuk.

⁴¹⁸ 32. cikk b) pont.

⁴¹⁹ Lásd a fenti **4. fejezet 4.20–4.25. pontját**.

⁴²⁰ Vö. a Brüsszel IIa. rendelet 11. cikkének (6) bekezdésével, amelyről lásd még a lenti **13.10. pontot**.

⁴²¹ 35. cikk (1) bekezdés.

11. példa (K)

Két gyermek szokásos tartózkodási helye apjukkal közösen A szerződő államban van. Az anya szokásos tartózkodási helye B szerződő államban található. Mivel az apa és a gyermekek egy éve A szerződő államba költöztek, az anya csak nehezen tudja tartani a kapcsolatot a gyermekekkel. Az anya A szerződő államban a kapcsolattartásra vonatkozó kérelmet nyújt be⁴²². Az apa tiltakozik a kérelem ellen azt állítva, hogy az anya labilis mentális állapota miatt nem szolgálja a gyermek mindenek felett álló érdekét, hogy vele kapcsolatot tartsanak. Az anya ennek az állításnak ellent kíván mondani és azt szeretné, ha a gyermekek az iskolai szünidőt B szerződő államban, nála töltenék. A 35. cikk (2) bekezdése alapján kérelmezi B szerződő állam hatóságaitól, hogy gyűjtsenek információkat és bizonyítékokat és állapítsák meg 1. a gyermekeivel történő kapcsolattartásra való alkalmasságát, és 2. hogy a kapcsolattartásra sor kerülhessen a B szerződő államban lévő otthonában. A szerződő állam kapcsolattartás ügyében eljáró hatóságai a B szerződő állam által készítendő jelentés kézhezvételéig felfüggesztik az eljárásukat⁴²³. B szerződő állam hatóságai elkészítik a jelentés, ami kimondja többek között, hogy 1. az anya egészségügyi dokumentációja alapján jelenleg sem és ezelőtt sem szenvedett mentális betegségben; 2. az anya meghallgatása alapján nem találtak olyan okokat, amik miatt alkalmatlan volna a gyermekeivel való kapcsolattartásra; valamint 3. az otthonában tett többszöri látogatás alapján az a gyermekek látogatására alkalmas, ráadásul a gyermekeknek saját hálósobájuk is van a lakásban. A jelentést és az azt alátámasztó dokumentumokat befogadják és figyelembe veszik a B szerződő állam előtt folyó eljárásban⁴²⁴.

11. példa (L)

A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti A szerződő állam a gyermek számára gyámot jelölt ki. A gyám felel a gyermek vagyonának kezeléséért és értékesíteni kívánja a B szerződő államban lévő vagyont. A B szerződő államban lévő potenciális vevők kételkednek a gyám jogosultságában, hogy a vagyont a gyermek nevében értékesítheti. Amennyiben A szerződő állam kiállít a 40. cikk szerinti igazolásokat, a gyám kérheti ennek az államnak a hatóságaitól az arra vonatkozó igazolás kiállítását, hogy ő milyen minőségben jogosult eljárni és milyen jogokkal ruházták fel.

F. A személyes adatok és az információk továbbítása a hatóságok által

41. cikk és 42. cikk

- 11.32. Fontos kiemelni, hogy az Egyezmény alapján gyűjtött vagy továbbított személyes adatokat csak azokra a célokra lehet felhasználni, amelyekre azokat gyűjtötték vagy továbbították⁴²⁵.
- 11.33. Emellett azon hatóságok, amelyeknek adatokat továbbítanak, saját államuk jogának megfelelően biztosítják azok bizalmas kezelését⁴²⁶.

⁴²² Amely az 5. cikk alapján rendelkezik joghatósággal - lásd a fenti **4. fejezetet**.
⁴²³ 35. cikk (3) bekezdés.
⁴²⁴ 35. cikk (2) bekezdés.
⁴²⁵ 41. cikk.
⁴²⁶ 42. cikk.

G. A központi hatóságok és a hatóságok költségei

- 11.34. A központi hatóságok és más hatóságok általában maguk viselik az Egyezményben meghatározott feladataik teljesítéséből fakadó költségeiket⁴²⁷. Ilyen költségek lehetnek: a hatóságok eljárásának meghatározott díja, az üzenetváltások és információ átadás költségei, a gyermekre vonatkozó információ felkutatásának költsége, a gyermek hollétének felderítésében nyújtott segítség költségei, a békeközvetítés és megállapodások megszervezésének költségei, illetve az egy más szerződő állam által hozott intézkedés végrehajtásának költségei, különösen az elhelyezésre vonatkozó intézkedések esetén⁴²⁸.
- 11.35. A 38. cikk azonban elismeri a hatóságoknak azt a jogát, amely szerint „szolgáltatásaik ellenében ésszerű költségeket követelhetnek meg”. Amennyiben a szerződő állam felszámol ilyen költségeket, akár a már teljesített szolgáltatásokért, akár azok elvégzése előtt, a költségek meghatározása során „kellő mértékletességet”⁴²⁹ kell tanúsítaniuk. Emellett a hatóságoknak a várható költségek tekintetében előzetesen egyértelmű információval kell szolgálniuk.
- 11.36. A 38. cikkben alkalmazott „hatóságok” kifejezés a szerződő államok közigazgatási hatóságaira, nem pedig a bíróságokra utal⁴³⁰. A bírósági költségek, és általánosabban az eljárási és különösen az ügyvédi költségek nem szerepelnek a 38. cikkben.
- 11.37. A szerződő államok megállapodást köthetnek egy vagy több szerződő állammal a költségek megosztásáról az Egyezmény alkalmazása során⁴³¹. Ez a rendelkezés hasznos lehet például a gyermekek határokon átnyúló elhelyezése során.

⁴²⁷ 38. cikk (1) bekezdés.

⁴²⁸ Lásd a magyarázó jelentés 152. pontját.

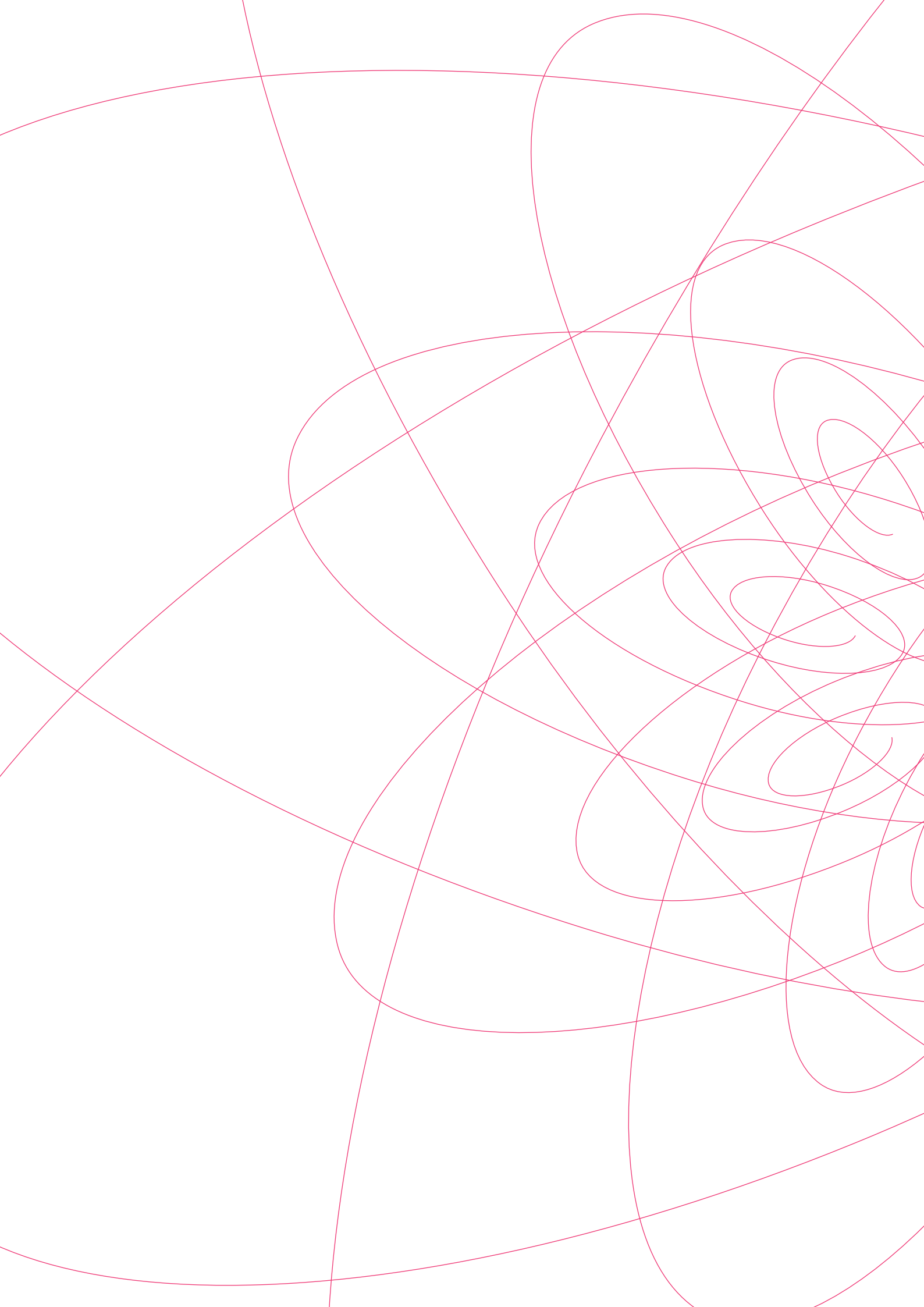
⁴²⁹ *Ugyanott*.

⁴³⁰ *Ugyanott*.

⁴³¹ 38. cikk (2) bekezdés.

12

*AZ 1996. ÉVI EGYEZMÉNY ÉS MÁS
MEGÁLLAPODÁSOK KAPCSOLATA*

A. Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a kiskorúak gyámságáról szóló, 1902. június 12-i Hágai Egyezmény⁴³² működését?

[51. cikk](#)

- 12.1. Az 1996. évi Hágai Egyezmény szerződő államainak egymást közti viszonyában az 1996. évi Egyezmény felváltotta az 1902. évi Egyezményt.

B. Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok jogkörére és az alkalmazandó jogra vonatkozó, 1961. október 5-i Hágai Egyezmény⁴³³ működését?

[51. cikk](#)

- 12.2. Az 1996. évi Hágai Egyezmény szerződő államainak egymást közti viszonyában az 1996. évi Egyezmény felváltotta a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Egyezményt. A váltás azonban nem akadályozza az 1961. évi Egyezmény szerint korábban hozott intézkedések elismerését.
- 12.3. Ennek megfelelően, ha az intézkedést egy szerződő állam az 1961. évi Egyezmény 4. cikke (amely a gyermek állampolgársága szerinti szerződő állam hatóságait ruházta fel joghatósággal) szerint hozta meg, ezt az intézkedést az 1961. évi Egyezmény (7. cikke) alapján minden olyan államban el kell ismerni, amely az intézkedés meghozatalának idején az 1961. évi Egyezmény részes fele volt. Ez érvényesül akkor is, ha időközben a két állam az 1996. évi Egyezménynek is tagja lett.

12. példa (A)

A állam és B állam a kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Egyezmény szerződő államai. B államban 2007-ben lép hatályba az 1996. évi Egyezmény. 2008-ban A állam hatóságai végzést hoznak a C államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező, de A állam állampolgárságával bíró gyermek tekintetében. A végzés megfelel az 1961. évi Egyezmény elismeréshez szükséges feltételeinek. 2009-ben A államban is hatályba lép az 1996. évi Egyezmény. 2010-ben B államban el kívánják ismertetni a hozott intézkedést. Ugyan a végzést az 1996. évi Egyezmény 23. cikke⁴³⁴ alapján nem kellene elismerni, de B államban az 1996. évi Egyezmény 51. cikke alapján az 1961. évi Egyezmény szerint el kell ismerni.

⁴³² 2013 augusztusában a szerződő államok Ausztria, Belgium, Olaszország, Luxemburg, Portugália, Románia és Spanyolország. A kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezmény szerződő államainak egymást közti viszonyában az 1961. évi Egyezmény felváltotta az 1902. évi Egyezményt. Fontos megjegyezni, hogy az 1902. évi Egyezmény többi szerződő államai uniós tagállamok, akiket ennek megfelelően köt a Brüsszel IIa. rendelet, amely a rendelet 59. cikkének (1) bekezdése szerint felváltja a korábbi megállapodásokat.

⁴³³ 2013 augusztusában a szerződő államok Ausztria, Kína (az Egyezmény csak a Kínai Népköztársaság Makaói Különleges Közigazgatási Területén alkalmazható), Franciaország, Németország, Olaszország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svájc és Törökország.

⁴³⁴ 53. cikk (2) bekezdés – lásd a fenti **3. fejezetet**. Még ha az ideiglenes hatály nem is jelentene gondot az Egyezmény 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján az elismerést akkor is meg lehet tagadni – lásd a fenti **10. fejezetet**.

C. Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja a gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-i Hágai Egyezmény működését?

50. cikk

- 12.4. Az 50. cikk kimondja, hogy az Egyezmény nem érinti az 1980. évi Egyezmény alkalmazását mindkét egyezmény részes államai között. Az 50. cikk azonban hozzáteszi, hogy semmi nem zárja ki azt, hogy az 1996. évi Egyezmény rendelkezéseire hivatkozzanak „a jogellenesen elvitt vagy visszatartott gyermek visszaadása, illetve a láthatási jog megszervezése céljából”. A két egyezmény kapcsolatáról részletesebben a lenti **13.1-13.14. pontban** olvashat.

D. Az 1996. évi Egyezmény hogyan befolyásolja az egyéb megállapodások működését?

52. cikk

- 12.5. Ez az Egyezmény nem érinti azokat a nemzetközi jogforrásokat, amelyeknek a szerződő államok részesei, és amelyek az Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak, kivéve, ha a jogforrás szerződő államai ellenkező nyilatkozatot nem tesznek⁴³⁵.
- 12.6. Ez az Egyezmény emellett nem érinti annak a lehetőségét sem, hogy egy vagy több szerződő állam olyan megállapodást kössön, amely az ilyen megállapodásban részes államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermekek tekintetében az ezen Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz⁴³⁶. Az egy vagy több szerződő állam által az ezen Egyezmény hatálya alá tartozó ügyekre vonatkozóan megkötött megállapodások az ilyen szerződő államok és más szerződő államok közötti kapcsolatokban nem érintik ezen Egyezmény rendelkezéseinek az alkalmazását⁴³⁷.
- 12.7. Jelenleg a legjelentősebb ilyen megállapodás a Brüsszel IIa. rendelet⁴³⁸, amely Dánián kívül az uniós tagállamokra vonatkozik. A rendelet és az 1996. évi Egyezmény tárgyi hatálya nagyon hasonló, bár a rendelet nem tartalmaz az alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseket⁴³⁹. Az 1996. évi Egyezménnyel való kapcsolata során az uniós tagállamok (Dánia kivételével) tekintetében a rendeletet kell alkalmazni abban az esetben, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye valamely tagállamban található (kivéve Dániát), vagy ha egy tagállam illetékes hatóságai által hozott határozat elismerését vagy végrehajtását kívánják elérni, függetlenül a gyermek szokásos tartózkodási helyétől⁴⁴⁰.
- 12.8. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni az érintett államok közötti regionális vagy más természetű kapcsolatok alapján fennálló különleges kapcsolaton alapuló egységes jogszabályokra is. Ennek a rendelkezésnek az alkalmazására jó példa az északi államok egységes joga.

⁴³⁵ 52. cikk (1) bekezdés.

⁴³⁶ 52. cikk (2) bekezdés. Lásd még a magyarázó jelentés 172. pontját.

⁴³⁷ 52. cikk (3) bekezdés.

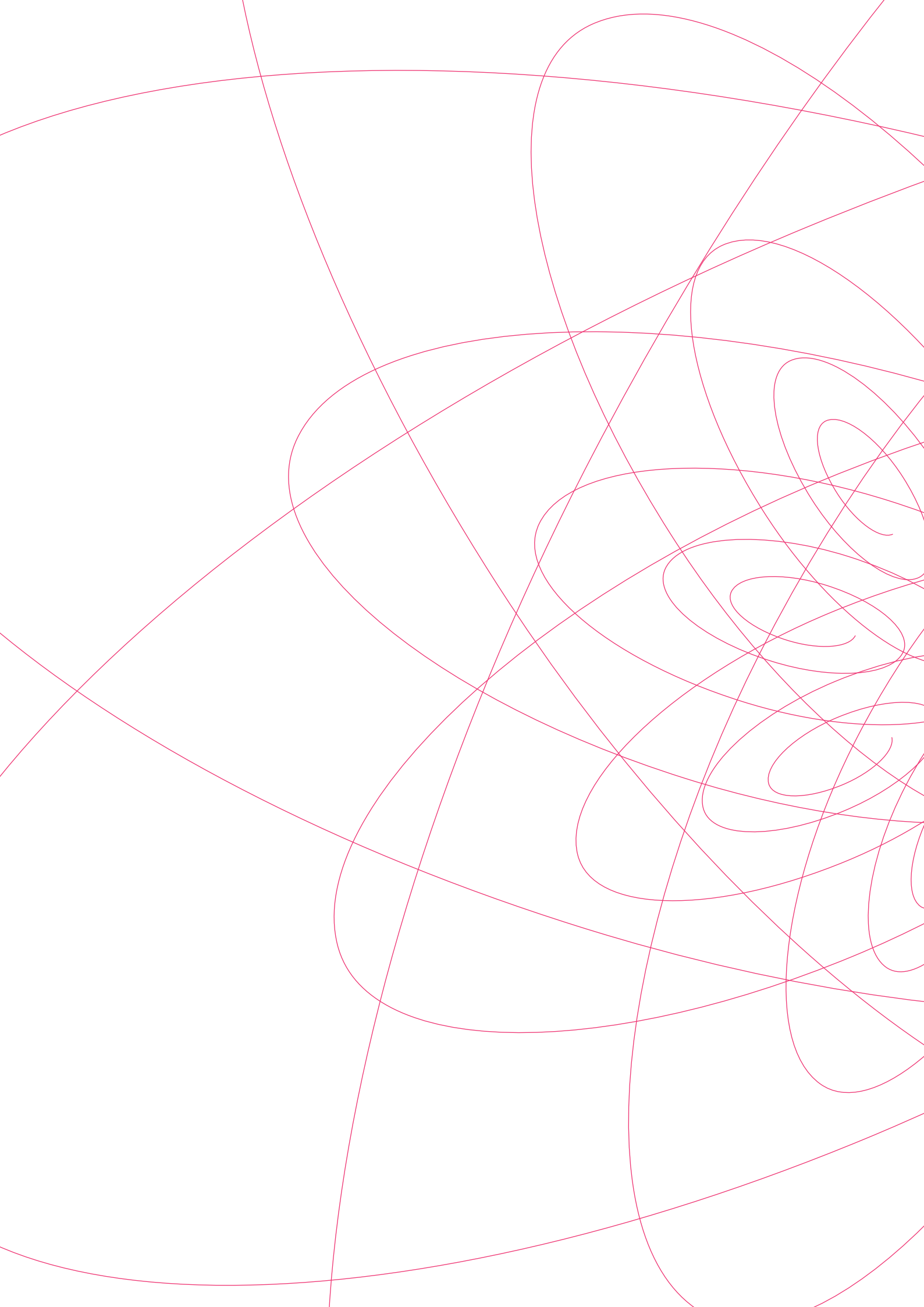
⁴³⁸ Lásd a fenti 8. lábjegyzetet.

⁴³⁹ Kiemelendő, hogy az 1996. évi Egyezmény alkalmazandó jogra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni a valamely tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermekekre. Az 1996. évi Egyezmény 15. cikke különösen fontos, ha a rendelet által kötött tagállam bírósága a rendelet szabályai szerint gyakorol joghatóságot (és a joghatóság alapja olyan tény, ami az 1996. évi Egyezmény II. fejezetében is szerepel) – lásd a fenti **9. fejezet 9.1. pontját**.

⁴⁴⁰ A rendelet 61. cikke.

13

KÜLÖNÖS TÉMÁK

A. A gyermek jogellenes külföldre vitele

- 13.1. Az 1996. évi Egyezmény nem módosítja vagy helyettesíti az 1980. évi Egyezmény által létrehozott, gyermek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó eszközöket⁴⁴¹. Ehelyett az 1996. évi Egyezmény egyes területeken kiegészíti és megerősíti az 1980. évi Egyezményt. Ennek megfelelően egyes rendelkezések az 1980. évi Egyezménnyel párhuzamosan alkalmazhatóak azokra a helyzetekre, amelyekre az 1980. évi Egyezmény nem tartalmaz rendelkezéseket. Emellett azokban az államokban vagy helyzetekben ahol az 1980. évi Egyezmény **nem** alkalmazható, az 1996. évi Egyezmény hatékony megoldást nyújthat a gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekre. A két különböző esetet az alábbiakban tárgyaljuk.
- 13.2. Az 1996. évi Egyezménnyel és a gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatban, illetve arra vonatkozóan, hogy a konkrét esetben az 1980. évi Egyezmény alkalmazható-e, általában megjegyezhető, hogy az 1996. évi Egyezmény II. fejezetében szereplő, joghatóságra vonatkozó rendelkezések a joghatóság tekintetében meghatározzák az általános megközelítést, biztosítva ezzel a jogbiztonságot és csökkentve a legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórum kiválasztására irányuló kísérleteket. Az 5. cikk, amely a gyermek szokásos tartózkodási helyét jelöli meg a joghatóságot megalapozó általános alapként, arra ösztönzi a szülőket, hogy abban a szerződő államban folytassák le a felügyeleti joggal, láthatással, kapcsolattartással és átköltözéssel kapcsolatos jogvitájukat (vagy próbáljanak megegyezésre jutni), amelyben a gyermek jelenleg él, elkerülve ezzel, hogy a gyermeket egy másik joghatóság területére kellene elvinni ezeknek a kérdéseknek a rendezéséhez.
- 13.3. Emellett, ahogyan az már a fenti **4. fejezetben** bemutatásra került az 1996. évi Egyezmény 7. cikke a gyermek jogellenes külföldre vitele esetére különös joghatósági szabályt állít fel⁴⁴². A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai közvetlenül a jogellenes elvitel vagy visszatartás előtt bizonyos feltételek teljesüléséig joghatóságot szereznek a gyermek személyének vagy tulajdonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalára. A szabályozás célja két elv összehangolása. Az egyik szerint a gyermeket jogellenesen elvivő vagy visszatartó személy nem részesülhet ez által a cselekmény által abban az előnyben, hogy megváltoztatja a felügyeleti jogra vagy láthatásra illetve kapcsolattartásra vonatkozó ügyben joghatósággal rendelkező hatóságokat. A másik szerint a gyermek szokásos tartózkodási helyének tartós megváltozása olyan tény, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni, így pedig nem lehet végleg megtagadni a joghatóságot az új állam hatóságaitól⁴⁴³. Bár joghatósága annak az szerződő állam hatóságainak lesz, ahonnan a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy visszatartották, annak a szerződő államnak a hatóságai, ahová a gyermeket jogellenes elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartják csak, a 11. cikk szerinti védelmi intézkedéseket hozhatják meg (amennyiben az eset sürgősnek minősül⁴⁴⁴), a 12. cikk szerinti ideiglenes intézkedések⁴⁴⁵ meghozatalára nem jogszultak.
- 13.4. A jogellenes elvitel és visszatartás Egyezmény által alkalmazott meghatározása megegyezik a 1980. évi Egyezmény fogalmával, megerősítve ezzel is a két egyezmény egymást kiegészítő jellegét⁴⁴⁶. Az 1980. évi Egyezmény jogellenes

⁴⁴¹ Ez szerepel az 1996. évi Egyezmény fenti **12.4. pontban** hivatkozott 50. cikkében is.

⁴⁴² Erről a fenti **4.20-4.25. pontban** olvashat részletesebben.

⁴⁴³ Lásd a magyarázó jelentés 46. pontját.

⁴⁴⁴ Erről részletesebben a lenti **6. fejezetben** olvashat.

⁴⁴⁵ Lásd az Egyezmény 7. cikkének (3) bekezdését és a magyarázó jelentés 51. pontját.

⁴⁴⁶ Az 1996. évi Egyezmény 7. cikkének (2) bekezdése és az 1980. évi Egyezmény 3. cikke. Lásd fent a **4.21. pontot**.

elvitelre és visszatartásra vonatkozó rendelkezéseinek értelmezése és alkalmazása segítséget nyújthat az Egyezményben szereplő fogalmak értelmezéséhez⁴⁴⁷.

a) Mi az 1996. évi Egyezmény szerepe azokban a helyzetekben, amelyekben az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezményt kell alkalmazni a gyermek jogellenes elvitelére?

- 13.5. Továbbra is alkalmazni kell az 1980. évi Egyezményt az 1996. évi Egyezmény azon szerződő államai között, akik szintén részes államai az 1980. évi Egyezménynek⁴⁴⁸.
- 13.6. Az 1996. évi Egyezmény kiegészíti és megerősíti az 1980. évi Egyezményt azzal, hogy a joghatóság területén konkrét keretszabályozást határoz meg, ideértve azokat a kivételes eseteket is, amikor a gyermek visszavitelét megtagadják vagy azt nem is kérelmezik. Az Egyezmény azáltal erősíti meg az 1980. évi Egyezményt, hogy kiemeli a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságainak elsődlegességét a gyermek hosszútávú védelméhez szükséges védelmi intézkedések meghozatala során⁴⁴⁹. Ezt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam joghatóságának bizonyos feltételek teljesüléséig való fenntartásának biztosításával éri el⁴⁵⁰.
- 13.7. Az 1996. évi Egyezmény olyan rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek segítséget jelenthetnek, ha a bírósági vagy közigazgatási hatóságok az 1980. évi Egyezmény alapján kívánják elrendelni a gyermek visszaadását, de **kizárólag akkor, ha ennek alapja** a gyermek biztonságos visszaadásának érdekében meghozott sürgős védelmi intézkedések és a gyermek védelmének megkereső szerződő államban történő folyamatos biztosítása (míg a szerződő állam hatóságai eljárnak, hogy a gyermeket megvédjék). Ebben a tekintetben az 1996. évi Egyezmény különös joghatósági alapot tartalmaz a sürgős esetekre, amely lehetővé teszi a megkeresett szerződő állam számára, hogy a gyermek tekintetében a „szükséges védelmi intézkedéseket” meghozzák⁴⁵¹. Az 1996. évi Egyezmény elősegíti az ilyen módon meghozott védelmi intézkedések hatékonyságát azáltal, hogy az ilyen végzéseket a törvény erejénél fogva elismerik azokban a szerződő államokban, ahová a gyermeket vissza kell vinni, és itt azok végre is hajthatóak az érdekelt felek kérelmére (amíg a megkereső szerződő állam hatóságai a szükséges védelmi intézkedéseket meg nem hozzák)⁴⁵².
- 13.8. Az 1996. évi Egyezmény emellett segítséget nyújthat a gyermekelviteli esetekben a köztes időszakban megvalósuló láthatásra vagy kapcsolattartásra vonatkozó kérdések megválaszolásához, míg az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadásra irányuló eljárás folyamatban van⁴⁵³. Amennyiben a gyermek szokásos

⁴⁴⁷ Lásd fent a **4.21. pontot**. A jogellenes elvitel vagy visszatartás értelmezésére vonatkozó döntésekről lásd az INCADAT ítélkezési gyakorlatát és kommentárját (< www.incadat.com >).

⁴⁴⁸ 50. cikk. Lásd fent a **12.4. pontot**.

⁴⁴⁹ Az 1980. évi Egyezmény kapcsán lásd annak 16. és 19. cikkeit, illetve az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény magyarázó jelentésének 16. és 19. pontját, szerzője E. Pérez-Vera, in *Proceedings of the Fourteenth Session (1980.)*, Tome III, *Child abduction*, The Hague, Imprimerie Nationale, 1982., 425-476. o. A magyarázó jelentés kimondja, hogy az 1980. évi Egyezmény szerint a felügyeleti joggal kapcsolatos bármely ügyben a gyermek jogellenes elvitel vagy visszatartást megelőzően fennálló szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam illetékes hatóságai jogosultak eljárni (19. pont).

⁴⁵⁰ 7. cikk – lásd a fenti **4.20-4.25. pontot**.

⁴⁵¹ 11. cikk – lásd a fenti **6. fejezetet** (és különösen a **6. (G) példát**).

⁴⁵² Lásd a fenti, a 11. cikk alapján hozott védelmi intézkedések elismeréséről és végrehajtásáról szóló **6.12. pontot**, és általánosságban a **10. fejezetet**.

⁴⁵³ E tekintetben lásd a fenti **6. fejezetet** és különösen a **6. (F) példát**, valamint a 216. lábjegyzetet. Lásd még a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató (216. lábjegyzetben meghatározva) 4.6.2. pontját, amely az 1980. évi Egyezmény 21. cikke tekintetében

tartózkodási helye szerinti szerződő állam a köztes időszakban nem tud eljárni és az eset sürgősnek minősül, az Egyezmény 11. cikke alapján a visszaadásra irányuló eljárást lefolytató szerződő állam hatóságai is hozhatnak az ügyben végzést⁴⁵⁴. A végzés hatályát veszti, amint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai az ügyben a szükséges védelmi intézkedéseket meghozzák⁴⁵⁵.

- 13.9. Az 1996. évi Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseit az 1980. évi Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseinek kiegészítéseként is lehet alkalmazni. Az 1980. évi Egyezmény szerint a központi hatóság köteles „általános jellegű tájékoztatást nyújtani az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatban saját Államuk jogáról”,⁴⁵⁶ míg az 1996. évi Egyezmény szerint a központi hatóság köteles megtenni a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy „tájékoztatást nyújtsanak Államuk gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályairól és az Államukban nyújtott szolgáltatásokról”⁴⁵⁷. Ez lehetővé teszi egy másik központi hatóság vagy egy szülő számára, hogy több információit is megtudjon annak a szerződő államnak a jogáról, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol a gyermeket jogellenesen visszatartják.
- 13.10. Az 1996. évi Egyezmény 34. cikke, amely szerint ha az illetékes hatóságok védőintézkedés meghozatalát mérlegelik – ha a gyermek helyzete szükségessé teszi - megkereshetik a többi Szerződő Állam olyan hatóságát, amely a gyermek védelme szempontjából lényeges információ birtokában van, hogy közölje ezt az információt⁴⁵⁸, különösen hasznos lehet, ha a visszaadásra irányuló végzést az 1980. évi Egyezmény alapján **elutasítják**⁴⁵⁹. Ebben az esetben, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államhoz fordulnak a felügyeleti jogra vonatkozó jogvitával és a hatóság nem rendelkezik az elutasítás okaira vonatkozó információval, a 34. cikk szerint a hatóság a visszaadást megtagadó hatóságtól kérheti az erre vonatkozó információkat. Ezzel megelőzhető az a helyzet, amelyben a felügyeleti jogra vonatkozó ügyben eljáró, a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatósága nem rendelkezik mindazzal az információval, amely alapján a visszaadásra irányuló kérelmet elbíráló hatóság döntött. Kiemelendő, hogy e tekintetben különbséget kell tenni az 1996. évi Egyezmény működése és a Brüsszel IIa. rendelet működése között⁴⁶⁰. A Brüsszel IIa. rendelet 11. cikkének (6) bekezdése **kötelezi** a visszaadásra irányuló kérelmet az 1980. évi Egyezmény 13. cikke alapján elutasító bíróságot,

kimondta, hogy: „egyes országokban azt a nézőpont alakult ki, hogy a 21. cikk nem vonatkozik a visszatérésre vonatkozó határozat meghozataláig tartó köztes időszakban tett kapcsolattartásra vonatkozó kérelmekre. Ez a nézőpont összhangban van azzal az alapelvvel, miszerint a kapcsolatot folyamatosan fenn kell tartani, amennyiben a gyermeket ezzel nem veszélyeztetik. Emellett a hátrahagyott szülővel való kapcsolattartás esetenként elhúzódó visszaadásra irányuló eljárás alatti hiánya a gyermeknek való további károk okozásának és a hátrahagyott szülőtől való elidegenedésnek a kockázatával jár.”

⁴⁵⁴ Lásd a fenti, a 11. cikk szerint „sürgősnek” minősülő esetekről szóló **6.2-6.5. pontot**.

⁴⁵⁵ 11. cikk (2) bekezdés – lásd a fenti **6.8-6.9. pontot**. A 11. cikk abból a célból való alkalmazása, hogy a gyermek biztonságos visszatérését vagy a visszaadásra irányuló eljárás alatti köztes időszakban történő kapcsolattartást biztosító védelmi intézkedések meghozatalához szükséges joghatóságot (ahogyan azt a 13.7 pontban, valamint a fenti **6. fejezetben** tárgyaltuk) biztosítsanak, vita tárgyát képezte a 2011. évi különbizottságban (I. rész) abból a szempontból, hogy milyen helyzetek minősülnek olyan „sürgős eseteknek”, amelyekben a 11. cikk alkalmazható. Ahogyan azt a fenti **6. fejezetben** láthattuk, az, hogy az intézkedést meg lehet-e hozni a 11. cikkre hivatkozva – vagyis annak eldöntése, hogy az eset mikor minősül „sürgősnek” – mindig az illetékes hatóság feladata az eset egyedi körülményeinek figyelembevételével.

⁴⁵⁶ 7. cikk (2) bekezdés e) pont.

⁴⁵⁷ 30. cikk (2) bekezdés.

⁴⁵⁸ 34. cikk. Lásd még fent a **11.25-11.26. pontot**.

⁴⁵⁹ Különösen ha arra hivatkozva tagadják meg a visszavitelt, hogy az testi vagy lelki károsodásnak tenné ki a gyermeket, vagy bármilyen más módon elviselhetetlen helyzetet teremtene számára – az 1980. évi Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

⁴⁶⁰ Lásd a fenti 8. lábjegyzetet.

hogy jutassa el az eljárással kapcsolatos dokumentumokat azon állam hatóságához, amelyben a gyermek közvetlenül a jogellenes elvitel, illetve visszatartás előtt szokásos tartózkodási hellyel rendelkezett. Az 1996. évi Egyezmény nem tartalmaz ilyen kötelezettséget. Ahogy azonban azt a fenti **11. fejezetben** láthattuk, az Egyezmény rendelkezik a hatóságok közti ilyen esetben érvényesülő együttműködésről és kommunikációról⁴⁶¹.

- 13.11.** Az 1996. évi Egyezmény 34. cikke emellett hasznos lehet a az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadásra irányuló eljárást lefolytató **megkeresett** szerződő állam számára is. Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államtól származó információ fontos annak elbírálása során, hogy a gyermeket visszaviszik-e vagy sem,⁴⁶² vagy hogy a megkeresett szerződő állam bírósági vagy közigazgatási hatósága hoz-e sürgős védelmi intézkedést (pl. a gyermek biztonságos visszaadására vonatkozó sürgős védelmi intézkedést), a hatóság alkalmazhatja a 34. cikket annak érdekében, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államtól információt kérjen.
- 13.12.** Végül fontos megjegyezni, hogy sem az 1996. évi Egyezmény, sem az 1980. évi Egyezmény nem határozza meg az arra az esetre vonatkozó eljárást, ha a gyermek visszaadására irányuló eljárást egyidőben indítják meg a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban (az 1996. évi Egyezmény 5. és 7. cikke alapján) és abban az államban, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartják (az 1980. évi Egyezmény 12. cikke alapján). Az 1996. évi Egyezmény 13. cikke nem kínál megoldást erre a problémára, mivel az 1980. évi Egyezmény alapján meghozott intézkedések nem az 1996. évi Egyezmény 5-10. cikkére alapozott intézkedések (lásd az 1996. évi Egyezmény 13. cikkét). Ebben az esetben az érintett szerződő államok feladata, hogy az ügy során együttműködjenek és kommunikáljanak (a központi hatóságokon és/vagy közvetlen bírósági kommunikáción keresztül) annak érdekében, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekeit figyelembe véve hogyan járjanak el.⁴⁶³

13. példa (A)

Az alábbi példában mind A, mind B állam az 1980. évi Egyezménynek és az 1980. évi Egyezménynek is szerződő állama.

A gyermek szokásos tartózkodási helye A állam. A gyermek szüleinek különválását követően mindkét szülő fenntartja a felügyeleti jogát, de megegyeznek, hogy a gyermek az anyjával fog élni, és rendszeres kapcsolatot tart az apjával. Három hónappal később az anya a gyermekkel – az apa beleegyezése nélkül – B államba költözik.

Az apa az 1980. évi Egyezmény szerinti visszaadásra irányuló eljárást indít. Az anya azzal vádolja az apát, hogy szexuálisan bántalmazta a gyermeket, és B állam bírósága elutasítja a visszaadásra irányuló kérelmet arra hivatkozva, hogy a gyermek visszavitele súlyos fizikai vagy pszichológiai veszélyeknek tenné őt ki⁴⁶⁴.

Az apa ezért A állam hatóságaihoz fordul a gyermek visszaadására irányuló kérelmével (mivel A állam joghatósága az 1996. évi Egyezmény alapján továbbra is fennáll, az 1980. évi Egyezmény alapján történő elutasítás nem

⁴⁶¹ 34. cikk. Lásd még fent a **11.25-11.26.** pontot. Lásd még: **11. (I) példa.**

⁴⁶² Pl. az 1980. évi Egyezmény 13. cikkére alapozott védekezés. Arra vonatkozóan azonban, hogy a gyermek elvitele vagy visszatartása az 1980. évi Egyezmény 3. cikke alapján „jogellenesnek” minősül-e lásd az 1980. évi Egyezmény 15. cikkében meghatározott eljárást.

⁴⁶³ A kérdés eldöntése során az egyik legmeghatározóbb tényező az eljárások 1980. évi Egyezmény alapján meghatározott időbeli hatékonysága (lásd az 1980. évi Egyezmény 2. és 11. cikkeit).

⁴⁶⁴ Az 1980. évi Egyezmény 13. cikke (1) bekezdésének b) pontja.

jár önmagában a joghatóság megváltozásával⁴⁶⁵). A 34. cikk (1) bekezdése alapján A állam jogosult és szükség esetén köteles B állam hatóságaitól a kérelem visszautasítására vonatkozó információt és a döntés alapjául szolgáló információt és bizonyítékokat kérni.

Az A állam hatóságai felülvizsgálják az esetet és azt állapítják meg, hogy a gyermek A államba történő visszavitele nem jár veszéllyel, és B állam bírósága nem rendelkezett az eset elbírálásához szükséges minden információval. Végzésben elrendelik, hogy a gyermeket A államba vigyék vissza.

Ha a megtagadásra nincs a 23. cikk (2) bekezdésében meghatározott ok, A állam végzését B államban a törvény erejénél fogva elismerik. Önmagában az a tény, hogy B államban az 1980. évi Egyezmény 13. cikke alapján a visszaadásra irányuló kérelmet elutasították, nem jár az elismerés 23. cikk szerinti elutasításával. Amennyiben az anya önként nem tesz eleget A állam végzésének, a végzést az 1996. évi Egyezmény 26. és 28. cikkei alapján végre lehet hajtani⁴⁶⁶.

B állam bírósága (az eset egyedi körülményeitől függően) dönthet úgy, hogy az 1980. évi Egyezmény 12. cikke alapján elrendeli a gyermek visszavitelét, de ugyanakkor a 11. cikk alapján meghozza a gyermek védelméhez szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy biztosítsák a gyermek biztonságos visszavitelét és a gyermek folyamatos védelmét A államban (míg az ottani hatóságok intézkednek). Ezek az intézkedések szolgálhatnak arra például, hogy amíg A állam hatóságai meg nem hozzák a szükséges védelmi intézkedéseket, biztosítsák, hogy 1. az apa ne lépjen kapcsolatba a gyermekkel; illetve 2. A államban az apa külön lakhatást biztosítson az anya és a gyermek számára. Ezeket a végzéseket elismerik A államban (kivéve ha az elismerés megtagadása megalapozott – lásd a 23. cikk (2) bekezdését), míg A állam hatóságai meg nem hozzák a gyermek védelméhez szükséges intézkedéseket. B állam a visszaadásra irányuló végzést végrehajtását megelőzően a lehető legteljesebb mértékben biztosítani kívánja, hogy ezeket a védelmi intézkedéseket A államban végrehajtsák (ebben az esetben a gyermek visszaadása előtt meggyőződhetnek a lakhatási követelmények betartásáról, de a kapcsolatot kizáró végzés végrehajtásáról a gyermek A államba történő visszatérését követően A államnak kellene gondoskodnia).

b) Mi az 1996. évi Egyezmény szerepe azokban a helyzetekben, amikor az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezményt nem alkalmazható a gyermek jogellenes elvitelére?

- 13.13. Sok esetben előfordul, hogy bár az 1980. évi Egyezmény nem alkalmazható az ügyre, az 1996. évi Egyezmény igen. Például az 1980. évi Egyezmény nem alkalmazható a 16 év feletti gyermekekre, míg az 1996. évi Egyezmény a gyermekekre 18. éves korukig alkalmazható⁴⁶⁷. Még fontosabb, hogy az 1980. évi Egyezmény csak az olyan szerződő államai közötti viszonyban alkalmazható, ahol az 1980. évi Egyezmény hatályba is lépett. Például ha valamely állam csatlakozott az 1980. évi Egyezményhez, az 1980. évi Egyezményt ennek az államnak csak olyan szerződő államokkal való kapcsolataira lehet alkalmazni, amely a csatlakozást **elfogadta**⁴⁶⁸. A gyermek jogellenes külföldre vitelével érintett két állam tehát lehet egyaránt szerződő állama az 1996. évi Egyezménynek úgy, hogy az 1980. évi Egyezmény köztük nincs hatályban.

⁴⁶⁵ Lásd a fenti **4.20-4.25. pontot**.

⁴⁶⁶ Lásd fent a **10.22-10.28. pontot**.

⁴⁶⁷ Az 1996. évi Egyezmény 2. cikke; az 1980. évi Egyezmény 4. cikke.

⁴⁶⁸ Lásd az 1980. évi Egyezmény 38. cikkét.

13.14. A Kézikönyv korábbi fejezeteiben már sok olyan helyzetről szó volt, amelyben a gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetén az 1980. évi Egyezmény **nem** alkalmazható, így az 1996. évi Egyezmény nyújthat segítséget. Például:

- A joghatóságra vonatkozó rendelkezések, amelyek biztosítják, hogy a joghatóság mindaddig a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államnál marad, míg az ott található szigorú feltételek nem teljesülnek⁴⁶⁹, és amelyekről a fenti **4.20-4.25. pontban** illetve a fenti **13.2-13.4. pontban** tájékozódhat;
- Az együttműködésre vonatkozó rendelkezések, amelyek biztosítják, hogy a gyermek jogellenes külföldre vitelével kapcsolatos ügyekben az 1996. évi Egyezmény szerződő államaiban élő szülők számára a szolgáltatások széles köre elérhető, és amelyekről a fenti **11. fejezetben** tájékozódhat. A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetén különösen hasznosak azok a rendelkezések, amelyek kimondják, hogy a központi hatóságok kötelesek segítséget nyújtani a gyermek hollétének felkutatásában és kötelesek a gyermek védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérését megkönnyíteni⁴⁷⁰.
- Az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezések, amelyek a fenti **10. fejezetben** találhatók, és amelyeket bizonyos feltételekkel a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államba történő visszavitele esetén a joghatóságra vonatkozó rendelkezésekkel együtt lehet alkalmazni. Például a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban élő szülő már rendelkezhet a felügyeleti jogra, vagy a gyermek visszavitelére vonatkozó végrehajtható végzéssel, vagy ilyenhez a szerződő államában gyorsan hozzájuthat. Ezt a végzést azután elismerés és végrehajtás céljából az Egyezmény szerint meg lehet küldeni abba a szerződő államba, ahová a gyermeket jogellenesen elvitték, vagy ahol jogellenesen visszatartják. Amennyiben a végzést végrehajthatóvá nyilvánítják, vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba veszik, azt ez utóbbi szerződő államban úgy kell végrehajtani, mintha ebben az államban hozták volna, kivéve ha az elismerés megtagadása megalapozott⁴⁷¹.

13. példa (B)

Az alábbi példában mind A és B állam az 1996. évi Egyezmény szerződő államai. B állam viszont nem szerződő állama az 1980. évi Egyezménynek⁴⁷².

A gyermek szokásos tartózkodási helye A állam. A gyermek szüleinek különválását követően mindkét szülő fenntartja a felügyeleti jogát, de megegyeznek, hogy a gyermek az anyjával fog élni, és rendszeres kapcsolatot tart az apjával. Három hónappal később az anya a gyermekkel – az apa beleegyezése nélkül – B államba költözik.

Az 1996. évi Egyezmény szerint az apa felkérheti A állam központi hatóságát, hogy kérelmezzék B állam segítségét a gyermek hollétének felkutatásában⁴⁷³.

Az apa felkérheti A állam központi hatóságát arra is, hogy szerezzék be B állam központi hatóságától az ottani gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályokra és az általuk nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó

⁴⁶⁹ az 1996. évi Egyezmény 7. cikke.

⁴⁷⁰ 31. cikk b) és c) pont – amely feladatokat a központi hatóság közvetlenül, vagy közvetve, hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül látja el. Lásd fent a **11.11.** pontot.

⁴⁷¹ A végrehajtásról lásd a fenti **10.22-10.28. pontot**.

⁴⁷² Az 1980. évi Egyezmény tehát nem hatályos a két állam között, így azt nem lehet ebben az ügyben alkalmazni.

⁴⁷³ 31. cikk c) pont. Lásd fent a **11.11.** pontot.

információkat⁴⁷⁴.

A gyermekkel kapcsolatos védelmi intézkedések meghozatalához szükséges joghatósággal továbbra is A állam rendelkezik⁴⁷⁵. Az apa kérelme alapján ezek a hatóságok tehát jogosultak elrendelni a gyermek visszavitelét az A állam joghatóságának területére (akár az anya gondozása alatt, vagy ha az anya nem hajlandó A államba visszatérni, akkor az apa gondozása alatt). A végzést B államban az apa vagy bármely más érdekelt kérelmére végre kell hajtani⁴⁷⁶. Az eset egyedi körülményeitől függően azonban A állam bíróságai elrendelhetik azt is, hogy a gyermek a felügyeleti joggal kapcsolatos ügy (A államban történő) elbírálásáig B államban, az anya gondozásában maradjon, de a gyermek a köztes időszakban tartson kapcsolatot az apával.

B. Láthatás és kapcsolattartás⁴⁷⁷

a) Melyek a láthatási jogok?

- 13.15. A 3. cikk b) pontja kimondja, hogy „az intézkedések vonatkozhatnak a gyermek személyének a gondozásához fűződő jogokra”, különösen a „láthatási jogokra”. Jóllehet az Egyezmény nem határozza meg tételesen a „láthatási jogokat”, azt kifejezetten kimondja, hogy közéjük tartozik a jog, hogy „a gyermeket korlátozott időre a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre vigyék”⁴⁷⁸. Ez a megfogalmazás megegyezik az 1980. évi Egyezmény 5. cikk b) pontjában⁴⁷⁹ szereplő definícióval. A két Egyezmény ilyen megfogalmazásbeli egyezése szándékos, és azokat ugyanolyan módon kell értelmezni⁴⁸⁰ mindkét Egyezményben annak érdekében, hogy azok egymást kiegészítő természete érvényesüljön. Kiemelendő, hogy az 1996. évi Egyezményhez tartozó magyarázó jelentés egyértelművé teszi, hogy a „láthatási jogokba” beletartozik „az a távolról történő kapcsolattartás, amelyet a szülő gyermekével levelezés, telefonálás, vagy fax útján tart fenn”⁴⁸¹.
- 13.16. A Kézikönyv példái bemutatták az 1996. évi Egyezmény egyes fejezeteinek fontosságát a nemzetközi kapcsolattartással és láthatással kapcsolatos ügyekben. Ebben a részben az 1996. évi Egyezmény kiemelten fontos rendelkezéseit foglaljuk össze.

b) Államok közti közigazgatási együttműködés⁴⁸² a nemzetközi kapcsolattartással és láthatással kapcsolatos ügyekben

- 13.17. A központi hatóságok általános feladataik – mint például a gyermek hollétének felderítésében való segédkezés és a megegyezések lebonyolításában való részvétel – mellett elősegítik a kapcsolattartás és láthatás gyakorlását. Az 1996.

⁴⁷⁴ A 30. cikk (2) bekezdése: az apa kérheti a szokásos tartózkodási helye szerinti B szerződő állam központi hatóságától, hogy a tájékoztatási kérelmet nyújtsák be, vagy ő maga közvetlenül is A szerződő állam központi hatóságához fordulhat. Lásd fent a 11.10. pontot.

⁴⁷⁵ Az 1996. évi Egyezmény 7. cikke, amelyről a fenti 4.20-4.25. pontban tájékozódhat.

⁴⁷⁶ Kivéve ha az elismerés megtagadása az Egyezmény szerint megalapozott – lásd a 26. cikk (3) bekezdését, illetve a fenti 10.24. pontot.

⁴⁷⁷ További információkat a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatóban (hivatkozás a 216. lábjegyzetben) találhat. A terminológiai kérdéseket (pl. „kapcsolattartás” és „láthatás”) a xxvi. oldalon tárgyaljuk.

⁴⁷⁸ 3. cikk b) pont. Lásd még a fenti, a 3. cikk b) pontját kifejtő 3.22. pontot.

⁴⁷⁹ Az 1996. évi Egyezmény 3. cikkének b) pontjában található „felügyeleti jog” meghatározás szintén megegyezik az 1980. évi Egyezmény 5. cikkének b) pontjában található definícióval.

⁴⁸⁰ Ezek szerint a kifejezéseket a nemzeti jog megkötéseitől mentesen, függetlenül kell értelmezni.

⁴⁸¹ Magyarázó jelentés 20. pont. Manapság a kapcsolattartás ilyen közvetett formái közé tartozik az e-mail és az internetes kommunikáció, ideértve a videotelefonálást is.

⁴⁸² Az együttműködésre vonatkozó rendelkezésekről általánosságban a fenti 11. fejezetben olvashat.

évi Egyezmény 35. cikke kifejezetten a nemzetközi kapcsolattartással és láthatással kapcsolatos ügyekben történő együttműködésre vonatkozik. A 35. cikk kimondja, hogy a szerződő államok illetékes hatóságai megkereshetik egy másik szerződő állam hatóságait, hogy nyújtsanak segítséget az ezen Egyezmény alapján hozott védelmi intézkedések végrehajtásában, különösen a láthatási jogok, valamint a rendszeres és közvetlen kapcsolattartási jog hatékony gyakorlásának a biztosításában.⁴⁸³

- 13.18. A 35. cikk emellett meghatározza, hogy a gyermektől különböző szerződő államban élő szülő milyen rendelkezéseket alkalmazhat a saját államában az információk és bizonyítékok begyűjtése és a kapcsolattartási és láthatási jogok gyakorlására való alkalmasságának megállapítása érdekében, illetve, hogy ezeket a jogokat miként gyakorolhatja⁴⁸⁴. Az így megszerzett információt és bizonyítékot a joghatósággal rendelkező hatóságoknak figyelembe kell venniük a gyermekkel való kapcsolattartási és láthatási jogokra vonatkozó határozat meghozatalakor. Ez a cikk a joghatósággal rendelkező hatóságoknak mérlegelési jogkört ad arra, hogy az ilyen kérelem elbírálásáig elhalasszák a kapcsolattartási és láthatási jogokra vonatkozó eljárást⁴⁸⁵. Az Egyezmény kiemeli, hogy az információ megszerzéséig tartó elhalasztás különösen indokolt lehet olyan esetben, ha az eljárás a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti államban biztosított kapcsolattartási és láthatási jogok korlátozására vagy megszüntetésére irányul.⁴⁸⁶

13. példa (C)

Az anya és a gyermek B szerződő államból jogszerűen A szerződő államba költöztek néhány évvel ezelőtt, míg az apa B szerződő államban maradt. A láthatással kapcsolatban a szülők megegyeztek és az apa rendszeres kapcsolatban maradt a gyermekkel. Az anya korlátozni kívánja az apa és a gyermek közti kapcsolatot, vagy meg akarja szüntetni azt, és ennek érdekében A szerződő államban eljárást indít. Az apa felkéri B szerződő állam hatóságát, hogy gyűjtsenek információt és bizonyítékokat és állapítsák meg a láthatási jog gyakorlására való alkalmasságát, valamint a láthatási jog gyakorlásának feltételeit⁴⁸⁷. Az apa emellett kéri az A szerződő államban az eljárást lefolytató hatóságot, hogy B szerződő állam megállapításainak elkészültéig halasszák el az eljárást⁴⁸⁸. A hatóságok a kérelemnek eleget tesznek és A szerződő államban elhalasztják az eljárást. B szerződő állam hatóságai kivizsgálják a helyzetet és jelentést készítenek, amelyben megállapítják az apa alkalmasságát a láthatási jog gyakorlására. A jelentést és az azt kiegészítő információt A szerződő államban a láthatásra vonatkozó döntés meghozatal során bizonyítékként elfogadják és figyelembe veszik⁴⁸⁹.

c) **Előzetes elismerés**⁴⁹⁰

- 13.19. Az 1996. évi Egyezmény szerint az egyik szerződő állam hatóságai által hozott kapcsolattartásra vonatkozó végzést az összes többi szerződő államban a törvény erejénél fogva el kell ismerni⁴⁹¹. Az elismerést kizárólag az Egyezmény 23. cikkének (2) bekezdésében meghatározott okokból lehet megtagadni⁴⁹².

⁴⁸³ 35. cikk (1) bekezdés. Lásd a fenti **11.27-11.30. pontot**.

⁴⁸⁴ 35. cikk (2) bekezdés.

⁴⁸⁵ 35. cikk (3) bekezdés.

⁴⁸⁶ Uo.

⁴⁸⁷ 35. cikk (2) bekezdés.

⁴⁸⁸ 35. cikk (3) bekezdés.

⁴⁸⁹ 35. cikk (2) bekezdés.

⁴⁹⁰ Erről a fenti **10. fejezet 10.16-10.21. pontjában** tudhat meg többet.

⁴⁹¹ 23. cikk (1) bekezdés.

⁴⁹² Lásd még fent a **10.4-10.15. pontot**.

13.20. Az Egyezmény 24. cikkében szereplő „előzetes elismerés” lehetősége azonban különösen hasznos lehet a nemzetközi láthatás és kapcsolattartás elősegítéséhez. Eloszlathatja azoknak a szülőknek a félelmeit, akik attól tartanak, hogy a kapcsolattartásra vonatkozó végzés nem fogják elismerni a többi szerződő államban. Két nemzetközi láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó helyzetben különösen nyilvánvaló a rendelkezés ilyen alkalmazásának hasznossága:

- Amennyiben a gyermek a kapcsolattartást idejére egy másik államba utazik, a gyermek gondozásáért elsődlegesen felelős személyek attól tarthatnak, hogy a kapcsolattartási jogot gyakorló személy nem fogja betartani a kapcsolattartásra vonatkozó végzést, és a kapcsolattartás végén nem fogja visszaadni a gyermeket. A felügyeleti jogra és a kapcsolattartásra vonatkozó végzések előzetes elismerése a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban biztosítja, hogy ha a kapcsolattartásra vonatkozó végzést nem tartják be abban a szerződő államban, ahol azt gyakorolják, akkor a gyermek gondozásért elsődlegesen felelős személyekhez való visszavitele (az 1996. évi Egyezmény 26. és 28. cikkei szerint) végrehajtható. Az így biztosított jogbiztonság következtében a gyermekért elsődlegesen felelős személy könnyebben rábírható, hogy engedélyezze a kapcsolattartást⁴⁹³;
- Amennyiben a szülő a gyermekkel egy másik államba kíván költözni, a „hátrahagyott” szülő attól tarthat, hogy az elrendelt kapcsolattartást a másik szülő a költözést követően nem fogja betartani. Az előzetes elismerés biztosítja ennek a szülőnek, hogy ha a kapcsolattartásra vonatkozó végzést az elköltöző szülő nem tartja be, azt úgy fogják végrehajtani abban a szerződő államban, ahová a szülő és a gyermek költözött, mintha ott hozták volna⁴⁹⁴.

13.21. Az előzetes elismerés rendszere emellett biztosíthatja azt is, hogy a láthatás és kapcsolattartás elsődleges joghatóságot gyakorló hatóságok által meghatározott **feltételei** a gyermek látogatás vagy költözés miatti másik szerződő államba érkezésének pillanatától kezdve végrehajthatóak legyenek.

13.22. Amennyiben az érintett államok között az 1996. évi Egyezmény **nincs** hatályban, gyakran úgynevezett „megkettőző végzéseket” alkalmaznak annak érdekében, hogy biztosítsák az egyik államban hozott végzés másik államban történő végrehajtását. „Megkettőző végzés” például az a végzés, amelyet annak az államnak a bírósága hoz, ahol a láthatási vagy kapcsolattartási jogokat gyakorolják, vagy ahová a gyermek költözni fog, és amely megegyezik vagy hasonló a másik államban hozott végzéssel. Ennek megfelelően az utóbbi államban hozott végzés mindkét államban végrehajtható és hatályos lesz. Egyes államokban és helyzetekben azonban a felek nehézségekbe ütköznek a megkettőző végzések megszerzése során. Ez általában abból fakad, hogy az érintett állam úgy véli, hogy nem rendelkezik joghatósággal a kért megkettőző végzés meghozatalához, mivel a gyermek szokásos tartózkodási helye nem abban az államban van (pl. ha a gyermek csak a kapcsolattartás gyakorlása céljából látogatja az államot). Az 1996. évi Egyezmény ezért ezt a nehézséget áthidalja, és az egyik szerződő államban hozott végzés másik szerződő államban való elismerésével és

⁴⁹³ Amennyiben az érdekelt államok között az 1980. évi Egyezmény hatályban van, a visszavitelre irányuló jogorvoslat szintén elősegítheti a gyermek gondozásáért elsődlegesen felelős személy megnyugtatót. Ennek oka, hogy a gyermek gondozásáért elsődlegesen felelős személy tudja, hogy hatékony jogorvoslat áll rendelkezésre, ha a kapcsolattartásra vonatkozó végzés megsértésével jogellenesen visszatartják a gyermeket. Ilyen értelemben az 1980. évi Egyezmény szintén elősegíti a nemzetközi láthatást és kapcsolattartást.

⁴⁹⁴ Lásd azonban a lenti **13.23-13.27.** pontot a határokon átnyúló költözésről és arról, hogy az a szerződő állam, ahová a gyermek költözött, a gyermek szokásos tartózkodási helyévé válását követően a gyermek tekintetében általános joghatósággal fog rendelkezni (5. cikk (2) bekezdés; lásd a fenti **4.8-4.11. pontot**).

végrehajthatóságával egyszerűbb és gyorsabb megoldást kínál erre a problémára.

d) Határokon átnyúló költözés⁴⁹⁵

- 13.23.** Ahatárokon átnyúló költözéssel kapcsolatos problémákra több államban is megpróbáltak megoldást találni. A „határokon átnyúló költözés” során a gyermek – általában a gyermek gondozásáért elsődlegesen felelős személlyel együtt – egyik államból állandó jelleggel egy másikba költözik. Ennek eredményeképp a gyermek a hátrahagyott szülőtől távolabb kerül, és bonyolultabbá és költségesebbé válik a láthatás és kapcsolattartás gyakorlása.
- 13.24.** Fontos, hogy a láthatás és kapcsolattartás határokon átnyúló költözés esetére meghatározott feltételeit a legteljesebb mértékben tiszteletben tartsák abban az államban, ahová a gyermek költözik. Ennek két oka van: 1. a költözést elbíráló hatóságok vannak a legjobb helyzetben annak elbírálására, hogy a hátrahagyott szülővel való kapcsolattartás és láthatás szempontjából melyek a gyermek mindenek felett álló érdekei; valamint 2. amennyiben más államok nem tartják be a végzést ilyen esetben, ez befolyásolhatja az államba költözést elbíráló bírák arra irányuló hajlandóságát, hogy engedélyezzék a költözést (vagyis a költözésre irányuló kérelmet elutasíthatják arra hivatkozva, hogy a kapcsolattartást nem lehet megfelelően biztosítani).
- 13.25.** Amennyiben a határokon átnyúló költözés esetén (a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államban) láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó végzést hoznak, azt a végzést az Egyezmény 23. cikkének (1) bekezdése szerint a törvény erejénél fogva el kell ismerni abban a szerződő államban, ahová a gyermek költözik. Ebben a szerződő államban a 26. és 28. cikkek szerint úgy kell azt végrehajtani, mintha abban a szerződő államban hozták volna. Amennyiben kételyek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a költözést követően a végzést elismerik-e, a 24. cikk szerinti előzetes elismerésre irányuló kérelmet lehet benyújtani⁴⁹⁶.
- 13.26.** A határokon átnyúló költözés esetén azonban az is felmerülhet, hogy az 1996. évi Egyezmény szerint amint gyermek szokásos tartózkodási helye átkerül abba a szerződő államba, ahová jogszerűen költözött⁴⁹⁷, ennek a szerződő államnak a hatóságai rendelkeznek elsődleges joghatósággal a rá vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalához (lásd a 5. cikk (2) bekezdését és a fenti **4.8-4.11. pontot**). A probléma ilyenkor az lehet, hogy az elköltöző szülő kihasználhatja a joghatóság ilyen fajta megváltozását és később kérelmezheti, hogy módosítsák, korlátozzák, vagy szüntessék meg a másik szerződő államban maradt szülő láthatási és kapcsolattartási jogait. Erről a kérdésről lásd a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató 8. fejezetében található részletes tájékoztatót⁴⁹⁸.
- 13.27.** Ahogy azt a fentiekben láthattuk, a szülő számára az egyik járható út a láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozóan az „előzetes elismerésre” irányuló kérelem⁴⁹⁹ benyújtása az új szerződő államban annak érdekében, hogy biztosítsa láthatási és kapcsolattartási jogainak érvényesülését. Az elismerést követően, a költözés céljából választott szerződő állam a végzést olyannak tekinti, mint a szerződő állam

⁴⁹⁵ A határokon átnyúló költözésről és kapcsolattartásról a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató (hivatkozás a 216. lábjegyzetben) 8. fejezetében olvashat.

⁴⁹⁶ Lásd a fenti **13.19-13.22. pontot**.

⁴⁹⁷ Amennyiben a költözés nem volt jogszerű és az a gyermek jogellenes elvitelének vagy visszatartásának minősül, lásd a 7. cikket és a fenti **4.20-4.25. pontot**.

⁴⁹⁸ Idézett mű, 216. lábjegyzet, 8.5.4 pont.

⁴⁹⁹ Az előzetes elismerésről részletesen a fenti **13.19-13.21. pontban** olvashat.

hatóságai által hozott végzés. Az a szerződő állam, ahová a gyermek költözött, még az előzetes elismerés nélküli végzés tekintetében sem engedélyezheti a végzés felülvizsgálatát vagy módosítását, kivéve, ha a körülményekre tekintettel lehetséges volna a nemzeti jog alapján hozott, láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó végzés felülvizsgálata vagy módosítása.⁵⁰⁰ Emellett, ha annak a szerződő államnak, ahová a gyermek költözött, olyan láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó kérelmet kell elbírálnia, amelyet **nem sokkal** a bíróság által engedélyezett költözést követően nyújtottak be, a kérelmet elbíráló bíróságnak gondosan meg kell fontolnia a költözésről döntő bíróság által felállított láthatási és kapcsolattartási rend módosítását⁵⁰¹. Abban az esetben, ha mégis szükség van a végzés felülvizsgálatára vagy módosítására, figyelembe kell venni az Egyezménynek a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő államtól való információ szerzésre vonatkozó rendelkezéseit (pl. az Egyezmény 9. cikkében szereplő joghatóság átruházásra vonatkozó rendelkezéseket, vagy a 35. cikk eszközeinek használatát)⁵⁰².

e) Nemzetközi láthatás és kapcsolattartás olyan esetekben, amikor az 1980. évi Egyezmény és az 1996. évi Egyezmény is alkalmazható

- 13.28. Ahogy láttuk azokban az államokban és helyzetekben, ahol az 1980. évi Egyezmény is alkalmazható az 1980. évi Egyezmény 7. cikke (2) bekezdésének f) pontja és a 21. cikk tartalmazza a láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó fontos rendelkezéseket⁵⁰³. Ennek a résznek nem célja ezeknek a rendelkezéseknek a részletes bemutatása, de utalni kívánunk a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatóra⁵⁰⁴ (különösen annak 4. fejezetére), valamint a központi hatóságok bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatóra⁵⁰⁵ (különösen annak 5. fejezetére).
- 13.29. A szerződő államoknak tekintettel kell lenniük arra, hogy az 1980. évi és az 1996. évi Egyezmény rendelkezései a láthatási és kapcsolattartási jogok különböző részeire fektetik a hangsúlyt. Az 1980. évi Egyezmény 21. cikke kifejezetten kimondja, hogy a központi hatóság közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül „eljárást kezdeményezhet, vagy abban részt vehet annak érdekében, hogy ezeket a [láthatási] jogokat rendezze vagy megvédje és biztosítsa azoknak a körülményeknek a tiszteletben tartását, amelyeket a jogok gyakorlása során figyelembe kell venni”. Amennyiben mindkét Egyezmény alkalmazható, az 1996. évi Egyezmény láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó rendelkezéseinek célja, hogy „kiegészítsék és megerősítsék” az 1980. évi Egyezményben szereplő láthatási és kapcsolattartási jogokra vonatkozó együttműködést⁵⁰⁶.

⁵⁰⁰ Emellett lásd még a határokon átnyúló tájékoztatás bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató (hivatkozás a 216. lábjegyzetben) 8. fejezetét, különösen a 8.5. pontot.

⁵⁰¹ Lásd ugyanott az 8.5.3. pontot.

⁵⁰² Ezek az eszközök azokban az esetekben is hasznosak lehetnek, ha a kapcsolattartásra vonatkozó végzést nem a költözésre irányuló kérelem kapcsán, hanem az azt követő jogszerű költözés kapcsán hozták meg. *Ugyanott*.

⁵⁰³ Ahogyan azt a fenti 493. lábjegyzet kimondja, fontos megjegyezni, hogy az 1980. évi Egyezményben szereplő visszaadásra irányuló jogorvoslat különösen fontos eszköz lehet a nemzetközi láthatás és kapcsolattartás elősegítésében. Azáltal, hogy erős védelmet biztosít a gyermekért felelős személy számára, olyan megbízható jogi keretet hoz létre a gyermek jogellenes visszatartásával szemben, amelyben megvalósulhat a nemzetközi láthatás és kapcsolattartás.

⁵⁰⁴ Idézett mű, 216. lábjegyzet.

⁵⁰⁵ Idézett mű, 355. lábjegyzet.

⁵⁰⁶ Lásd a magyarázó jelentés 146. pontját.

- 13.30. Amennyiben a nemzetközi láthatásra és kapcsolattartásra irányuló kérelmet olyan körülmények között nyújtják be, amelyekre mindkét Egyezmény alkalmazható, adott esetben javasolt mindkét Egyezményre utalni a kérelemben⁵⁰⁷.

C. Határokon átnyúló nevelőszülőknél való elhelyezés, *kafala* és intézeti elhelyezés

- 13.31. A gyermek nevelőszülőknél való elhelyezésére, intézményi gondoskodásba helyezésére⁵⁰⁸, *kafala* vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítására vonatkozó döntések a gyermek védelmére irányuló intézkedésnek számítanak, és az Egyezmény hatálya alá tartoznak⁵⁰⁹. Az ilyen intézkedések meghozatalához szükséges joghatóságra tehát az Egyezmény joghatósággal kapcsolatos rendelkezései az irányadók,⁵¹⁰ és az egyik szerződő államban hozott intézkedéseket – az elismerés megtagadását megalapozó ok hiányában – a többi szerződő államban is el kell ismerni és végre kell hajtani.⁵¹¹
- 13.32. Fontos, hogy az Egyezmény az alternatív gondozásba vett, más államba költöző gyermekek növekvő számú eseteiben tanúsítandó államközi együttműködést is szabályozza, például a nevelőszülőseget vagy más olyan hosszútávú megoldást, ami nem minősül örökbefogadásnak. Ezek közé tartozik az iszlám jogban alkalmazott *kafala*⁵¹² intézménye is.

13. példa (D)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van. A szerződő állam hatóságai úgy döntenek, hogy a gyermeket a nagybátyja és annak felesége gondozásába adják, kafala intézményen keresztül. A pár a gyermekkel később B szerződő államba költözik. Mivel az A szerződő állam hatóságai által hozott határozat megfelel az elismerés feltételeinek, B szerződő állam hatóságai a törvény erejénél fogva elismerik a kafalára vonatkozó döntést⁵¹³.

- 13.33. Amennyiben a hatóság a gyermek nevelőszülőknél vagy intézményben való elhelyezését, vagy *kafala* vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítását tervezi, és **az ilyen gondozásra egy másik szerződő államban kerülne sor**, úgy az Egyezmény szigorú szabályokat támaszt, amelyet a hatóságnak be kell tartania, mielőtt döntene az ilyen gondozásról. Ezek közé a szabályok közé tartoznak a szerződő államok hatóságainak együttműködésére vonatkozó rendelkezések, amelyek a gyermek mindenek felett álló érdekeinek biztosítását szolgálják. Amennyiben ezeket a szabályokat nem tartják be, az elhelyezést az Egyezmény szerint nem lehet elismerni más szerződő államokban⁵¹⁴.

⁵⁰⁷ Lásd még a fenti **11.2 és 11.6. pontot** ugyanannak a központi hatóságnak a kinevezéséről, amennyiben az állam mind az 1980. évi, mind az 1996. évi Egyezménynek részes fele. Ebben az esetben például hasznos lehet ugyanannak a szervnek a kijelölése mindkét Egyezmény szerint.

⁵⁰⁸ A gyermekek alternatív gondozásba vétele tekintetében lásd a fenti 83. lábjegyzetet, az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2010. február 24-én elfogadott, „A gyermekek alternatív gondozására vonatkozó útmutatóról” szóló A/RES/64/142. sz. határozatot.

⁵⁰⁹ 3. cikk e) pont. Lásd fent a **3.25-3.28. pontot**.

⁵¹⁰ 5–10. cikk Lásd fent a **4. fejezetet**.

⁵¹¹ 23. cikk (2) bekezdés. Lásd fent a **10.4-10.15. pontot**.

⁵¹² Ahogyan azt a Kézikönyv már korábban kijelentette, a *kafala* megállapodásokra nem alkalmazható a Nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1996. évi Egyezmény: lásd a fenti **3.25-3.28. pontot**.

⁵¹³ 23. cikk. Lásd a fenti **10.1-10.3. pontot**.

⁵¹⁴ 23. cikk (2) bekezdés f) pont. Lásd fent a **10.4-10.15. pontot**.

- 13.34. A szabályokat az Egyezmény 33. cikke tartalmazza⁵¹⁵. Ezt a cikket kell alkalmazni, ha:
- a hatóság az Egyezmény 5-10. cikke alapján rendelkezik joghatósággal; valamint
 - a hatóság a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezését, intézményi gondoskodásba helyezését, *kafala* vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítását tervezi.
- 13.35. Az elhelyezést tervező hatóságnak a gyermekre és az elhelyezés vagy gondozásba vétel indokaira vonatkozó jelentést kell küldenie a másik szerződő állam hatóságának⁵¹⁶. Az 5-10. cikk szerint joghatósággal rendelkező hatóság csak akkor hozhat határozatot az elhelyezésről vagy gondozásba vételről, ha a másik szerződő állam a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, az elhelyezéshez vagy gondozásba vételhez hozzájárult⁵¹⁷. Amennyiben ezt az eljárást nem tartják be, az intézkedést elismerését az Egyezmény alapján meg lehet tagadni⁵¹⁸.
- 13.36. Minden szerződő állam kijelölheti⁵¹⁹ azokat a hatóságokat, amelyekhez a 33. cikk alapján megkeresések intézhetők, lásd a fenti **11.15. pontot**.
- 13.37. Kérdések merültek fel azzal kapcsolatban, hogy mely védelmi intézkedések tartoznak az Egyezmény 33. cikkének hatálya alá (vagyis mely intézkedések meghozatalakor kell a 33. cikkben szereplő eljárást követni)⁵²⁰. Különösen fontos az a kérdés, hogy a 33. cikk hatálya alá tartozik-e az illetékes hatóság gyermeket más szerződő államban élő rokonoknál (pl. nagyszülők, nagynéni, nagybácsi) elhelyező védelmi intézkedése. A Tizennyolcadik diplomáciai ülés szak eljárási nem adnak egyértelmű választ erre a kérdésre. A 33. cikk alapjául szolgáló elképzelés eredetileg a Hollandia által benyújtott 59. sz. munkadokumentumban szerepelt, amely szerint: „Amennyiben a gyermek származása szerinti családján kívüli elhelyezés másik szerződő államba vitelével jár, az 1993. május 29-i Egyezményben meghatározotthoz hasonló eljárást kell lefolytatni.”⁵²¹ Ez azonban nem ad választ arra a kérdésre, hogy a „származás szerinti család” kizárólag a gyermek „szűk” családját jelenti, akikkel korábban együtt élt, vagy bármelyik vele rokoni kapcsolatban álló személyt⁵²².

⁵¹⁵ Lásd a fenti **11.13-11.17. pontot**.

⁵¹⁶ 33. cikk (1) bekezdés.

⁵¹⁷ 33. cikk (2) bekezdés.

⁵¹⁸ 23. cikk (2) bekezdés f) pont.

⁵¹⁹ Ez a kijelölés nem kötelező, de megkönnyítheti a hatékony kommunikációt. Ebben a tekintetben lásd az Európai Unió Bíróságának *Health Service Executive kontra S.C. és A.C.* ítéletét (2012. április 26., C-92/12 PPU), amelyben a Bíróság (a 82. pontban) a Brüsszel IIa. rendelet 56. cikke kapcsán kimondta, hogy: „A tagállamoknak tehát világos szabályokat és eljárásokat kell meghatározniuk a rendelet 56. cikkében érintett hozzájárulást illetően a jogbiztonság és a gyorsaság biztosítása érdekében. Az eljárásoknak többek között lehetővé kell tenniük, hogy az elhelyezést mérlegelő bíróság könnyedén azonosítsa a hatáskörrel rendelkező hatóságot, a hatáskörrel rendelkező hatóság pedig rövid időn belül megadhatta vagy megtagadhatta a hozzájárulását.” Lásd még a **13.31-13.42. pontot**.

⁵²⁰ Kiemelendő, hogy e tekintetben különbséget kell tenni az 33. évi Egyezmény szövege és a Brüsszel IIa. rendelet szövege között. A rendelet 56. cikke kimondja, hogy akkor kell alkalmazni, ha a bíróság „mérlegeli egy gyermek intézményi gondozásba vagy nevelőszülőknél történő elhelyezését”. Az Egyezmény 33. cikke ezzel szemben úgy fogalmaz, hogy akkor alkalmazandó, ha az illetékes hatóság „a gyermek nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezését, **kafala vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosítását** tervezi” (utólagos kiemelés).

⁵²¹ Lásd a *Proceedings of the Eighteenth Session (1996)*, Tome II, *Protection of children* 249. oldalát, idézett mű, 19. lábjegyzet.

⁵²² A *Tizennyolcadik ülés szak eljárási részletes munkálatokról* szóló 16. sz. jegyzőkönyvében található tárgyalások során. 89. sz. dokumentum (amelyet Hollandia, Spanyolország, Írország, Svájc, Belgium, Luxemburg és Svédország nyújtott be), a javasolt cikk pontos hatályát nem határozták meg.

- 13.38. A 2011. évi különbizottságban (I. rész) tárgyalták a 33. cikk hatályát is. Egyes szakértők szerint a 33. cikk hatályának ilyen védelmi intézkedésekre való kiterjesztése feleslegesen megnehezítené a gyermekek más szerződő államban élő rokonoknál való elhelyezését. Más szakértők véleménye szerint, amennyiben az ilyen intézkedésekre nem vonatkozik a 33. cikk, úgy nincs olyan kötelező biztosíték, amely azt szolgálja, hogy az a szerződő állam, amelyben a gyermeket el kívánják helyezni, már korábban tudomást szerezzen a gyermek érkezéséről, és biztosíthassa, hogy figyelembe vegyenek és a gyermek költözését megelőzően elrendezzenek egyes, például a bevándorlással vagy a közszolgáltatások elérésével kapcsolatos ügyeket⁵²³. Emellett annak a szerződő államnak az érintett hatóságai, ahová a gyermek költözni fog, nem szereznek tudomást olyan fontos információkról, mint a gyermek háttere (pl. olyan gyermekvédelmi kérdések, amelyek az alternatív gondozáshoz vezettek) és az elhelyezés természete – amely kérdések ismerete szükséges lehet a gyermek helyzetének folyamatos nyomon követése során⁵²⁴. A kérdés tekintetében még nem született végleges döntés.
- 13.39. Fontos megjegyezni, hogy az Egyezmény nem határozza meg pontosan, hogy a gyakorlatban hogyan kell lefolytatni a 33. cikk szerinti eljárást, inkább csak keretszabályokat tartalmaz. A szerződő államok maguk határozzák meg ezen keretek között az eljárás részleteit. Célszerű, ha olyan egyértelmű és hatékony szabályokat és eljárásokat léptetnek érvénybe, amelyek lehetővé teszik az elhelyezést tervező hatóság számára, hogy könnyen meghatározzák a másik szerződő állam illetékes hatóságát, akihez a beleegyezésre irányuló kérelmet be kell nyújtani.
- 13.40. Az 1996. évi Egyezmény kifejezetten kizárja ugyan az örökbefogadást a tárgyi hatálya alól, a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Egyezmény a nemzetközi örökbefogadási ügyekben hasonló eljárást határoz meg, amely segítségül szolgálhat az 1996. évi Egyezmény 33. cikkének megértéséhez (és végrehajtásához). Emellett, bár az örökbefogadásnak és a gondozás egyéb formáinak joghatásai és feltételei lényegesen különbözőek, az 1993. évi Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezései és egyes alapelvei hasznosak lehetnek a határokon átnyúló gondozásba adás rendelkezéseinek alkalmazása során is. A nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Hágai Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató⁵²⁵ tartalmazza ezeknek az eszközöknek és alapelveknek a részletes magyarázatát.
- 13.41. Az egyik olyan példa, amelyben a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Hágai Egyezmény segítséget nyújtott az 1996. évi Egyezmény 33. cikkének működéséhez szükséges szabályok megalkotásában Hollandia Egyezményt átültető jogszabálya, amely külön fejezetben foglalkozik azokkal az esetekkel, amelyekben a gyermeket Hollandiából egy másik szerződő államba, vagy egy másik szerződő államból Hollandiába kívánják elhelyezni⁵²⁶. Ezen szabályok szerint Hollandia központi hatósága az illetékes hatóság annak eldöntésére, hogy a Hollandiában szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermeket más szerződő

⁵²³ Lásd a magyarázó jelentés 143. pontját, amely kimondja, hogy a 33. cikk felhatalmazza a fogadó államot „a határozat felülvizsgálatára”, és „lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy előzetesen meghatározzák, hogy a felnőtt milyen feltételek mellett marad a fogadó államban, különösen az adott államban hatályos bevándorlási jogszabályok, sőt az elhelyezési intézkedés végrehajtási költségeinek megosztása vonatkozásában”.

⁵²⁴ Megint csak azért, mert (a 33. cikk szerint) a szerződő államok e tekintetben nem **kötelesek** egymással együttműködni. Kiemelendő azonban, hogy az Egyezmény többi együttműködésre vonatkozó intézkedése meghatározhat olyan eszközöket, amik segítségével információ szerezhető be attól a szerződő államtól, ahová a gyermeket elhelyezni kívánják (pl. a 34. cikk), illetve olyan eszközöket, amik segítségével ennek a szerződő államnak információkat lehet átadni. Ezek az intézkedések azonban önkéntes alapon érvényesülnek. Lásd még fent a **11. fejezetet**.

⁵²⁵ Idézett mű, 2. lábjegyzet, 1. sz. útmutató, különösen 7. fejezetének 79. és azt követő oldalai.

⁵²⁶ a gyermekek nemzetközi védelméről szóló, 2006. február 16-i végrehajtási törvény, 3. fejezet.

államban nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban helyezi el, vagy gondozását ott biztosítja. Az ilyen döntés meghozatala előtt indokolt kérelmet és a gyermekre vonatkozó jelentést kell megküldenie annak a szerződő állam központi hatóságának vagy más illetékes hatóságának, ahová a gyermeket el kívánja helyezni. A központi hatóság ezután egyeztet ezzel a másik hatósággal. A döntés meghozatala előtt a központi hatóságnak be kell szereznie az alábbiakat:

- azoknak a személyeknek vagy intézményeknek az írásos beleegyező nyilatkozata, akiknél a gyermeket el kívánják helyezni, vagy akik gondozásába a gyermeket adni kívánják;
- amennyiben szükséges az elhelyezés szerinti ország központi hatósága vagy más illetékes hatósága által készített jelentés a nevelőszülő alkalmasságáról, hogy a gyermek nevelését biztosítsa;
- a másik állam központi hatóságának vagy más illetékes hatóságának beleegyezése;
- adott esetben az arra vonatkozó dokumentumok, hogy a gyermek a másik szerződő államban beléphet és ott tartózkodáshoz való joggal rendelkezik (vagy ilyennel később fog rendelkezni).

13.42. A Hollandián kívülről érkező gyermek Hollandiában történő elhelyezése esetén a holland központi hatóság adhatja meg az ilyen beleegyezést. A beleegyezés megadása előtt a központi hatóságnak meg kell kapnia az indokolt kérelmet és a gyermekre vonatkozó jelentést. A központi hatóságnak a beleegyezés megadásának idején már rendelkeznie kell a fent felsorolt dokumentumokkal és azokat meg kell küldenie a gyermek származási országa illetékes hatóságának. A holland szabályozás emellett rendelkezik arról is, hogy mi a teendő, ha nem követik ezt az eljárást. A holland királyi ügyész vagy központi hatóság a gyermek bírójához fordulhat annak érdekében, hogy a más jogszabályban meghatározott alapítványt bízják meg a gyermek ideiglenes felügyeletével. Ez az ideiglenes felügyelet általában hat hétig tart, míg a Gyermekvédelmi Testület dönt a gyermek feletti felügyeleti jogról.

13. példa (E)

A gyermekek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, ahol szülei egy autóbalesetben meghalnak. A gyermek legközelebbi hozzátartozói; az anyja unokatestvére és annak felesége B szerződő államban élnek. A szerződő állam hatóságai a gyermeket ennek a párnak a gondozásába kívánják adni kafa intézményén keresztül.

Mivel A szerződő állam hatóságai rendelkeznek a gyermek védelméhez szükséges intézkedések meghozatalára joghatósággal és a gyermek gondozását B szerződő államban a kafa intézményével kívánják biztosítani, B szerződő állam hatóságainak a gyermekre és a javasolt gondozásra vonatkozó jelentést kell küldeniük⁵²⁷. B szerződő állam hatóságai ezután mérlegelik, hogy a javasolt intézkedéshez – a gyermek mindenek felett álló érdekeinek figyelembe vételével – hozzájárulnak-e⁵²⁸. Amennyiben az intézkedéshez B szerződő állam hatóságai hozzájárulnak, A szerződő állam hatóságai a végzést meghozhatják. Amennyiben B szerződő állam hatóságai a javasolt intézkedéshez nem járulnak hozzá, vagy A szerződő állam hatóságai nem tartják be ezt az eljárást, bármely olyan intézkedés Egyezmény szerinti elismerését, amelyet A szerződő állam hatóságai az anya B szerződő államban lévő unokatestvére és felesége tekintetében meghoznak, meg lehet tagadni B szerződő államban (és minden más szerződő államban)⁵²⁹.

⁵²⁷ 33. cikk (1) bekezdés. Lásd a fenti, az ilyen ügyekben egyértelmű és hatékony szabályok szükségéről szóló **13.39. pontot**.

⁵²⁸ 33. cikk (2) bekezdés. Uo.

⁵²⁹ 23. cikk (2) bekezdés f) pont.

13. példa (F)

Egy 16 hónapos gyermek szokásos tartózkodási helye C szerződő államban van. Az illetékes hatóságok nem rég állami gondozásba vették a gyermeket, mert a különélő szülők nem voltak képesek és hajlandók számára a folyamatos gondozást biztosítani. Az apát korábban mentális egészségügyi problémái miatt a gyermek gondozására alkalmatlannak nyilvánították. A gyermeket szigorú állami hatósági felügyelet mellett az anya gondozta, akit azonban erőszakos cselekményért öt év szabadságvesztésre ítélték. Az anya kijelentette, hogy a továbbiakban nem kívánja gondozni a gyermeket.

A gyermek alternatív gondozásba vételének mérlegelése során⁵³⁰ C szerződő állam illetékes hatóságai felkutatják a gyermek anyja nagynénjét, aki D szerződő államban tartózkodik, és hosszú távon tartós gondozásába kívánja venni a gyermeket.

Az 1996. évi Egyezmény szerint az alábbi egyértelmű, átlátható és hatékony eljárást kell lefolytatni:

1. C szerződő állam hatóságai az 5. cikk szerint joghatósággal rendelkeznek a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalához (mint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam) és a gyermek D szerződő államban lévő tartós gondozásba adását mérlegelik. Mindkét szerződő állam tisztában van a 33. cikkben foglalt kötelezettségekkel.

2. Az Egyezmény 44. cikke szerint D szerződő állam tájékoztatta a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet Állandó Irodáját, hogy a 33. cikk alapján indított megkereséseket a központi hatóságokhoz kell intézni. C szerződő állam hatóságai ennek megfelelően a központi hatóságuk segítségével felveszik a kapcsolatot D szerződő állam központi hatóságával annak érdekében, hogy a tervezett gondozásba adásról őket tájékoztassák. A hatóságok a gyermekről szóló jelentést a tervezett gondozásba adás indokaival (és különösen annak indoklásával, hogy miért tekintik a gondozásba adást a gyermek mindenképp felett álló érdekében állónak, illetve a javasolt gondozásért felelős személyről meglévő információkkal) megküldik D szerződő állam központi hatóságának.

3. A szerződő államok hatóságai úgy döntenek, hogy D szerződő állam hatóságai felveszik a kapcsolatot az anyai nagynénivel annak életkörülményeinek felmérése céljából. D szerződő állam hatóságai jelentést készítenek a vizsgálatról, amelyet megküldenek C szerződő állam hatóságainak és megerősítik hozzájárulásukat a javasolt gondozásba adáshoz.

4. Ezt követően a szerződő államok hatóságai a gyermek költözése és a költözést megelőző egyéb követelmények teljesítése (pl. bevándorlási ügyek) érdekében együttműködnek. Ehhez a folyamathoz tartozik a C szerződő állam által kidolgozott kapcsolattartási megegyezés (pl. a szüleivel való levélváltás és telefonálás) is.

5. Az Egyezmény szerint a gyermek anyja nagynénjénél történő gondozásba vételére és a szüleivel való kapcsolattartásra vonatkozó határozatokat a törvény erejénél fogva elismerik D szerződő államban és minden más szerződő államban.

Amennyiben D szerződő állam hatóságai a javasolt intézkedéshez nem járulnak hozzá, vagy C szerződő állam hatóságai nem tartják be ezt a 33. cikk alapján felállított eljárást, bármely olyan intézkedés Egyezmény szerinti elismerését, amelyet C szerződő állam hatóságai a D szerződő államban lévő anyai nagynéni gondozásra tekintetében meghoznak, meg

530

A gyermekek alternatív gondozásba vétele tekintetében lásd a fenti 83. lábjegyzetet, az Egyesült Nemzetek Szervezetének Közgyűlése által 2010. február 24-én elfogadott, „A gyermekek alternatív gondozására vonatkozó útmutatóról” szóló A/RES/64/142. sz. határozatot.

lehet tagadni D szerződő államban (és minden más szerződő államban)⁵³¹.

Amennyiben a gondozásba helyezés sikeres, az 5. cikk (2) bekezdése alapján a továbbiakban D szerződő állam rendelkezik joghatósággal a gyermek védelméhez szükséges meghozatalához.

D. Örökbefogadás

- 13.43. Ahogyan azt a fenti **3. fejezetben** láthattuk, az örökbefogadásról szóló döntésekre, az örökbefogadást előkészítő intézkedésekre, az örökbefogadás érvénytelenítésére vagy visszavonására nem terjed ki az 1996. évi Egyezmény hatálya⁵³². Ennek ellenére fontos megjegyezni, hogy amennyiben az örökbefogadás **lezárult**, az örökbefogadott gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések ugyanúgy az Egyezmény hatálya alá tartoznak, mint bármely más gyermek tekintetében.

13. példa (G)

A gyermeket az örökbefogadó szülők A szerződő államban fogadják örökbe, ahol a gyermek és a szülők szokásos tartózkodási helye is található. Hat évvel később a szülők különválnak és az anya a gyermekkel B szerződő államba költözik. A költözést megelőzően A szerződő állam hatóságai végzésben kimondják, hogy az anya jogosult a gyermek mindennapi gondozására, de az apa a gyermekkel rendszeresen kapcsolatot tarthat. Az intézkedést az Egyezmény szerint B szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik.

- 13.44. Emellett egyes **nemzetközi** örökbefogadási ügyekben is hasznosak lehetnek az 1996. évi Egyezmény rendelkezései⁵³³. Ilyen ritka esetre példa, ha a nemzetközi örökbefogadás után röviddel a fogadó szerződő államban érvénytelenítik vagy visszavonják az örökbefogadásra vonatkozó végzést. Ebben az esetben a gyermek gondozása tekintetében újabb intézkedéseket kell hozni. A gyermek származása szerinti szerződő állam azonban továbbra is jelentősen érdekelt lehet a gyermek védelmében. A származási szerződő állam hatóságai bevonásának egyik módszere lehet az 1996. évi Egyezmény joghatóság átruházási rendelkezéseinek (8. és 9. cikkek⁵³⁴) alkalmazása. A joghatóság átruházására sor kerülhet a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai kérelmére (8. cikk), amely ilyen esetben általában a fogadó szerződő állam, vagy a származási szerződő állam hatóságai kérelmére (9. cikk). Az 1996. évi Egyezményben szereplő, a joghatóság átruházásához szükséges feltételeknek természetesen ilyenkor is teljesülniük kell (lásd a fenti **5. fejezetet**). A joghatóság ilyen átruházása alapján a származási szerződő állam hatóságai rendelkezhetnek joghatósággal a gyermek jövőbeli gondozására vonatkozó intézkedések meghozatalához és az ilyen intézkedéseket a fogadó szerződő államban a törvény erejénél fogva elismerik⁵³⁵.

- 13.45. Az 1996. évi Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezései esetenként szintén segítségül szolgálhatnak a nemzetközi örökbefogadás során. Például abban a ritka esetben, ha a gyermek származása szerinti állam úgy vélekedik, hogy a gyermek az új szülei felügyelete alatt súlyos veszélynek van kitéve, a 32.

⁵³¹ 23. cikk (2) bekezdés f) pont.

⁵³² 4. cikk b) pont. Lásd még fent a **3.38-3.39.** pontot.

⁵³³ Természetesen, ha mindkét érintett állam szerződő állama az 1996. évi és az 1993. évi Egyezménynek. Az ebben a bekezdésben szereplő „**szerződő** állam” hivatkozások az **1996. évi** Egyezmény szerződő államait jelölik.

⁵³⁴ A joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezésekről részletesebben a fenti **5. fejezetben** olvashat.

⁵³⁵ 23. cikk (1) bekezdés – lásd a fenti, joghatóság átruházására vonatkozó **5. fejezetet**.

cikket alkalmazhatják annak érdekében, hogy a fogadó államot (ahol a gyermek új szokásos tartózkodási helye van és ahol ténylegesen tartózkodik) felkérje, hogy a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedést hozzon (lásd a 32. cikk b) pontját). Egy másik példa lehet ha a fogadó állam a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedés meghozatalát tervezi, és a származási állam a gyermek védelme szempontjából fontos információval rendelkezik. Amennyiben a gyermek helyzete megkívánja, a fogadó állam a 34. cikket alkalmazhatja annak érdekében, hogy az információt a származási államtól beszerezze⁵³⁶.

E. Közvetítés, ⁵³⁷békéltetés és a vita bíróságon kívüli rendezésének egyéb módjai

a) A gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az 1996. évi Egyezményt kell alkalmazni
31. cikk b) pont

- 13.46.** Az 1996. évi Egyezmény kötelezi a központi hatóságokat, hogy közvetlenül vagy hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül tegyen meg valamennyi megfelelő lépést a közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése érdekében azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni⁵³⁸.
- 13.47.** A közvetítés a családjogi jogviták megoldásának széles körben elterjedt módszerévé vált. Különösen előnyös lehet olyan helyzetekben, amikor a felek a vitarendezés után is kapcsolatot kell, hogy tartsanak, ami a gyermekekkel kapcsolatos jogviták esetén gyakori. Emellett lehetővé teszi a felek számára, hogy a konkrét érdekeikhez igazítsák a megoldást, a döntéshozatal felelősségét a felekre helyezi, és megalapozhatja a jövőbeli együttműködésüket, valamint csökkentheti a köztük fennálló konfliktusokat.
- 13.48.** A **határokon átnyúló** családi ügyekben egyre elterjedtebb a közvetítés alkalmazása, de kihívások elé is állítja a feleket. A különböző nyelvek, különböző kultúrák és a földrajzi távolságok új és nehezen kezelhető aspektusokat vezettek be, amelyeket a békeközvetítés módszerének megválasztásakor figyelembe kell venni. Emellett az eljárásban szereplő több állam és több jogrendszer megköveteli, hogy figyelembe vegyék a közvetítés és az azzal elért egyezség érintett államok végrehajthatóságához szükséges feltételeit⁵³⁹.
- 13.49.** Amennyiben az érintett államok az 1996. évi Egyezmény szerződő államai, az Egyezmény e tekintetben különösen hasznos lehet. A védelmi intézkedések elismerésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezéseknek köszönhetően

⁵³⁶

Lásd még a fenti, a 34. cikk működéséről szóló **11.25-11.26. pontot**.

⁵³⁷

A közvetítésről lásd a *gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól* szóló, 1980. október 25.-i *Hágai Egyezmény* bevált gyakorlatáról szóló útmutató Közvetítés fejezetét (a továbbiakban: a „Közvetítés bevált gyakorlatára vonatkozó útmutató”). Az útmutató elérhető magyarul a Hágai Konferencia weboldalán < www.hcch.net > a „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában. A közvetítésről mint a máltai eljárás részéről részletesebben lásd a „Principles for the Establishment of Mediation Structures in the context of the Malta Process (A máltai eljárás keretében létrehozott közvetítési rendszerek)” dokumentumot, és azt az kiegészítő magyarázó jelentést, amelyek angolul elérhetőek a < www.hcch.net > weboldal „Child Abduction” pont „Cross-border family mediation” (határokon átnyúló családi közvetítés) alpontjában.

⁵³⁸

31. cikk b) pont. Ezt a kötelezettséget a központi hatóságnak közvetlenül vagy hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül kell teljesítenie – lásd még a fenti **11.11. pontot**.

⁵³⁹

E tekintetben lásd a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutató 12. és 13. fejezeteit (idézett mű, 537. lábjegyzet).

általában elegendő, ha a közvetítéssel megkötött egyezséget bírósági végzésbe foglalják a szerződő államban⁵⁴⁰, mivel ezzel biztosítva van a másik szerződő államban történő végrehajtás (amennyiben a végzésbe foglalt kérdések az Egyezmény tárgyi hatálya alá tartoznak – lásd az alábbi **13.50. pontot**). Annak érdekében, hogy az elismerés megtagadásának veszélyét megszüntessék, a felek a védelmi intézkedés előzetes elismerését kérhetik.⁵⁴¹

- 13.50.** Fontos megjegyezni, hogy családi ügyekben a közvetítéssel megkötött egyezségek a gyermek személyének és vagyonának védelmére irányulótól eltérő célú intézkedéseket is tartalmazhatnak, amelyek ennek megfelelően nem tartoznak az 1996. évi Egyezmény hatálya alá⁵⁴². Ezek az intézkedések vonatkozhatnak például a szülők kapcsolatának szabályozására, különválási kérelem benyújtására, a különválást követő pénzügyi rendelkezésekre, vagy a tartással kapcsolatos megegyezésekre. Ha a közvetítéssel megkötött egyezés tartalmaz ilyen rendelkezéseket és azt bírósági végzésbe foglalják, az 1996. évi Egyezmény rendelkezéseit nem lehet alkalmazni a bírósági végzés azon részeire, amelyekre nem terjed ki az Egyezmény hatálya. A bírósági végzés azon részeit azonban az Egyezmény rendelkezései szerint el kell ismerni és végre kell hajtani, amelyek az Egyezmény hatálya alá tartozó védelmi intézkedésnek minősülnek.

13. példa (H)

Két évvel ezelőtt az anya két gyermekével A szerződő államból B szerződő államba költözött és az apa és a gyermekek közti kapcsolattartás érdekében a kapcsolattartásra vonatkozó egyezséget kötöttek. A szülők arra jutottak, hogy a jelenlegi egyezés a továbbiakban az államok közti utazás költségessége miatt kivitelezhetetlen. Az anya ugyan nem vitatja, hogy az apa jogosult a gyermekeivel kapcsolatot tartani, de a szülőknek nem sikerül megfelelő új egyezséget kötni. A közvetítés segítséget nyújthat a szülőknek az új kapcsolattartási egyezés kidolgozásában.

Az ilyen kapcsolattartási kérdésben megkötött bármely egyezés a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti B szerződő államban bírósági végzésbe foglalható⁵⁴³. Amennyiben az egyezséget bírósági végzésbe foglalják, az az 1996. évi Egyezmény szerinti „védelmi intézkedés” (B szerződő állam igazságügyi hatóságai által történő) meghozatalának minősül és mint ilyent az 1996. évi Egyezmény IV. fejezetének rendelkezései alapján minden szerződő államban – ideértve A szerződő államot is – a törvény erejénél fogva el kell ismerni és végre kell hajtani⁵⁴⁴.

b) Közvetítés a gyermek jogellenes elvitele esetén

- 13.51.** A közvetítés az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezmény szerint benyújtott kérelmek megoldásának fontos eszközévé vált. A gyermek jogellenes külföldre vitelével foglalkozó ügyekben való közvetítés bevált gyakorlatáról a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutatóból⁵⁴⁵ tudhat meg többet.
- 13.52.** A közvetítés ilyen esetekben történő alkalmazásában a legfontosabb elv, hogy a közvetítés nem akadályozhatja vagy hátráltathatja az 1980. évi Egyezmény alapján indított eljárásokat⁵⁴⁶.

⁵⁴⁰ Az Egyezmény II. fejezete szerint joghatósággal rendelkező szerződő állam.

⁵⁴¹ A 24. cikk szerint, lásd a fenti **10.16-10.21. pontot**.

⁵⁴² Lásd a fenti, az Egyezmény tárgyi hatályára vonatkozó **3. fejezet C pontját**.

⁵⁴³ 5. cikk. Az, hogy erre van-e lehetőség, B szerződő állam közvetítéssel kötött egyezségek jogi kötőerejét és végrehajthatóságát meghatározó nemzeti joga dönti el.

⁵⁴⁴ Lásd fent a **10. fejezetet**. Lásd még a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutató (a 537. lábjegyzetben meghatározva) 297. pontját.

⁵⁴⁵ *Ugyanott*.

⁵⁴⁶ Lásd még a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutatót (ugyanott).

13. példa (I)

Az alábbi példában mind A, mind B állam az 1980. évi Egyezménynek és az 1996. évi Egyezménynek is szerződő államai.

A gyermeket anyja A szerződő államból jogellenesen B szerződő államba viszi. A hátrahagyott apa B szerződő államban az 1980. évi Egyezmény szerint megindítja a gyermek visszavételére irányuló eljárást. Az apa hajlandónak látszik hozzájárulni az anya és a gyermek B szerződő államba való költözéséhez, ha számára megfelelő biztosítékot nyújtanak a gyermekkel való kapcsolattartáshoz. A hágai visszaviteli eljárás keretén belül, azok felfüggesztése nélkül az anya és az apa közvetítésbe kezd.

A közvetítés során megegyeznek, hogy a gyermek az anya felügyelete alatt B szerződő államba költözik és részletesen meghatározzák az apa és a gyermek kapcsolattartásának feltételeit.

13.53. Ebben a példában az anya és az apa meg kell, hogy győződjön arról, hogy A és B szerződő államban is be fogják tartani a megkötött egyezséget. Ennek egyik módja lehet az egyezés bírósági vagy más illetékes hatóság által történő jóváhagyása, vagy egyéb eszközzel való formális elismerése⁵⁴⁷. Amennyiben azonban ilyen jóváhagyást vagy elismerést kívánnak megszerezni, a feleknek mérlegelniük kell, hogy A szerződő állam **vagy** B szerződő állam hatóságaihoz nyújtják be az erre irányuló kérelmet.

13.54. A legegyszerűbb megoldásnak az tűnik, ha B szerződő állam hatóságai – a felek beleegyezésével – a nemzeti eljárásaiknak megfelelően jogi kötőerővel ruházzák fel az egyezséget⁵⁴⁸, mivel itt került sor a visszaviteli eljárásra és a közvetítésre. Ennek ellenére mind az 1980. évi, mind az 1996. évi Egyezmény azon az elven van, hogy a gyermek jogellenes elvitele esetén azon szerződő állam hatóságai dönthetnek a gyermek visszavételéről, amelybe a gyermeket jogellenesen elvitték (a „megkeresett állam”), de **nem** dönthetnek a felügyeleti joggal kapcsolatos kérdésekben⁵⁴⁹. Az érintett államban a hágai visszaviteli eljárással megkeresett bíróság ezért nehézségekbe ütközhet a közvetítéssel megkötött egyezés bírósági végzésbe foglalása során, ha az egyezés a visszavétel mellett a felügyeleti jogot vagy más olyan kérdést is érint, amelyben a hágai eljárással megkeresett bíróság nem rendelkezik (nemzetközi) joghatósággal (mint a fenti **13. (H) példa** esetén). Az 1996. évi Egyezmény szerint az, hogy a gyermek jogellenes elvitele ügyében B szerződő állam rendelkezik-e joghatósággal arra, hogy a közvetítéssel megkötött, felügyeleti jogra, láthatásra és kapcsolattartásra vonatkozó egyezséget bírósági végzésbe foglalja (és így az 1996. évi Egyezmény hatálya alá tartozó védelmi intézkedést hozzon), attól függ, hogy teljesülnek-e a 7. cikkben támasztott feltételek⁵⁵⁰. A fenti **13. (I) példához** hasonló körülmények között, amennyiben sikerül közvetítéssel egyezséget kötni, mérlegelni kell, hogy teljesülnek-e a 7. cikk (1) bekezdésének a) pontjában foglalt feltételek. Például, ha 1. a gyermek szokásos tartózkodási helye már B szerződő államban található, és 2. a közvetítéssel megkötött egyezés B szerződő államban annak bizonyítékának minősül, hogy **az egyezmény sikeres bírósági végzésbe foglalása esetén** a felek nem vitatják a gyermek jogellenes elvitelét (a gyermek költözéséhez való hozzájárulás megadásával),⁵⁵¹ a joghatóság B szerződő államra

⁵⁴⁷ Az államok nemzeti joga dönti el, hogy a közvetítéssel kötött egyezségek milyen jogi kötőerővel rendelkeznek, és hogyan lesznek végrehajthatóak.

⁵⁴⁸ A Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutató (hivatkozás az 537. lábjegyzetben).

⁵⁴⁹ Lásd az 1980. évi Egyezmény 16. cikkét; Az 1996. évi egyezmény 7. cikke

⁵⁵⁰ Lásd fent a **4.20-4.25.** pontot. Lásd még a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutatónak (hivatkozás az 537. lábjegyzetben) a gyermek jogellenes elvitele esetén a közvetítéssel megkötött egyezségek jogi kötőerővel történő felruházására vonatkozó joghatóságról szóló 13. fejezetét.

⁵⁵¹ Ebben az esetben különösen fontos, hogy a hátrahagyott szülő belenyugvása teljes mértékben **függ** a megállapodás sikeres bírósági végzésbe foglalásától (vagyis a hátrahagyott szülő csak akkor nyugszik bele a jogellenes elvitelbe, **ha** a megállapodást jogi kötőerővel sikerül felruházni és azt sikerül

száll át⁵⁵². A 7. cikk ilyen értelmezése lehetővé teszi B szerződő állam hatóságai számára, hogy a visszaviteli eljárással megkeresett és a közvetítésben részt vevő bíróság joghatósággal rendelkezzen a közvetítéssel megkötött egyezség bírósági végzésbe foglalására, amely végzést A szerződő államban is elismernek és végrehajtanak.

13.55. Ha azonban azt állapítják meg, hogy a joghatóság átruházásához a 7. cikkben felállított feltételek a konkrét esetben **nem** teljesülnek (pl. mert a gyermek szokásos tartózkodási helye nem B szerződő államban van), az egyezséget A szerződő állam hatóságaihoz nyújtják be, amely a gyermekkel kapcsolatos védelmi intézkedések meghozatalához általános joghatósággal rendelkezik (5. cikk (1) bekezdés). Ezeknek a hatóságoknak a közvetítéssel megkötött egyezség jóváhagyására vagy egyéb eszközzel való formális elismerésére vonatkozó határozatát elismerik és végrehajtják B szerződő államban. A felek azonban igénybe vehetik az 1996. évi Egyezmény joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezéseit. Ebben az esetben A szerződő állam hatóságai joghatóságukat az Egyezmény 8. cikke szerint B szerződő államra ruházhatják, illetve B szerződő állam hatóságai a 9. cikk szerint kérelmezhetik a joghatóság átruházását⁵⁵³. Ez alapján a közvetítéssel megkötött egyezséget B szerződő államhoz lehet benyújtani jóváhagyásra⁵⁵⁴. A és B szerződő államban az Egyezmény szerint kijelölt központi hatóságoknak együtt kell működniük annak érdekében, hogy elősegítsék a szülők egyezségét, **ha** ezt a gyermek mindenek felett álló érdekében állónak tartják⁵⁵⁵.

13.56. Annak ellenére, hogy az 1980. évi és az 1996. évi Egyezmények nem szabályozzák a közvetítés, békéltetés vagy a vita bíróságon kívüli rendezésének egyéb módjainak lebonyolítását (és az arra jogosultak személyét),⁵⁵⁶ nyilvánvaló, hogy ezeknek a szolgáltatásoknak alkalmasnak kell lenniük a gyermekekkel kapcsolatos **határokon átnyúló** családjogi ügyekre jellemző problémák megoldására. Megjegyzendő, hogy a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutató⁵⁵⁷ részletes leírást tartalmaz az ilyen problémák megoldásához javasolt biztosítékokról és eszközökről. Annak ellenére, hogy a bevált gyakorlatra vonatkozó útmutatót elsősorban az 1980. évi Egyezmény hatálya alá tartozó nemzetközi gyermekelviteli esetekben megvalósuló közvetítés és hasonló megegyezésen alapuló eljárásokra tekintettel készítették el, az útmutató jelentős része a

végrehajthatóvá nyilvánítani mindkét érintett joghatóság területén). Ez azért fontos, mert ha az erre irányuló eljárás később sikertelennek bizonyul és a belenyugvást nem tették annak sikerességétől függővé, a gyermeket elvivő személy a későbbi visszaviteli eljárásban a megállapodásra mint a belenyugvás bizonyítéka hivatkozhat. Ez a lehetőség csökkentené a hátrahagyott szülő hajlandóságát, hogy részt vegyen a közvetítésben.

⁵⁵² 7. cikk (1) bekezdés a) pont.

⁵⁵³ A joghatóság átruházása a feltételeinek természetesen ebben az esetben is teljesülniük kell – lásd a fenti **5. fejezetet**.

⁵⁵⁴ A joghatóság átruházásának a feltételeiről lásd a fenti **5. fejezetet**.

⁵⁵⁵ Az együttműködés a 31. cikk b) pontjának hatálya alá tartozhat, pl. annak érdekében, hogy a gyermek védelmét szolgáló egyezséget érvényesülését elősegítsék olyan esetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni. Lásd fent a **11.11.** pontot.

⁵⁵⁶ Lásd az 1980. évi Egyezmény 7. cikkének (2) bekezdését: „Így különösen - akár közvetlenül, akár bármiféle közvetítőn keresztül - minden szükséges intézkedést megtesznek avégett, hogy [...] c) biztosítsák [...] az ügy békés elintézését”; lásd az 1996. évi Egyezmény 31. cikkét, amely kimondja, hogy „a szerződő állam központi hatósága közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül” megtesz valamennyi megfelelő lépést azért, hogy megkönnyítse a közvetítést. Az 1980. évi Egyezmény szerinti közvetítési módszerek szerződő államokként jelentősen eltérőek lehetnek: Argentínában például a központi hatóság közvetlenül részt vesz a közvetítésben; Franciaországban az Igazságügyi Minisztériumon belül felállított, de később a francia központi hatóság alá betagozódó hatóság folytatta a MAMIF programot; az angol „Reunite” kísérleti programot egy nem kormányzati szervezet valósította meg; a német Szövetségi Igazságügyi Minisztérium az Egyezmény alá tartozó esetekben indíthat és támogathat közvetítést, de azt nem kormányzati szervezetek hivatalos közvetítői folytatják le.

⁵⁵⁷ Idézett mű, 537. lábjegyzet.

gyermeket is érintő családjogi ügyek nagy részére is alkalmazható. Nem szabad megfeledkezni azonban arról, hogy nem minden helyzetben lehetséges a konfliktus közvetítéssel vagy egyéb hasonló módon történő megoldása. A konkrét helyzet közvetítésre való alkalmasságának felmérése elengedhetetlen az ilyen esetek kiszűréséhez⁵⁵⁸.

c) *A gyermekek részvétele a közvetítési eljárásban*

- 13.57. Végül az 1996. évi Egyezmény a gyermek őt érintő eljárásokban való meghallgatásának fontosságát azzal biztosítja, hogy a meghallgatás hiánya alapot szolgáltat a gyermeket érintő védelmi intézkedés elismerésének megtagadására⁵⁵⁹. Ugyan a közvetítési eljárások formailag nem annyira kötöttek mint a bírósági eljárások, a gyermekek közvetítési eljárásban való részvételét mérlegelni kell⁵⁶⁰.

F. A gyermekek különös kategóriái

a) *Menekült, lakóhelyüket elhagyni kényszerült vagy szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező gyermekek*

- 13.58. A menekült, és a lakóhelyüket az országukban folyó zavargások miatt elhagyni kényszerült gyermekek tekintetében az a szerződő állam rendelkezik joghatósággal a gyermek személyére vagy vagyonára vonatkozó intézkedés meghozatalához, amelynek területén a gyermek tartózkodik.⁵⁶¹ Ez vonatkozik azokra a gyermekekre is, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg.⁵⁶² Kiemelendő, hogy a 6. cikk nem határozza meg a joghatóságot a sürgős vagy átmeneti intézkedések meghozatalához: ebben az esetben annak a szerződő államnak a hatóságai, amelynek területén a gyermek tartózkodik, **általános** joghatósággal rendelkeznek a gyermek tartós gondozását érintő védelmi intézkedések meghozatalához.
- 13.59. Az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosának Hivatala (UNHCR) és egyéb szervezetek megjegyezték, hogy egyes országokban, különösen ha nagy számú lakóhelyüket elhagyni kényszerült személy érkezik egyszerre, korlátozzák a „menekült” személyek meghatározását, vagy más módon megtagadják a menekültektől a menekült jogállás elismerésével járó jogokat⁵⁶³. A 6. cikk minél

⁵⁵⁸ A Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutató (hivatkozás az 537. lábjegyzetben).

⁵⁵⁹ Amennyiben az intézkedést nem sürgős esetben hozták – lásd a 23. cikk (2) bekezdésének b) pontját és a fenti **10.4-10.15. pontot**.

⁵⁶⁰ A gyermek közvetítési eljárásban való részvételéről lásd a Közvetítés bevált gyakorlatáról szóló útmutatót (hivatkozás az 537. lábjegyzetben).

⁵⁶¹ A lakóhelyüket elhagyni kényszerült gyermekek nemzetközi örökbefogadásával kapcsolatos iránymutatásról lásd a gyermekek nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i Hágai Egyezmény végrehajtásával foglalkozó különbizottság jelentésének „Recommendation concerning the application to refugee children and other internationally displaced children of the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption” (a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló egyezmény menekült gyermekekre és az országuk elhagyására kényszerült gyermekekre történő alkalmazására vonatkozó ajánlások) című A mellékletét (Allandó Iroda, 1994). Ez a dokumentum elérhető angolul a < www.hcch.net > weboldal „Intercountry Adoption” (nemzetközi örökbefogadás) pont „Special Commissions” (különbizottságok) alpontjának „Previous Special Commissions” (korábbi különbizottságok) részében. A nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Egyezmény működéséről részletesebben lásd a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Egyezmény bevált gyakorlatára vonatkozó útmutatót (idézett mű, 2. lábjegyzet).

⁵⁶² 6. cikk. Lásd fent a **4.13-4.18. pontot**.

⁵⁶³ Lásd például az ENSZ menekültügyi főbiztosa nemzetközi védelemről szóló, 2001. szeptember 13-i A/AC.96/951. sz. megjegyzésének 85. pontját, amely elérhető: a

széleskörűbb alkalmazását szolgálja annak olyan gyermekekre történő alkalmazása, akik az országokban lévő zavargások miatt „kénytelenek elhagyni a lakóhelyüket”.

- 13.60. A szokásos tartózkodási hellyel nem rendelkező gyermekek esetén (6. cikk (2) bekezdés), ha később kiderül, hogy a gyermek **rendelkezik** szokásos tartózkodási hellyel, a gyermek tartózkodása szerinti szerződő állam joghatósága az Egyezmény alapján a 11. és 12. cikk szerinti rendelkezésekre korlátozódik.⁵⁶⁴

13. példa (J)

Az A szerződő államban történt természeti katasztrófát követően több ezer ember kényszerül elhagyni lakóhelyét. A B szerződő államba érkezők között van egy árvává vált 10 éves fiú és 8 éves húga. A 6. cikk alapján B szerződő állam joghatóságot gyakorolhat a gyermekek tartós gondozására vonatkozó intézkedések meghozatalához. Mielőtt azonban a tartós gondozással kapcsolatos intézkedést meghoznák, A és B szerződő állam hatóságai együttműködnek annak érdekében, hogy a gyermekek helyzetéről minél több információt megtudjanak és megpróbálják felkutatni családtagjaikat⁵⁶⁵. Ezalatt B szerződő állam meghozza a gyermekek védelméhez általa szükségesnek ítélt intézkedéseket. Az együttműködés lezárását követően, annak végkimenetelétől függően B szerződő állam dönthet úgy például, hogy a szülői felelősséggel egy harmadik államban élő rokont ruház fel, vagy a gyermekeket tartós nevelésbe helyezi. Az Egyezmény alapján ezeket az intézkedéseket minden szerződő államban elismerik és végrehajtják.

13. példa (K)

Egy 11 éves fiú kísérő nélkül A szerződő államba érkezik. Azt állítja, hogy azért kellett ott hagynia B szerződő államot, mert az ott folyó polgárháborúban a szülei és testvérei meghaltak. A szerződő állam joga szerint annak érdekében, hogy a gyermek a menekült jogállást kérelmezze gyámmal kell rendelkeznie. A 6. cikk (1) bekezdése szerint a gyermek tartózkodása szerinti szerződő állam – ebben az esetben A szerződő állam – a gyermek tekintetében általános joghatósággal rendelkezik. Ebbe beletartozik a gyermek számára gyám kijelöléséhez szükséges joghatóság is. A szerződő állam hatóságai ezen túl joghatósággal rendelkeznek a gyermekek gondozására és védelmére vonatkozó intézkedések meghozatalára is.

13. példa (L)

Egy gyermek kísérő nélkül A szerződő államba érkezik és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államot nem lehet megállapítani. A 6. cikk (2) bekezdése szerint A szerződő állam hatóságai védelmi intézkedést hoznak a gyermek gondozására vonatkozóan. Egy hónappal később megállapítják, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam B nem szerződő állam, és a gyermek azt nem menekültként vagy lakóhelyét elhagyni kényszerülő gyermekként hagyta el. E megállapítás ellenére a korábban a gyermekekre vonatkozóan a 6. cikk szerint meghozott védelmi intézkedések továbbra is hatályban maradnak, bár a joghatóság alapja a körülmények megváltozása miatt megszűnt⁵⁶⁶. Amennyiben B nem szerződő állam hatóságai a gyermekekre vonatkozó határozatot hoznak, A

< <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3bb1c6cc4.html> > weboldalon (utoljára módosítva 2013 augusztusában), és a „Report of the Working Group [of April 1994] to study the application to refugee children of the Hague Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption” (az [1994 áprilisi] bizottságközi munkacsoport gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, 1993. május 29-i Hágai Egyezmény menekült gyermekekre való alkalmazásáról szóló jelentése) 12. pontját – elérhető angolul a < www.hcch.net > weboldal fenti 561. lábjegyzetben meghatározott pontjában. Lásd a fenti **4.16-4.19. pontot** és a magyarázó jelentés 45. pontját.

⁵⁶⁴

⁵⁶⁵ 30. cikk.

⁵⁶⁶ 14. cikk.

szerződő állam külföldi határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó nemzeti joga határozza meg a külföldi határozat joghatásait.

*A jövőben – mivel a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államot megállapították – A szerződő állam hatóságai a 6. cikk (2) bekezdése szerint nem rendelkeznek joghatósággal a gyermekre vonatkozó további védelmi intézkedések meghozatalához. Ehelyett az Egyezmény alapján csak az Egyezmény 11. és 12. cikke szerinti védelmi intézkedések meghozatalára lesznek jogosultak⁵⁶⁷. Mindazonáltal, ahogyan azt a fenti **3.11-3.13. pontban** láthattuk, mivel a gyermek szokásos tartózkodási helyeként egy nem szerződő államot határoztak meg, A szerződő állam a nemzeti jogában meghatározott joghatósági rendelkezések alapján hozhat védelmi intézkedéseket. Ha azonban így cselekszik, ezeket az intézkedéseket az Egyezmény alapján nem kell elismerni és végrehajtani.*

b) Megszökött, elhagyott és emberkereskedelem áldozatául esett gyermekek

- 13.61.** Előfordulhat, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyét az 5. cikkhez szükséges mértékben meg lehet állapítani, de az a szerződő állam, amelynek területén a gyermek tartózkodik a 11. és 12. cikk alapján továbbra is jogosult lehet a gyermekre vonatkozó intézkedéseket hozni. Ez történhet például a megszökött, elhagyott, vagy határokon átnyúló emberkereskedelem áldozatává vált gyermekek esetén.⁵⁶⁸
- 13.62.** A 11. és 12. cikkeken alapuló joghatóság feltételezi, hogy az intézkedések csak korlátozott ideig maradnak hatályban, és a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam kell, hogy a gyermek gondozását biztosítsa⁵⁶⁹. Annak a szerződő államnak a hatóságai, amelyben a gyermek tartózkodik, együtt kell működjenek a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állammal annak érdekében, hogy a gyermek számára a legmegfelelőbb tartós gondozási megoldást kidolgozzák.
- 13.63.** Fontos kiemelni, hogy ha a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságai valamilyen okból nem képesek a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalára, akkor az a szerződő állam, amelyben a gyermek tartózkodik köteles a gyermek tartós gondozását megszervezni. Amíg a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam nem hoz védelmi intézkedéseket, a gyermek védelmére vonatkozó joghatóság a sürgős és átmeneti helyzetekben⁵⁷⁰ azt a szerződő államot illeti meg, amelyben a gyermek tartózkodik. Emellett a konkrét helyzettől függően annak a szerződő államnak a hatóságai, amelyben a gyermek tartózkodik az Egyezmény 9. cikke alapján kérelmezhetik az általános joghatóság átruházását is. Erre természetesen csak akkor van lehetőség, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam szintén **szerződő** állam, és a joghatóság átruházásának egyéb feltételei is teljesülnek⁵⁷¹.

⁵⁶⁷ Amennyiben A szerződő államban a védelmi intézkedéseket a jövőben a 11. vagy 12. cikkre alapozva hozzák meg, azokat a törvény erejénél fogva elismerik és végrehajtják a többi szerződő államban. Azt, hogy az intézkedéseket B **nem szerződő** államban elismerik-e vagy végrehajtják-e természetesen B nem szerződő állam saját nemzetközi magánjogi szabályai határozzák meg.

⁵⁶⁸ Lásd a fenti 3. lábjegyzetet az 1996. évi Egyezmény, valamint a *gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló, a gyermek jogairól szóló egyezményhez fűzött fakultatív jegyzőkönyv* (New York, 2000. május 25.) rendelkezéseinek kiegészítő jellegéről.

⁵⁶⁹ Lásd fent a **6. és 7. fejezetet**.

⁵⁷⁰ Vagyis az Egyezmény 11. vagy 12. cikke szerint.

⁵⁷¹ Lásd a fenti, a joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezésekről szóló **5. fejezetet** – a rendelkezések csak **szerződő államok** között alkalmazhatók. Lásd még a 9. cikk (1) bekezdése szerinti feltételt, amely szerint a joghatóság átruházását kérelmező szerződő államnak a 8. cikk (2) bekezdésében szereplő szerződő államnak kell lennie.

- 13.64. Az Egyezmény emellett a szerződő államok együttműködésére vonatkozó rendelkezéseket is tartalmaz a védelmet igénylő gyermekek felkutatása kapcsán⁵⁷².

13. példa (M)

Egy B szerződő államból származó 14 éves lányt emberkereskedők A szerződő államba visznek és dolgozni kényszerítik. A szerződő állam hatóságai a 11. és 12. cikkek szerint joghatósággal rendelkeznek a gyermekre vonatkozó intézkedések meghozatalához, számára ideiglenes gyámot rendelhetnek és megszervezhetik az azonnali gondozását, de fel kell venniük a kapcsolatot és együtt kell működniük B szerződő állam hatóságaival annak érdekében, hogy a gyermek tartós gondozásának feltételeit kidolgozzák⁵⁷³.

13. példa (N)

Egy 13 éves fiú megszökik az A szerződő államban lévő otthonából és B szerződő államba érkezik. Az apa sejti, hogy a gyermek B szerződő államban van, mivel B szerződő államban élő rokonok látni vélték a fiút. A szülők B szerződő állam központi hatóságához fordulnak segítségért⁵⁷⁴. A központi hatóság felvilágosítja őket B szerződő állam olyan jogszabályairól és szolgáltatásairól, amelyek segítségül szolgálhatnak a szülőknek⁵⁷⁵. A központi hatóság emellett segítséget nyújt a gyermek hollétének felkutatásához⁵⁷⁶.

A gyermek hollétének felderítése után B szerződő állam meghozza a gyermek védelméhez szükséges intézkedést és őt ideiglenes állami gondozásba veszi⁵⁷⁷. A szülők B szerződő államba kívánnak utazni annak érdekében, hogy a gyermeket hazavigyék. Ez megelőzően A és B szerződő állam hatóságai az ügyben szorosan együtt kell hogy működjenek annak érdekében, hogy ez a megoldás a gyermek számára biztonságos és megfelelő. Az eset körülményeitől függően a gyermek visszavitelére csak (az ügyben általános joghatósággal rendelkező) A szerződő állam a gyermek visszavitt követő biztonságát garantáló védelmi intézkedéseinek meghozatalát követően kerülhet sor⁵⁷⁸.

13. példa (O)

Egy 13 éves lány 20 éves barátjával megszökik A szerződő államból. A lány és barátja eredetileg azért érkeznek B szerződő államba, hogy ott közösen új életet kezdjenek. B szerződő államban a lány barátja összetűzésbe kerül a rendőrséggel és a pár C szerződő államba menekül.

Ezalatt a gyermek szülei A szerződő államban bejelentették a lány eltűnését. A szülők aggódnak gyermekük épségéért, mivel tudják, hogy a barátjának bűnügyi előélete van. A szülők A szerződő állam központi

⁵⁷² 31. cikk c) pont – lásd még a fenti **11. fejezetet**.

⁵⁷³ 30. cikk.

⁵⁷⁴ Ebben a példában a szülők közvetlenül B szerződő állam központi hatóságához fordulnak, mivel úgy gondolják, hogy a gyermekük B szerződő államban van. A szülők ehelyett természetesen a saját szokásos tartózkodási helyük szerinti A szerződő állam központi hatóságához is fordulhatnak. A szerződő állam központi hatósága ezután továbbítaná kérelmet B szerződő állam központi hatóságának.

⁵⁷⁵ 30. cikk (2) bekezdés.

⁵⁷⁶ 31. cikk c) pont.

⁵⁷⁷ 11. cikk.

⁵⁷⁸ Elszökött gyermek esetén kiemelten fontos a gyermek meghallgatása és különösen azoknak az okoknak a meghatározása, hogy miért szökött meg annak mérlegelése során, hogy a gyermek tekintetében milyen védelmi intézkedést szükséges meghozni és a védelmi intézkedés sürgős vagy hosszú távon érvényesülő legyen (lásd az UNCRC 12. cikkében meghatározott követelményeket). A szerződő államok hatóságai közti szoros együttműködés szintén nagy jelentőségű például annak megállapításához, hogy felmerültek-e a gyermekkel kapcsolatban korábban is gyermekvédelmi problémák, illetve, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatóságai már kapcsolatba kerültek-e a családdal.

hatóságához fordulnak a gyermek hollétének felkutatása érdekében⁵⁷⁹. Mivel a szülők csak nagyon korlátozott információval rendelkeznek arról, hogy hol lehet a lányuk, az A szerződő állam központi hatósága által indított, gyermek felkutatására irányuló eljárás lassan halad.

C szerződő államban egy hónappal később a lány barátja megint összetűzésbe keveredik a rendőrséggel és a lányra a hatóságok is felfigyelnek. A hatóságok eljárást kezdeményeznek, és mivel azt állapítják meg, hogy a lány veszélyes helyzetben van, a 11. cikk alapján meghozzák a védelméhez szükséges intézkedéseket és ideiglenes nevelésbe veszik. A hatóságok A szerződő állam központi hatóságához fordulnak és értesítik őket a gyermek joghatóságukon belüli tartózkodásáról és a meghozott védelmi intézkedésekről.

A lány azonban megszökik és a barátjával késlekedés nélkül D szerződő államba költözik. A 36. cikk alapján C szerződő állam hatóságai (miután kiderítik, hogy a lány D szerződő államba menekült) értesítik D szerződő államot a lányt fenyegető veszélyről és az általuk meghozott intézkedésekről. Ezeket az intézkedéseket a törvény erejénél fogva elismerik D szerződő államban és a többi szerződő államban is. C szerződő állam hatóságai – ahogyan azt a bevált gyakorlat megkívánja – értesítik A szerződő államot, hogy a lány az állam területét elhagyta és D szerződő államban található.

Ebben az esetben bármely olyan szerződő állam, ahol a lány tartózkodik joghatósággal rendelkezik a rá vonatkozó sürgős és átmeneti intézkedések meghozatalához (az Egyezmény 11. és 12. cikkei alapján). Mivel azonban a lány „szokásos tartózkodási helye” továbbra is A szerződő államban van, kizárólag ez a szerződő állam jogosult a lánnyal kapcsolatos hosszútávú védelmi intézkedések meghozatalára (5. cikk). Ebben a példában D szerződő állam hatóságai vagy elismerik és végrehajtják a C szerződő állam által hozott védelmi intézkedéseket, vagy – amennyiben szükségesnek ítélik – a 11. cikk alapján a gyermek tekintetében új védelmi intézkedést hoznak.

A régóta „szökésben lévő” gyermek esetén, ha az ügy körülményei alapján a gyermek „szokásos tartózkodási helye” megszűnik, az a szerződő állam, amelyben a gyermek tartózkodik dönthet úgy, hogy az Egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése alapján általános joghatósággal rendelkezik a gyermekre vonatkozó hosszútávú védelmi intézkedések meghozatalához. Nem szabad azonban elhamarkodottan úgy határozni, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye megszűnt⁵⁸⁰.

13. példa (P)

Egy 11 éves gyermek szokásos tartózkodási helye szüleivel E szerződő államban van. A gyermeket szülei E szerződő állam tudomása nélkül hosszú távra F szerződő államba küldik, hogy apai nagynénjének segítsen és oktatásban részesüljön. A gyermeknek 6 hónapos látogató vízum van. A nagynéni nem kíséri meg a gyermek bevándorlási helyzetének tisztázását és nem küldi iskolába – a gyermek ténylegesen háztartási alkalmazottként él.

Négy évvel a gyermek F szerződő államba érkezését követően a hatóságok a nagynéni szomszédjától értesülnek a helyzetről. Az illetékes hatóságok a helyzet felmérését követően azonnal intézkednek a gyermek állami gondozásba vételéről. A további vizsgálatok idejére a gyermeket nevelőszülőkhez adják. Az 1996. évi Egyezmény 5. cikke alapján a hatóság megállapítja, hogy a gyermek új szokásos tartózkodási helye F szerződő államban van.

⁵⁷⁹

31. cikk c) pont.

⁵⁸⁰

Lásd a fenti **4.16-4.19. pontot** és a lenti **13.83-13.87. pontot**.

A 32. cikk szerint F szerződő állam illetékes hatósága a központi hatóság segítségével felveszi a kapcsolatot E szerződő állam központi hatóságával annak érdekében, hogy a gyermekről és családjáról információkat szerezzenek be. F szerződő állam illetékes hatósága meg kívánja vizsgálni, hogy a gyermek E szerződő államba a szüleihez történő visszavitele szolgálhat-e a gyermek tartós gondozását biztosító megoldásként (pl. ha a szülők egyáltalán nem voltak tisztában a gyermek helyzetével, mert az apai nagynéni hazudott nekik). E szerződő állam illetékes hatósága értesíti F szerződő államot, hogy a szülők nem kívánják, hogy a gyermek a gondozásukba visszatérjen. A hatóság jelenti továbbá, hogy a gyermek E szerződő államban nem rendelkezik további rokonokkal, akik a gondozását el tudnák látni. Ezeknek az információknak a birtokában F szerződő állam illetékes hatósága a gyermek hosszútávú védelmét biztosító intézkedéseket hoz.

c) Gyermek egy államból egy másikba költözése olyan esetekben, amelyekben hatóság is részt vett

13.65. Nagy mértékben nő azoknak az ügyeknek a száma, amelyekben a szülők azért költöztetik gyermeküket másik államba, hogy elkerüljék a gyermekvédelmi vizsgálatokat és eljárásokat a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államban⁵⁸¹. Ebben a részben arra vonatkozó információkat talál, hogy az 1996. évi Egyezmény hogyan nyújthat segítséget ilyen esetben. Két különböző helyzet állhat elő:

13.66. 1. Ha már hoztak védelmi intézkedést:

Amennyiben a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam a gyermek tekintetében már hozott védelmi intézkedést (pl. a gyermeket állami gondozásba vevő végzést), és a szülők ezt követően költöztetik a gyermeket egy másik szerződő államba, például azért, hogy ezt az intézkedést ne kelljen betartaniuk, az 1996. évi Egyezmény mindkét szerződő állam számára biztosít olyan eszközöket, amelyekkel ez a helyzet megoldható. Először is a védelmi intézkedés az 1996. évi Egyezmény alapján elismerhető és végrehajtható abban a szerződő államban, ahová a gyermeket költöztették⁵⁸². Ez lehetővé teszi, hogy a gyermek visszakerüljön a szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam illetékes hatóságainak gondozásába. Az védelmi intézkedés gyors és hatékony elismerése és végrehajtása, valamint az információk illetékes hatóságok általi megszerzése érdekében az 1996. évi Egyezmény együttműködésre vonatkozó rendelkezéseit lehet alkalmazni⁵⁸³. Emellett amennyiben az ügy sürgősnek minősül, az 1996. évi Egyezmény joghatósággal ruházza fel azt a szerződő államot, amelybe a gyermeket elvitték, hogy a gyermek ebben az államban való tartózkodása alatt meg hozza a gyermek védelméhez szükséges intézkedéseket (11. cikk)⁵⁸⁴.

⁵⁸¹ Erre a jelenségre néhány példa: az angol *Tower Hamlets London Borough Council kontra MK* és mások ítélet [2012.] EWHC 426 (Fam), illetve az Európai Bíróság ítéletei: a 2007. november 27-i C-435/06 ítélet, és a 2009. április 2-i C-523/07 ítélet.

A különbizottság (I. rész) tárgyalásai során a Nemzetközi Szociális Szolgálat („ISS”) megjegyezte, hogy „egyre nő azoknak az eseteknek a száma”, amelyekben a szülők azért költöztetik gyermeküket másik államba, hogy elkerüljék a gyermekvédelmi vizsgálatokat és eljárásokat a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti államban.

⁵⁸² Az 1996. évi Egyezmény elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezéseiről lásd a fenti **10. fejezetet**.

⁵⁸³ Erről lásd a fenti **11. fejezetet**.

⁵⁸⁴ Erről lásd a fenti **6. fejezetet**.

Amennyiben mindkét állam tagja az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezménynek is és ez az egyezmény közöttük hatályba lépett,⁵⁸⁵ az ügy körülményeitől függően lehetőség van arra is, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam a gyermek visszavitelét az 1980. évi Egyezmény alapján kérelmezze – amennyiben az Egyezményben támasztott feltételek teljesülnek.

- 13.67. 2. Amennyiben gyermekvédelmi vizsgálat van folyamatban, de még nem hoztak védelmi intézkedést és nem indítottak eljárást⁵⁸⁶:

Ebben az esetben nincs olyan védelmi intézkedés, amely az 1996. évi Egyezmény alapján elismerhető és végrehajtható abban a szerződő államban, ahová a gyermeket költöztették. Emellett az eset összes körülményére tekintettel és az illetékes hatóság által az elvitelig tett lépések függvényében akkor is, ha mindkét érintett állam tagja az 1980. évi Hágai Gyermekelviteli Egyezménynek, nem valószínű, hogy a hatóság vizsgálata elégséges ahhoz, hogy az (1980. évi Egyezmény szerinti) „felügyeleti jogokat” megállapítsák annak érdekében, hogy az Egyezmény alapján a gyermek visszavitelét lehessen követelni⁵⁸⁷.

- 13.68. Az 1996. évi Egyezmény továbbra is kiemelten fontos ilyen esetekben, és jelentős segítséget nyújthat a szerződő államoknak a gyermek helyzetének megoldásában. Például:

▪ **Az együttműködésre vonatkozó rendelkezések**⁵⁸⁸

Az Egyezmény 36. cikke kötelezi azokat a szerződő államokat, amelyek védelmi intézkedést hoztak vagy ilyen intézkedés meghozatalát mérlegelik, amennyiben úgy gondolják, hogy a gyermek „komoly veszélynek van kitéve” és amennyiben tájékoztatást kapnak arról, hogy a gyermek tartózkodási helye egy másik államba került, vagy a gyermek másik államban tartózkodik,⁵⁸⁹ hogy tájékoztassák ezen másik állam hatóságait a „fennálló veszélyről és a meghozott vagy mérlegelt intézkedésekről”. Ez a rendelkezés általában azt a szerződő államot kötelezi, amelyből a gyermeket elvitték, hogy tájékoztassa azt az államot, ahová a gyermeket elvitték a gyermek helyzetéről. Ez felhívja utóbbi állam figyelmét a gyermek esetleges felkutatásának⁵⁹⁰ és lehetséges további intézkedések meghozatalának szükségességére.

Egy másik rendelkezés, amely segítségül szolgálhat az Egyezmény 34. cikke. Amennyiben az érintett szerződő államok valamelyike a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedés meghozatalát mérlegeli (amely ilyen helyzetben szükséges lehet a gyermek folyamatos védelmének biztosításához), kérelmezhetik a másik szerződő állam illetékes hatóságától, hogy számukra adja meg a gyermek védelméhez szükséges tájékoztatást. Például az a szerződő állam, amelybe a gyermeket elvitték, információt kérhet a gyermek háttéréről és családi előéletéről annak érdekében, hogy a hatóságok eldönthessék, hogy az ügy sürgősnek minősül-e és szükséges-e

⁵⁸⁵ Lásd az 1980. évi Egyezmény 38. cikkét, amely az 1980. évi Egyezmény szerződő államok között hatálybalépéséhez szükséges eljárást tartalmazza abban az esetben, ha az egyik szerződő állam az Egyezménybe belépett.

⁵⁸⁶ Lásd fent a **11. (E) példát**.

⁵⁸⁷ Lásd az INCADAT (< www.incadat.com >) „Case Law Analysis” (az ítélezési gyakorlat elemzése) pontjának kommentárját, amely kimondja, hogy a hatóság az 1980. évi Egyezmény alapján a gyermek feletti felügyeleti joggal rendelkezhet annak érdekében, hogy számára a visszavitelre irányuló jogorvoslat alkalmazható legyen.

⁵⁸⁸ Erről lásd a fenti **11.18-11.22. pontot**.

⁵⁸⁹ A 36. cikk alkalmazásakor nem szükséges, hogy ez az állam az 1996. évi Egyezmény **szerződő** állama legyen: lásd a fenti **11.18. és azt követő pontokat**.

⁵⁹⁰ A 31. cikk c) pontja szerint e tekintetben a másik szerződő állam közvetlenül is kérelmet nyújthat be.

védelmi intézkedések meghozatal.

Általánosságban elmondható, hogy fontos, hogy az érintett szerződő államok illetékes hatóságai – amennyiben szükséges a központi hatóságai közreműködésével – egyértelműen és hatékonyan kommunikáljanak egymással és összehangolják intézkedéseiket annak érdekében, hogy a gyermek folyamatos védelme biztosítva legyen⁵⁹¹.

▪ **A joghatóságra vonatkozó rendelkezések**

Az Egyezmény joghatóságra vonatkozó rendelkezései egyértelmű szabályokat tartalmaznak arra nézve, hogy melyik szerződő állam rendelkezik joghatósággal a gyermekre vonatkozóan. Az Egyezmény szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam rendelkezik általános joghatóság a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalához⁵⁹². Ilyen körülmények között általában úgy tekintik, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye továbbra is abban a szerződő államban van, amelyből a gyermeket szülei elvitték. Ebben az esetben a gyermek védelmét hosszú távon biztosító intézkedések meghozatalára továbbra is ez a szerződő állam jogosult (és ezeket az intézkedéseket az Egyezmény alapján elismerik és végrehajtják a többi szerződő államban is). Emellett ha az ügy sürgősnek minősül, az a szerződő állam, amelyben a gyermek tartózkodik joghatósággal rendelkezik az átmeneti időszakban a gyermek védelméhez szükséges intézkedések meghozatalára. Az ilyen intézkedések hatályukat veszítik, amint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam intézkedést hoz – 11. cikk (2) bekezdés.

Végül pedig az 1996. évi Egyezmény 7. cikkét szintén mindkét szerződő államnak alkalmaznia kell⁵⁹³.

▪ **Az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezések**

Az 1996. évi Egyezmény ezen rendelkezései azért fontosak továbbra is, mert biztosítják, hogy amennyiben egy szerződő állam védelmi intézkedést hoz, azt a törvény erejénél fogva elismerik a többi szerződő államban és azok ott végrehajthatóak lesznek.

13.69. Végezetül megjegyzendő, hogy ezekben az esetekben az ügy minden szakaszában fontos, hogy a szerződő államok egyértelműen, hatékonyan és a helyzet leggyorsabb megoldását szem előtt tartva, a gyermek mindenek felett álló érdekeire tekintettel járjanak el.

13. példa (Q)

Egy anya és apa gyermekükkel A szerződő államban élnek. Kábítószer függőségük következtében a szülők nem képesek a gyermek gondozására, így a gyermeket a gondozásuk alól kiveszik és A szerződő államban örökbefogadhatóvá nyilvánítják.

Két évvel később az anya újból teherbe esik. A szülők azt állítják, hogy sikeresen leküzdötték függőségüket, és saját maguk kívánják gondozni a születendő gyermeket. A szerződő állam illetékes hatósága megkezdi a helyzet kivizsgálását, de mielőtt döntést hozhatnának az anya idő előtt megszüli a gyermeket. A pár azonnal a szomszédos B szerződő államba menekül, mivel attól tartanak, hogy a gyermeket állami gondozásba vennék.

⁵⁹¹ Lásd: 30. cikk (1) bekezdés. A közvetlen bírósági kommunikációs szintén fontos szerepet játszhat e tekintetben: lásd fent a 147. lábjegyzetet.

⁵⁹² A szokásos tartózkodási hely tényeken alapul, lásd a fenti **13.83. és azt követő pontokat**.

⁵⁹³ A 7. cikk részletes alkalmazásáról lásd a fenti **4. fejezetet** és különösen annak **4.20-4.25. pontját**.

A 36. cikk alapján A szerződő állam hatóságai (központi hatóságuk közreműködésével) haladéktalanul értesíti B szerződő állam illetékes hatóságát (mivel feltételezik, hogy a szülők ide menekültek) az újszülöttet esetlegesen fenyegető veszélyről és az A szerződő állam hatóságai által meghozni tervezett intézkedésekről. A 31. cikk c) pontja alapján kéri emellett, hogy B szerződő állam érintett szervezete (amely lehet a központi hatóság vagy az ezzel a feladattal felruházott egyéb szervezet) nyújtson nekik segítséget a család hollétének felkutatásában.

Az újszülött hollétét felkutatják B szerződő államban és megállapítják, hogy a gyermek a szüleivel egy hostelben él. B szerződő állam hatóságai tájékoztatják erről A szerződő állam hatóságait. B szerződő állam úgy dönt, hogy (a 11. cikk szerint) a gyermek védelme érdekében szükséges sürgős intézkedéseket hozni és a gyermeket B szerződő államban állami gondozásba veszik. Erről értesíti A szerződő államot is. A szerződő állam hatóságai, mivel egyetértenek B szerződő állam azon véleményével, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye továbbra is A szerződő államban van, (az 5. cikk alapján) végzést hoznak a gyermek A szerződő államban történő állami gondozásba vételéről, amíg a gyermek helyzetének végleges megoldására irányuló vizsgálat folyik. Ezt az intézkedést a törvény erejénél fogva elismerik B szerződő államban és ez lehetővé teszi a szerződő államok hatóságainak, hogy a gyermek A szerződő állam illetékes hatóságainak történő átadását megszervezzék (B szerződő állam sürgős intézkedése pedig a 11. cikk (2) bekezdésének megfelelően hatályát veszti).

G. A gyermek vagyona

- 13.70. Az Egyezmény 1. cikke kimondja, hogy a gyermek **vagyonának** a védelmére irányuló intézkedések az Egyezmény hatálya alá tartoznak. Az Egyezmény célja e tekintetben az volt, hogy „pontos szabályokat állítson fel annak meghatározására, hogy a gyermek külföldön lévő vagyonának kezelésével hogyan lehet képviselőt megbízni és neki mik a hatáskörei”⁵⁹⁴. Azt gondolták, hogy ennek szabályozása különösen hasznos lehet olyan vagyona vonatkozó intézkedések esetén, amelyek a gyermekekre szállnak át.⁵⁹⁵
- 13.71. A 3. cikk g) pontja kimondja, hogy a gyermek vagyonának védelmére irányuló intézkedések lehetnek különösen „a gyermek vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés”. „Ez az általános megfogalmazás magába foglalja a [gyermek] vagyonát érintő intézkedéseket, ideértve azokat a befektetésnek vagy engedményezésnek minősülő beszerzéseket, amelyek a beszerzésre tekintettel átszálló vagyona vonatkoznak.”⁵⁹⁶ A gyermek vagyonának védelmére irányuló intézkedések közé tartozhat például a gyermek vagyonának értékesítéséhez szükséges beleegyezések vagy jóváhagyások megadása.
- 13.72. Fontos megjegyezni, hogy az Egyezmény nem érinti a tulajdonjogi rendszereket, és nem tartalmaz a vagyonjoggal kapcsolatos anyagi jogi rendelkezéseket, például a tulajdonra és jogcímekre vonatkozó jogviták esetére⁵⁹⁷. Például ha a földbirtok vagy ingatlan értékesítéséhez egyes szerződő államok minden eladó vagy vevő tekintetében általában külön feltételeket szabnak (pl. a kulturális vagy történelmi

⁵⁹⁴ Magyarázó jelentés 10. pont.

⁵⁹⁵ Ugyanott. Kiemelendő, hogy a gyermek képviselőjének kinevezése és a képviselő hatáskörének meghatározása ugyan az Egyezmény hatálya alá tartoznak, de a vagyon kezelését érintő érdemi döntések nem. Az öröklés ilyen esetei nem tartoznak az Egyezmény hatálya alá (4. cikk f) pont). Lásd a fenti, az Egyezmény tárgyi hatályára vonatkozó **3. fejezet C pontját**.

⁵⁹⁶ Magyarázó jelentés 25. pont.

⁵⁹⁷ Lásd fent a **3.30. és 3.31. pontot**. Ebben a tekintetben fontos kiemelni a tényt, hogy a célvagyonra (trust) vonatkozó intézkedéseket kifejezetten kizárták az Egyezmény hatálya alól; lásd a 4. cikk j) pontját, illetve a fenti **3.43. pontot**.

jellegük miatt különös státuszú, vagy őslakos rezervátumba tartozó földbirtok vagy ingatlan értékesítéséhez szükséges engedélyezés vagy hozzájárulás; illetve a földbirtok vagy ingatlan külföldi általi megvásárlása), és azok nem függnak a tényről, hogy a vagyont a gyermek képviselője kívánja megvásárolni vagy eladni, az értékesítéshez szükséges engedélyezés nem tartozik az Egyezmény hatálya alá.

- 13.73. Az Egyezmény 55. cikke lehetővé teszi a szerződő államok számára, hogy kétoldalú fenntartással éljenek a gyermek területükön található vagyona tekintetében. Először is az 55. cikk (1) bekezdésének a) pontja szerint a szerződő államok a gyermek szokásos tartózkodási helyétől **függetlenül** fenntarthatják hatóságaik joghatóságát a gyermek területükön található vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára. Megjegyzendő, hogy az ilyen fenntartás nem akadályozza meg a másik szerződő államot abban, hogy az Egyezmény alapján az ilyen vagyona vonatkozó intézkedések meghozatalához joghatósággal bírjon. Másodszor azonban az 55. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerint a szerződő államok fenntarthatják a jogot arra, hogy ne ismerjenek el szülői felelősséget vagy intézkedést, amennyiben az összeegyeztethetetlen a hatóságaik által az adott vagyon vonatkozásában hozott intézkedésekkel.
- 13.74. Ezek a fenntartások korlátozhatók bizonyos vagyoni kategóriákra, általában az ingatlan vagyontárgyakra.
- 13.75. Az 55. cikk alapján tett bármilyen fenntartást csak a 60. cikkben meghatározott eljárással lehet megvalósítani és arról értesítik az Egyezmény letéteményesét. A fenntartást feljegyzik az 1996. évi Egyezmény „státusz jegyzékébe”, és közzéteszik a Hágai Konferencia weboldalán (< www.hcch.net >, „Conventions” pont „Convention 34” alpont „Status Table” rész).

13. példa (R)

A gyermek szokásos tartózkodási helye A szerződő államban van, és B szerződő államban vagyonnal rendelkezik. A szerződő államban gyámot jelölnek ki számára, aki vagyonának kezeléséért felelős és a gyermek nevében a B szerződő államban lévő földbirtokot kezeli. A gyámot kijelölő végzést a törvény erejénél fogva elismerik az összes szerződő államban. Amennyiben A szerződő állam (az Egyezmény 40. cikke alapján) az eljárásra jogosultságot bizonyító igazolást állíthat ki, a gyám számára hasznos lehet az ilyen igazolás beszerzése⁵⁹⁸.

13. példa (S)

Egy A szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek B szerződő államba utazik nyaralni. B szerződő államban autóbalesetet szenved és megsérül. Felépülését követően hazamegy A szerződő államba. B szerződő államban bírósági eljárás indul és a gyermek számára jelentős összegű kártérítést ítélnék meg az autóbalesetben szenvedett sérülései kompenzálásaként. Az illetékes hatóság azonban nem talál olyan személyt B szerződő államban, aki a gyermek gyámjaként a nevében az összeget át tudná venni. Ebben az esetben az illetékes hatóság az Egyezmény 12. cikke szerint joghatóságot gyakorolhat és végzésben elrendelheti, hogy B szerződő államban rendeljenek gyámot a gyermek számára, aki a gyermek nevében az összeget ideiglenesen kezeli. A végzés hatálya megszűnik, amint A szerződő állam hatóságai a gyermek számára kijelölik a gyámját. Ellenkező esetben B szerződő állam hatóságai a 9. cikk szerint kérelmezhetik, hogy A szerződő állam illetékes hatósága B szerződő állam bíróságának joghatóságának gyakorlásához járuljon hozzá a gyermek gyámjának kinevezése tekintetében. Amennyiben B szerződő állam illetékes hatósága a hozzájárulást megkapja, végzést hozhat, amelyben a gyermek számára a vagyonának kezelésével megbízott gyámot jelölhet ki.

H. A gyermekek képviselete

- 13.76. A gyermekek helyett korlátozott jogképességük miatt sok esetben képviselőjük jár el. A gyermek „képviselete” általában a gyermek érdekében vagy nevében való eljárást jelenti harmadik személyekkel szemben. Azok a helyzetek, amelyekben erre szükség lehet például a gyermeket érintő bírósági eljárások, vagyoni jogi vagy pénzügyi műveletek és egészségügyi ellátáshoz való hozzájárulás.
- 13.77. A gyermekek képviseletére vonatkozó határozatok egyértelműen az Egyezmény hatálya alá tartoznak. A 3. cikk d) pontja kimondja, hogy a védelmi intézkedések vonatkozhatnak különösen annak a személynek vagy szervnek a kijelölésére és feladataira, amely felelős a gyermek személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a gyermeket. Emellett a szülők, gyámok, vagy más törvényes képviselők „lehetőségei” kifejezés használata a szülői felelősség meghatározásában a gyermekek képviseletére utal⁵⁹⁹.
- 13.78. Ennek megfelelően, ha a szerződő állam hatósága a gyermek képviseletére vonatkozó határozatot hoz, meg kell győződnie arról, hogy az Egyezmény szerint erre joghatósággal rendelkezik. Amennyiben a hatóságok az Egyezmény alapján nem rendelkeznek joghatósággal, ha úgy ítélik meg, hogy az adott esetben alkalmasabbak arra, hogy megítéljék a gyermek mindenek felett álló érdekét kérhetik a joghatóság átruházását (amennyiben a 9. cikk feltételei teljesülnek)⁶⁰⁰. Előfordulhat olyan helyzet, amelyben a **joghatósággal** rendelkező szerződő állam kívánhatja a joghatóság átruházását egy másik szerződő államra, pl. ha a gyermek számára egy másik szerződő államban folyó bírósági eljárásban képviselőt kell kijelölni⁶⁰¹.
- 13.79. Ezeket a védelmi intézkedéseket meghozataluk után az Egyezmény szabályai szerint elismerik és végrehajtják az összes többi szerződő államban.
- 13.80. Amennyiben a „szülői felelősségbe”⁶⁰² beletartozik a gyermek képviselete, a 16. és 17. cikkben szereplő szabályokat kell alkalmazni. Az Egyezmény 16. cikke szabja meg, hogy hogyan kell megállapítani, hogy ki a szülői felelősség **gyakorlója**⁶⁰³. A 17. cikk kimondja, hogy a szülői felelősség **gyakorlására** a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó. Ez azt jelenti, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam szülői felelősséggel bíró személyeket a gyermek képviseletére feljogosító szabályai határozzák meg a képviselet természetét, lehetőségeit és felelősségeit.

13. példa (T)

A állam joga szerint a képviselőként eljáró szülők önállóan jogosultak polgári eljárást indítani a gyermek nevében. B szerződő állam joga szerint mindkét szülőnek bele kell egyeznie az ilyen eljárás megindításába. A család A államban él. Az anya és a gyermek B szerződő államba utaznak. A gyermek autóbalesetet szenved B szerződő államban és az anya itt eljárást kíván indítani. Az anya ezt az apa beleegyezése nélkül megteheti, mivel A állam joga nem követeli azt meg, és A állam a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam.

⁵⁹⁹ 1. cikk (2) bekezdés. Lásd még fent a **3.18-3.24.** pontot.

⁶⁰⁰ 9. cikk. Lásd még a fenti **5. fejezetet**.

⁶⁰¹ 8. cikk. *Uo.*

⁶⁰² 1. cikk (2) bekezdés.

⁶⁰³ Lásd fent a **9. fejezetet**.

- 13.81. Az ügyekben érintett különböző jogrendszerek alkalmazása bizonytalansághoz vezethet a gyermek személyéért vagy vagyonáért felelős személy jogait és lehetőségeit illetően. Az Egyezmény 40. cikke ezért lehetővé teszi, hogy a szülői felelősség gyakorlójának vagy a gyermek védelmével megbízott személynek igazolást állítsanak ki, megszüntetve a bizonytalanságot. Az igazolást a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam, vagy a védelmi intézkedést hozó szerződő állam hatóságai⁶⁰⁴ állíthatják ki. Az igazolásban szerepelnie kell, hogy a képviselő milyen minőségben jogosult eljárni és milyen jogokkal ruházták fel. Ellenkező bizonyíték hiányában el kell fogadni, hogy az igazolásban feltüntetett minőség és jogok az adott személyt illetik⁶⁰⁵.
- 13.82. Az Egyezmény 19. cikke védelmet biztosít a gyermek jogi képviselőjével ügyletet kötő harmadik személyek számára. Ezzel a rendelkezéssel azokat a harmadik személyeket kívánják védeni, akiktől nem várható el, hogy tudják, hogy az ügylet helye szerinti állam gyermek jogi képviselőjeként eljáró személyt kijelölő szabályai az Egyezmény alkalmazandó jogra vonatkozó szabályai miatt nem alkalmazhatóak a gyermekre. Ennek megfelelően amennyiben az ügylet bizonyos feltételeknek megfelel, annak érvényessége nem támadható meg egyedül azon az alapon, hogy a másik személy az Egyezmény rendelkezései által meghatározott jog alapján nem volt jogosult arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el. A feltételek a következők:
- az ügyletet olyan személlyel kötötték, aki a jogügylet megkötésének a helye szerinti állam joga alapján jogosult lenne arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el;
 - a harmadik fél nem tudta és nem is kellett volna tudnia, hogy a szülői felelősségre nézve az Egyezmény által meghatározott jog az irányadó; valamint
 - az ügylet azonos állam területén tartózkodó személyek között jött létre⁶⁰⁶.

13. példa (U)

A szerződő államban – az illetékes hatóság ellenkező rendelkezésének hiányában – mindkét szülő minden esetben eljárhat a gyermek jogi képviselőjeként. B szerződő államban az egyedülálló apa nem járhat el a gyermek jogi képviselőjeként csak, ha bizonyos feltételeknek megfelel.

A gyermek B szerződő államban egyedülálló szülők gyermekeként születik. Később is itt él anyjával. Azok a feltételek, amelyeknek meg kell felelni, hogy az apa a gyermek jogi képviselőjeként eljárhasson nem teljesülnek. A gyermek apja A szerződő állam állampolgára és ott is él. A gyermek őt gyakran látogatja.

Az apa nagypapa meghal és a gyermekre hagyja ritka könyvekből álló gyűjteményét. Az apa A szerződő államban megállapodást köt egy – szintén A szerződő államban élő – harmadik személlyel, aki meg kívánja vásárolni a gyűjteményt.

Ha nem állt fenn olyan körülmény, amely alapján a harmadik személynek tudnia kellett volna, hogy a gyermek feletti szülői felelősséget B szerződő állam joga határozza meg, akkor a gyűjtemény eladásáról szóló megállapodás érvényességét nem lehet megtagadni, és a vevőt nem lehet kizárólag azon az alapon felelősségre vonni, hogy a gyermek jogi képviselőjeként eljáró apa az Egyezmény által meghatározott jog szerint nem volt jogosult eljárni.

⁶⁰⁴ A 40. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a szerződő államok kijelölik azokat a hatóságokat, amelyek az igazolás kiállítására jogosultak.

⁶⁰⁵ A 40. cikkről részletesebben lásd a fenti **11.31. pontot**.

⁶⁰⁶ 19. cikk (2) bekezdés.

I. Kapcsoló elvek

a) A szokásos tartózkodási hely

- 13.83. A szokásos tartózkodási hely az 1996. évi Egyezmény által alkalmazott legfőbb kapcsoló elv és joghatóságot megalapozó tényező⁶⁰⁷. A szokásos tartózkodási hely alkalmazása a modern Hágai Gyermekjogi Egyezmények közös jellemzője⁶⁰⁸. Ezen Egyezmények egyike sem tartalmazza a „szokásos tartózkodási hely” meghatározását, amelyet a megfelelő hatóságoknak eseti jelleggel, az ügy tényei alapján kell meghatározniuk. A „szokásos tartózkodási hely” önálló fogalom, azt az Egyezmény céljaival és nem a nemzeti jog kikötéseivel összhangban kell értelmezni.
- 13.84. A szokásos tartózkodási hely meghatározása különösen fontos az 1980. évi Egyezmény és az 1996. évi Egyezmény alkalmazása során. Fontos kiemelni, hogy az Egyezmény máshogyan használja a szokásos tartózkodási hely kifejezést, mint az 1980. évi Egyezmény. Az 1980. évi Egyezményben a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározása szükséges ahhoz, hogy az 1980. évi Egyezmény megoldásait lehessen alkalmazni és az annak a széleskörűbb problémának a része, hogy a gyermeket jogellenesen vitték-e el vagy tartják vissza. Az 1996. évi Egyezményben a szokásos tartózkodási hely szerepe általánosságban az, hogy eldöntse, hogy melyik szerződő állam hatóságai rendelkeznek a védelmi intézkedések meghozatalához szükséges joghatósággal és, hogy a határozataikat el kell-e ismerni és végre kell-e hajtani a többi szerződő államban. Mivel a szokásos tartózkodási hely ténybeli alapokon nyugvó jogelv, ezért az 1996. évi Egyezmény alkalmazásakor a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározása szempontjából több körülményt is figyelembe kell venni.
- 13.85. A nemzetközi ítélkezési gyakorlatban a „szokásos tartózkodási helyre” vonatkozóan megállapítható néhány tendencia. Ahogy azt fent láthattuk, a szokásos tartózkodási hely fontos szerepet játszik az 1980. évi és az 1996. évi Egyezmények alkalmazása során. Először is, ha egyértelmű bizonyíték van arra, hogy a személy a másik államban új életet kíván kezdeni, akkor az az állam válik az új szokásos tartózkodási helyévé⁶⁰⁹. Másodszor, ha a költözés határozatlan idejű, vagy határozatlan idejű lehet, a költözés megkezdésekor fennálló szokásos tartózkodási hely viszonylag hamar megváltozhat és az új szokásos tartózkodási hely az új állam lesz⁶¹⁰. Ezzel szemben, ha költözés korlátozott időre szól – még akkor is, ha hosszú ideig tart –, számos ítéletben azt állapították meg, hogy az eredeti szokásos tartózkodási hely fennmarad⁶¹¹. Ez történhet különösen, ha a

⁶⁰⁷ Az 5. cikkről részletesebben lásd a fenti **4.4. és azt követő pontokat**.

⁶⁰⁸ A további egyezmények az 1980. évi Gyermekelviteli Egyezmény, a nemzetközi örökbefogadásról szóló, 1993. évi Egyezmény, valamint a 2007. évi Gyermektartási Egyezmény és annak Jegyzőkönyve. Az egyezmények szövege megtalálható a Hágai Konferencia < www.hcch.net > weboldalának „Conventions” pontjában.

⁶⁰⁹ A figyelembe vett szándék általában a **szülők** szándéka. Lásd pl. *DeHaan kontra Gracia* ítélet [2004] 94. sz. AJ (QL), [2004] ABQD 4 [INCADAT hivatkozás: HC/E/CA 576]; *J. ítélet (kiskorú) (jogellenes elvitel: felügyeleti jog)* [1990] 2 AC 562 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UK 2]; *F. ítélet (kiskorú) (gyermek jogellenes elvitele)* [1992] 1 FLR 548, [1992] Fam Law 195 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UK 40]. Fontos kiemelni, hogy egyes ritka esetekben lehetséges, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyét elveszti és nem szerez helyette újat (amely esetben az 1996. évi Egyezmény 6. cikkének (2) bekezdését kell alkalmazni). Ezt azonban lehetőség szerint el kell kerülni – lásd a fenti **4.16-4.19. pontot**.

⁶¹⁰ Lásd *Al Habtoor kontra Fotheringham* ítélet [2001] EWCA Civ 186 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UK 875]; *Callaghan kontra Thomas* ítélet [2001] NZFLR 1105 [INCADAT hivatkozás: HC/E/NZ 413]; *Cameron kontra Cameron* ítélet, 1996 SC 17, 1996 SLT 306, 1996 SCLR 25 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UKs 71]; *Moran kontra Moran* ítélet, 1997 SLT 541 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UKs 74]; *Karkkainen kontra Kovalchuk* ítélet, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 2006) [INCADAT hivatkozás: HC/E/US 879].

⁶¹¹ Lásd *H. ítélet (jogellenes elvitel: szokásos tartózkodási hely: hozzájárulás)* [2000] 3 FCR 412 [INCADAT

szülők megegyeznek, hogy a gyermek meghatározott időt egy másik országban tölt⁶¹². Az egyéb helyzetek vizsgálata általában az alábbi megközelítések valamelyike szerint történik. A „szülő szándékára” alapozó megközelítés a szülők közös, a költözéssel kapcsolatos szándékát veszi figyelembe⁶¹³. A „gyermekközpontú” megközelítés ehelyett a gyermek életében bekövetkező tényeken alapul⁶¹⁴. Az ilyen tények közé tartozik az oktatás, szociális cselekmények, családi kötelékek, illetve azok a tények, amelyek általában a gyermek életét meghatározzák. Voltak olyan esetek is, amelyek során mindkét megközelítést, a szülők szándékát és a gyermek életében történeteket is számításba vették⁶¹⁵. Annak eldöntésére, hogy melyik megközelítést alkalmazzák, egyes bíróságok figyelembe veszik a gyermek életkorát is; minél idősebb a gyermek, annál inkább valószínű, hogy a bíróság értékeli az életében történt eseményeket.

13.86. Nem változtatja meg a gyermek szokásos tartózkodási helyét a gyermek ideiglenes távolléte a szokásos tartózkodási helyétől, például nyaralás, iskolába járás, vagy láthatási és kapcsolattartási jogok miatt.

13.87. A szokásos tartózkodási hely fogalmát az Európai Unió Bírósága⁶¹⁶ (továbbiakban: Bíróság) is tárgyalta a Brüsszel IIa. rendelet kapcsán⁶¹⁷. A Bíróság kimondta, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyét az adott ügy konkrét tényállásában szereplő valamennyi körülmény alapján kell megállapítani. A fogalmat különösen „úgy kell értelmezni, hogy a gyermek tartózkodása együtt jár a szociális és családi környezetbe való, bizonyos fokú beilleszkedéssel. Figyelembe kell venni különösen a család adott tagállam területén való tartózkodásának időtartamát, szabályszerűségét, az e tagállam területén való tartózkodás, illetve az e tagállamba való költözés körülményeit és indokait, a gyermek állampolgárságát, az iskoláztatás helyét és körülményeit, a nyelvismeretet, valamint a gyermeknek az említett tagállamban kialakított családi és szociális kapcsolatait”⁶¹⁸.

hivatkozás: HC/E/UK 478]; *Morris kontra Morris ítélet*, 55 F. Supp 2d 1156 (D. Colo., 1999. aug. 30.) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 306]; *Mozes kontra Mozes ítélet*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 301].

⁶¹² Lásd *Denmark Ø.L.K.*, 2002. április 5., 16. *afdeling*, B-409-02 [INCADAT hivatkozás: HC/E/DK 520].
⁶¹³ Lásd *Re B (Kiskorú jogellenes elvitele)* [1993] 1 FLR 993 [INCADAT hivatkozás: HC/E/UK 173]; *Mozes kontra Mozes ítélet*, 239 F.3d 1067 (9th Cir. 2001) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 301]; *Holder kontra Holder ítélet*, 392 F.3d 1009, 1014 (9th Cir. 2004) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 777]; *Ruiz kontra Tenorio*, 392 F.3d 1247, 1253 (11th Cir. 2004) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 780]; *Tsarbopoulos kontra Tsarbopoulos ítélet*, 176 F. Supp.2d 1045 (E.D. Wash. 2001) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 482]; *Gitter kontra Gitter ítélet*, 396 F.3d 124, 129-30 (2d Cir. 2005) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 776]; *Koch kontra Koch ítélet*, 450 F.3d 703 (7th Cir. 2006) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 878]. Fontos megjegyezni, hogy a *Mozes* ítéletben megfogalmazott megközelítéssel a kilencedik körzet elismerte, hogy elegendő idő elteltével és kellemes tapasztalatok következtében lehetséges, hogy a gyermek élete olyan szorosan kötődik az új országhoz, hogy az az ezzel ellentétes szülői szándék ellenére megváltoztatja a gyermek szokásos tartózkodási helyét.

⁶¹⁴ *Friedrich kontra Friedrich ítélet*, 983 F.2d 1396, (6th Cir. 1993) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 142]; *Robert kontra Tesson ítélet* (6th Cir. 2007) [INCADAT hivatkozás: HC/E/US 935]; *M. ítélet (jogellenes elvitel: szokásos tartózkodási hely)* [1996] 1 FLR 887.

⁶¹⁵ A legfontosabb ítélet ezen a területen: *Feder kontra Evans-Feder ítélet*, 63 F.3d 217, 222 (3rd Cir. 1995) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 83]. Lásd még: *Karkkainen kontra Kovalchuk ítélet*, 445 F.3d 280 (3rd Cir. 1995) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 879]. Ebben az esetben megkülönböztetik a fiatal gyermekek helyzetét, amelyben főleg a szülők közös akaratára támaszkodnak, és az idősebb gyermekek helyzetét, amelyben a szülők akaratára csak kisebb szerepet játszik. *Silverman kontra Silverman ítélet*, 338 F.3d 886 (8th Cir. 2003) [INCADAT hivatkozás: HC/E/USf 530].

⁶¹⁶ 2011. január 1-jét megelőzően „Európai Közösség Bírósága”.

⁶¹⁷ 2009. április 2-i C-523/07. PPU. ítélet. Lásd a Bíróság 2010. december 22-i *Barbara Mercredi kontra Richard Chaffe ítéletét* (C-497/10 PPU), amely szintén ezt a megközelítést követi.

⁶¹⁸ A 2009. április 2-i C-523/07. PPU. ítélet 37-39. pontja. Természetesen amennyiben az itt meghatározott tényezők alapján két vagy több állam is a gyermek szokásos tartózkodási helyének tekinthető, az ügyben eljáró bírósági vagy közigazgatási hatóság feladata annak eldöntése, hogy a konkrét ügyben mely tényezők a jelentősebbek.

b) Tartózkodás

- 13.88. Az 1996. évi Egyezményben sok helyen a gyermek tartózkodását (vagy a gyermek vagyonának fekvését) tekintik kapcsoló elvnek⁶¹⁹. A „tartózkodás” fogalma az érintett szerződő állam területén való fizikai ottlétet jelenti. A fogalomba nem tartozik bele bármiféle tartózkodási engedély: egyedül a gyermek állam területén való fizikai jelenléte elégséges.

c) Állampolgárság

- 13.89. Ez a kapcsoló elv önmagában nem szerepel az 1996. évi Egyezményben, arra mint a joghatóság átruházása során figyelembe veendő tényező hivatkoznak a 8. és 9. cikkekben⁶²⁰. A gyermek állampolgársága szerinti szerződő állam kérelmezheti, hogy a joghatóságot rá ruházzák át, illetve azt a szerződő államot is kérhetik, hogy a joghatóság átruházását fogadja el. A gyermek állampolgársága önmagában nem elég, az állampolgárság szerinti szerződő állammal feltételezni kell, hogy alkalmasabb arra, hogy megítélje a gyermek mindenek felett álló érdekét. Jelentős számú gyermek rendelkezik kettős állampolgársággal. A gyermek állampolgársága szerint bármilyen számú szerződő állam teljesítheti a joghatóság átruházásához a 8. cikkben meghatározott feltételeket.
- 13.90. A 47. cikk a különböző jogot alkalmazó területi egységekkel rendelkező szerződő államokkal foglalkozik és kimondja, hogy az arra az államra való hivatkozást, amelynek a gyermek az állampolgára, az adott állam joga által kijelölt területi egységre való hivatkozásként, vagy ilyen jellegű szabályozás hiányában az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a gyermeknek a legszorosabb a kapcsolata.

d) Szoros kapcsolat

- 13.91. Amennyiben a gyermek és a szerződő állam között „szoros kapcsolat” áll fenn, ennek a szerződő államnak a hatóságai kérhetik a joghatóság átruházását (annak érdekében, hogy a gyermek személyével vagy vagyonával kapcsolatos intézkedést hozhassanak – 9. cikk), vagy őket felkérhetik, hogy a joghatóság rájuk történő átruházását **fogadják el** (8. cikk). Ezt a rendelkezést alkalmazzák, ha feltételezik, hogy ez a szerződő állam alkalmasabb arra, hogy megítélje a gyermek mindenek felett álló érdekét⁶²¹.
- 13.92. Emellett az Egyezmény 32. cikke lehetővé teszi bármely olyan szerződő állam központi hatóságai, illetve hatóságai vagy más szervezetei számára, amellyel a gyermek „szoros kapcsolatban” van, hogy a gyermek helyzetére vonatkozó jelentés kérjen vagy mérlegelje a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam központi hatósága által meghozandó védelmi intézkedések szükségességét⁶²².

⁶¹⁹ Lásd pl. a 6., 11. és 12. cikkeket, amelyekről a fenti **4., 6. és 7. fejezetben** olvashat részletesebben.
⁶²⁰ Lásd a fenti **5.9-5.12. pontot**. A kiskorúak védelméről szóló, 1961. évi Hágai Egyezményben azonban az állampolgárság a kapcsoló elv. A 4. cikk lehetővé teszi a gyermek állampolgársága szerinti államnak, hogy joghatóságot gyakoroljon és a gyermek személyére vagy vagyonára vonatkozó védelmi intézkedést hozzon, amennyiben úgy ítéli meg, hogy a gyermek érdeke ezt megkívánja és erről a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam hatóságait értesíti.

⁶²¹ Lásd a fenti, a joghatóság átruházásáról szóló **5. fejezetet**.

⁶²² Lásd a fenti **11.24. pontot**.

- 13.93. Végül pedig az 1996. évi Egyezmény alkalmazása során a „szoros kapcsolat” teszt segítségével szolgálhat a 15. cikk (2) bekezdésében meghatározott fórum jogától különböző jog alkalmazásában is⁶²³.
- 13.94. Ebben a tekintetben azonban különbséget kell tennünk a teszt 15. cikk és 8., 9., és 32. cikk szerinti alkalmazása között. A 15. cikk szerint a joghatóságot gyakorló szerződő állam kivételesen alkalmazhatja vagy figyelembe veheti olyan másik állam jogát, amellyel **a helyzet** szoros kapcsolatban van. A joghatóság átruházására vonatkozó rendelkezésekben és a 32. cikkben a szoros kapcsolatnak az átruházást kérelmező vagy azt elfogadó (8. és 9. cikk), illetve a jelentést vagy védelmi intézkedés meghozatalát kérő (32. cikk) szerződő állam és **a gyermek** között kell fennállnia.
- 13.95. Az adott ügyben eseti jelleggel kell eldönteni, hogy a gyermek vagy a helyzet, valamint az állam között fennáll-e a „szoros kapcsolat”. Az állam, amellyel a gyermek „szoros kapcsolatban” állhat lehet: a gyermek korábbi szokásos tartózkodási helye szerinti állam, a gyermek gondozására hajlandó családtagok lakóhelye szerinti állam, az az állam, amelyben a láthatási vagy kapcsolattartási joggal rendelkező szülő a szülők különválásakor él, vagy az az állam, amelyben a gyermeknek olyan rokonai vannak, akiket rendszeresen meglátogat.

13. példa (V)

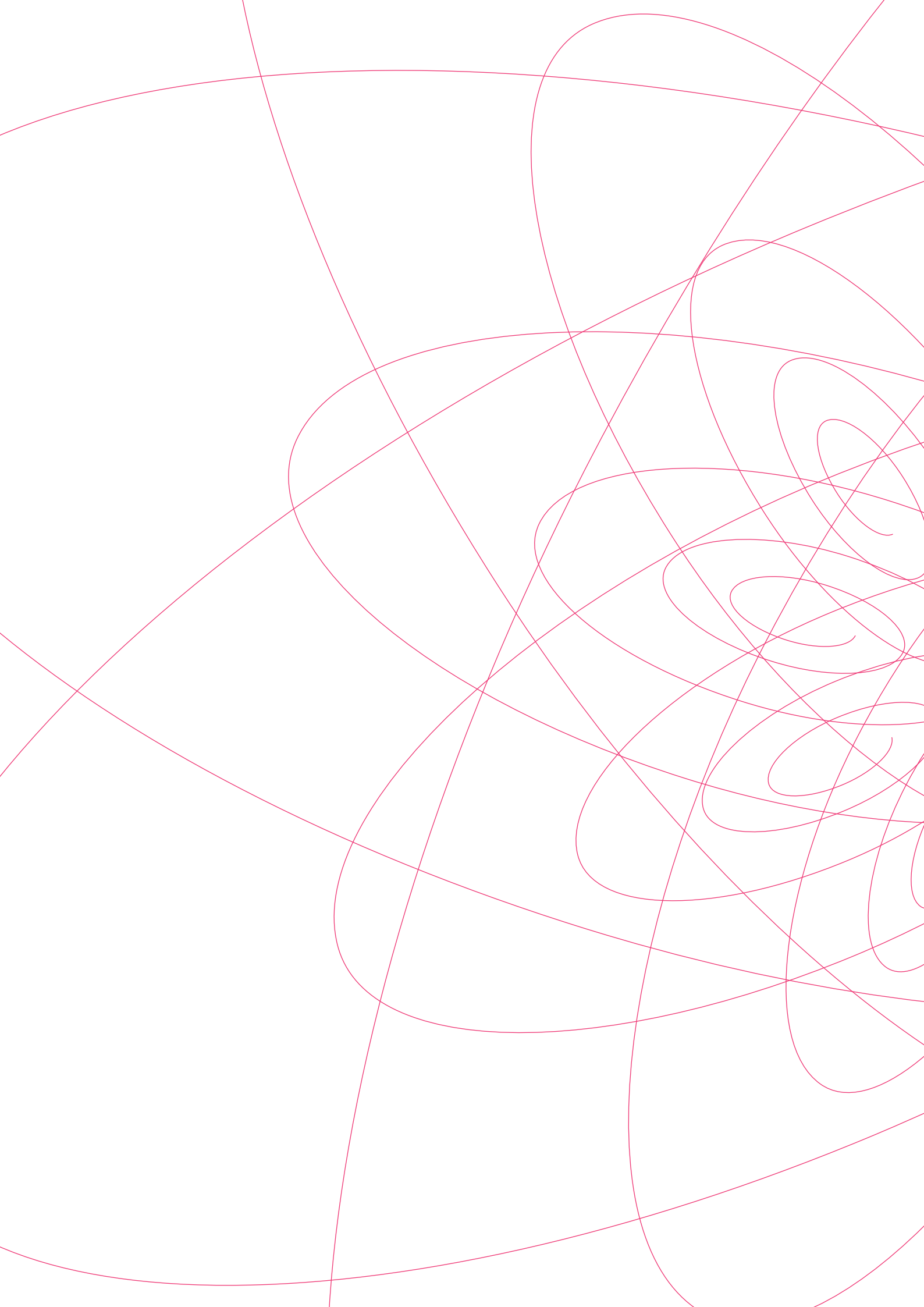
Az A szerződő állam hatóságai előtt a házasság felbontására irányuló eljárás indul. A 10. cikkben szereplő feltételek teljesülnek, és a hatóságok joghatósággal rendelkeznek a különvált szülők gyermekeire vonatkozó intézkedés meghozatalához. A gyermekek szokásos tartózkodási helye B szerződő államban van, és továbbra is ott fognak élni. A szokásos tartózkodási hely ez esetben „szoros kapcsolatnak” minősül és A szerződő állam hatóságai erre hivatkozva döntéshozataluk során B szerződő állam jogát alkalmazhatják⁶²⁴.

⁶²³

Lásd a fenti **9.2. pontot**.

⁶²⁴

15. cikk (2) pont, lásd a fenti **9.2. pontot**.

I. melléklet

Az 1996. október 19-én kelt Egyezmény szövege a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról

34. A SZÜLŐI FELELŐSSÉGGEL ÉS A GYERMEKEK VÉDELME SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEKKEL KAPCSOLATOS EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL, VALAMINT AZ ILYEN ÜGYEKRE IRÁNYADÓ JOGHATÓSÁGRÓL, ALKALMAZANDÓ JOGRÓL, ELISMERÉSRŐL ÉS VÉGREHAJTÁSRÓL SZÓLÓ EGYEZMÉNY

(Kelt Hágában, 1996. október 19. napján)

A jelen Egyezményt aláíró államok,

tekintettel arra az igényre, hogy nemzetközi helyzetekben fejleszteni kell a gyermekek védelmét,

azzal a kívánsággal, hogy a gyermekek védelmét szolgáló intézkedések vonatkozásában elkerüljék a joghatóság, az alkalmazandó jog, az elismerés és végrehajtás terén a jogrendszereik közötti összeütközéseket,

emlékeztetve a nemzetközi együttműködés fontosságára a gyermekek védelme érdekében,

megerősítve, hogy elsődlegesen a gyermek mindenek felett álló érdekét kell figyelembe venni, megállapítva, hogy *a kiskorúak védelme tekintetében a hatóságok hatásköreiről és az alkalmazandó jogról szóló, 1961. október 5-én kelt egyezmény átdolgozásra szorul,*

azzal az óhajjal, hogy e célból a *Gyermek jogairól szóló, 1989. november 20-án kelt ENSZ-egyezményt* figyelembe véve közös rendelkezéseket állapítsanak meg,

a következő rendelkezésekben állapodnak meg:

I. FEJEZET – AZ EGYEZMÉNY HATÁLYA

1. cikk

- (1) A jelen Egyezmény céljai a következők:
 - a) annak meghatározása, hogy mely állam hatóságainak van joghatósága a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára;
 - b) annak a meghatározása, hogy ezeknek a hatóságoknak joghatóságuk gyakorlása során mely jogot kell alkalmazniuk;
 - c) a szülői felelősségre alkalmazandó jog meghatározása;
 - d) e védelmi intézkedések valamennyi szerződő államban való elismerésének és végrehajtásának a biztosítása;
 - e) az ezen Egyezmény céljainak eléréséhez szükséges együttműködés kialakítása a szerződő államok hatóságai között.
- (2) Ezen Egyezmény alkalmazása során a „szülői felelősség” fogalma magában foglalja a szülői felügyeleti jogot vagy más, ehhez hasonló felügyeleti kapcsolatot, amely meghatározza a gyermek személyével és vagyonával kapcsolatban a szülők, gyámok vagy más törvényes képviselők jogait, lehetőségeit és felelősségét.

2. cikk

Az Egyezményt a gyermekekre születésük pillanatától a 18. életévük betöltéséig kell alkalmazni.

3. cikk

Az 1. cikkben említett intézkedések különösen a következőkre vonatkozhatnak:

- a) a szülői felelősséggel való felruházás, annak gyakorlása, megszüntetése, korlátozása, valamint átruházása;
- b) felügyeleti jogok, ezen belül a gyermek személyének a gondozásához fűződő jogok és különösen a gyermek lakóhelyének meghatározására vonatkozó jog, valamint a láthatási jogok, beleértve azt a jogot, hogy a gyermeket korlátozott időre a gyermek szokásos tartózkodási helyétől eltérő helyre vigyék;
- c) gyámság, gondnokság és hasonló intézmények;
- d) annak a személynek vagy szervnek a kijelölése és feladatai, amely felelős a gyermek személyéért vagy vagyonáért, képviseli vagy támogatja a gyermeket;
- e) a gyermek nevelőszülőknél való elhelyezése, intézményi gondoskodásba helyezése, *kafala* vagy hasonló intézmény által számára gondozás biztosítása;
- f) a gyermekért felelős személy által nyújtott gondozás hatóság általi felügyelete;
- g) a gyermek vagyonának kezelése, megőrzése és az azzal való rendelkezés.

4. cikk

Az Egyezmény nem alkalmazható:

- a) a szülő-gyermek kapcsolat megállapítására vagy vitatására;
- b) az örökbefogadásról szóló döntésekre, az örökbefogadást előkészítő intézkedésekre, az örökbefogadás érvénytelenítésére vagy visszavonására;
- c) a gyermek családi nevére és utóneveire;
- d) a nagykorúvá válásra;
- e) a tartási kötelezettségek;
- f) a célvagyonra (trust) és az öröklésre;
- g) a társadalombiztosításra;
- h) általános jellegű hatósági intézkedésekre oktatási és egészségügyi ügyekben;
- i) a gyermekek által elkövetett bűncselekmények következtében hozott intézkedésekre;
- j) a menedéjkjogról és a bevándorlásról hozott döntésekre.

II. FEJEZET – JOGHATÓSÁG

5. cikk

- (1) A gyermek személyének vagy vagyonának védelmére irányuló intézkedések meghozatalára a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam bírósági vagy közigazgatási hatóságainak van joghatósága.
- (2) Ha a gyermek szokásos tartózkodási helye egy másik szerződő államra változik, a 7. cikk kivételével az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságainak van joghatósága.

6. cikk

- (1) A menekült gyermekek és olyan gyermekek esetében, akik az országukban lévő zavargások miatt országuk elhagyására kényszerülnek, az 5. cikk 1. bekezdésében meghatározott joghatóság annak a szerződő államnak a hatóságait illeti meg, amelynek területén e gyermekek országuk elhagyása miatt jelen vannak.
- (2) Az előző bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni azokra a gyermekekre is, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem állapítható meg.

7. cikk

- (1) A gyermek jogellenes elvitele vagy visszatartása esetén annak a szerződő államnak a hatóságai, amelyben az elvitelt vagy visszatartást közvetlenül megelőzően a gyermek szokásos tartózkodási helye volt, mindaddig megtartják joghatóságukat, amíg a gyermek más államban nem szerez szokásos tartózkodási helyet, és
 - a) minden felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv el nem fogadja az elvitelt vagy visszatartást; vagy
 - b) a gyermek azon időponttól számított legalább egy éve e másik államban tartózkodik, hogy a felügyeleti joggal rendelkező személy, intézmény vagy más szerv tudomást szerzett vagy tudomást kellett volna hogy szerezzen a gyermek hollétéről, nincs elbírálás alatt az ezen az időszakon belül benyújtott visszaadás iránti kérelem, és a gyermek új környezetébe beilleszkedett.
- (2) A gyermek elvitele vagy visszatartása jogellenesnek minősül, amennyiben:
 - a) sérti az azon állam joga szerint egy személynek, egy intézménynek vagy más szervnek – akár együttesen, akár kizárólagosan – juttatott felügyeleti jogokat, amelyben a gyermeknek az elvitelét vagy visszatartását közvetlenül megelőzően a szokásos tartózkodási helye volt; valamint
 - b) ezeket a jogokat az elvitel vagy visszatartás időpontjában – együttesen vagy kizárólagosan – ténylegesen gyakorolták vagy azok gyakorlásában éppen az elvitel vagy visszatartás akadályozta meg az arra jogosultakat.

A fenti a) pontban említett felügyeleti jogok keletkezhetnek különösen jogszabály, bírósági vagy közigazgatási határozat, vagy az azon állam joga szerint joghatással bíró egyezség alapján.
- (3) Mindaddig, amíg az 1. bekezdésben elsőként említett hatóságok megtartják joghatóságukat, annak a szerződő államnak a hatóságai, amelybe a gyermeket elvitték vagy amelyben visszatartják, a 11. cikk alapján csak olyan sürgős intézkedéseket tehetnek, amelyek a gyermek személyének vagy vagyonának védelmében szükségesek.

8. cikk

- (1) Kivételes esetben az 5. vagy a 6. cikk alapján joghatósággal rendelkező szerződő állam hatósága, ha úgy véli, hogy egy másik szerződő állam hatósága az adott ügyben alkalmasabb arra, hogy megítélje a gyermek mindenek felett álló érdekét,
 - közvetlenül vagy állama központi hatóságának közreműködésével megkeresheti a másik hatóságot, hogy állapítsa meg joghatóságát és tegye meg az általa szükségesnek tartott védőintézkedéseket, vagy
 - felfüggesztheti az ügy vizsgálatát és felszólíthatja a feleket, hogy terjesszenek a másik állam hatósága elé ilyen kérést.
- (2) Az alábbi szerződő államok hatóságai kereshetők meg az előző bekezdés alapján:
 - a) a gyermek állampolgársága szerinti állam;
 - b) a gyermek vagyonának fekvési helye szerinti állam;
 - c) az az állam, amelynek hatóságaihoz a gyermek szülei házasságának felbontására, különválásztására vagy házasságuk érvénytelenítésére irányuló kérelmet nyújtottak be;
 - d) az az állam, amellyel a gyermek szoros kapcsolatban van.
- (3) Az érintett hatóságok véleményt cserélhetnek.
- (4) Az 1. bekezdés szerint megkeresett hatóság megállapíthatja joghatóságát az 5. vagy 6. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság helyett, ha úgy véli, hogy ez a gyermek mindenek felett álló érdekében áll.

9. cikk

- (1) Ha a 8. cikk (2) bekezdésében említett szerződő állam hatóságai úgy vélik, hogy az adott esetben alkalmasabbak arra, hogy megítéljék a gyermek mindenek felett álló érdekét,
 - közvetlenül vagy az adott állam központi hatóságának közreműködésével megkereshetik a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam illetékes hatóságát, hogy adja hozzájárulását a joghatóság gyakorlásához az általuk szükségesnek tartott védőintézkedések meghozása érdekében, vagy
 - felkérhetik a feleket, hogy terjesszenek ilyen kérelmet a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatósága elé.
- (2) Az érintett hatóságok véleményt cserélhetnek.
- (3) A megkeresést kezdeményező hatóság csak akkor gyakorolhatja a joghatóságot a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam hatósága helyett, ha az utóbbi hatóság e kérelmet elfogadta.

10. cikk

- (1) Az 5–9. cikkben foglaltaktól függetlenül, azon szerződő állam hatóságai, amelyek joghatóságukat gyakorolva döntenek egy másik szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek szülei házasságának felbontására, különválásztásukra vagy házasságuk érvénytelenítésére irányuló kérelemről, ha államuk joga úgy rendelkezik, a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmére irányuló intézkedéseket hozhatnak, ha:
 - a) az eljárás megindulásának időpontjában a gyermek szüleinek az egyike az adott államban rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel és egyikük a gyermek tekintetében szülői felelősséggel bír, és
 - b) ezen hatóságok joghatóságát a szülők, valamint a gyermek tekintetében szülői felelősséggel bíró más személyek elfogadták, és ez a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja.
- (2) Az 1. bekezdésben meghatározott, a gyermek védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára vonatkozó joghatóság megszűnik, amint a házasságfelbontásra, különválásztásra vagy a házasság érvénytelenítésére irányuló kérelemnek helyt adó vagy azt elutasító határozat jogerőre emelkedett vagy az eljárás más okból megszűnt.

11. cikk

- (1) Sürgős esetben azon szerződő állam hatóságainak, amelynek területén a gyermek vagy a gyermek tulajdonát képező vagyon található, joghatóságuk van a szükséges védőintézkedések meghozatalára.
- (2) Az előző bekezdés alapján a valamely szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek tekintetében hozott intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–10. cikk alapján joghatósággal bíró hatóságok meghozzák a helyzet által megkívánt intézkedéseket.
- (3) Az 1. bekezdés alapján a szerződésben nem részes államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek tekintetében hozott intézkedések minden szerződő államban hatályukat veszítik, amint a kérdéses szerződő államban elismerik a helyzet által megkívánt és egy másik állam hatóságai által meghozott intézkedéseket.

12. cikk

- (1) A 7. cikk kivételével, azon szerződő állam hatóságainak, amelyben a gyermek vagy a gyermek tulajdonát képező vagyon található, joghatóságuk van a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló ideiglenes jellegű intézkedések meghozatalára; ezek területi hatálya a kérdéses államra korlátozódik, amennyiben ezen intézkedések nem összeegyeztethetetlenek az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok által már meghozott intézkedésekkel.
- (2) Az előző bekezdés alapján a valamely szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek tekintetében hozott intézkedések hatályukat veszítik, amint az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóságok döntést hoznak a helyzet által megkívánt intézkedések tekintetében.
- (3) Az 1. bekezdés alapján a szerződésben nem részes államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek tekintetében hozott intézkedések hatályukat veszítik abban a szerződő államban, ahol az intézkedéseket hozták, amint a kérdéses szerződő államban elismerik a helyzet által megkívánt és egy másik állam hatóságai által meghozott intézkedéseket.

13. cikk

- (1) A gyermek személyének vagy vagyonának védelmét szolgáló intézkedések meghozatalára az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező szerződő állam hatóságainak tartózkodniuk kell e joghatóság gyakorlásától, ha az eljárás megindulásának időpontjában már hasonló intézkedés meghozatalára irányuló kérelmet terjesztettek elő egy másik szerződő állam hatóságaihoz, amelyeknek a kérelem időpontjában az 5–10. cikk alapján joghatóságuk volt és ezen kérelem elbírálása még folyamatban van.
- (2) Az előző bekezdés rendelkezései nem alkalmazhatók, ha azon hatóságok, amelyekhez az intézkedések iránti kérelmet eredetileg beterjesztették, lemondtak joghatóságukról.

14. cikk

Az 5–10. cikk alkalmazásával hozott intézkedések az abban foglalt feltételeknek megfelelően hatályban maradnak akkor is, ha a körülmények megváltozása folytán a joghatóság jogalapja megszűnt, mindaddig, amíg az Egyezmény alapján joghatósággal rendelkező hatóságok nem módosítják, nem váltják fel egy új intézkedéssel vagy nem szüntetik meg ezen intézkedéseket.

III. FEJEZET – AZ ALKALMAZANDÓ JOG

15. cikk

- (1) A szerződő államok hatóságai a II. fejezet rendelkezései alapján biztosított joghatóságuk gyakorlása során saját jogukat alkalmazzák.
- (2) Amennyiben azonban a gyermek személyének vagy vagyonának a védelme úgy kívánja, kivételesen alkalmazhatják vagy figyelembe vehetik olyan másik állam jogát, amellyel a helyzet szoros kapcsolatban van.
- (3) Ha a gyermek szokásos tartózkodási helye másik szerződő államba helyeződik át, e változás időpontjától kezdve e másik államnak joga az irányadó a korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti államban hozott intézkedések alkalmazási feltételeire.

16. cikk

- (1) A szülői felelősség jogszabályon alapuló, bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli keletkezésére vagy megszűnésére a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam jogát kell alkalmazni.
- (2) A szülői felelősség megállapodással vagy egyoldalú aktussal, bírósági vagy közigazgatási hatóság közreműködése nélküli keletkezésére vagy megszűnésére annak az államnak a joga az irányadó, ahol a megállapodás vagy az egyoldalú aktus hatálybalépésének időpontjában a gyermek szokásos tartózkodási helye volt.
- (3) A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga alapján fennálló szülői felelősség fennmarad a szokásos tartózkodási hely másik államba való áthelyeződése után is.
- (4) Ha megváltozik a gyermek szokásos tartózkodási helye, az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam joga az irányadó a szülői felelősségnek jogszabályon alapuló keletkezésére olyan személy részére, akinek már nincs ilyen felelőssége.

17. cikk

A szülői felelősség gyakorlására a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó. Ha a gyermek szokásos tartózkodási helye megváltozik, az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam joga az irányadó.

18. cikk

A 16. cikkben említett szülői felelősség az ezen Egyezmény alapján hozott intézkedésekkel megszüntethető, illetőleg gyakorlásának a feltételei módosíthatók.

19. cikk

- (1) Harmadik fél és egy másik olyan személy közötti jogügylet érvényessége, aki a jogügylet megkötésének a helye szerinti állam joga alapján jogosult lenne arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el, nem támadható meg, a harmadik fél pedig nem vonható felelősségre egyedül azon az alapon, hogy a másik személy az e fejezet rendelkezései által meghatározott jog alapján nem volt jogosult arra, hogy a gyermek törvényes képviselőjeként járjon el, kivéve akkor, ha a harmadik fél tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a szülői felelősségre nézve az utóbbi jog az irányadó.
- (2) Az előző bekezdés csak akkor alkalmazható, ha az ügylet azonos állam területén tartózkodó személyek között jött létre.

20. cikk

E fejezet rendelkezéseit akkor is alkalmazni kell, ha az általuk meghatározott jog nem részes állam joga.

21. cikk

- (1) E fejezetben a "jog" kifejezés az adott államban hatályos jogot jelenti, az alkalmazandó jogra vonatkozó szabályozás kivételével.

- (2) Ha azonban a 16. cikk értelmében alkalmazandó jog egy nem részes állam joga, és ezen állam alkalmazandó jogra vonatkozó szabályai egy másik nem részes állam jogát jelölik meg, amely saját jogát alkalmazná, ez utóbbi állam jogát kell alkalmazni. Ha e másik nem részes állam nem saját jogát alkalmazná, az alkalmazandó jog a 16. cikkben megjelölt jog.

22. cikk

Az e fejezet rendelkezései által megjelölt jog alkalmazását csak akkor lehet megtagadni, ha alkalmazása, a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve, nyilvánvalóan közrendbe ütközne.

IV. FEJEZET – ELISMERÉS ÉS VÉGREHAJTÁS

23. cikk

- (1) A szerződő államok hatóságai által hozott intézkedéseket az összes többi szerződő államban a törvénynél fogva el kell ismerni.
- (2) Az elismerés azonban megtagadható:
- ha az intézkedést olyan hatóság hozta, amelynek joghatósága nem a II. fejezetben meghatározott okok egyikén alapult;
 - ha az intézkedést, sürgős eset kivételével, bírósági vagy közigazgatási eljárás során anélkül hozták, hogy biztosították volna a gyermek meghallgatásának a lehetőségét, megsértve a megkeresett állam alapvető eljárási elveit;
 - bármely személy kérésére, aki azt állítja, hogy az intézkedés sérti szülői felelősségét, ha az intézkedést, sürgős eset kivételével, anélkül hozták meg, hogy ennek a személynek biztosították volna a meghallgatás lehetőségét;
 - ha az elismerés, a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve, nyilvánvalóan a megkeresett állam közrendjébe ütközik;
 - ha az intézkedés összeegyeztethetetlen a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti nem részes államban hozott későbbi intézkedéssel, feltéve, hogy ez utóbbi intézkedés a megkeresett államban megfelel az elismerés követelményeinek;
 - ha nem tartották be a 33. cikkben meghatározott eljárást.

24. cikk

A 23. cikk (1) bekezdésének sérelme nélkül, bármely érdekelt személy kérheti a szerződő állam illetékes hatóságaitól, hogy döntsenek egy másik szerződő államban hozott intézkedés elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról. Az eljárásra a megkeresett állam joga irányadó.

25. cikk

A megkeresett állam hatóságát kötik azok a ténymegállapítások, amelyre annak az államnak a hatósága, ahol az intézkedést hozták, a joghatóságát alapozta.

26. cikk

- (1) Ha az egyik szerződő államban hozott és ott végrehajtható intézkedések egy másik szerződő államban igényelnek végrehajtást, ezen másik államban bármely érdekelt fél kérésére azokat végrehajthatónak nyilvánítják vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba veszik, ez utóbbi állam jogában meghatározott eljárásnak megfelelően.
- (2) A végrehajthatóvá nyilvánításra vagy nyilvántartásba vételre minden szerződő állam egyszerű és gyors eljárást alkalmaz.
- (3) A végrehajthatóvá nyilvánítás vagy nyilvántartásba vétel csak a 23. cikk (2) bekezdésében meghatározott okok valamelyike alapján tagadható meg.

27. cikk

Az előző cikkek alkalmazásához szükséges felülvizsgálaton túl az intézkedés érdemben nem vizsgálható felül.

28. cikk

Az egyik szerződő államban hozott és egy másik szerződő államban végrehajthatónak nyilvánított vagy végrehajtás céljából nyilvántartásba vett intézkedéseket az utóbbi államban úgy hajtják végre, mintha az intézkedéseket ennek az államnak a hatóságai hozták volna. A végrehajtásra a megkeresett állam joga szerint, az e jog által meghatározott mértékben kerül sor, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét.

V. FEJEZET – EGYÜTTMŰKÖDÉS

29. cikk

- (1) Minden szerződő állam kijelöl egy központi hatóságot azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyet ez az Egyezmény ró az ilyen hatóságokra.
- (2) A szövetségi államoknak, a több jogrendszerrel vagy autonóm területi egységekkel rendelkező államoknak jogukban áll több központi hatóságot is kijelölni és meghatározni feladatkörük területi vagy személyi hatályát. Amennyiben egy állam több központi hatóságot jelöl ki, ki kell jelölnie azt a központi hatóságot, amelyhez az adott államon belüli megfelelő központi hatóságnak való továbbítás céljából a megkeresések intézhetők.

30. cikk

- (1) A központi hatóságok együttműködnek egymással és elősegítik az államaikon belüli illetékes hatóságok közötti együttműködést az Egyezmény céljainak elérése érdekében.
- (2) Az Egyezmény alkalmazásával kapcsolatban megteszik a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtsanak államuk gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályairól és az államukban nyújtott szolgáltatásokról.

31. cikk

Minden szerződő állam központi hatósága közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül megtesz valamennyi megfelelő lépést a következők érdekében:

- a) a 8–9. cikkben, valamint az e fejezetben meghatározott kapcsolat megkönnyítése és közreműködés biztosítása;
- b) közvetítés, békéltetés útján vagy más hasonló módon a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló, egyezségeen alapuló megoldások elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni;
- c) egy másik szerződő állam illetékes hatóságának kérésére a gyermek hollétének felkutatásában való segítségnyújtás, amennyiben úgy tűnik, hogy a gyermek a megkeresett állam területén tartózkodik és védelemre szorul.

32. cikk

Az olyan szerződő állam központi hatóságának vagy más illetékes hatóságának indoklással alátámasztott kérésére, amellyel a gyermeknek lényeges kapcsolata van, azon szerződő állam központi hatósága, amelyben a gyermek szokásos tartózkodási helye van és amelyben a gyermek tartózkodik, közvetlenül, illetve hatóságokon vagy más szervezeteken keresztül:

- a) jelentést adhat a gyermek helyzetéről;
- b) felkérheti saját államának illetékes hatóságát, hogy mérlegelje a gyermek személyének vagy vagyonának a védelmét szolgáló intézkedések meghozatalának szükségességét.

33. cikk

- (1) Ha az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság a gyermek nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezését, *kafa* vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosítását tervezi, és erre az elhelyezésre vagy gondozásba vételre egy másik szerződő államban kerülne sor, először konzultálnia kell ez utóbbi szerződő állam központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával. E célból a javasolt elhelyezés vagy gondozásba vétel indokának megjelölésével jelentést kell továbbítani a gyermekről.
- (2) A megkereső államban csak akkor hozható határozat az elhelyezésről vagy gondozásba vételről, ha a megkeresett állam központi hatósága vagy más illetékes hatósága, a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, az elhelyezéshez vagy gondozásba vételhez hozzájárult.

34. cikk

- (1) Amennyiben védőintézkedés meghozatalát mérlegelik, az Egyezmény szerint illetékes hatóságok – ha a gyermek helyzete szükségessé teszi – megkereshetik a többi szerződő állam olyan hatóságát, amely a gyermek védelme szempontjából lényeges információ birtokában van, hogy közölje ezt az információt.
- (2) A szerződő államok olyan nyilatkozatot tehetnek, hogy az (1) bekezdés szerinti megkereséseket kizárólag központi hatóságokon keresztül intézhetik hatóságaik felé.

35. cikk

- (1) A szerződő államok illetékes hatóságai megkereshetik egy másik szerződő állam hatóságait, hogy nyújtsanak segítséget az ezen Egyezmény alapján hozott védőintézkedések végrehajtásában, különösen a láthatási jogok, valamint a rendszeres és közvetlen kapcsolattartási jog hatékony gyakorlásának a biztosításában.
- (2) Azon szerződő állam hatóságai, amelyben a gyermeknek nincs szokásos tartózkodási helye, az ezen államban tartózkodó olyan szülő kérésére, aki láthatási jogának megállapítását vagy biztosítását kéri, információkat vagy bizonyítékokat gyűjthetnek és megállapíthatják a szülő láthatási jog gyakorlására való alkalmasságát és a láthatási jog gyakorlásának feltételeit. A gyermek láthatására irányuló kérelem elbírálására az 5–10. cikk alapján joghatósággal rendelkező hatóság a döntés meghozatala előtt elfogadja és mérlegeli ezeket az információkat, bizonyítékokat és megállapításokat.
- (3) Az 5–10. cikk alapján a láthatásról való döntés meghozatalára joghatósággal rendelkező hatóság a 2. bekezdés szerinti kérelem teljesítéséig elhalaszthatja az eljárást, különösen akkor, ha a gyermek korábbi tartózkodási helye szerinti államban biztosított láthatási jog korlátozására vagy megszüntetésére irányuló kérelem tárgyában jár el.
- (4) E cikk nem akadályozza az 5–10. cikk alapján hatáskörrel rendelkező hatóságot abban, hogy a 2. bekezdés alapján benyújtott kérelem teljesítéséig ideiglenes intézkedéseket hozzon.

36. cikk

Minden olyan esetben, amikor a gyermek komoly veszélynek van kitéve, azon szerződő állam illetékes hatóságai, amelyben gyermekvédelmi intézkedést hoztak vagy ilyen intézkedés meghozatalát mérlegelik, ha tájékoztatást kapnak arról, hogy a gyermek tartózkodási helye egy másik államba került, vagy a gyermek másik államban tartózkodik, tájékoztatják ezen másik állam hatóságait a fennálló veszélyről és a meghozott vagy mérlegelt intézkedésekről.

37. cikk

A hatóságok e fejezet alapján nem kérhetnek vagy továbbíthatnak információt, ha ez véleményük szerint veszélybe sodorhatná a gyermek személyét vagy vagyonát, vagy a gyermek valamely családtagjának szabadságára vagy életére komoly fenyegetést jelentene.

38. cikk

- (1) Azon lehetőség érintetlenül hagyásával, hogy szolgáltatásaik ellenében ésszerű költségeket követeljenek meg, a szerződő államok központi hatóságai és más hatóságai e fejezet rendelkezéseinek alkalmazása során felmerült költségeiket maguk viselik.
- (2) A szerződő államok megállapodást köthetnek egy vagy több szerződő állammal a költségek megosztásáról.

39. cikk

A szerződő államok megállapodást köthetnek egy vagy több másik szerződő állammal abból a célból, hogy kölcsönös kapcsolataikban fejlesszék e fejezet alkalmazását. Az ilyen megállapodást kötő tagállamok a megállapodás egy példányát továbbítják az egyezmény letéteményesének.

VI. FEJEZET – ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

40. cikk

- (1) A gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti szerződő állam vagy azon szerződő állam hatóságai, ahol védőintézkedést hoztak, azon személy kérelmére, aki szülői felelősséggel bír, illetve akit megbíztak a gyermek személyének vagy vagyonának védelmével, igazolást adhatnak ki e személynek feltüntetve, hogy milyen minőségben jogosult eljárni és milyen jogokkal ruházták fel.
- (2) Ellenkező bizonyíték hiányában el kell fogadni, hogy az igazolásban feltüntetett minőség és jogok az adott személyt illetik.
- (3) Minden szerződő állam kijelöli azokat a hatóságokat, amelyek az igazolás kiállítására jogosultak.

41. cikk

Az egyezmény alapján gyűjtött vagy továbbított személyes adatokat csak azokra a célokra lehet felhasználni, amelyekre azokat gyűjtötték vagy továbbították.

42. cikk

Azon hatóságok, amelyeknek adatokat továbbítanak, saját államuk jogának megfelelően biztosítják azok bizalmas kezelését.

43. cikk

Az ezen Egyezmény alapján továbbított vagy kibocsátott okiratok mentesülnek a hitelesítés és más hasonló formális követelmények alól.

44. cikk

Minden szerződő állam kijelölheti azokat a hatóságokat, amelyekhez a 8., 9. és 33. cikk alapján megkeresések intézhetők.

45. cikk

- (1) A 29. és 44. cikk szerinti kijelölésekről tájékoztatni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet Állandó Irodáját.
- (2) A 34. cikk (2) bekezdése szerinti nyilatkozatot az Egyezmény letéteményesének kell benyújtani.

46. cikk

Azon szerződő államok, amelyekben a gyermeknek és vagyonának a védelmére különböző jogrendszerek vagy jogszabályok alkalmazandók, nem kötelesek az Egyezmény szabályait alkalmazni a kizárólag e különböző jogrendszerek vagy jogszabályok összeütközése esetén.

47. cikk

Az olyan állam vonatkozásában, amelyben a különböző területi egységekben két vagy több jogrendszert kell alkalmazni az ezen egyezményben szabályozott bármilyen tárgykör tekintetében:

- (1) az adott államban lévő szokásos tartózkodási helyre való bármely hivatkozás valamely területi egységen belüli szokásos tartózkodási helyre vonatkozik;
- (2) a gyermek adott állambeli tartózkodására való hivatkozást a valamely területi egységben való tartózkodásra való hivatkozásként kell értelmezni;
- (3) az arra való hivatkozást, hogy a gyermek vagyona az adott államban található, úgy kell értelmezni, hogy a gyermek vagyona valamely területi egységben található;
- (4) az arra az államra való hivatkozást, amelynek a gyermek az állampolgára, az adott állam joga által kijelölt területi egységre való hivatkozásként, vagy ilyen jellegű szabályozás hiányában az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a gyermeknek a legszorosabb a kapcsolata;
- (5) az arra az államra való hivatkozást, amelynek hatóságaihoz a gyermek szülei házasságának felbontására, különválásztásukra vagy házasságuk érvénytelenítésére irányuló kérelmet nyújtottak be, az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amelynek hatóságaihoz a kérelmet benyújtották;
- (6) az arra az államra való hivatkozást, amellyel a gyermek lényeges kapcsolatban áll, az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, amellyel a gyermek ilyen kapcsolatban áll;
- (7) az arra az államra való hivatkozást, amelybe a gyermeket elvitték vagy amelyben visszatartják, az arra a területi egységre való hivatkozásként kell értelmezni, ahová a gyermeket elvitték vagy ahol visszatartják;
- (8) az adott államnak a központi hatóságain kívüli egyéb hatóságaira vagy szervezeteire való hivatkozást az adott területi egységben eljárni jogosult hatóságokra vagy szervezetekre való hivatkozásként kell értelmezni;
- (9) az azon állam jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozást, amelyben intézkedést hoztak, annak a területi egységnek a jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozásként kell értelmezni, amelyben az intézkedést hozták;
- (10) a megkeresett állam jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozást annak a területi egységnek a jogára, eljárására vagy hatóságára való hivatkozásként kell értelmezni, amelyben az elismerést vagy végrehajtást kérik.

48. cikk

Az alkalmazandó jognak a III. fejezet szerinti meghatározása céljából, olyan állam vonatkozásában, amely két vagy több területi egységből áll, amelyek mindegyike az ezen Egyezmény hatálya alá tartozó ügyek tekintetében saját jogrendszerrel vagy jogszabályi rendszerrel rendelkezik, a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) ha ilyen államban léteznek olyan hatályos szabályok, amelyek meghatározzák, hogy mely területi egység joga az alkalmazandó, akkor ennek az egységnek a jogát kell alkalmazni;
- b) ilyen szabályok hiányában a 47. cikkben meghatározott területi egység jogát kell alkalmazni.

49. cikk

Az alkalmazandó jognak a III. fejezet szerinti meghatározása céljából, olyan állam vonatkozásában, amely az ezen Egyezmény hatálya alá tartozó ügyek tekintetében két vagy több jogrendszerrel vagy jogszabályi rendszerrel rendelkezik a személyek különböző csoportjaira, a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) ha ilyen államban léteznek olyan hatályos szabályok, amelyek meghatározzák, hogy e jogok közül melyiket kell alkalmazni, akkor ezt a jogot kell alkalmazni;
- b) ilyen szabályok hiányában azt a jogrendszert vagy jogszabályi rendszert kell alkalmazni, amelyhez a gyermeket a legközelebbi kapcsolat fűzi.

50. cikk

Ez az Egyezmény nem érinti a *gyermekek jogellenes külföldre vitelének polgári jogi vonatkozásairól szóló, 1980. október 25-én kelt egyezmény* alkalmazását mindkét egyezmény részes államai között. Semmi nem zárja ki azonban azt, hogy ezen Egyezmény rendelkezéseire hivatkozzanak a jogellenesen elvitt vagy visszatartott gyermek visszaadása, illetve a láthatási jog megszervezése céljából.

51. cikk

A szerződő államok közötti kapcsolatban ezen Egyezmény felváltja a *kiskorúak védelmével kapcsolatos hatósági jogkörökről és az alkalmazandó jogról szóló, 1961. október 5-én kelt egyezményt* és a *kiskorúak feletti gyámságot szabályozó, Hágában, 1902. június 12-én aláírt egyezményt*, a fent említett 1961. október 5-i egyezmény alapján hozott intézkedések elismerésének a sérelme nélkül.

52. cikk

- (1) Ez az Egyezmény nem érinti azokat a nemzetközi jogforrásokat, amelyeknek a szerződő államok részesei, és amelyek az Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak, kivéve, ha a jogforrásban részes államok ellenkező nyilatkozatot nem tesznek.
- (2) Ez az Egyezmény nem érinti annak a lehetőségét, hogy egy vagy több szerződő állam olyan megállapodást kössön, amely az ilyen megállapodásban részes államokban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermekek tekintetében az ezen Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz,
- (3) Az egy vagy több szerződő állam által az ezen Egyezmény hatálya alá tartozó ügyekre vonatkozóan megkötött megállapodások az ilyen államok és más szerződő államok közötti kapcsolatokban nem érintik ezen Egyezmény rendelkezéseinek az alkalmazását.
- (4) Az előző bekezdéseket kell alkalmazni az érintett államok közötti regionális vagy más természetű kapcsolatok alapján fennálló különleges kapcsolaton alapuló egységes törvényekre is.

53. cikk

- (1) Az Egyezmény csak azon intézkedésekre alkalmazható, amelyeket azt követően hoztak az adott államban, hogy az Egyezmény az adott állam vonatkozásában hatályba lépett.
- (2) Az Egyezmény csak azon intézkedések elismerésére és végrehajtására alkalmazható, amelyeket az Egyezménynek az intézkedéseket hozó állam és a megkeresett állam közötti hatálybalépését követően hoztak.

54. cikk

- (1) A szerződő államok központi hatóságával vagy más hatóságával folytatott érintkezés során az iratokat eredeti nyelven kell megküldeni, csatolva a másik állam hivatalos nyelvére vagy egyik hivatalos nyelvére való fordítást, vagy amennyiben ez nehezen megvalósítható, francia vagy angol nyelvű fordítását.
- (2) A szerződő állam azonban, a 60. cikk szerinti fenntartásban kifogást emelhet a francia vagy az angol, de nem mindkét nyelv használatával szemben.

55. cikk

- (1) A szerződő államok a 60. cikk szerint:
 - a) fenntarthatják hatóságaik joghatóságát a gyermek területükön található vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára;
 - b) fenntarthatják a jogot arra, hogy ne ismerjenek el szülői felelősséget vagy intézkedést, amennyiben az összeegyeztethetetlen a hatóságaik által az adott vagyon vonatkozásában hozott intézkedésekkel.
- (2) A fenntartás korlátozható bizonyos vagyoni kategóriákra.

56. cikk

A Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet főtitkára rendszeres időközönként speciális bizottságot hív össze az Egyezmény gyakorlati működésének felülvizsgálatára.

VII. FEJEZET – ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

57. cikk

- (1) Az Egyezmény aláírásra nyitva áll azon államok előtt, amelyek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet tizennyolcadik ülésszakának idején annak tagjai voltak.
- (2) Az egyezményt meg kell erősíteni, el kell fogadni vagy jóvá kell hagyni, és a megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okiratokat az egyezmény letéteményesénél, a Holland Királyság Külügyminisztériumánál kell letétbe helyezni.

58. cikk

- (1) Bármely más állam csatlakozhat az Egyezményhez, miután az Egyezmény a 61. cikk (1) bekezdése szerint hatályba lépett.
- (2) A csatlakozási okiratot a letéteményesnél kell letétbe helyezni.
- (3) A csatlakozás csak a csatlakozó állam és azon szerződő államok közötti kapcsolatban hatályos, amelyek a 63. cikk b) pontjában említett értesítés kézhezvételét követő hat hónapon belül nem emeltek kifogást a csatlakozás ellen. Az államok ilyen kifogással élhetnek akkor is, amikor egy csatlakozást követően megerősítik, elfogadják vagy jóváhagyják az egyezményt. A kifogásról értesíteni kell a letéteményest.

59. cikk

- (1) Ha egy állam két vagy több területi egységgel rendelkezik, amelyekben az ezen Egyezményben szabályozott ügyek vonatkozásában különböző jogrendszereket kell alkalmazni, az aláírás, megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás időpontjában nyilatkozhat arról, hogy az Egyezmény összes területi egységére

kiterjed, vagy területi egységei közül csak egyre vagy többre terjed ki, és ezt a nyilatkozatot másik nyilatkozat benyújtásával bármikor módosíthatja.

- (2) Bármely ilyen nyilatkozatról értesíteni kell a letéteményest, és az értesítésben kifejezetten rendelkezni kell azokról a területi egységekről, amelyekre az egyezmény kiterjed.
- (3) Ha egy állam e cikk alapján nem tesz nyilatkozatot, az Egyezmény az adott állam összes területi egységére kiterjed.

60. cikk

- (1) Minden állam legkésőbb a megerősítés, elfogadás, jóváhagyás vagy csatlakozás időpontjában, vagy az 59. cikk szerinti nyilatkozat benyújtásakor az 54. cikk (2) bekezdésében és az 55. cikkben meghatározott fenntartást tehet. Más fenntartást nem lehet tenni.
- (2) Bármely állam bármikor visszavonhatja az általa tett fenntartást. A letéteményest értesíteni kell a visszavonásról.
- (3) A fenntartás az előző bekezdésben említett értesítést követő harmadik naptári hónap első napján veszíti hatályát.

61. cikk

- (1) Az Egyezmény a harmadik megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó okirat 57. cikkben említett letétbe helyezése utáni három hónap elteltét követő hónap első napján lép hatályba.
- (2) Ezt követően az Egyezmény a következőképpen lép hatályba:
 - a) az Egyezményt ezt követően megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó valamennyi állam tekintetében a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezése utáni három hónap elteltét követő hónap első napján;
 - b) a csatlakozó államok tekintetében az 58. cikk (3) bekezdésében említett hat hónapos idő lejártá utáni három hónap elteltét követő hónap első napján;
 - c) az olyan területi egység tekintetében, amelyre az 59. cikk szerint az Egyezményt kiterjesztették, az abban a cikkben említett értesítés utáni három hónap elteltét követő hónap első napján.

62. cikk

- (1) Az Egyezményben részes állam az Egyezményt a letéteményesnek címzett írásbeli értesítéssel felmondhatja. A felmondás korlátozódhat bizonyos területi egységekre, amelyekre az Egyezményt alkalmazni kell.
- (2) A felmondás az értesítés letéteményes általi átvétele után eltelt tizenkét hónapot követő hónap első napján válik hatályossá. Amennyiben az értesítésben hosszabb időtartamot határoznak meg a felmondás hatályára, a felmondás ezen hosszabb időtartam elteltével válik hatályossá.

63. cikk

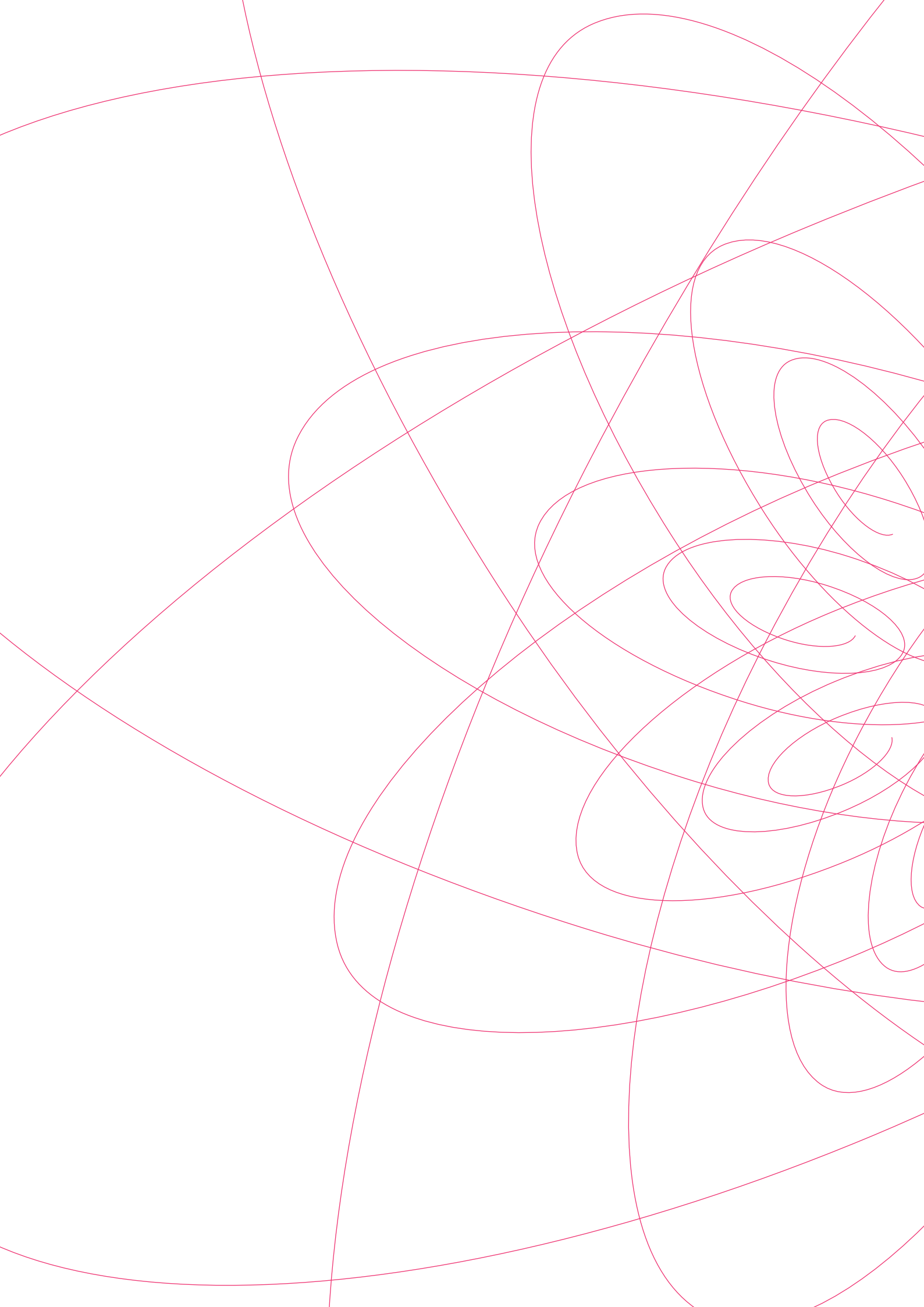
A letéteményes értesíti a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet tagállamait és az 58. cikk szerint csatlakozott államokat a következőkről:

- a) az 57. cikkben említett aláírások, megerősítések, elfogadások és jóváhagyások;
- b) az 58. cikkben említett csatlakozások és a csatlakozásokkal szemben emelt kifogások;
- c) a 61. cikkel összhangban az egyezmény hatálybalépésének időpontjáról;

- d) a 34. cikk (2) bekezdésében és az 59. cikkben említett nyilatkozatok;
- e) a 39. cikkben említett megállapodások;
- f) az 54. cikk (2) bekezdésében és az 55. cikkben említett fenntartások, valamint a 60. cikk (2) bekezdésében említett visszavonások;
- g) a 62. cikkben említett felmondások.

A fentiek hitelül a kellően meghatalmazott alulírottak aláírták az Egyezményt.

Készült Hágában, 1996. október 19. napján, angol és francia nyelven, mindkét szöveg egyaránt hiteles, egyetlen példányban, amelyet a Holland Királyság Kormányának levéltárában helyeznek letétbe, s amelyből diplomáciai úton egy-egy hiteles másolatot küldenek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet tizennyolcadik ülészakának minden tagállama számára.

II. MELLÉKLET

Végrehajtási Ellenőrző Lista

Az 1996. október 19-én kelt Hágai Egyezmény a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról

VÉGREHAJTÁSI ELLENŐRZŐ LISTA

Bevezetés

Az Egyezmény végrehajtása során figyelembe veendő „ellenőrző lista”

Az ellenőrző lista célja, hogy kiemelve azokat a pontokat, amelyeket az államoknak figyelembe kell venniük az Egyezmény végrehajtásakor.

Az ellenőrző lista nem azt a célt szolgálja, hogy meghatározza, hogy a szerződő államokban milyen módszerekkel hajthatják végre az Egyezményt. Sokkal inkább arra irányul, hogy felhívja a figyelmet egyes kérdésekre, amelyek az Egyezmény végrehajtása előtt, vagy annak során felmerülhetnek. A lista nem kimerítő jellegű és kétségtelenül előfordulnak majd olyan egyedi, adott államokra jellemző problémák, amelyeket szintén szem előtt kell tartani.

Az ellenőrző lista az Egyezményhez általánosan kapcsolódó „Előzetes kérdésekből”, a „Különös végrehajtási eszközökből” és az Egyezmény egyes különös pontjait tárgyaló mellékletekből áll. A mellékletek a következő témákra vonatkoznak:

I. melléklet

Az Egyezmény azon rendelkezéseinek összefoglalása, amelyek végrehajtási intézkedéseket igényelnek, pl. az Egyezmény hatálybalépését megelőző jogszabályváltozás.

II. melléklet

A letéteményesnek (a Holland Királyság Külügyminisztériumának) és a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodájának benyújtandó információk összefoglalója.

III. melléklet

A központi hatóságok, az illetékes hatóságok és más hatóságok Egyezmény szerinti feladatainak összefoglalója.

IV. melléklet

Az államok által szolgáltatott források, amelyek segítségül szolgálhatnak a többi állam számára.

Előzetes kérdések

1. A részes állammá válás előkészítése

- ☐ Folytasson konzultációt a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodájával és a szerződő államokkal az Egyezmény előnyeiről.
- ☐ Azonosításukat követően folytasson konzultációt az államán belüli érdekelt felekkel és szakértőkkel, például a kormányzati és nem kormányzati ügynökségekkel, bíróságokkal, gyermekvédelmi szolgálatokkal és jogi szakemberekkel annak érdekében, hogy:
 - meghatározza a részes állammá válás következményeit;
 - eldöntse, hogy részes állammá kívánnak-e válni;
 - kiválassza az Egyezmény végrehajtásának legmegfelelőbb módját; valamint
 - kidolgozza az Egyezmény végrehajtására és alkalmazására vonatkozó tervet.

2. A végrehajtás módjai

- ☐ Válassza ki azt a módszert, amellyel az Egyezményt végrehajtja államában:
 - Az állam jogrendszere szerint hatályba lépését követően az Egyezmény azonnal részévé válik a nemzeti jognak? vagy
 - Az állam jogrendszere szerint szükséges az Egyezmény átültetése a nemzeti jogba? Amennyiben igen, az milyen módszerrel történhet?

Függetlenül attól, hogy az államban szükséges-e az Egyezmény átültetése, bizonyos végrehajtási intézkedéseket meg kell hozni az Egyezménynek az állam jogi és közigazgatási rendszerében való hatékony végrehajtása és alkalmazása érdekében.
- ☐ Végezzen átfogó vizsgálatot a nemzeti jogszabályokról, szabályokról, rendeletekről, határozatokról, politikákról és gyakorlatokról annak biztosítása érdekében, hogy a meglévő rendelkezések ne legyenek az Egyezménnyel ellentétesek.
- ☐ Amennyiben olyan rendelkezéseket talál, amelyek akadályozzák vagy korlátozzák az Egyezmény végrehajtását vagy alkalmazását, milyen módosításokra van szükség? (Lásd lent a „Különös végrehajtási eszközöket” és az I. mellékletet.)
- ☐ Mérje fel, hogy az állam jogrendszere alapján milyen feladatokat kell elvégeznie:
 - közigazgatási aktusokkal (pl. a központi hatóság kinevezése¹);
 - jogszabállyal (pl. a védelmi intézkedések meghozatalához szükséges joghatóságra vonatkozó szabályok, ideértve a joghatóság átruházását és vállalását²);
 - szabályozással vagy rendelettel (pl. a bírósági szabályzat, amely szerint a másik szerződő államból származó bizonyítékok befogadhatók és mérlegelhetők a láthatási jogokra vonatkozó ügyekben³).

¹ 29. cikk
² 8. és 9. cikk
³ 35. cikk

3. Részes állammá válás – aláírás és megerősítés vagy csatlakozás

Bármely állam az Egyezmény részes államává válhat. Az állam részes féllé válásának azonban különböző módjai lehetnek. Mérje fel, hogy az alábbiak közül melyik alkalmazható az államra:

- **Aláírás megerősítéssel:** Az az állam, amely tagja az 1996. október 19-i Hágai Konferenciának, **aláírhatja és megerősítheti** az Egyezményt.⁴ Az Egyezmény **aláírásával** az állam kijelenti, hogy az Egyezmény részes államává kíván válni. Az aláírás nem kötelezi azonban az államot az Egyezmény megerősítésére.⁵ Az államnak ezt követően **meg kell erősítenie** az Egyezmény annak hatálybalépése érdekében. Az Egyezmény a megerősítést követő három hónap elteltével lép hatályba.⁶
- **Csatlakozás:** Az Egyezmény részes felévé válni kívánó többi állam ahhoz **csatlakozhat**.⁷ A csatlakozó állam tekintetében az Egyezmény a csatlakozástól számított kilenc hónap elteltével lép hatályba.⁸ Ennek a kilenc hónapos időszaknak az első hat hónapja alatt bármelyik másik szerződő állam kifogást emelhet a csatlakozás ellen. Az Egyezmény nem lép hatályba a csatlakozó állam és azon állam között, amelyik kifogással élt, egészen addig, míg a kifogást vissza nem vonják. Az Egyezmény hatályba lép azonban a csatlakozó állam és a kifogással nem élő szerződő államok között.⁹

Az Egyezmény megerősítéséhez vagy az ahhoz való csatlakozáshoz az államnak a megfelelő eszközöket az letéteményesnél letétbe kell helyeznie.¹⁰ A II. melléklet összefoglalja azokat az információkat, amelyeket ezen felül a letéteménnyessel és/vagy a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodájával a megerősítés vagy csatlakozás előtt vagy során közölni kell.

4. Határidők kidolgozása

Határozza meg azt a dátumot, amikor az Egyezmény hatályba lép az államban. A végrehajtással kapcsolatos határidők meghatározása során tartsa szem előtt ezt a dátumot, és gondoskodjon arról, hogy:

- ☐ Biztosítja, hogy a letéteményesnél letétbe helyezi a szükséges dokumentumokat és az Állandó Irodával közli a szükséges információkat (lásd II. melléklet).
- ☐ Biztosítja, hogy meghozzák a szükséges végrehajtási intézkedéseket, és azok az Egyezmény államban való hatálybalépéséig hatályba lépnek.
- ☐ Meggyőződik arról, hogy minden főbb érdekeltet (pl. minisztériumi osztályok, gyermekjóléti szervezetek, bíróságok, rendőrség, jogi szakemberek) értesítenek az Egyezmény hatálybalépésének időpontjáról, a jogszabályok és eljárások megváltozásáról, és amennyiben szükséges az Egyezmény szerinti feladataikról.

⁴ Az 57. cikk (1) bekezdése: Az Egyezmény aláírásra nyitva áll azon államok előtt, amelyek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Értekezlet tizennyolcadik ülésszakának idején (1996. október 19.) annak tagjai voltak.

⁵ A szerződések jogáról szóló bécsi egyezmény 18. cikke kötelezi az államokat, hogy az egyezmény magukra nézve kötelezőnek való elismerését követően az egyezmény hatálybalépése előtt se cselekedjenek az egyezmény céljaival ellentétesen.

⁶ 61. cikk (2) bekezdés a) pont: Az Egyezményt az az Egyezmény ezt követően **megerősítő, elfogadó vagy jóváhagyó** valamennyi állam tekintetében a megerősítő, elfogadó, jóváhagyó vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezése utáni három hónap elteltét követő hónap első napján lép hatályba.

⁷ Az 58. cikk (1) bekezdése: Bármely más állam csatlakozhat az Egyezményhez, miután az Egyezmény hatályba lépett.

⁸ 61. cikk (2) bekezdés b) pont: Az Egyezmény a **csatlakozó** államok tekintetében a hat hónapos idő lejártát követő három hónap elteltét követő hónap első napján lép hatályba.

⁹ 58. cikk (3) bekezdés. Megjegyzendő, hogy a korábbi csatlakozással szemben az államok az Egyezmény **megerősítésekor, elfogadásakor** vagy **jóváhagyásakor** élhetnek kifogással.

¹⁰ 57. cikk (2) bekezdés; 58. cikk (2) bekezdés.

- ☐ Biztosítja, hogy az Egyezmény alkalmazásáért felelős személyek megfelelő képzésben részesülnek (pl. minisztériumi osztályok, gyermekjóléti szervezetek, bíróságok, rendőrség).
- ☐ Információt terjeszt az Egyezményről a nyilvánosság számára.

5. Kijelölések, nyilatkozatok és fenntartások

Az Egyezmény működéséhez egyes kijelöléseket kötelező elvégezni, emellett az állam saját mérlegelése alapján egyéb nyilatkozatok és fenntartásokat is tehet.

A letéteményessel és/vagy a Hágai Konferencia Állandó Irodájával közlendő információkat a II. melléklet tartalmazza, de azok közé tartoznak különösen az alábbiak:

- ☐ Győződjön meg arról, hogy a központi hatóságot vagy központi hatóságokat a megerősítés vagy csatlakozás idején (vagy legkésőbb az Egyezmény hatálybalépése előtt) kijelölik.¹¹
- ☐ Győződjön meg arról, hogy a központi hatóság elérhetőségeit és a kommunikáció nyelvét (nyelveit) közli az Állandó Irodával, valamint, hogy azokat szükség esetén aktualizálja.
- ☐ A szerződő államok kijelölhetik azokat a hatóságokat, amelyeknek a 8., 9. cikk (joghatóság átruházása) és a 33. cikk (a gyermek elhelyezésére irányuló kérelem) alapján megkeresések intézhetők.¹² Győződjön meg arról, hogy ezeknek a hatóságoknak a kijelölését és elérhetőségeit (valamint a hatóságokkal való kommunikáció nyelvét) közli az Állandó Irodával.
- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e a 34. cikk (2) bekezdése szerinti nyilatkozat (amely kimondja, hogy a gyermek védelme szempontjából lényeges információra vonatkozó megkereséseket kizárólag a központi hatóságon keresztül intézhetik a hatóságok felé).¹³
- ☐ Mérlegelje, hogy kíván-e élni az 54. cikk szerinti (a kommunikáció nyelvére vonatkozó) és az 55. cikk szerinti (a tulajdonra vonatkozó) fenntartásokkal.¹⁴
- ☐ Mérlegelje, hogy kíván-e az 59. cikk szerinti (az Egyezmény területi egységeiben való alkalmazhatóságára vonatkozó) nyilatkozatot tenni.¹⁵

6. Folyamatban lévő végrehajtási eljárások

- ☐ Dolgozzon ki és léptessen érvénybe olyan megoldásokat, amelyekkel figyelemmel kísérheti és értékelheti az Egyezmény alkalmazását és működését, például a bíróságokkal és az Egyezmény végrehajtásáért felelős egyéb hatóságokkal való konzultáción keresztül. A rendszeres értékelés segítségével azonosíthatja és megoldhatja az esetlegesen felmerülő végrehajtásbéli nehézségeket.
- ☐ Biztosítsa, hogy a központi hatóságok és az egyéb kijelölt hatóságok elérhetőségeinek megváltozásáról értesíti az Állandó Irodát.
- ☐ Ezek megvalósításához az alábbi erőforrások állnak rendelkezésére:
 - A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia weboldala < www.hcch.net >.
 - P. Lagarde, "Explanatory Report on the Convention on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Co-operation in respect of Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children", *Proceedings of the Eighteenth Session, Tome II, Protection of children*, The Hague, SDU, 1998, elérhető a < www.hcch.net > weboldal

¹¹ 29. cikk; 45. cikk. Fennáll annak a veszélye, hogy ha a megerősítés vagy a csatlakozás idején nem jelölnek ki központi hatóságot, a többi szerződő állam a csatlakozással szemben kifogással fog élni.

¹² 44. cikk; 45. cikk.

¹³ 45. cikk; 60. cikk. Lásd még a magyarázó jelentés 144. pontját.

¹⁴ 60. cikk Lásd még a magyarázó jelentés 181. pontját.

¹⁵ 60. cikk

„Publications” pont „Explanatory Reports” alpontjában.

- *The Judges' Newsletter on International Child Protection* (a nemzetközi gyermekvédelemről szóló bírósági hírlevél) – elérhető angolul a Hágai Konferencia weboldala „Publications” pontjának „Judges' Newsletter” (bírósági hírlevelek) alpontjában.
- Az államok által szolgáltatott erőforrások, amelyek segítségével szolgálhatnak a többi állam számára (lásd a IV. mellékletet).

Különös végrehajtási eszközök

1. fejezet – Hatály

- ☐ Azonosítsa be, hogy milyen védelmi intézkedések állnak rendelkezésre jelenleg az állam nemzeti jogában, és azok hogyan kapcsolódnak az Egyezményhez. A 3. cikkben szereplő intézkedések listája nem kimerítő jellegű, az államban attól eltérő védelmi intézkedések is előfordulhatnak.¹⁶
- ☐ Mérlegelje, hogy az állam nemzeti joga szerint milyen jogok és kötelezettségek tartoznak a „szülői felelősség” fogalma alá (lásd az 1. cikk (2) bekezdését).

II. Fejezet – Joghatóság

- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e egyes jogszabályokat módosítani annak érdekében, hogy a bírósági vagy közigazgatási hatóságok a gyermek szokásos tartózkodási helye alapján joghatósággal rendelkezzen a védelmi intézkedések meghozatalához (5. cikk).
- ☐ A hatóságoknak emellett jogosultnak kell lenniük egyes rendelkezések meghozatalára az országban **tartózkodó**, de **szokásos tartózkodási hellyel máshol rendelkező** gyermekek tekintetében (6., 11. és 12. cikk).
- ☐ Megjegyzendő, hogy az Egyezmény lehetővé teszi az állam hatóságai számára, hogy a másik szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek szülei házasságának felbontására, különválásukra, vagy a házasság érvénytelenítésére irányuló kérelem kapcsán a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedést hozzanak. Erre azonban csak korlátozott körben és csak az állam joga által engedélyezett esetben van lehetőség (10. cikk).
- ☐ Azonosítsa be azokat a bírósági és közigazgatási hatóságokat, amelyek illetékesek az Egyezmény szerinti joghatóság gyakorlására és biztosítsa, hogy ezek a hatóságok értesülnek a jogszabályokban, politikákban és gyakorlatokban történő változásokról.
- ☐ Mérlegelje, hogy milyen végrehajtási intézkedéseket kell meghozni annak érdekében, hogy a 8. és 9. cikk szerinti joghatóság átruházást lehetővé tegyék, például:
 - jogszabályok vagy egyéb szabályozások módosítása annak érdekében, hogy az illetékes hatóságok átruházhassák vagy vállalhassák a joghatóságot (a hatóságoknak tisztában kell lenniük az átruházás feltételeivel, különösen azzal, hogy annak a gyermek mindenek felett álló érdekeit kell szolgálnia és abba mindkét illetékes hatóságnak bele kell egyeznie [lásd a 8. és 9. cikkeket]);
 - belső eljárások végrehajtása, úgymint:
 - a joghatóság átruházására és vállalására irányuló eljárások (a hatóságoknak jogosultnak kell lenniük a joghatóság átadására vagy vállalására irányuló kérelmet elfogadására). Mérlegelje, hogy:
 - a védelmi intézkedésre irányuló kérelmek hogyan kerülnek ahhoz a hatósághoz, amelynek joghatóságát megállapították; valamint
 - hogy hogyan biztosítható, hogy a joghatóság átruházása esetén az államban lévő hatóságok már ne járjanak el.

¹⁶

Ezzel szemben az Egyezmény hatálya alól kivont ügyek 4. cikkben szereplő listája kimerítő jellegű. Lásd a magyarázó jelentés 26-36. pontját.

- a joghatóság átruházására irányuló kérelmek befogadása és továbbítása milyen eljárás keretében történik, és a központi hatóságoknak azokban esetlegesen mi a szerepe (az államoknak el kell dönteniük, hogy a hatóságaik hogyan kommunikáljanak a másik szerződő államok hatóságaival, például, hogy az eljárásban érintett illetékes hatóságok közvetlenül, vagy a központi hatóságokon keresztül veszik fel egymással a kapcsolatot; emellett mérlegelniük kell, hogy szükséges-e a 44. cikk szerinti nyilatkozatot tenni (vagyis kijelölni azokat a hatóságokat, amelyekhez a 8. és 9. cikk szerinti kérelmek intézhetők));
- az ügyben érdekelt, a joghatóság átruházására irányuló kérelem beterjesztésére jogosult (a központi hatóságoktól és illetékes hatóságoktól különböző) felekre vonatkozó eljárások; szem előtt kell tartani, hogy a felek valamelyike másik szerződő államban tartózkodhat.

III. fejezet – Az alkalmazandó jog

- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e jogszabáymódosítás annak érdekében, hogy:
 - a szülői felelősséggel való felruházást vagy annak megszüntetését elismerjék, ha az a gyermek szokásos tartózkodási helye, vagyis egy másik állam joga szerint történt (16. cikk);
 - a hatóságok **kivételesen** alkalmazhassák annak az államnak a jogát, amellyel a gyermek „szoros kapcsolatban” van (15. cikk (2) bekezdés).

IV. fejezet – Elismerés és végrehajtás

- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e azoknak hatályos jogszabályoknak vagy eljárásoknak végrehajtási intézkedésekkel való módosítása, amelyek ellentétesek az alábbi rendelkezésekkel:
 - a szerződő államok hatóságai által hozott intézkedéseket az összes többi szerződő államban **a törvény erejénél fogva** el kell ismerni (23. cikk (1) bekezdés);
 - a másik szerződő államban hozott védelmi intézkedése elismerését csak a 23. cikk (2) bekezdésében meghatározott okokból lehet megtagadni;
 - bármely **„érdekelt személy”** kérheti, hogy döntsenek egy másik szerződő államban hozott intézkedés elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról (24. cikk); az érdekelt személy a megkeresett államon kívül is tartózkodhat;
 - a végrehajthatóság megállapítására és a védelmi intézkedések nyilvántartásba vételére irányuló eljárásnak **„egyszerűnek és gyorsnak”** kell lennie (26. cikk);
 - A védelmi intézkedések végrehajtására a megkeresett állam joga szerint, az e jog által meghatározott mértékben kerül sor, figyelembe véve a gyermek mindenek felett álló érdekét (28. cikk).
- ☐ Vizsgálja meg az Egyezményen kívül hatályos, a külföldi államok által hozott védelmi intézkedések elismerésére, végrehajthatóvá nyilvánítására vagy végrehajtás érdekében történő nyilvántartásba vételére vonatkozó nemzeti jogszabályokat, és mérlegelje, hogy ezek milyen viszonyban állnak az Egyezménnyel.

V. fejezet – Együttműködés

a) Központi hatóságok

A központi hatóságok fontos szerepet játszanak az Egyezmény hatékony alkalmazásában. Ideális esetben a központi hatóságot annak érdekében hozzák létre és működtetik, hogy kapcsolattartó pontként szolgálhasson és kiegészítse a fennálló nemzeti és határon átnyúló megállapodásokat.

- ☐ A központi hatóság létrehozatala során vegye figyelembe az alábbiakat:
- melyik hatóság a legalkalmasabb arra, hogy a központi hatóság feladatait ellássa; (Ez valószínűleg olyan hatóság, amelynek kötelezettségei szorosan kapcsolódnak az Egyezmény tárgyi hatályához. A központi hatóságnak emellett alkalmasnak kell lennie arra, hogy a gyermekek védelméért felelős nemzeti hatóságok közti együttműködést elősegítse, illetve a többi szerződő állam központi hatóságaival együttműködjön. A központi hatóság lehet például kormányzati hatóság, például igazságügyi minisztérium vagy a gyermekekért és a családjogi kérdésekért felelős minisztérium. Kijelölhető ehelyett hasonló, gyermekvédelmi feladatokat végző nem kormányzati szervezet is.)
 - a feladatokat, amelyek a központi hatóság fog elvégezni, illetve azokat, amelyekért más hatóságok lesznek felelősek (lásd a III. mellékletet);
 - azokat az intézkedéseket, amelyek a hatóságok szükséges hatásköreit és forrásait hivatottak biztosítani annak érdekében, hogy az Egyezmény szerinti feladataikat hatékonyan elláthassák;
 - azt, hogy szükség van-e belső eljárásokra annak érdekében, hogy biztosítsák a kérelmek gyors továbbítását és feldolgozását. Például:
 - a központi hatóságok, illetékes hatóságok és más hatóságok közti államon **belüli** kommunikáció;
 - a többi állam hatóságával való kommunikáció.
 - a közvetítés, a békéltetés és az ezekhez hasonló módszerek hogyan alkalmazhatóak annak érdekében, hogy a védelmi intézkedéseket magukba foglaló egyezségeken alapuló megoldásokat lehessen találni (31. cikk b) pont) (azonosítsa azokat a szolgáltatásokat, amelyek lehetővé teszik és elősegítik a felek számára az egyezségeken alapuló megoldásokat);
 - bár a központi hatóságok és a szerződő államok egyéb hatóságai maguk kötelesek viselni az Egyezmény szerinti feladataik ellátásával járó költségeket, mérlegelje, hogy kivethet-e „ésszerű költségeket” egyes szolgáltatások elvégzéséért (38. cikk).¹⁷
- ☐ Amennyiben az állam részes fele az 1980. évi Gyermekeleviteli Egyezménynek is, mérlegelje, hogy a kijelölt központi hatóság azonos lesz-e mindkét Egyezmény tekintetében.
- Amennyiben a kijelölt központi hatóságok nem azonosak, biztosítsa, hogy a központi hatóságok a jogellenes elvitelre vagy visszatartásra,¹⁸ illetve a kapcsolattartási és láthatási jogokra vonatkozó ügyekben konzultálhassanak.

b) Láthatási jogok – 35. cikk

- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e végrehajtási intézkedések meghozatala vagy jogszabálmódosítás annak érdekében, hogy:
- segítséget nyújtson a másik szerződő államban élő szülő „láthatási jogai hatékony gyakorlásának biztosításában” (azonosítsa be, hogy melyik hatóságok jogosultak a segítségnyújtásra irányuló kérelmek befogadására és továbbítására);
 - feljogosítsa a láthatási jogokkal kapcsolatos ügyekkel megkeresett hatóságokat a másik szerződő államtól származó információk figyelembevételére a másik államban élő szülő alkalmasságának megállapítása során.
- ☐ Azonosítsa be, hogy milyen jogi segítségnyújtás vagy más tanácsadás áll az államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermekekre vonatkozó láthatási jogokkal kapcsolatos védelmi intézkedést kérelmező külföldi szülők rendelkezésére.

Az Egyezmény e rendelkezéseiről a *Transfrontier Contact Concerning Children – General Principles and Guide to Good Practice (2008)* (A gyermekekkel való külföldi kapcsolattartás - általános elvek és a bevált gyakorlatra vonatkozó útmutató, 2008)

¹⁷ Lásd a magyarázó jelentés 152. pontját.

¹⁸ Lásd: 7. cikk.

anyagból tudhat meg többet, amely angolul elérhető a < www.hcch.net > weboldalon „Child Abduction” pont „Guides to Good Practice” alpontjában.

c) **Gyermek más szerződő államban történő elhelyezése – 33. cikk**

- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e végrehajtási intézkedések meghozatala vagy hatályos jogszabályok módosítása a gyermek más szerződő államban történő a nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezésére, *kafala* vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosítására vonatkozóan.
- ☐ Mérlegelje, hogy mely hatóságok a legalkalmasabbak arra, hogy:
 - a tervezett elhelyezésre vonatkozó konzultációt folytassanak;
 - a gyermekre vonatkozó jelentést készítsenek;
 - befogadják és továbbítsák a más szerződő államokból érkező kérelmeket.
- ☐ Mérlegelje, hogy milyen biztosítékokat és szabályokat kell alkalmazni, mielőtt a központi hatóság vagy más illetékes hatóság a más szerződő államban való elhelyezéshez vagy gondozás biztosításához hozzájárul.
- ☐ Szükséges lehet a 44. cikk szerinti kijelölés megtétele (a szerződő államok kijelölhetik azokat a hatóságokat, amelyekhez a 33. cikk alapján megkeresések intézhetők).
- ☐ Biztosítsa, hogy az államban a másik szerződő államokkal való kommunikációs eljárásokat alkalmazzanak annak érdekében, hogy az elhelyezés ne történhessen meg a fogadó állam hozzájárulása nélkül.

d) **Bírósági kommunikáció**

A Nemzetközi Hágai Igazságügyi Hálózat elősegíti a közvetlen bírósági kommunikációt és az információ megosztását a különböző országokban lévő bírák között.

- ☐ Amennyiben az állam részese a Hálózatnak, mérlegelje, hogy szükséges-e bírót kijelölni az Egyezményvel kapcsolatos információk közvetítésére. Mérlegelje, hogy szükséges-e egy további, az Egyezmény iránt kifejezetten érdeklődő vagy egyébként szakértő bíró kijelölése.
- ☐ Amennyiben az állam nem részese a Hálózatnak, mérlegelje, hogy az állam egy bíróját érdeklődik-e kifejezetten az Egyezmény iránt és hajlandó lenne-e a Hálózatban részt venni. A Hálózatról többet a Hágai Konferencia Állandó Irodájától tudhat meg.
- ☐ Mérlegelje a 8. és 9. cikk működése során történő közvetlen bírósági kommunikáció szerepét az államban.
- ☐ Mérlegelje, hogy szükséges-e végrehajtási intézkedést hozni annak érdekében, hogy jogalapot biztosítsanak a közvetlen bírósági kommunikációhoz.

Titoktartás (41. és 42. cikkek)

- ☐ Mérlegelje, hogy a hatályos nemzeti jogszabályok elégségesek-e az Egyezmény alapján megszerzett adatok biztonságának megvédéséhez.
- ☐ Amennyiben az államban csak korlátozott típusú információt lehet kiadni harmadik felek számára, mérlegelje, hogy szükséges-e ez alól az Egyezmény céljainak elérése miatt kivételeket meghatározni, például mert a gyermek sürgős védelemre szorul.

Az Egyezmény és más megállapodások kapcsolata

- ☐ Azonosítson be minden, a gyermekvédelemmel foglalkozó olyan nemzetközi jogi eszközt, amelynek az állam részes fele és mérlegelje, hogy azok milyen kapcsolatban állnak az Egyezményvel. Amennyiben lehetséges – a jogi eszközök többi részes felével együtt – mérlegelje, hogy szükséges-e nyilatkozat tétele az Egyezménynek való megfelelés érdekében (52. cikk).

I. MELLÉKLET

Az 1996. évi Egyezmény azon rendelkezéseinek ellenőrző listája, amelyek alkalmazásához szükséges lehet a nemzeti jogszabályok vagy eljárások módosítása

Az alábbi táblázat azoknak a rendelkezéseknek az összefoglalója, amelyek hatékony végrehajtásához és alkalmazásához szükséges lehet jogszabályi vagy eljárási változtatásokra. Azokban az államokban természetesen kisebb igény merül fel ilyen módosítások iránt, amelyek jogrendszerébe az Egyezmény rendelkezései automatikusan betagozódnak.

<i>Cikk</i>	<i>Rendelkezés</i>	<i>Kérdéskör</i>
5. cikk	A gyermek „szokásos tartózkodási helye” szerinti állam rendelkezik joghatósággal a védelmi intézkedések meghozatalához.	A hatóságoknak a gyermek „szokásos tartózkodási helye” alapján van joghatóságuk az intézkedések meghozatalára?
6., 11. és 12. cikk	A szerződő államok hozhatnak védelmi intézkedéseket olyan gyermekek tekintetében, akiknek a szokásos tartózkodási helye nem ebben a szerződő államban található, viszont ott tartózkodnak.	Rendelkeznek a hatóságok joghatósággal olyan gyermekekre vonatkozó intézkedések meghozatalára, akik szokásos tartózkodási helye nem az államban van, viszont ott tartózkodnak? Hozhatnak a hatóságok a 12. cikk szerinti olyan védelmi intézkedést, amely feltételes és amelynek területi hatálya korlátozott?
7. cikk	A gyermek jogellenes elvitele esetén a gyermek jogellenes elvitelét vagy visszatartását megelőző szokásos tartózkodási helye szerinti állam fenntartja a joghatóságot a védelmi intézkedések meghozatalára addig, amíg bizonyos feltételek nem teljesülnek.	Rendelkezésre állnak eszközök annak biztosítására, hogy a joghatósággal rendelkező hatóságok felismerik, hogy az úgy a gyermek jogellenes külföldre vitelének minősül? A gyermek tartózkodása szerinti állam joghatósága kizárólag a sürgős intézkedésekre korlátozott?
8., 9. cikk	A joghatóságot bizonyos feltételek teljesülése esetén át lehet ruházni a szerződő államok között.	A hatóságok az Egyezmény szerint átruházhatják vagy vállalhatják a joghatóságot? Vannak érvényben a joghatóság átruházásának megkönnyítésére irányuló eljárások ?
10. cikk	Egyes feltételek teljesülése esetén a hatóságok a másik szerződő államban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező gyermek szülei házasságának felbontására, különválásukra, vagy a házasság érvénytelenítésére irányuló kérelem kapcsán a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedést hozhatnak.	Biztosítsa, hogy amennyiben az államban a hatóságok a házasság felbontására vagy a szülők különválására irányuló kérelemben jogosultak védelmi intézkedést hozni, azt csak a 10. cikk (1) bekezdésének a) és b) pontjában meghatározott feltételek teljesülése esetén tehetik meg.

1., 3., 16–18. cikk	Az Egyezmény az 1. cikk (2) bekezdésében határozza meg a „szülői felelősség” fogalmát. A védelmi intézkedések közé tartozik a szülői felelősséggel való felruházás, annak gyakorlása, megszüntetése, korlátozása, valamint átruházása.	Az állam jogrendszere ismeri a „szülői felelősség” fogalmát? Az államban milyen jogok és kötelezettségek tartoznak a szülői felelősség fogalma alá? Elismerik a szülői felelősséggel való felruházást vagy annak megszüntetését, ha az a gyermek szokásos tartózkodási helye, vagyis egy másik állam joga szerint történt?
23. cikk	A védelmi intézkedéseket a szerződő államokban a „törvény erejénél fogva” el kell ismerni.	Az államban a törvény erejénél fogva – vagyis külön eljárás lefolytatása nélkül – elismerik a más szerződő államok által hozott védelmi intézkedéseket?
24. cikk	Bármely „érdekelte személy” kérheti, hogy döntsenek egy másik szerződő államban hozott intézkedés elismeréséről vagy elismerésének megtagadásáról.	Az érdekelt személy kérheti a védelmi intézkedés elismerését vagy az elismerés megtagadását? Az érdekelt személy másik szerződő államban is tartózkodhat.
26. cikk	A végrehajthatóság megállapításának és a védelmi intézkedések nyilvántartásba vételének „egyszerű és gyors eljárásnak” kell lenniük.	A védelmi intézkedés nyilvántartásba vételére irányuló eljárás „egyszerű és gyors”?
30–39. cikk	Az Egyezmény szerinti együttműködés.	Rendelkeznek a hatóságok a szükséges hatáskörökkel és erőforrásokkal annak érdekében, hogy az Egyezmény szerinti feladataikat hatékonyan elláthassák?

II. MELLÉKLET

Az 1996. évi Egyezmény részes államai által a letéteményessel vagy az Állandó Irodával közlendő információk**Kijelölések, amelyekről tájékoztatni kell a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia Állandó Irodáját (45. cikk (1) bekezdés)**

29. cikk	Minden szerződő állam kijelöl egy központi hatóságot azoknak a feladatoknak az ellátására, amelyet ez az Egyezmény ró az ilyen hatóságokra. Elsődleges feladatként a központi hatóság elérhetőségeit és a kommunikáció nyelvét (nyelveit) közölni kell az Állandó Irodával. A szövetségi államoknak, a több jogrendszerrel vagy autonóm területi egységekkel rendelkező államoknak jogukban áll több központi hatóságot is kijelölni. Amennyiben több központi hatóságot jelölnek ki, az állam köteles kijelölni azt a központi hatóságot, amelyhez az adott államon belüli megfelelő központi hatóságnak való továbbítás céljából a megkeresések intézhetők.
44. cikk	Minden szerződő állam kijelölheti azokat a hatóságokat, amelyekhez a 8., 9. és 33. cikk alapján megkeresések intézhetők.

Az alábbi információkat javasolt közölni az Állandó Irodával:

40. cikk	A szerződő államok kijelölik azokat a hatóságokat, amelyek a 40. cikk szerinti igazolások kiállítására jogosultak. A kijelölt hatóságok elérhetőségeiről és a kommunikáció nyelvéről értesítik az Állandó Irodát.
-----------------	---

A letéteményes számára benyújtandó nyilatkozatok¹⁹

57. cikk	Megerősítő, elfogadó és jóváhagyó okiratok.
58. cikk	Csatlakozási okirat. A csatlakozással szemben benyújtott kifogás. A szerződő államok a csatlakozásra vonatkozó értesítés kézhezvételét követő hat hónapon belül kifogást emelhetnek a csatlakozás ellen.²⁰
62. cikk	Az Egyezményben részes állam az Egyezményt a letéteményesnek címzett értesítéssel felmondhatja.

¹⁹

A Holland Királyság külügyminisztere.

²⁰

Megjegyzendő, hogy a korábbi csatlakozással szemben az államok az Egyezmény megerősítésekor, elfogadásakor vagy jóváhagyásakor élhetnek kifogással.

Kötelező nyilatkozatok, amelyekről a letéteményest értesíteni kell

45. cikk	Egy állam kimondhatja, hogy a 34. cikk (2) bekezdése szerinti információkérést kizárólag a központi hatóságán keresztül intézhetik hatóságaik felé.
52. cikk	Az Egyezmény nem érinti azokat a nemzetközi jogforrásokat, amelyeknek a szerződő államok részesei, és amelyek az Egyezmény által szabályozott ügyekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaznak, kivéve, ha a jogforrásban részes államok ellenkező nyilatkozatot nem tesznek.
59. cikk	Ha egy állam két vagy több területi egységgel rendelkezik, amelyekben különböző jogrendszereket kell alkalmazni, nyilatkozhat arról, hogy az Egyezmény összes területi egységére kiterjed, vagy területi egységei közül csak egyre vagy többre terjed ki (amelyeket meg kell határoznia). Ezt a nyilatkozatot az állam módosíthatja.

A szerződő államok közötti megállapodások, amelyeket a letéteményesnek be kell nyújtani:

39. cikk	A szerződő államok megállapodást köthetnek másik szerződő államokkal abból a célból, hogy fejlesszék az Egyezmény alkalmazását. A megállapodás egy példányát el kell juttatni a letéteményeshez.
-----------------	--

Fenntartások, amelyekről a letéteményest értesíteni kell

54. cikk (2) bekezdés	A szerződő állam fenntartásban kifogást emelhet a francia vagy az angol, de nem mindkét nyelv használatával szemben.
55. cikk	A szerződő állam fenntarthatja hatóságai joghatóságát a gyermek területén található vagyonának a védelmére irányuló intézkedések meghozatalára, és fenntarthatja a jogot arra, hogy ne ismerjen el szülői felelősséget vagy intézkedést, amennyiben az összeegyeztethetetlen a hatóságai által az adott vagyon vonatkozásában hozott intézkedésekkel.
60. cikk (2) bekezdés	A fenntartás visszavonása.

III. MELLÉKLET

A központi hatóság és más hatóságok feladatai az 1996. évi Egyezmény szerint

<i>A központi hatóság közvetlen kötelezettségei</i>	
30. cikk (1) bekezdés	A központi hatóságok együttműködnek egymással, és elősegítik az államaikon belüli illetékes hatóságok közötti együttműködést.
30. cikk (2) bekezdés	A központi hatóságok megteszik a megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújtsanak államuk gyermekvédelemre vonatkozó jogszabályairól és az államukban nyújtott szolgáltatásokról.

<i>Azok a feladatok, amelyek ellátására a szerződő államok konkrét hatóságot jelölhetnek ki, amelyhez a kérelmek intézhetők (44. cikk)</i>	
8. cikk (1) bekezdés	A joghatóság átruházására irányuló kérelmek: a joghatósággal rendelkező szerződő állam hatósága megkeresheti, vagy a feleket felkérheti, hogy keressék meg egy másik szerződő állam hatóságát, hogy a konkrét ügyben vállalja át a joghatóságot.
9. cikk (1) bekezdés	A joghatóság megállapítására irányuló kérelmek: a joghatósággal nem rendelkező szerződő állam hatósága megkeresheti, vagy a feleket felkérheti, hogy keressék meg a szokásos tartózkodási hely szerinti szerződő állam hatóságát, hogy a konkrét ügyben ruházza át joghatóságát.
33. cikk	Külföldön történő elhelyezésre irányuló kérelmek: a szerződő államok központi hatóságának vagy illetékes hatóságának konzultálnia kell a másik szerződő állam központi hatóságával vagy más illetékes hatóságával a gyermek ebben az államban történő nevelőcsaládnál vagy intézményi gondozásban való elhelyezéséről, <i>kafala</i> vagy hasonló intézmény szerinti gondozásának biztosításáról. A megkereső államnak jelentést kell készítenie az elhelyezés okairól. A megkeresett állam a tervezett elhelyezésre vonatkozó döntéséről értesíti a megkereső államot.

<i>A központi hatóságok, illetékes hatóságok és más hatóságok által elvégzendő, a szerződő állam által meghatározott egyéb feladatok²¹²</i>	
23., 24. cikk	Az intézkedések elismerésére vagy elismerésének megtagadására irányuló kérelmek befogadása és továbbítása.

21

Például: kormányzati szervek, bíróságok, közigazgatási hatóságok vagy bíróságok, gyermekjóléti szolgáltatók, egészségügyi szakemberek, szociális jóléti szolgálatok, tanácsadó szolgálatok, bírósági szolgálatok, rendőrségi szolgálatok, közvetítők. Az államoknak biztosítaniuk kell, hogy a hatóságok rendelkezzenek az Egyezmény szerinti feladataik hatékony ellátásához szükséges hatáskörökkel és forrásokkal. Szükséges lehet olyan eljárások létrehozatala, amelyek biztosítják, hogy a hatóságok tisztában vannak az állam különböző hatóságainak kötelességeivel és feladataival.

26. cikk	A másik szerződő állam által hozott védelmi intézkedések végrehajthatóságának megállapítása vagy nyilvántartásba vétele.
28. cikk	A védelmi intézkedések végrehajtása.
31. cikk a) pont	A 8. és 9. cikkben, valamint az V. fejezetben meghatározott kapcsolat megkönnyítése és közreműködés biztosítása.
31. cikk b) pont	A védelmi intézkedések egyezségeen alapuló megoldásai elérésének megkönnyítése azokban a helyzetekben, amikor az Egyezményt kell alkalmazni.
31. cikk c) pont	Az illetékes hatóságok kérelmére a védelemre szoruló gyermek hollétének felkutatásához történő segítségnyújtás.
32. cikk a) pont	A gyermek helyzetéről szóló jelentés készítése a szokásos tartózkodási helye szerinti államban.
32. cikk b) pont	Az illetékes hatóság felkérése, hogy mérlegelje a gyermekre vonatkozó védelmi intézkedések meghozatalának szükségességét.
34. cikk (1) bekezdés	A gyermek védelme szempontjából lényeges információra irányuló kérések befogadása vagy továbbítása. Az államok olyan nyilatkozatot tehetnek, hogy a 34. cikk (1) bekezdése szerinti megkereséseket kizárólag központi hatóságukon keresztül intézhetik.
35. cikk (1) bekezdés	Segítségnyújtás a láthatási jogok hatékony gyakorlásának a biztosításában.
35. cikk (2) bekezdés	Azon szerződő állam hatóságai, ahol a felügyeleti joggal nem rendelkező szülő tartózkodik, annak kérésére információkat vagy bizonyítékokat gyűjthetnek és megállapíthatják a szülő láthatási jog gyakorlására való alkalmasságát. A külföldi szülő gyermek láthatására irányuló kérelmét elbíráló hatóság a döntés meghozatala előtt elfogadja és mérlegeli a külföldi szülő tartózkodása szerinti szerződő állam által biztosított információkat, bizonyítékokat és megállapításokat.
36. cikk	Amennyiben a gyermek elköltözött és komoly veszélynek van kitéve, az eljárást lefolytató illetékes hatóságok (a 37. cikk betartása mellett) értesítik a gyermek tartózkodása szerinti államot a gyermeket fenyegető veszélyről.
40. cikk	A 40. cikk szerint a szülői felelősséggel rendelkező vagy a gyermek védelmével egyébként megbízott személy részére igazolást lehet kiállítani. Az igazolásban szerepelnie kell, hogy annak birtokosa milyen minőségben jogosult eljárni.

IV. MELLÉKLET

Az államok által szolgáltatott források, amelyek segítségül szolgálhatnak a többi állam számára

HÁGAI NEMZETKÖZI MAGÁNJOGI KONFERENCIA

< www.hcch.net >

AUSZTRÁLIA (angol)

A családjogról (gyermekvédelem) szóló, 2003. évi rendelet (Cth)

<http://www.comlaw.gov.au/comlaw/legislation/LegislativeInstrument1.nsf/0/71EB7B19DB0B4659CA256F700080E993?OpenDocument>

1975. évi családjogi törvény (Cth) – 4. fejezet

<http://www.comlaw.gov.au/ComLaw/Legislation/ActCompilation1.nsf/current/bytitle/59D7F763D13627B5CA2573B5001A451B?OpenDocument&mostrecent=1>

A gyermekvédelemről (nemzetközi intézkedések) szóló, 2003. évi törvény (Qld)

<https://www.legislation.qld.gov.au/LEGISLTN/CURRENT/C/ChildProtInMA03.pdf>

A gyermekvédelemről (nemzetközi intézkedések) szóló, 2006. évi törvény (NSW)

[http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20\(International%20Measures\)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y](http://www.legislation.nsw.gov.au/scanview/inforce/s/1/?TITLE=%22Child%20Protection%20(International%20Measures)%20Act%202006%20No%2012%22&nohits=y)

A gyermekvédelemről (nemzetközi intézkedések) szóló, 2003. évi törvény (Tas)

http://www.thelaw.tas.gov.au/tocview/index.w3p;cond=:doc_id=23%2B%2B2003%2BAT%40EN%2B2008073123000;histon=:prompt=:rec=:term

EURÓPAI UNIÓ (angol, francia, spanyol)

A Tanács határozata (2008. június 5.) egyes tagállamoknak az 1996. évi Egyezménynek a Közösség érdekében történő megerősítésére vagy az ahhoz történő csatlakozásra való felhatalmazásáról

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:EN:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:FR:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:151:0036:0038:ES:PDF>

DÁNIA (dán)

Lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

Az 1996. évi Egyezményről szóló törvény

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=31721>

FRANCIAORSZÁG (francia)

Enfance : responsabilité parentale et protection des enfants (convention de La Haye)

http://www.assemblee-nationale.fr/13/dossiers/lahaye_responsabilite_parentale.asp

ÍRORSZÁG (angol)

A gyermekvédelemről (Hágai Egyezmény) szóló, 2000. évi törvény

<http://www.irishstatutebook.ie/2000/en/act/pub/0037/index.html>

HOLLANDIA (holland)

Uitvoeringswet internationale kinderbescherming

A gyermekek nemzetközi védelméről szóló, 2006. február 16-i végrehajtási törvény

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0019574/>

SVÁJC (francia, német, olasz)

2007. február 28-i Bejelentések és dokumentumok – A gyermek hatékonyabb védelméért a gyermekek külföldre vitele esetén

Vers une protection plus efficace des enfants en cas d'enlèvement international

Entführte Kinder werden besser geschützt

Migliore protezione dei minori rapiti

http://www.bj.admin.ch/bj/fr/home/dokumentation/medieninformationen/2007/ref_2007-02-281.html

**A Hágai Nemzetközi Magánjogi
Konferencia állandó hivatala**

Churchillplein 6b
2517 JW Hága
Hollandia

Telefonszám: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Honlap: www.hcch.net

DOI 10.2838/231403